ABC Amber Palm Converter, http://www.processtext.com/abcpalm.html

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\Nová složka (2)\Stanislaw_Lem-Navrat_z_hvezd.pdb

PDB Name: Stanisław Lem - Návrat z hvězd
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 16.8.1973
Modification Date: 16.8.1973
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Stanisław Lem

Návrat z hvězd

I

Neměl jsem žádné věci, ani plášť. Říkali, že je to zbytečné. Dovolili, abych si ponechal svůj černý svetr: ujde. Ale košili jsem si vybojoval. Prohlásil jsem, že si budu odvykat postupně. Již v uličce pod trupem letadla, kde jsme stáli, podal mi Abs ruku se shovívavým úsměvem.

„Tak dávejte pozor…“

Nezapomněl jsem na to. Nerozdrtil jsem mu prsty. Byl jsem naprosto klidný. Chtěl ještě něco říci. Ušetřil jsem mu to tím, že jsem se obrátil, jako bych nic nezpozoroval, a vystoupil po schůdcích do letadla. Letuška mě vedla mezi řadami křesel až úplně dozadu. Nechtěl jsem samostatné oddělení. Přemýšlel jsem, zdali ji předem upozornili. Křeslo se nehlučně otevřelo. Upravila opěradlo, usmála se na mě a odešla. Usedl jsem. Podušky propastně měkké, jako všude. Opěradla tak vysoká, že jsem stěží viděl na ostatní spolucestující. Barevnost ženských šatů už jsem přijímal bez výhrad, ale muže jsem stále nesmyslně podezříval, že jsou v maškarním kostýmu, a stále jsem tiše doufal, že uvidím někoho oblečeného normálně. Ubohý reflex. Lidé se rychle usazovali, nikdo – ani ženy – neměl zavazadla. Aktovky nebo balíčky také ne. Jako by bylo více žen. Přede mnou – dvě mulatky v papouščích kožíšcích, s naježenými peříčky, zřejmě teď vládla taková ptačí móda. Pak jacísi manželé s dítětem. Po oslnivých selenoforech nástupišť a tunelů, po nesnesitelně křiklavé fosforeskující vegetaci ulic připadalo mi světlo klenutého stropu málem jako záření. Položil jsem ruce na kolena, nějak mi překážely. Všichni už seděli. Osm řad šedých křesel, pryskyřičná vůně, ticho umlkajících rozhovorů. Čekal jsem na oznámení startu, na nějaké signály, na rozkaz zapnout pásy, ale nic se nestalo. Po matovém stropě se odpředu dozadu rozběhly nezřetelné stíny, jako siluety ptáků vystřižených z papíru. Co u sta hromů mají s těmi ptáky – pomyslil jsem si bezradně. Znamená to snad něco? Byl jsem celý zdřevěnělý, jak jsem napínal pozornost, abych neprovedl něco nevhodného. Trvá to již čtyři dny. Od prvého okamžiku. Pořád jsem zůstával pozadu za vším, co se dělo, a ustavičná snaha pochopit jakoukoli rozmluvu, situaci, změnila mé napětí v pocit ohavně podobný zoufalství. Byl jsem přesvědčen, že ostatní prožívají totéž, ale nemluvili jsme o tom, ani když jsme zůstávali sami. Dělali jsme si pouze vtipy ze své robustnosti, z toho nadbytku sil, který nám zůstal; ostatně, zpočátku jsme se museli skutečně hlídat. Když jsem chtěl vstát, vylétl jsem ke stropu. A každá věc, kterou jsem vzal do ruky, mi připadala jako z papíru, prázdná. Ale rychle jsem se naučil ovládat vlastní tělo. Na přivítanou jsem už nikomu nerozmáčkl ruku. To bylo prosté. Bohužel nejméně důležité.

Můj soused zleva, opálený tlouštík, s neobyčejně jiskřivýma očima (možná od kontaktních čoček), zničehonic zmizel – jeho křeslo se totiž po stranách rozrostlo, boky se vytáhly vzhůru a spojily v jakýsi vejcovitý kokon. Ještě několik osob zmizelo v takových kabinách. Připomínaly nabobtnalé sarkofágy. Co v nich dělali? Ale s takovými věcmi jsem se setkával na každém kroku a snažil jsem se, abych se na ně netvářil hloupě, pokud se nevztahovaly přímo na mě. Zvláštní bylo, že lidi, kteří vyvalovali oči na nás, když se dověděli, co jsme zač, bral jsem celkem lhostejně. Jejich ohromení se mě málo týkalo, přestože jsem si ihned uvědomil, že v něm není ani špetka obdivu. Nesnesitelní byli spíše ti, kteří se o nás starali – pracovnici Adaptu. Mně byl nejprotivnější, pochopitelně, doktor, Abs, protože se mnou zacházel jako lékař s nenormálním pacientem a předstíral, ostatně docela úspěšně, že má co dělat s člověkem téměř docela normálním. Kde to už nebylo možné – vtipkoval. Jeho bezprostřednosti a žoviálnosti jsem měl zrovna po krk. Kdybychom se obrátili s otázkou na náhodného mimojdoucího, byl by prohlásil (jak jsme byli přesvědčeni) o mně nebo Olafovi, že jsme mu podobni. Podivní jsme pro něho nebyli my sami, ale naše dřívější osudy – ty byly nezvyklé. Naproti tomu doktor Abs, jako každý pracovník Adaptu, věděl nejlépe, že jsme opravdu jiní. Ta odlišnost nebyla vyznamenáním, ale praobyčejnou překážkou při dorozumění, při nejprostší výměně slov, ale kdyby jen to, i při otevírání dveří, protože kliky zmizely, tuším, asi tak před padesáti šedesáti lety.

Ke startu došlo nečekaně. Gravitace se nezměnila ani o vlásek, do hermetické kabiny nepronikaly žádné zvuky, po stropě přebíhaly stíny, a snad to byla mnohaletá rutina, starý instinkt, který mi najednou prozradil, že jsme již v prostoru. Byla to jistota, ne domněnka. Napůl jsem seděl, napůl ležel, s nataženýma nohama, bez hnutí. Ale přemýšlel

jsem vlastně o něčem jiném. Nějak příliš ochotně mi dovolili prosadit svou. Ba ani Oswamm zvlášť neprotestoval proti mému rozhodnutí. Námitky, jaké jsem slyšel od něho i od Abse, nemohly obstát – já sám bych se byl zmohl na lepší. Trvali pouze na jednom, že každý z nás musí letět zvlášť, samostatně. Ani mi neměli za zlé, že jsem navedl ke vzpouře Olafa (beze mne by se určitě rozhodl zůstat déle). To bylo překvapující. Čekal jsem komplikace, něco, co v posledním okamžiku zmaří můj plán. Ale nestalo se nic, a já jsem letěl. Ta poslední cesta měla skončit za čtvrt hodinky.

Bylo úplně jasné, že všechno, co jsem vymyslil, a také to, jak jsem se postavil proti nim, abych si vybojoval předčasný odjezd, je nepřekvapilo. Reakci tohoto typu jistě měli v katalogu. Byl to stereotyp jednání, vlastní chlapíkům mého druhu, opatřený v jejich psychotechnických tabulkách příslušným pořadovým číslem. Dovolili mi letět – proč? Říkala jim snad zkušenost, že si nebudu vědět rady? Ale co by se mi mohlo stát, když celá ta „samostatná“ eskapáda se omezovala na přelet z jednoho raketového nádraží na druhé, kde na mne měl čekat někdo z pozemského Adaptu, a všechno, co jsem měl dokázat, bylo najít toho člověka na určeném místě.

Něco se stalo. Uslyšel jsem podrážděné hlasy. Vyklonil jsem se z křesla. Několik řad přede mnou odstrčila jakási žena letušku, která zpomaleným, automatickým pohybem, jakoby v důsledku toho, nijak zvlášť prudkého, odšťouchnutí, ustupovala pozpátku mezi křesly. Žena opakovala:

„Nechci! Ať se mě to nedotýká!“

Tvář křičící ženy jsem neviděl. Její průvodce ji táhl za paži a domlouval jí uklidňujícím hlasem. Co znamenala tato scéna? Ostatní cestující jí nevěnovali pozornost. Už po několikáté se mě zmocnil pocit neuvěřitelné cizoty. Pohlédl jsem zdola na letušku, která se u mne zastavila; usmívala se jako před tím. Nebyl to čisté vnější úsměv povinné zdvořilosti, který zakrývá rozčilení nad výstupem. Nepředstírala klid, opravdu nebyla rozčilena.

„Napijete se něčeho? Prum, Extran, Morr, Cidre?“

Melodický hlas. Zavrtěl jsem hlavou. Chtěl jsem jí říci něco milého, ale zmohl jsem se pouze na stereotypní otázku:

„Kdy přistaneme?“

„Za šest minut. Něco k jídlu? Nemusíte pospíchat. Můžete zůstat i po přistání.“

„Děkuji, ne.“

Odešla. Ve vzduchu, blízko mého obličeje proti opěradlu křesla přede mnou, zahořel nápis STRATO, jakoby napsaný hořícím koncem cigarety. Naklonil jsem se, abych se podíval, jak ten nápis vznikl, a trhl jsem sebou. Opěradlo křesla následovalo má záda a pružně je objalo. Věděl jsem už, že se bytové zařízení přizpůsobuje každé změně polohy, ale stále jsem na to zapomínal. Nebylo to příjemné – jako kdyby někdo sledoval každý můj pohyb. Chtěl jsem zaujmout dřívější polohu, ale udělal jsem to zřejmě příliš energicky. Křeslo špatně pochopilo a div se nerozložilo jako postel. Vyskočil jsem. Taková hloupost! Musím se ovládat! Konečně jsem se usadil. Písmenka růžového STRATO se zachvěla a rozplynula se v jiná: TERMINÁL Bez otřesu, bez výstrahy, bez svištění. Nic. Zahlaholily vzdálené tóny, jako trubka postilióna, mezi sedadly na konci uličky se otevřely čtverý oválné dveře a do kabiny pronikl temný, vše zaplavující zvuk, jako šumění moře.

Hlasy pasažérů vstávajících ze svých míst se v něm beze stopy rozplynuly. Seděl jsem dál a oni odcházeli, řady postav se proti vnějším světlům míhaly zeleně, fialově, purpurově – hotový karneval. Všichni už odešli. Vstal jsem a mechanicky si stáhl svetr. Je to nějaké hloupé, s prázdnýma rukama. Otevřenými dveřmi vál chladnější vzduch. Obrátil jsem se. Letuška stála u stěny oddělení, ale nedotýkala se jí zády. Na její tváři ležel stále týž vlídný úsměv, určený řadám prázdných křesel, která se nyní pozvolna smotávala, skládala, jako nějaké masité květy, jedna rychleji, jiná trošku pomaleji; byl to jediný pohyb v tom hluku všechno vyplňujícím a plynoucím oválnými otvory, v tom táhlém šumění vyvolávajícím představu širého moře. „Nechci, aby se mě to dotýkalo!“ Najednou jsem objevil v úsměvu stevardky něco nedobrého. Od východu jsem řekl:

„Na shledanou…“

„K službám.“

Význam těchto slov, tak podivných z úst mladé, krásné ženy, jsem si neuvědomil hned, protože ke mně dolétla, až když už jsem se vykláněl ze dveří, obrácen k ní zády. Chtěl jsem položit nohu na stupátko, ale nebylo tam. Mezi kovovým trupem a okrajem nástupiště zela metrová mezera. Nepřipraven na takovou past, ztratil jsem rovnováhu, seskočil nemotorně, ale hned ve vzduchu jsem pocítil proud jakési neviditelné síly, která mě odspodu zadržela, takže jsem vzdálenost proletěl zvolna, a byl jsem měkce postaven na bílou plochu, která pružně ustoupila. Při skoku jsem se asi netvářil příliš inteligentně. Zachytil jsem několik pobavených pohledů – aspoň se mi tak zdálo – rychle jsem se otočil a vykročil podél nástupiště. Letadlo, kterým jsem přiletěl, leželo v hlubokém ložisku, odděleno od okraje nástupišť mezerou ničím nezabezpečenou. Přiblížil jsem se jakoby náhodou k tomu volnému prostoru a opět jsem pocítil tu neviditelnou pružnost, která mi zabránila vkročit za bílý okraj. Chtěl jsem pátrat po zdroji té podivné síly, ale vtom jako bych procitl: byl jsem na Zemi.

Vlna chodců mě pohltila a unášela vpřed. Uplynula delší chvíle, než jsem uviděl celou nesmírnou velikost té haly. Byla to ostatně jediná hala? Nikde stěny; bílý, lesklý, ve výšce zadržený výbuch neuvěřitelných křídel. A co je to mezi nimi? Sloupy zbudované nikoli ze stavebních hmot, nýbrž ze závratně rychlého pohybu? Vzhůru se řítící obrovské vodotrysky kapaliny hustší než voda, prosvětlené zevnitř barevnými reflektory? Ne. Průhledné svislé tunely, jimiž se vzhůru míhaly chorovody rozmazaných dopravních prostředků? Nevěděl jsem vůbec nic. Bez ustání postrkován, šťouchán, v hemživém spěchu zástupů pokoušel jsem se proniknout na nějaké volné prostranství, ale nikde nebylo. Byl jsem o hlavu vyšší než lidé okolo mne, a tak jsem viděl, že se opuštěné letadlo vzdaluje. Kdežpak, to my jsme se pohybovali vpřed i s celým nástupištěm; shora dopadala světla, v nichž se zástup jiskřil a měnil. Nyní se rampa, kde jsme stáli namačkáni, rozběhla vzhůru a já jsem uviděl dole, už v dálce, dvojité bílé pásy plné lidí, s černými škvírami mezer podél nehybných trupů – protože letadel jako naše byly desítky – pohyblivé nástupiště odbočovalo, zrychlovalo pohyb, stoupalo do vyšších pater. Jako po neskutečných, totiž na žádných pilířích neopřených

viaduktech, hnaly se s rachotem oblé, rychlostí se chvějící stíny s ohni signálových světel rozmazaných do pruhů, takže vlasy stojících čechral a rozhazoval vítr, jejž zvedly. Pak se bílá plocha, která nás nesla, začala dělit, rozvětvovat podél nepozorovatelných švů, můj pruh protékal prostorami plnými stojících a sedících, něčím zaměstnaných lidí; obklopovalo je množství lehkých záblesků, jako by se náruživé zabývali vypalováním barevných světlic. Nevěděl jsem, kam se dívat. Přede mnou stál muž v něčem kyprém jako kožich, co ve světle opalizovalo jako kov. Vedl se pod paží s ženou v purpuru. Na tom, co měla na sobě, byly jakési velké paví oči, které mhouraly. Nebyl to omyl, oči na jejích šatech se opravdu otvíraly a zavíraly. Pohyb chodníku, kde jsem stál za tou dvojicí, s tuctem jiných lidí, se ještě zrychloval. Mezi plošinami skloviny, bělavé jako dým, se otvíraly barevně osvětlené pasáže s průhlednými stropy, po nichž neúnavně kráčely stovky nohou z dalšího, vyššího patra. Vše zaplavující šum se hned rozléval do šíře, hned se uzavíral, jakmile tisíce lidských hlasů a zvuků, pro mne cizích, ale pro ně srozumitelných, přiškrtil nejbližší tunel této cesty do neznáma. V pozadí, na vzdálenějších plánech, neustále probodávaly vzduch létající pásy kdovíjakých dopravních prostředků, možná letadel – protože se někdy pohybovaly šikmo vzhůru nebo dolů a zavrtávaly se do prostoru, takže jsem mimoděk očekával strašlivý náraz. Nebylo totiž vidět žádné koleje ani lana, snad to byly visuté dráhy. Když byly tyto rozmazané uragány rychlosti – třeba jen na chvilku – přerušeny, majestátně se za nimi vynořovaly pomalé, obrovské plošiny plné lidí, jako létající přístavy, které se pohybovaly různými směry, míjely se, stoupaly, a v důsledku perspektivního zkreslení jako by se pronikaly. Bylo těžké zachytit se pohledem na něčem nehybném. Celá architektura kolem mne jako by se skládala pouze z pohybu a změny. Vždyť dokonce i to, co jsem původně považoval za křídlatý strop, byla pouze patra vznášející se ve vzduchu, která nyní ustoupila jiným, ještě vyšším. Najednou, přefiltrován sklovinou stropů a těch tajuplných sloupů, odražen od stříbrných ploch, pronikl do všech částí členitého prostoru, do nitra propustí, jež jsme míjeli, do lidských tváří – těžký purpurový přísvit, jako kdyby někde v dálce, v srdci mnohamílové stavby, zahořel atomový oheň. Zšedla zeleň neonů, které bez ustání vyskakovaly, mléko parabolických přípor zrůžovělo. Něco jako předzvěst katastrofy viselo v tom vzduchu, prosyceném znenadání rudou barvou, tak jsem to aspoň cítil, ale nikdo nevěnoval této změně nejmenší pozornost, a já sám bych nebyl dovedl říci, kdy záře pohasla.

Na okrajích našeho chodníku se objevila vířící zelená kola, jako neonové obruče vznášející se v povětří. Pak část lidí přestoupila na výstupek jiného chodníku nebo plošiny, která se k nám přiblížila. Zjistil jsem, že se dá přes zelené čáry těchto světel beztrestně projít, jako by byly nehmotné.

Nějakou dobu jsem se nechal tak trpně unášet bílým chodníkem, až mi napadlo, že už jsem možná z nádraží venku a že ten fantastický obraz zprohýbané skloviny, stále jakoby připravené vzlétnout, že je vlastně již město, a mé rodiště, které jsem před lety opustil, existuje již pouze v mé paměti. – Dotkl jsem se paže muže v kožichu, který se svou společnicí stále ještě cestoval na stejném pohyblivém pásu.

„Promiňte," oslovil jsem ho, „kde to vlastně jsme?" Podívali se na mne oba. Na jejich tvářích, když ke mně vzhlédli, zračil se údiv. Doufal jsem skrytě, že se divili jen mému vzrůstu.

„Na polyduktu," řekl muž. „Jaký máte styk?" Nerozuměl jsem mu. „Jsme… je… ještě na nádraží?"

„Samozřejmě," odpověděl trochu rozpačitě. „A… kde je vnitřní kruh?"

„Ten jste již ztratil. Musíte dablovat."

„Lepší bude rast z Meridu," vmísila se do hovoru žena. Zdálo se mi, že všechny oči na jejích šatech se na mne upřené dívají s úžasem plným podezíravosti. „Rast…?" opakoval jsem bezradně. „Podívejte se, tam," ukázala přes blížící se zelený kruh, na prázdnou vyvýšeninu s černostříbrnými stěnami, pruhovanými jako trup groteskně pomalovaného, na bok překoceného korábu. Poděkoval jsem a sestoupil z chodníku, bezpochyby na nesprávném místě, protože mi rychlost div nepodrazila nohy. Rovnováhu jsem sice chytil, ale tak to se mnou zatočilo, že jsem nevěděl, na kterou stranu mám jít. Uvažoval jsem, co dělat, ale za tu dobu se místo, kde jsem měl přestupovat, značně vzdálilo od toho černě stříbrného pahorku, který mi žena ukázala, takže jsem jej nemohl najít. Protože většina lidí vedle mě přecházela na šikmou plošinu pohybující se vzhůru, udělal jsem totéž. Až na ní jsem zpozoroval obrovský, ve vzduchu nehybně planoucí nápis: DUKT CENTR – zbytek písmen se vymykal pohledu, tak byla obrovská. Bez hluku mě to vyneslo na perón snad kilometrový, od něhož právě startoval vřetenovitý letoun a ukazoval při vzletu své dno proděravělé světly. Není ostatně vyloučeno, že právě tento velrybí útvar byl nástupištěm a já jsem se octl na tom „rastu" – ale neměl jsem se koho zeptat, protože kolem dokola bylo prázdno. Jistě jsem zabloudil. Část mého „nástupiště" byla zastavěna zploštělými budovami bez frontálních stěn. Když jsem přistoupil blíže, uviděl jsem jakési slabě osvětlené, nízké boxy, v nichž ležely v řadách černé stroje. Považoval jsem je za auta. Avšak jakmile dva nejbližší, proudnicové jako velké kapky, vyklouzly, dříve než jsem stačil ustoupit, a projely kolem mne dosahujíce v mžiku vysoké rychlosti, zahlédl jsem, než zmizely v perspektivě parabolických šikmých ploch, že nemají kola, okna ani dveře. Ať to jsou auta nebo ne, napadlo mi, toto rozhodně bude nějaké parkoviště. Třeba zrovna těch „rastů"? Uznal jsem, že bude nejlepší, když počkám, až někdo přijde, a já se s ním svezu, nebo alespoň se něco dozvím. Avšak mé nástupiště, stoupající lehce jako křídlo neskutečného letounu, dále zůstávalo prázdné, pouze černé stroje vyjížděly jednotlivě nebo ve skupinách ze svých kovových nor a hnaly se všechny jedním směrem. Sestoupil jsem k samému okraji nástupiště, až se opět projevila ta neviditelná, pružná síla, která zaručovala bezpečnost. Perón skutečné visel ve vzduchu ničím nepodepřen. Když jsem zvedl hlavu, spatřil jsem mnoho podobných perónů, stejně nehlučně plynoucích v prostoru, se zhasnutými hlavními světly; ta hořela u ostatních, tam, kde přistávala letadla. Nebyly to však rakety, ba ani lodi, jako ta, která mě přivezla z Luny. Dlouho jsem stál a díval se. Konečně na pozadí jakýchsi dalších hal – nevěděl jsem ani, je-li to zrcadlový odraz oné haly nebo skutečnost – zpozoroval jsem ohnivá písmena, rovnoměrně se pohybující ve vzduchu SOAMO. SOAMO SOAMO, pauza, modrý záblesk a NEONAX NEONAX NEONAX. Byly to možná názvy nádraží, možná nabízených výrobků, nic mi neříkaly.

Nejvyšší čas, abych našel toho člověka – napadlo mi. Obrátil jsem se na patě, našel chodník jedoucí opačným

směrem a sjel jsem dolů. Ukázalo se, že to není ani to patro, ba ani ta hala, z které jsem přijel nahoru; poznal jsem to, protože tam nebyly ty obrovské sloupy. Není ostatně vyloučeno, že se sloupy někam vznesly. Všechno jsem pokládal za možné.

Octl jsem se v celém lese fontán; pak jsem narazil na bělorůžový sál plný žen. Mimoděk jsem strčil ruku do proudu vodotrysku osvětleného zdola. Snad proto, že by bylo docela milé setkat se s něčím aspoň trochu známým. Nic. Byl to vodotrysk bez vody. Po chvíli se mi zdálo, že cítím voňavku. Zvedl jsem ruku k chřípí. Voněla jako tisíc toaletních mýdel dohromady. Bezmyšlenkovitě jsem ji začal otírat o kalhoty. Zastavil jsem se před tou síní plnou žen, samých žen. Nepřipadala mi jako úpravna, ale jisté to nebylo. Raději jsem se neptal a vrátil se. Mladý muž, oblečený jako kdyby na něm ztuhla rozlitá rtuť, nakypřená (nebo spíš napěněná) u ramen, obepínající boky, hovořil se světlovlasou dívkou, opřenou zády o mísu vodotrysku. Děvče ve světlých šatech, docela obyčejných – což mi dodalo odvahy – drželo kytici bledě růžových květů, skrývalo v nich tvář a očima se usmívalo na chlapce. V posledním okamžiku, když jsem se u nich zastavil a užuž otvíral ústa, uviděl jsem, že ona ty květy jí – a hlas mi na okamžik selhal. Klidně žvýkala jemné plátky. Zvedla na mne oči. Strnuly. Ale na to už jsem byl zvyklý. Zeptal jsem se, kde je vnitřní okruh.

Zdálo se mi, že chlapec je nepříjemně překvapen, dokonce snad pohněván, že se někdo opovažuje rušit jejich t?te-?-t?te. Dopustil jsem se zřejmě nezdvořilosti. Napřed se podíval nahoru, pak sklopil oči; třeba se domníval, že objeví nějaké chůdy jako příčinu mé výšky. Neřekl ani slovo.

„Podívejte se, tam," zvolalo děvče. „Rast na Véká, váš rast, stihnete jej, honem!!"

Rozběhl jsem se naznačeným směrem – aniž jsem věděl kam – neměl jsem přece stále ponětí, jak ten zatracený rast vypadá. Po desíti krocích jsem uviděl stříbrnou nálevku, sestupující z výšky, základnu jednoho z těch obrovských sloupů, které mě předtím tak udivily – že by to byly létající sloupy? Lidé tam spěchali z různých stran, vtom jsem se s někým srazil. Ani jsem nezavrávoral, jen jsem zůstal stát jako vrytý do země. Zato on – obtloustlý mužíček v oranžovém oděvu – upadl, a stalo se s ním něco neuvěřitelného: jeho kožich před mýma očima zvadl, splaskl, jako propíchnutý balón. Stál jsem nad ním jako opařený, neschopný vykoktat omluvu. Zvedl se, zle se na mě podíval, ale neřekl nic. Obrátil se a odcházel energickým krokem. Manipuloval rukama na prsou a jeho oblek se nafoukl a znovu nabyl své dřívější skvělosti.

Na místě, které mi děvče ukázalo, zase už nikdo nebyl. Po té příhodě jsem zcela upustil od hledání rastů, vnitřního kruhu, duktů, styku a umínil jsem si dostat se z nádraží ven. Dosavadní zkušenosti nepovzbuzovaly, abych oslovoval kolemjdoucí; rozjel jsem se tedy naslepo za šikmou modrou šipkou vzhůru a prorazil jsem – bez zvláštního vzrušení – vlastním tělem dva nápisy zářící ve vzduchu: MÍSTNÍ OBVODY. Dostal jsem se na eskalátor dosti obsazený. Další patro bylo v tónu patinované, zlatými vykřičníky žilkované hnědi. Plynulé přechody stropů a vyhloubených stěn. Chodby bez sufitů, rozplývající se nahoře v zářivém peří. Jako kdybych se blížil k nějakým obytným prostorám. Mé okolí připomínalo systémy gigantických hotelových hal – okénka, niklované trubky podél stěn, výklenky s jakýmisi úředníky, možná, že to byly směnárny, možná pošta. Šel jsem dál. Byl jsem již téměř neochvějně přesvědčen, že tudy se k východu nedostanu (odhadl jsem to podle trvání jízdy vzhůru), že jsem se ocitl až v nadzemské části nádraží, ale stále jsem udržoval předsevzatý směr. Najednou volné prostranství, stěny obkládané malinovými deskami s jiskřivými hvězdičkami, řady dveří. Nejbližší byly pootevřené. Nahlédl jsem tam. Jakýsi vysoký, ramenatý člověk udělal v témže okamžiku totéž z druhé strany. Byl jsem to já sám v zrcadle přes celou stěnu. Pootevřel jsem dveře ještě víc. Porcelán, stříbrné trubky, nikl. Toalety.

Trochu mi to bylo k smíchu, ale celkem jsem byl vlastně zpitomělý. Rychle jsem se vrátil. Jiná chodba, pruhy bílé jako mléko, pohybující se dolů. Zábradlí eskalátoru bylo měkké, teplé. Nepočítal jsem patra; čím dál více lidí, zastavovali se u emajlovaných krabic, které vyrůstaly ze stěn na každém kroku. Jediný dotek prstu, něco jim vypadlo do ruky, schovávali to do kapes a šli dál. Sám nevím, proč jsem udělal přesně totéž jako člověk ve volném fialovém obleku přede mnou. Klávesnice s malou jamkou pro špičku prstu, stisknutí a přímo do nastavené dlaně mi vypadla barevná, poloprůhledná trubička, jako by ohřátá. Zatřepal jsem s ní, dal si ji k očím, nějaké pilulky? Ne. Zátka? Neměla zátku. Žádný uzávěr, nač je to? Co dělali ti ostatní? Schovávali to do kapsy. Nápis na automatu? LARGAN. Stál jsem; strkali do mne. Najednou jsem si sám připadal jako opice, které podali plnicí péro nebo zapalovač. Na zlomek vteřiny mě zaplavil slepý vztek, zaťal jsem zuby, zavřel oči a splynul jsem, mírně shrben, s proudem chodců. Chodba se rozšiřovala, již to byl sál. Ohnivá písmena REAL AMMO REAL AMMO.

Přes proud spěchajících, nad jejich hlavami, zahlédl jsem zdaleka okno. První okno. Panoramatické, obrovské.

Bylo jako všechny noční oblohy promítnuté naplocho. Až po obzor z rozzářené mlhy – barevné galaxie náměstí, hvězdokupy spirálních světel, záře chvějící se nad mrakodrapy, ulice: plazivý hadí pohyb světelných korálků, a nad tím, ve vertikálním víření neonů, vodotrysky a blesky, kruhy, rakety i láhve z ohně, rudé májíčky signálních světel na hrotech věží, okamžik trvající slunce i krvotoky reklam v mechanicky dravém pohybu. Stál jsem, díval se a slyšel za sebou rytmický dusot tisíců nohou. Vtom město zmizelo a objevila se obrovská, třímetrová tvář:

„V rámci cyklu Pohlednice z dávných velkoměst, vysílali jsme právě montáž žurnálů ze sedmdesátých let. Následuje přenos Transtelu ze studia kosmolitů…"

Div jsem neutekl. Nebylo to okno, ale jakýsi televizor. Přidával jsem do kroku. Trochu jsem se zpotil.

Dolů. Rychleji. Zlaté čtverce světel. Uvnitř davy, pěna na sklenicích, tekutina téměř černá, ne však pivo, neboť jedovatě zeleně opalizovala; a mladí lidé, chlapci a dívky, objímající se, po šesti osmi, a uzavírající celou šířku ulice. Kráčeli ke mně, museli uvolňovat ruce, aby mě nechali projít. Trhlo to se mnou. Sám nevím, kdy jsem vkročil na pohyblivý chodník. Docela blízko se mihly kolem užaslé oči. Hezké snědé děvče v něčem, co se na něm třpytilo jako nafosforizovaný kov. Látka dívku obepínala. Byla jako nahá. Tváře bílé, žluté, několik urostlých černochů, ale já jsem byl stále nejvyšší. Rozestupovali se přede mnou. Nahoře, za konvexními skly pádily rozmazané stíny, hrály neviditelné orchestry, a tady pokračovala podivná promenáda v temných uličkách – bezhlavé postavy žen: chmýří halící jejich

ramena svítilo, takže bylo vidět pouze šíje, vyrůstající z něho jako podivuhodné bílé stvoly, a rozptýlená záře vycházela z vlasů – byl to svítivý pudr? Úzký průchod mě zavedl před řadu groteskních pohyblivých, ba dokonce roztančených soch: jakási široká, po stranách zvýšená ulice hlaholila zábavou, smíchem. Co připadalo těm lidem tak směšné? Ty sochy?

Obrovské postavy v kuželích reflektorů, které vrhaly světlo rubínové, medové, husté jako sirup, s překvapivou koncentrací barvy. Mhouřil jsem oči, propadal se. Srázná, brčálově zelená pasáž. Křehké, pitoreskní pavilónky, pagody, do nichž se chodilo po můstcích, rozklenutých nad zrcadlovitou tekutinou. Plno drobných místností, vůně smažení, ostrá, dráždivá, řady plynových plaménků za okny, cinkot skla, opakující se kovové, nepochopitelné zvuky. Dav, který mě sem vnesl, se srazil s jiným, pak se udělalo volněji, všichni nasedali do vagónu otevřeného ze všech stran, ne, byl jenom průhledný, jako odlitý ze skla. Dokonce i sedadla byla nějaká skleněná, i když měkká. Ani jsem nevěděl, jak jsem se tam octl – jeli jsme. Vagón uháněl, lidé překřikovali megafon, který opakoval:

„Patro Meridional, patro Meridional, styk Spiro, Atale, Blekk, Frosom."

Celý vagón, probodávaný pruhy světel, jako by tál. Přes stěny pronikaly pásy plamenů a barev, parabolické oblouky, bílé peróny.

„Forteran, styk Galee, styk vnějších rastů, Makra" blábolil megafon.

Vagón zastavil a vyřítil se dál. Objevil jsem překvapivou věc: člověk necítil brždění ani zrychlení, jako by byla odstraněna setrvačnost. Jak to bylo možné? Ověřil jsem si to tak, že jsem lehce pokrčil nohy v kolenou na třech následujících zastávkách. V zatáčkách také nic. Lidé vystupovali, vcházeli, na přední plošině stála žena se psem, jaktěživ jsem takového neviděl. Byl obrovský, zvlášť ohavný, s hlavou jako koule; v jeho ořechových klidných očích se odrážely zmenšené girlandy světel řítících se zpět.

RAMBRENT RAMBRENT. Zaplápolaly bílé a namodralé trubice zářivek, schody z krystalické záře, černá průčelí, světlo pomalu kamenělo, vagón stál. Vystoupil jsem a zhrozil se. Nad amfiteatrálně vkleslou plošinou stanice se klenula mnohapatrová, známá konstrukce. Byl jsem stále na nádraží, na jiném místě téže gigantické haly, nafouknuté bílými křídly ploch. Zamířil jsem k okraji té geometricky přesné prohlubně – vagón již odjel – a zažil jsem další otřes. Nebyl jsem dole, jak se mi zdálo, ale byl jsem vlastně ve výši asi tak čtyřiceti pater nad stužkami chodníků viditelných na dně propasti, nad stříbrnými slojemi perónů dále se rovnoměrně pohybujících. Vjížděla mezi ně dlouhá tichá tělesa a lidé z nich vycházeli řadami příklopů – dveří, jako by ty obludy, ty chromované ryby, kladly v pravidelných vzdálenostech hrozny černých a barevných jiker. Nad vším tím, v pozadí, skrze opar vzdálenosti, jsem viděl zlatá slova, pohybující se jako po neviditelném laně:

GLENIANA ROON, KTERÁ SE DNES VRACÍ, SKLÁDÁ V ORATORIU HOLD PAMÁTCE RAPPERA KERXE POLYTRA NAHRÁVKOU MIMORFICKÉHO REÁLU. ZPRAVODAJSTVÍ TERMINÁL OZNAMUJE: DNES V AMMONLEE PŘIMĚL PETITFARGUE PRVNÍ ENZON K SYSTOLIZAO HLAS SVĚTOZNÁMÉHO GRAVISTIKA VYSÍLÁME DNES O 27. HODINĚ. ARRAKER MÁ PŘEVAHU. ARRAKER MÁ PŘEVAHU, ARRAKER OPAKOVAL SVŮJ ÚSPĚCH JAKO PRVNÍ OBLITEROVEC TÉTO SEZÓNY NA TRANSVAALSKÉM STADIÓNU.

Odešel jsem. Tak i počítání času se změnilo. Metalické látky dámských šatů doutnaly rychlými plaménky, zasaženy světlem obrovských písmen, která se pohybovala nad mořem hlav jako řady hořících provazolezců. Šel jsem, nevěda o tom, a něco v mém nitru stále opakovalo „tak i ten čas se změnil" . To mi dodalo. Oči jsem měl otevřené, ale neviděl jsem nic. Toužil jsem pouze po jednom – odejít odtud, vyváznout z tohoto pekelného nádraží, octnout se pod širým nebem, na volném prostranství, uvidět hvězdy, pocítit vítr.

Zvábila mě dlouhá alej světel; v prosvětlujícím se kameni stropů něco psalo – litery rýsoval ostrý plamének uvězněný v alabastru: TELETRANS TELEPORT TELETHON. Dveřmi s gotickým obloukem (ale byl to jakýsi oblouk neskutečný, vyvrácený ze základů, něco jako negativ raketové špičky) jsem prošel do sálu zaplaveného zamrzlým zlatým požárem; ve výklencích stěn stály stovky kabin. Lidé do nich vbíhali, chvatně je opouštěli, rozhazovali po podlaze potrhané proužky, ne pásky telegrafu, bylo to něco jiného, s vytlačenými bublinkami; ostatní po těch cárech šlapali. Chtěl jsem odejít, omylem jsem vstoupil do tmavého vnitřku, než jsem postačil couvnout, něco zabřinklo; záblesk jako fotografický fleš, ze štěrbiny vroubené kovem, jako ze schránky na dopisy, vyklouzl napůl složený aršík lesklého papíru. Uchopil jsem jej, otevřel, vyklonila se z něho lidská hlava. Dívala se na mne přimhouřenýma očima, měla pootevřená, lehce zkřivená ústa a tenké rty. To jsem byl já! Složil jsem ten papír napůl a plastický přízrak zmizel. Pootevřel jsem pomalu okraje, nic, ještě trochu, znovu se objevila, jako by vyskočila odnikud, hlava s nepříliš inteligentním výrazem, odťatá od trupu a vznášející se nad kouskem papíru. Chvíli jsem se díval na svou tvář. Co to bylo? Trojrozměrná fotografie? Strčil jsem papír do kapsy a odešel. Vypadalo to, jako by na hlavu davu spadalo zlaté peklo. Strop z ohnivého magmatu, neskutečného, ale sálajícího opravdovým požárem, ale nikdo se na to nedíval, uspěchaní lidé přebíhali z jedné kabiny do druhé, v pozadí poskakovala zelená písmena, sloupce čísel běžely dolů po úzkých obrazovkách; jiné kabiny s roletami místo dveří, které bleskurychle vylétly vzhůru, když se někdo přiblížil. Konečně jsem našel východ.

Chodba, vlnovka, s klesající podlahou, jako někde v divadle. Ze stěn vykvétaly stylizované mušle, nahoře pádila slova INFOR INFOR INFOR bez konce. Infor jsem poprvé uviděl na Luně a pokládal jsem ho za umělý květ. Přiblížil jsem tvář k modrozelenému kalichu, který okamžitě, dříve než jsem otevřel ústa, ztuhl v očekávání.

„Kudy se dostanu ven?" zeptal jsem se málo inteligentně.

„Kam?" odpověděl okamžitě teplý alt.

„Do města."

„Do které čtvrti?"

„To je jedno."

„Na které podlaží?“

„To je jedno. Chci opustit nádraží!“

„Meridional, rasty: sto šest, sto sedmnáct, nula osm, nula dva. Tridukt: podlaží AF, AG, AC, okružní podlaží mitů: dvanáct a šestnáct, podlaží nadir vede všemi jižními směry. Ústřední podlaží gliderů: červené lokální, bílé dálkové A, B a W. Podlaží ulderů: přímé, všechny eskaly od třetího výš…“ recitoval zpěvný ženský hlas.

Měl jsem chuť vytrhnout ze stěny ten mikrofon, který se tak starostlivě nakláněl k mé tváři. Odešel jsem. „Idiot! Idiot!“ vířilo ve mně s každým krokem. EX EX EX EX opakoval citrónově žlutý, mlhou zahalený nápis, který se sunul vzhůru. Není to třeba exit? Východ?

Obrovský nápis EXOTAL. Dostal jsem se do dravého proudu teplého vzduchu, až mi zavlály nohavice. Octl jsem se pod širým nebem. Ale černě noci ulétla daleko do výše, vypuzena mihotáním světel. Veliká restaurace – stolečky, jejichž desky svítily rozmanitými barvami. Tváře nad nimi osvětlené zdola byly trochu přízračné, plné hlubokých stínů. Nízká křesla, černý nápoj se zelenou pěnou ve sklenicích, lampióny, z nichž pršely drobné jiskry, ne, spíše světlušky, jako mračna hořících můr. Chaos světel zhášel hvězdy. Když jsem zvedl hlavu, uviděl jsem pouze černou pustinu. Zvláštní věc, její slepá přítomnost jako by mi v tomto okamžiku dodala odvahy. Stál jsem a díval se, někdo šel mimo a zavadil o mne, ucítil jsem vůni parfému, ostrou i jemnou zároveň. Prošla kolem mne dvojice, dívka se obrátila k muži, její ramena i ňadra tonula v kyprém oblaku. Veplula do jeho náruče, tančili. Ještě že tančí, pomyslil jsem si. Alespoň něco. A pár udělal několik kroků, bledý rtuťový kruh je zvedl, zároveň s ostatními dvojicemi. Jejich tmavorudé stíny se pohybovaly pod obrovskou plotnou otáčející se zvolna, jako disk. Neopírala se o nic, ba ani osu neměla, vířila ve zvucích hudby a vznášela se ve vzduchu. Šel jsem mezi stolky. Měkký plastik, po němž jsem stoupal, končil. Přecházel v drsnou skálu. Přes světelnou záclonu jsem prošel do místnosti a octl jsem se v jeskyni obrovské jako deset nebo padesát gotických katedrál zbudovaných z krápníků. Žilovitá zbytnění perleťových hornin vroubila ústí jeskyň, seděli v nich lidé a nohy nechávali viset do prázdna, mezi jejich koleny hořely plápolavé plaménky. Dole se rozkládala neposkvrněná, černá hladina podzemního jezera a odrážela na své hlati navršení skal. Tam, na ledabyle svázaných vorech, rovněž leželi lidé, všichni obráceni jedním směrem. Sestoupil jsem až k vodě a uviděl jsem na písku na druhém břehu tanečnici. Zdála se mi nahá, ale bělost jejího těla byla nadpřirozená. Drobnými vratkými kroky sbíhala k vodě a když se na hladině objevil její obraz, rozepjala náhle ruce, sklonila hlavu. To byl konec. Ale nikdo nezatleskal. Tanečnice setrvala několik vteřin bez hnutí, pak pomalu kráčela po břehu, obcházejíc obloukem nerovnou čáru vody. Mohla být snad třicet kroků ode mne, když vtom se s ní něco stalo. Ještě chvíli jsem viděl její úsměvnou, znavenou tvář. Najednou jako by ji něco zaclonilo, její postava se zachvěla a ona zmizela.

„Přejete si plav?“ ozval se za mnou zdvořilý hlas. Obrátil jsem se, nikde nikdo, pouze proudnicový stolek přicházel na nožkách komicky křivých; pohyboval se, pohárky s pěnivým nápojem, stojící v řadách na podnosech po stranách, se chvěly – jedno rameno mi ochotně přistrkovalo ten nápoj, druhé již sahalo pro talíř s otvorem pro prst, podobný malé prohloubené paletě. Byl to automat, viděl jsem žár jeho tranzistorového srdce, doutnajícího za prostředním okénkem.

Minul jsem pavoučí, tak otrocky se natahující paže, přetížené lahůdkami, jimiž jsem pohrdl, a se zaťatými zuby jsem rychle opustil umělou jeskyni, jako by se mi dostalo nepochopitelné urážky. Prošel jsem celou šířku terasy, mezi esovitými stolky, pod alejemi lampiónů, zasypáván lehounkým prachem dohořívajících světlušek, černých, zlatých. Až u balustrády, z kamene starého a jakoby zamlženého nažloutlým lišejníkem, ovanul mě konečně opravdový vítr, chladný, čistý. Nablízku stál volný stolek.

Usedl jsem, neslušně, zády k lidem, a hleděl do noci. Dole se rozkládala tma, beztvárná, nečekaná. Teprve kdesi daleko, nesmírně daleko na jejích okrajích doutnala řídká, třaslavá světla, podivně nejistá, jako by to ani nebyla elektřina. A ještě dál se tyčily k nebi meče světla, studené, tenké. Nevěděl jsem, jsou-li to domy nebo nějaké sloupy. Pokládal bych je za kužele reflektorů, nebýt toho, že je pokrývala jemňounká mřížka. Tak by mohl vypadat skleněný válec zabodnutý základnou do země, válec, dotýkající se nebe, vyplněný střídavě konvexními a konkávními čočkami. Musely být nepředstavitelně vysoké, kolem nich se chvělo bledé světlo, pulsující tak, že jednou halil mrakodrapy věnec oranžové a jindy téměř bílé záře. To bylo vše. Tak vypadalo město. Pokoušel jsem se najít ulice, uhodnout je, ale ten tmavý a jakoby mrtvý prostor dole se táhl na všecky strany a neosvětlovala ho ani jiskřička. „Kol…?“

Zaslechl jsem slovo vyřčené patrně ne poprvé, ale nevztahoval jsem je ihned na sebe. Ale než jsem se ještě obrátil docela, udělalo to za mne křeslo. Přede mnou stála dívka snad dvacetiletá, v modři, která ji obepínala jako vychladlý kov. Ramena a ňadra mizela v tmavomodré pěně, čím níž, tím průhlednější. Břicho, útlé a krásné, bylo jako vymodelováno z dýchajícího cínu. V uších měla něco třpytného a tak velkého, že to zaclánělo boltce. Drobná, nejistě se usmívající ústa měla namalována – rovněž chřípí uvnitř červené – všiml jsem si, že tak chodí většina žen. Uchopila oběma rukama opěradlo křesla proti mně se slovy: „Co je ti, kol?“ Usedla.

Zdála se mi trochu opilá.

„Otrava, vid?“ pokračovala za chvíli. „Vezmeme se někde, kol?“

„Já nejsem kol,“ začal jsem. Opřela se lokty o stolek a pohybovala rukou nad číškou naplněnou dopůl, takže se konec zlatého řetízku omotaného kolem prstů namočil v nápoji. Stále víc se přitom nakláněla. Cítil jsem její dech. Byla-li opilá, pak ne alkoholem.

„Jak to?“ řekla. „Jsi. Musíš být. Každý je kol. Chceš? Vezmeme se?“

Kdybych jen věděl, co to znamená.

„Dobrá,“ řekl jsem.

Vstala. Já jsem také vstal z toho nemožně nízkého křesla.

„Jak to děláš?“ zeptala se.

„Co?“

Pohlédla na mé nohy.

„Myslila jsem, že stojíš na špičkách…“

Usmál jsem se beze slova. Přistoupila ke mně. Vzala mě pod paži a opět se podivila. „Co to tam máš?“

„Kde, tady? Nic.“

„Zpíváš,“ řekla a lehce mě odtáhla. Šli jsme mezi stolky a já jsem přemýšlel o tom, co může znamenat „zpíváš“ – že by „lžeš?“

Zavedla mě k tmavozlaté stěně, tam, kde na ní svítilo znamení trochu podobné houslovému klíči. Když jsme došli blíž, stěna se otevřela. Pocítil jsem náraz horkého vzduchu.

Úzký stříbrný eskalátor plynul dolů. Stáli jsme vedle sebe. Nesahala mi po rameno. Měla kočičí lebku, černé vlasy s modrým leskem, profil možná příliš ostrý, ale hezká byla. Jen ta purpurová chřípí… Držela mě pevně úzkou rukou. Zelené nehty se zarývaly do hrubého úpletu svetru. Bezděčně, pouhými koutky úst, jsem se usmál při myšlence, kde doposud ten svetr býval a jak málo měl společného s ženskými prsty. Pod kulatou klenbou, která oddychovala světly – od růžové do karmínové, od karmínové do růžové – jsme vyšli na ulici. Já si totiž myslil, že je to ulice, ale tma nad námi se každou chvíli rozsvětlovala jako při okamžik trvajícím úsvitu. Dále pluly dlouhé, nízké tvary, jako auta, ale už jsem věděl, že auta neexistují. Muselo to být něco jiného. Kdybych byl sám, pustil bych se tou širokou tepnou, protože v dálce zářila písmena CENTRUM, ale to určitě neznamenalo střed města. Dal jsem se ostatně vést. Ať to dobrodružství skončí jakkoli, měl jsem průvodkyni. Vzpomněl jsem si, tentokrát již bez hněvu, na nešťastného člověka, který mě nyní, tři hodiny po mém příjezdu, jistě již hledal pomocí všech inforů tohoto gigantického nádraží.

Minuli jsme několik vylidňujících se lokálů, vitríny, kde hloučky manekýnů opakovaly dokola stejnou scénu; rád bych se byl zastavil a prohlédl si, co dělají, ale dívka šla rychle dál, ťukajíc podpatky, až při pohledu na neonovou tvář, střídavě zaplavovanou ruměnci, která se stále oblizovala komicky vyplazeným jazykem, zvolala: „Pohled, bonsy, chceš bons?“

„A ty chceš?“ zeptal jsem se. „Zdá se mi, že ano.“

Vstoupili jsme do malé, zářivé místnůstky. Místo stropu měla dlouhé řady hořících plaménků, jakoby plynových; shora dýchalo teplo, snad to byl opravdu plyn. Ve stěnách se rýsovaly nehluboké výklenky a pultíky. Když jsme k jednomu z nich přistoupili, vysunula se po obou stranách sedátka. Vypadalo to, jako by z ní vyrostla, napřed nerozvitá, jako poupata, ale pak se ve vzduchu rozplácla, utvořila prohlubně a zůstala stát. Usedli jsme naproti sobě, děvče ťuklo dvěma prsty do kovové desky stolu, za zdí vyskočila niklová pračička, hodila před každého z nás jeden malý talířek a dvěma bleskurychlými pohyby mrštila na oba porci bělavé masy, která zapěnila, zhnědla a ztuhla. A zároveň ztemněl sám talířek. Tu jej děvče smotalo jako palačinku – nebyl to žádný talíř – a dalo se do jídla. „Ach,“ řekla s plnou pusou. „Sama jsem netušila, jaký mám hlad.“

Udělal jsem přesně totéž, co ona. Bons nepřipomínal chutí nic, co jsem kdy jedl. Chrupal pod zuby jako čerstvě upečená houska, ale okamžitě se rozsypával a rozplýval na jazyku; rudohnědá hmota, která byla uvnitř, měla ostrou kořeněnou chuť. Řekl jsem si v duchu, že „bonsy“ budu jídat rád.

„Ještě?“ zeptal jsem se, když snědla svůj. Usmála se, vrtíc hlavou. Když jsme odcházeli, vložila v uličce obě ruce do malého výklenku obkládaného kachlíky. Něco v něm zašumělo. Napodobil jsem ji. Lechtavý vítr oválmé prsty; když jsem je vytáhl, byly již suché a čisté.

Vyjeli jsme pak vzhůru širokým eskalátorem. Nevěděl jsem, není-li to náhodou ještě pořád nádraží, ale raději jsem se neptal. Zavedla mě do malé kabiny ve zdi – nebylo tam moc světla. Měl jsem pocit, že nahoře jezdí nějaké vlaky, protože se podlaha otřásala. Na okamžik se ztemnilo, hluboko pod námi něco povzdechlo, jako by kovová obluda vydechla vzduch z plic, rozsvětlilo se, děvče strčilo do dveří. Snad to byla opravdu ulice. Byli jsme v ní docela sami. Nevelké, stříhané keře rostly po obou stranách chodníku. Nedaleko stály, jeden vedle druhého, ploché černé stroje, jakýsi člověk vyšel ze stínu a ukryl se za jedním – neviděl jsem, že by otvíral dveře – prostě se najednou ztratil, a stroj vyrazil s takovou prudkostí, že ho to snad muselo rozplácnout na sedadle, a zmizel na konci aleje; neviděl jsem žádné domy, pouze jízdní dráhu hladkou jako stůl, pokrytou pruhy matového kovu; na křižovatkách se pohybovala oranžová a červená štěrbinovitá světla, vznášející se nad dlažbou; vypadala poněkud jako makety reflektorů.

„Tak, kde se vezmeme?“ zeptalo se děvče. Stále mě drželo pod paží. Zpomalilo krok. Po jeho tváři přeběhl rudý pruh.

„Kde chceš.“

„Tak pojďme ke mně. Nemá cenu jezdit gliderem. Je to blízko.“

Šli jsme. Domy stále nebylo vidět, ale vítr ženoucí se ze tmy, přes keře, napovídal, že by se tam mohlo rozkládat volné prostranství. U nádraží, v samém centru? Připadalo mi to divné. Vítr přinášel slabounkou vůni květů, kterou jsem dychtivě vdechoval. Střemcha? Ne, střemcha to nebyla.

Pak jsme se dostali na pohyblivý chodník; stáli jsme na něm, zvláštní dvojice, světla nás míjela, občas se mihlo vozidlo, jako odlité z jediného kusu černého kovu, nemělo okna, kola, ba ani žádná světla, a neuvěřitelnou rychlostí se řítilo vpřed jako slepé. Ta pohyblivá světla šlehala z ústí svislých štěrbin vznášejících se nízko nad zemí. Nemohl jsem přijít na to, mají-li něco společného s dopravním ruchem a jeho řízením. Čas od času prolétl po neviditelném nebi vysoko nad námi táhlý, žalostný svist. Vtom děvče sestoupilo z pohyblivého pásu jen proto, aby vkročilo na jiný, který se rozjel příkře vzhůru. A já jsem najednou viděl, že jsme ve výšce, vzdušná jízda trvala snad půl minuty a skončila na plošince plně jemně vonících květů; jako kdybychom se dostali na terasu nebo balkón tmavého domu tím, že jsme vyjeli po transportéru přistaveném ke zdi. Děvče vstoupilo do této loggie a já, očima, které již přivykly temnotám, lovil jsem z nich velké obrysy sousedních domů, bez oken, černé, jako vymřelé, neboť nejenomže nebylo vidět světla, ale ani se neozýval nejslabší zvuk, kromě ostrého sykotu, který oznamoval, že ulicí projíždějí ty černé stroje. Udivovalo mě zatemnění – patrně záměrné – stejně jako zmizení reklamních návěští po neonových orgiích nádraží, neměl jsem však čas na podobné úvahy: „Pojď, kde jsi!?“ zaslechl jsem její šepot. Viděl jsem jedině bledou skvrnu její tváře. Přiložila ruku na dveře, otevřely se, ale ne do bytu, podlaha se měkce pohnula spolu s námi – tady

člověk nemůže udělat krok, pomyslil jsem si, to je divné, že ještě mají nohy – ale byla to ironie dost ubohá, pramenila z neustálého překvapení, z pocitu neskutečnosti všeho, co se již po mnoho hodin se mnou dělo.

Byli jsme v jakési velké síni nebo chodbě, široké, skoro tmavé – zářila pouze nároží stěn, pomalovaná pruhy luminiscentní barvy. V nejtemnějším místě děvče opět přiložilo naplocho otevřenou ruku na kovovou destičku na dveřích a vkročilo první. Zamhouřil jsem oči; hala, silně osvětlená, byla téměř prázdná – děvče šlo k dalším dveřím; když jsem se přiblížil ke zdi, otevřela se najednou a odhalila vnitřek plný jakýchsi kovových láhví. Stalo se to tak nečekaně, že jsem zůstal mimoděk stát. „Nestraš mi skříně," řekla již z druhého pokoje. Vešel jsem za ní.

Nábytek vypadal jako odlitý ze skla, křesílka, nízká pohovka, malé stolečky – v poloprůhledném materiálu pomalu vířily roje světlušek, občas se rozprchly, pak opět splývaly do stužek a uvnitř nábytku kroužila jakási světelná krev, bledězelená, promíšená růžovými záblesky.

„Proč si nesedneš?"

Stála v pozadí. Křeslo se otevřelo, aby mě přijalo. To jsem nemohl vystát. To sklo nebylo sklem. Zakusil jsem pocit, jako bych usedl na vzdušných poduškách, ale když jsem se podíval dolů, mohl jsem přes prohnutou, silnou tabuli sedadla nezřetelně zahlédnout podlahu.

Když jsem vešel, zdálo se mi, že stěna proti dveřím je ze skla a já přes ni vidím do druhého pokoje s jakýmisi lidmi, jako by tam byla hostina, ale ti lidé byli v nadživotní velikosti – a tu jsem najednou pochopil, že mám před sebou televizní obrazovku přes celou stěnu. Zvuk nebyl zapnut; nyní, když jsem seděl, viděl jsem obrovskou ženskou tvář, načisto jako kdyby černá obryně nahlížela oknem do pokoje; její rty se pohybovaly, mluvila, a klenoty, velké jako štít a zakrývající ušní boltce, se brilantově třpytily.

Usadil jsem se pohodlněji na křesle. Děvče, s rukou klouzající po boku – její břicho skutečně vypadalo jako plastika z lazurového kovu – se na mne pozorně dívalo. Již nevypadalo jako opilé, snad se mi to předtím jen zdálo. „Jak se jmenuješ?" zeptala se.

„Bregg. Hal Bregg. A ty?"

„Nais. Kolik je ti let?"

Zajímavé zvyky, pomyslil jsem si. Ale co dělat – tak to chodí.

„Čtyřicet – pročpak?"

„Nic. Já myslila, že sto." Usmál jsem se.

„Záleží-li ti na tom, tak třeba sto." Komické je, že je to pravda, pomyslil jsem si. „Co ti mám dát?" zeptala se.

„K pití? Děkuji, nic."

„Jak chceš."

Přistoupila ke stěně. Otevřel se jakýsi malý bar. Zakryla tělem dvířka. Když se obrátila, přinášela podnos s pohárky a se dvěma láhvemi. Smáčkla lehce láhev, nalila mi vrchovatě – tekutina vypadala úplně jako mléko. „Děkuji," řekl jsem, „pro mne ne…"

„Vždyť já ti nic nedávám," podivila se.

Viděl jsem, že jsem udělal nějakou chybu, i když jsem nevěděl, jakou. Zabručel jsem něco pro sebe a vzal jsem ten pohár. Sobě nalila z druhé láhve. Nápoj byl olejovitý, bezbarvý, pod povrchem lehce perlil a navíc při styku se vzduchem temněl; usedla a dotýkajíc se rty skla, zeptala se bezděčně: „Kdo jsi?"

„Kol," odpověděl jsem. Zvedl jsem skleničku, jako bych si ji chtěl prohlédnout. To mléko nemělo žádnou vůni, nedotkl jsem se ho.

„Ne, vážně," řekla. „Ty sis myslel, že vysílám černou, co? Kdepak. To byl jenom kals. Bylo nás šest, víš, ale nastalo strašné dno. Orba nanicovatá, a vůbec… Zrovna jsem chtěla odejít, když sis přisedl."

Něco jsem přece jen pochopil: musil jsem bezděky usednout u jejího stolku, když ona tam nebyla, třeba tančila. Diplomaticky jsem mlčel.

„Zdaleka jsi vypadal tak…" nemohla najít výraz. „Solidně?" napověděl jsem. Její víčka se zachvěla. Cožpak i na nich měla vrstvičku nastříkaného kovu? Ne, bylo to snad líčidlo. Zvedla hlavu. „Co to znamená?"

„No – e – důvěryhodný…"

„Divně mluvíš. Odkud jsi?"

„Zdaleka."

„Mars?"

„Dál."

„Létáš?"

„Létal jsem."

„A teď?"

„Nic. Vrátil jsem se."

„A poletíš znovu?"

„Nevím. Asi ne."

Tento rozhovor nějak dohasínal – zdálo se mi, že dívka již začíná litovat lehkomyslného pozvání, a chtěl jsem jí to usnadnit.

„Tak abych šel?" zeptal jsem se. Nedotčený nápoj jsem stále ještě držel.

„Proč?" podivila se.

„Myslil jsem, že by ti to… bylo vhod."

„Ne," odpověděla, „ty myslíš – ne, kdepak… proč nepiješ?"

„Piju."

Přece jen to bylo mléko. V tuto dobu, za takových okolností?! Byl jsem tak překvapený, že si toho musela všimnout.

„Co, není to dobré?“

„To je… mléko?“ řekl jsem. Musel jsem se tvářit jako hotový idiot.

„Kdepak mléko? To je bryt…“

Povzdechl jsem si.

„Poslyš, Nais, tak já už půjdu. Vážně. To bude lepší.“

„Tak proč jsi to pil?“ zeptala se.

Hleděl jsem na ni mlčky. Jazyk se ani tak příliš nezměnil – jenomže já nic nechápal. Nic. To oni se změnili.

„Jak chceš,“ řekla konečně. „Nedržím tě. Ale teď, to…“

Upadla do rozpaků. Vypila svou limonádu – tak jsem v duchu nazval ten perlivý nápoj – a já zase nevěděl, co říci. Jak to všecko bylo těžké.

„Vyprávěj mi o sobě,“ navrhl jsem, „chceš?“

„Dobře. A potom budeš vyprávět ty mně…?“

„Ano.“

„Jsem na Kavetea druhý rok. V poslední době jsem trošku polevila, neplastovala jsem pravidelně a… tak různě. Šestku mám nezajímavou. Tak, doopravdy, nemám nikoho. Zvláštní, že?“

„Co?“

„Že nemám…“

A zase ta tma. O kom hovořila? Koho neměla? Rodiče? Milence? Známé? Abs měl přece jen pravdu, že bez osmi měsíců v Adaptu budu ztracen. Ale teď snad ještě víc než předtím nechtěl jsem se zkroušeně vracet do školky.

„A co dál?“ zeptal jsem se. A – protože jsem pořád ještě držel v rukou sklenku – usrkl jsem doušek toho mléka. Její oči se rozšířily údivem. Něco jako ironický úsměv zahrálo na jejích rtech. Vyprázdnila svou sklenku do dna, sáhla rukou do nakypřeného oděvu na ramenou a roztrhla jej – nerozepnula, nesvlékla, ale strhla – a cáry upustila z prstů jako smetí.

„Koneckonců, známe se málo,“ řekla. Byla trochu bezstarostnější. Usmívala se. Chvílemi byla překrásná, zvláště když přivírala oči a když ohrnutý dolní ret odhaloval záblesk zubů. Měla v tváři něco egyptského. Egyptská kočka. Vlasy víc než černé, a když stáhla z ramen a ňader hebkou kožešinu, uviděl jsem, že zdaleka není tak hubená, jak se mi zdálo. Ale proč to roztrhala? Znamenalo to něco?

„Měls vyprávět,“ řekla a dívala se na mne přes skleničku.

„Ano,“ řekl jsem a dostal jsem trému, jako by na mých slovech záleželo kdoví co. „Jsem – byl jsem pilot. Posledně jsem tady byl… nelekni se!“

„Ne. Mluv!“

Její oči byly pozorné a lesklé.

„Před sto dvaceti sedmi lety. Bylo mi tehdy třicet let. Expedice… byl jsem pilotem výpravy na Fomalhaut. To je dvacet světelných let. Letěli jsme tam a zpět sto dvacet sedm let zemského času a deset let palubního času. Před čtyřmi dny jsme se vrátili. Prométheus – má raketa – zůstala na Luně. Přijel jsem odtamtud – dnes. To je všecko.“

Dívala se na mne, neříkala nic. Její rty se pohnuly, pootevřely, stiskly. Co to bylo v jejích očích? Úžas? Obdiv? Strach?

„Proč nic neříkáš?“ zeptal jsem se. Musil jsem si odkašlat.

„Tak kolik… je ti… opravdu let?“

Musil jsem se usmát; nebyl to milý úsměv.

„Co to znamená – doopravdy? Biologických let čtyřicet, ale podle zemských hodinek sto padesát sedm…“

Dlouhé mlčení, pak najednou.

„Byly tam ženy?“

„Počkej,“ řekl jsem. „Máš něco k pití?“

„Jak to?“

„Něco – jedovatého – víš, silného. Alkohol… Nebo to už se nepije?“

„Zřídka,“ odpověděla docela tiše, jako by přemýšlela o něčem jiném. Její ruce zvolna klesly, dotkly se kovové modři šatů.

„Dám ti… angehen, chceš? Pravda, ty nevíš, co to je?

„Nevím,“ odpověděl jsem s nečekanou zarytostí. Přistoupila k baru a vrátila se s malou baňatou lahvičkou. Nalila mi. Byl v tom alkohol – ne mnoho – ještě něco v tom bylo, zvláštní, trpká chuť.

„Nezlob se,“ řekl jsem, když jsem vyprázdnil skleničku, a nalil jsem si ještě jednou.

„Nezlobím se. Neodpověděl jsi… ale třeba nechceš.“

„Proč ne? Mohu. Celkem nás bylo třiadvacet, ve dvou letadlech. Druhé je Ulixes. V každém pět pilotů a zbytek – vědci. Nebyly tam žádné ženy.“

„Proč?“

„Kvůli dětem,“ vysvětlil jsem. „Na takových letadlech není možno vychovávat děti. A i kdyby to bylo možné, žádný to nechce. Před třicítkou se nemůže letět. Člověk musí mít za sebou dvě fakulty a čtyři léta tréninku, dohromady dvanáct let. Jedním slovem, třicetileté ženy obyčejně mívají děti. A byly i… jiné důvody.“

„A ty?“

„Byl jsem sám. Vybírali lidi, co byli sami – to znamená – dobrovolníky.“

„Tys chtěl…“

„Ano. Pochopitelně.“

„A ne…“

Umlkla. Věděl jsem, co chtěla říci. Mlčel jsem.

„To musí být divné… tak se vrátit…“ řekla skoro šeptem. Trhla sebou. Znenadání na mne pohlédla, její tváře ztemněly, byl to ruměnec.

„Poslyš, to, co jsem ti říkala předtím, to byl jenom žert, vážně…“

„O těch sto letech?“

„Ano,“ řekla. „Jen tak, aby řeč nestála, to nemělo…“

„Nech toho,“ zabručel jsem, „ještě pár omluv a opravdu si ten čas uvědomím.“

Mlčela. Přinutil jsem se, abych se na ni nedíval. V pozadí, v tom druhém neexistujícím pokoji za sklem, němě zpívala obrovská mužská hlava. Viděl jsem temnou červeň hrdla chvějící se námahou, lesklou tvář – celý obličej se pohyboval v neslyšitelném rytmu.

„Co budeš dělat?“ zeptala se tiše.

„Nevím. Ještě nevím.“

„Nemáš žádné plány?“

„Ne. Mám trochu – takovou… prémii, víš? Za celou tu dobu. Když jsme startovali, uložili to v bance na mé jméno. Ani nevím, kolik je toho. Nic nevím. Poslyš, co je to Kavet?“

„Kavetea?“ opravila mě. „To… je takové studium, plastování, celkem nic mimořádného, ale během doby se mohu dostat do reálu…“

„Počkej… Tak co ty vlastně děláš?“

„Plast… no, ty nevíš, co je to?“

„Ne.“

„Jak bych ti to řekla… zkrátka, dělají se šaty, oděvy vůbec – všechno…“

„Krejčovství?“

„Co to znamená?“

„Šiješ něco?“

„Nerozumím.“

„Nebesa černá i modrá! Navrhuješ modely šatů?“

„No… ano, do jisté míry, ano. Nejen navrhuji, ale i provádím…“

Nechal jsem toho.

„A co je to real?“

To jí opravdu otřáslo. Poprvé se na mne podívala jako na bytost z jiného světa.

„Real… je real…“ opakovala bezradně. „To jsou takové… příběhy. Na to se dívá…“

„Tohle?“ ukázal jsem na skleněnou stěnu.

„Ale ne, to je vize…“

„Tak co? Kino? Divadlo?“

„Ne. Divadlo, vím co to bylo – to bylo dřív – vím; tam byli skuteční lidé. Real je umělý, ale nepozná se to, leda, že bys tam vešel, k nim…“

„Že bych tam vešel?“

Hlava koulela očima, kývala se, dívala se na mne, jako by se obr znamenitě bavil pozorováním této scény.

„Poslyš, Nais,“ řekl jsem najednou. „Buďto už půjdu, protože už je moc pozdě, nebo…“

„Byla bych pro to druhé.“

„Vždyť přece nevíš, co chci říci.“

„Tak to řekni.“

„Dobrá. Chtěl jsem se tě ještě zeptat na všelijaké věci. O těch velkých, nejdůležitějších něco vím; čtyři dny jsem seděl v Adaptu na Luně. Ale to byly ty velkolepé věci. Co vy děláte – když nepracujete?“

„Může se dělat moc věcí,“ řekla. „Může se cestovat, doopravdy nebo mutem. Můžeš se bavit, chodit na real, tančit, hrát tereo, pěstovat sporty, plavat, létat, co jen chceš.“

„Co je to mut?“

„Tak trochu jako real, jenomže se všeho můžeš dotknout. Tam můžeš chodit po horách, po všem, uvidíš sám, to se nedá říci. Ale zdá se mi, že ses chtěl zeptat na něco jiného…?“

„Správně. Jak je to – mezi ženami a muži?“

Víčka se jí zachvěla.

„Snad tak, jak to bylo vždycky. Co se mohlo změnit?“

„Všechno. Když jsem odlétal – neměj mi to za zlé – děvče jako ty by mě k sobě v tuto hodinu nezavedlo.“

„Opravdu? Proč?“

„Protože by to mělo určitý význam.“

Chvíli mlčela.

„A jak víš, že to nemělo?“

Výraz mé tváře ji bavil. Díval jsem se na ni; přestala se usmívat.

„Nais… jak to…“ vykoktal jsem. „Vezmeš docela cizího mužského a…“ Mlčela.

„Proč neodpovídáš?“

„Protože nechápeš. Nevím, jak ti to říci. To nic není, víš…“

„Aha. Tak ono to nic není,“ opakoval jsem. Sedadlo mě pálilo. Vstal jsem. Skoro jsem vyskočil. Ze zvyku; trhla sebou.

„Promiň,“ zabručel jsem a začal jsem přecházet. Za sklem se táhl park v ranním slunci; aleji mezi stromy s bledě růžovými listy šli tři chlapci v tričkách, třpytících se jako brnění.

„Existuje manželství?“
„Přirozeně.“
„Nerozumím. Vysvětli mi to. Odpověz. Vidíš muže, který – který se ti zamlouvá, a ty, aniž ho znáš – z ničeho nic…“
„Ale o čem mám vyprávět?“ řekla neochotně. „Což opravdu tehdy, v tvé době, nemohlo děvče pozvat do svého pokoje žádného muže?“
„Mohlo, samozřejmě. A dokonce i s tím úmyslem, ale ne za pět minut po tom, kdy ho ponejprv uvidělo…“
„Tak za kolik minut?“
Pohlédl jsem na ni. Zeptala se docela vážně. No, ovšem, odkud to mohla vědět; pokrčil jsem rameny.
„Nešlo o čas, ale… ale napřed musela něco… v něm najít, poznat ho, zamilovat si ho, napřed chodili…“
„Počkej,“ řekla. „Mně se zdá, že ty ničemu nerozumíš. Vždyť jsem ti dala bryt.“
„Jaký bryt? Aha, to mléko? No a co?“
„Jaké… co? Tehdy nebyl bryt?“
Začala se smát. Válela se smíchy. Najednou přestala, pohlédla na mne a strašně se začervenala.
„Tak ty sis myslil… ty sis myslil… že já… ne!!“
Usedl jsem. Prsty se mi třásly, přál jsem si v nich něco držet. Vytáhl jsem z kapsy cigaretu a zapálil si. Otevřela oči.
„Co je to?“
„Cigareta. Copak vy nekouříte?“
„Vidím to poprvé. .. tak vypadá cigareta? Jak tak můžeš polykat kouř? Ne, počkej, to je důležitější. Bryt není žádné mléko, nevím, co je tam, ale neznámému muži – se vždycky dává bryt.“
„Muži?“
„Ano.“
„A co z toho?“
„No, že je… že musí být hodný. Víš co… třeba ti to vysvětlí nějaký biolog.“
K čertu s biologem. Znamená to, že muž, kterému jsi dala bryt, nemůže nic…?“
„Přirozeně.“
„A když to nebude chtít vypít?“
„Jak by mohl nechtít?“
Tady veškeré dorozumění končilo.
„Nemůžeš ho přece nutit,“ pokračoval jsem trpělivě.
„Jen blázen by to mohl nepít…“ řekla pomalu, „ale o něčem takovém jsem neslyšela, nikdy…“
„To je takový zvyk?“
„Nevím, co ti říci. Cožpak nechodíš nahý – ze zvyku?“
„Aha. No, v jistém smyslu – ano. Ale na pláži se můžeš svléknout.“
„Do naha?“ zeptala se s náhlým zájmem.
„Ne, do plavek – ale za mých časů byly skupiny lidí, říkalo se jim nudisté…“
„Vím. Ne, to je něco jiného, myslila jsem, že všichni…“
„Ne. Tak to pití – je tak něco jako nošení šatů? Takové bez výjimek?“
„Ano, když jsou dva lidé spolu.“
„No, a dál?“
„Co dál?“
„Podruhé…?“
Ten rozhovor byl hloupý a mně bylo strašně. Ale musel jsem se bezpodmínečně dozvědět všecko!
„Potom? Jak komu. Někomu… se podává bryt pořád…“
„Černá polévka,“ vyklouzlo mi.
„Co to znamená?“
„Ne, nic. A když děvče jde k někomu, tak co?…“
„Pak on pije doma.“
Dívala se na mě téměř útrpně, ale já jsem byl umíněný.
„A když nemá?“
„Bryt? Jak by mohl nemít?“
„No, došel mu. Nebo… může přece lhát…“
Dala se do smíchu.
„Ale přece… myslíš si, že všechny ty láhve mám tady v bytě?“
„Ne? A kde?“
„Ani nevím, kde se tu berou. Měli jste za tvé doby vodovod?“
„Měli,“ řekl jsem pochmurně. Nemuseli jsme mít, přirozeně; mohli jsme vlézt do rakety rovnou z pralesa. Chvíli jsem měl vztek, ale přemohl jsem se; nebyla to koneckonců její vina.
„Tak vidíš, copak jsi věděl, kudy ta voda teče, než…“
„Rozumím, dál nemluv, dobrá. Tak to je takový preventivní prostředek? Velice zvláštní!“
„Ani se mi nezdá,“ řekla. „Co to máš pod svetrem, takové to bílé?“
„Košili.“
„Co je to?“
„Tys neviděla košili? Takové, no… prádlo. Z nylonu.“
Vyhrnul jsem si rukáv a ukazoval jsem jí to.

„Zvláštní," řekla. „Nač je to?"
„To je takový zvyk…" odpověděl jsem bezradně. Opravdu. V Adaptu mi říkali, abych se přestal oblékat jako před sto lety; nechtěl jsem. Ale přesto jsem musel přiznat, že má pravdu, pro mne byl bryt tím, čím pro ni košile. Koneckonců nikdo lidi nenutil, aby košile nosili. Přesto je nosili všichni. S brytem to bylo zřejmě stejné.
„Jak dlouho působí bryt?" zeptal jsem se.
Trochu se začervenala.
„Ty máš naspěch. Ještě se neví."
„Neřekl jsem nic zlého," bránil jsem se. „Chtěl jsem jenom vědět… Proč se tak díváš? Co je ti? Nais!"
Pomalu se zvedla. Stoupla si za křeslo.
„Jak je to dávno – říkals? Sto dvacet let…?"
„Sto dvacet sedm. A co z toho?"
„A byl jsi… betrizovaný?"
„Co je to?"
„Nebyls!?"
„Já přece ani nevím, co to znamená. Nais… děvče, co se to s tebou děje?"
„Ne… nebyls," zašeptala. „Kdybys byl, věděl bys asi…"
Chtěl jsem k ní přistoupit. Zvedla ruce.
„Nepřibližuj se. Ne! Ne! Zapřísahám tě!"
Ustupovala ke stěně.
„Říkalas přece sama, že ten bryt… už si sedám. No, už sedím, tak vidíš, uklidni se, co je to zač to be… nebo jak?"
„Nevím přesně. Ale všichni jsou… betrizováni. Po narození."
„Co je to?"
„Tuším, že něco přidávají do krve."
„Všem?"
„Ano. Protože totiž… bryt… bez toho nepůsobí. Nehýbej se."
„Dítě, nebuď směšná."
Zdusil jsem cigaretu.
„Nejsem přece šelma… nezlob se, ale… mně se zdá, že vy jste všichni trochu střelení. Ten bryt – no, to je úplně, jako kdybyste všem nasadili okovy, protože kdesi kdosi je možná zloděj. Koneckonců… trošku důvěry musíte mít…"
„Neříkej! Opravdu?" trochu jako by se vzpamatovala, ale stále si nesedala. „Tak proč ses předtím tak rozčiloval, že si vodím cizí muže…"
„To je něco jiného."
„Nevidím žádný rozdíl. Jistě jsi nebyl betrizovaný?"
„Nebyl."
„A třeba teď, po návratu?"
„Nevím. Dávali nám všelijaké injekce. Má to nějaký význam?"
„Má. Dostals injekce? To je dobře."
Usedla.
„Mám k tobě prosbu," řekl jsem klidně, jak jsem byl schopen. „Musíš mi to vysvětlit…"
„Co?"

„Svůj strach. Bála ses, že se na tebe vrhnu, nebo co? To je přece hloupost!"
„Ne. Rozumově – ne, ale – bylo to silné, víš? Šok. Nikdy jsem neviděla člověka, který by nebyl…"
„Ale to se přece nepozná?"
„Pozná. A jak!"
„Jak?"
Mlčela.
„Nais…"
„Když…"
„Co?"
„Bojím se…"
„Říci?"
„Ano."
„Ale proč?!"
„Pochopil bys, kdybych ti to řekla. Ono se totiž – abys věděl – betrizuje ne kvůli brytu. S tím brytem to je jen tak vedlejší… jde o něco jiného…"
Byla bledá. Její rty se chvěly. Jaký je to svět, myslil jsem si, jaký to je svět!
„Nemohu. Strašně se bojím."
„Mne!?"
„Ano."
„Přísahám ti, že…"
„Ne, ne… já ti věřím, jenomže… ne. To nemůžeš pochopit."
„Neřekneš mi to?"
V mém hlase muselo být něco, proč se přemohla. Její tvář zpřísněla. Viděl jsem jí na očích, jaké úsilí ji to stálo. „To je…

proto… aby se nemohlo… zabíjet.“

„Není možné! Člověka?!“

„Nikoho…“

„Ani zvířata?“

„Ani zvířata. Nikoho…“

Splétala a rozplétala prsty. Nespouštěla ze mne oči – jako kdyby mě těmito slovy pustila z neviditelného řetězu, jako kdyby mi do ruky vložila nůž, kterým ji mohu probodnout.

„Nais,“ řekl jsem docela tiše. „Nais, neboj se, vážně… není se čeho bát…“ Pokoušela se o úsměv. „Poslyš…“

„Ano?“

„Když jsem to vyslovila…“

„No?“

„Necítil jsi nic?“

„A co jsem měl cítit?“

„Představ si, že děláš to, co jsem ti řekla…“

„Že zabíjím? Mám si to představit?“

Otřásla se.

„Ano…“

„No a co?“

„A nic necítíš?“

„Nic. A to je přece jen myšlenka a nemám nejmenšího úmyslu…“

„Ale můžeš? Vid? Opravdu můžeš? Ne…“ zašeptala pouze rty, jako pro sebe. „Ne, ty nejsi betrizovaný…“

Teprve teď mi svitl význam toho všeho, a pochopil jsem, že pro ni to mohl být šok.

„To je velká věc,“ zabručel jsem. Po chvíli jsem dodal: „Ale bylo by možná lepší, kdyby tomu lidé odvykli… bez umělých prostředků…“

„Nevím. Snad…“ odpověděla. Hluboce si povzdechla. „Tak už víš, proč jsem se polekala?“

„Docela ještě ne. Trochu snad. No, nemyslila sis, že tě…?“

„Ty jsi takový zvláštní! Načisto, jako kdybys ani nebyl…“ umlkla.

„Člověk?“

Víčka se jí zachvěla.

„Nechtěla jsem tě urazit, ale podívej, když vím, že nikdo nemůže, víš, na to ani pomyslit, nikdy, a najednou se objeví člověk, jako ty – pak pouhá možnost, skutečnost, že je takový…“

„To je nemožné, aby všichni byli… tento, aha, betrizovaní!“

„Proč? Všichni, říkám ti!“

„Ne, nemožné,“ trval jsem na svém. „A lidé nebezpečných povolání? Ti přece musí…“

„Neexistují nebezpečná povolání.“

„Co to říkáš, Nais. A co piloti? A různí zachránci? A ti, co bojují s ohněm, s vodou…“

„Neexistují,“ řekla.

Zdálo se mi, že jsem špatně slyšel.

„Cože?“

„Neexistují,“ opakovala. „To dělají roboti.“

Zavládlo ticho. Napadlo mi, že pro mne nebude lehké smířit se s tím novým světem. A najednou se ve mně zrodila myšlenka, překvapující proto, že bych se jí nikdy byl od sebe nenadal (kdyby mi někdo byl tuto situaci předložil jako pouhou teoretickou možnost), zdálo se mi, že tento zásah, jenž v člověku hubí – zabíječe, je… zmrzačením.

„Nais,“ řekl jsem, „je už velice pozdě. Já už radši půjdu.“

„Kam?“

„Nevím. Pravda! Na nádraží mě měl čekat někdo z Adaptu. Načisto jsem zapomněl. Nemohl jsem ho najít, víš? No, najdu si nějaký hotel. Existují ještě?“

„Existují. Odkud jsi?“

„Odtud. Narodil jsem se tady.“

Po těchto slovech se vrátil pocit neskutečnosti všeho a já jsem si už nebyl jist, že skutečně existuje město, které žilo pouze ve mně, ani to druhé, přízračné, s pokoji, do nichž nahlížely hlavy obrů, takže jsem si na vteřinu pomyslil, nejsem-li ještě na palubě a nezdá-li se mi další, zvlášť živý, těžký sen o návratu.

„Breggu,“ zaslechl jsem její hlas jako z dálky. Zachvěl jsem se. Docela jsem na ni zapomněl.

„Prosím?“

„Zůstaň…“

„Co?“

Mlčela.

„Chceš, abych zůstal?“

Mlčela.

Přistoupil jsem k ní a skláněje se nad křeslem, uchopil jsem ji za chladné paže. Zvedl jsem ji. Vstala jako bez vůle. Hlava jí klesla zpět, zaleskly se zuby, netoužil jsem po ní, chtěl jsem jenom říci, „a přece se bojíš“ – a ona aby řekla, že ne. Víc nic. Oči měla zavřené, najednou se zaleskla bělma pod řasami, sklonil jsem se nad její tváří, nahlédl jsem zblízka do nehybných očí, jako bych chtěl poznat její strach, sdílet jej s ní. Dýchala hlasitě a pokoušela se vyprostit, ale necítil jsem to – teprve když začala sténat „Ne! Ne!“ – uvolnil jsem sevření. Div neupadla. Stála u zdi a zacláněla část velké

odulé tváře, jež sahala do stropu, tváře, která tam za sklem bezustání něco říkala, přehnaně pohybujíc obrovskými rty, masitým jazykem. „Nais…“ řekl jsem tiše. Ruce mi klesly. „Nepřibližuj se!“

„Říkala jsi přece sama…“ Její oči byly zastřeny mlhou.

Udělal jsem několik kroků po pokoji. Sledovala mě očima, jako bych byl… jako by stála v kleci…“

„Tak já už jdu,“ řekl jsem. Neodpověděla. Chtěl jsem něco dodat, několik slov na omluvu, poděkovat, abych neodešel jen tak, ale nemohl jsem. Kdyby se mne bála pouze jako žena muže, neznámého, třeba i nebezpečného, cizího, pak budiž – ale to bylo jiné. Pohlédl jsem na ni a pocítil jsem, že se mě zmocňuje hněv. Uchopit ji za ta bílá nahá ramena, zatřást…

Otočil jsem se a odešel; dveře od bytu povolily, když jsem do nich strčil. Prostorná chodba byla téměř tmavá. Nedovedl jsem najít východ na tu terasu, ale narazil jsem na válce plné zředěného modravého světla. Šachty výtahu. Jakmile jsem se k němu přiblížil, jel již vzhůru; snad už stačil pouhý tlak nohy na práh. Výtah dlouho klesal. Viděl jsem střídavě vrstvy tmy i průřezy stropů – bílé s narudlým středem, jako vrstvy tuku na svalech, ubíhaly vzhůru. Zapomněl jsem počítat. Výtah klesal, stále klesal, bylo to jako cesta na dno, jako bych byl vržen do odpadového potrubí a tato obrovská, ve spánku a bezpečí pohřížená budova se mě zbavovala, část průhledného válce se otevřela a já vykročil.

Ruce v kapsách, tma, rázný, dlouhý krok, lačně jsem sál chladný vzduch a cítil, jak se mi chvěje chřípí, jak srdce pomalu pracuje a pumpuje krev. V nízkých štěrbinách jízdní dráhy se třepetala světla, zakrývaná nehlučnými stroji, nikde ani človíčka. Mezi černými siluetami se chvěla záře, napadlo mi, že je to třeba hotel. Byl to pouze svítící chodník. Rozjel jsem se jím. Nade mnou přeplouvaly bělavé oblouky jakýchsi konstrukcí; kdesi v dálce, nad černými okraji staveb rytmicky cupitaly zářivé literky novin. Znenadání chodník veplul i se mnou do osvětleného interiéru a končil.

Široké, stříbrně se lesknoucí stupně plynuly dolů jako zmlklý vodopád. Překvapovala mě ta prázdnota; co jsem opustil Nais, nepotkal jsem ani jediného chodce. Eskalátor byl neobyčejně dlouhý. Dole zářila široká třída, po obou stranách se v domech otvíraly pasáže, pod stromem s modrým listím – ale třeba to nebyl skutečný strom – jsem uviděl stát lidi. Přiblížil jsem se a odešel. Líbali se. Šel jsem za tlumenými zvuky hudby – jakási noční restaurace nebo bar, ničím neoddělený od ulice, v němž sedělo pár lidí. Chtěl jsem tam zajít a zeptat se na hotel. Najednou jsem celým tělem narazil na neviditelnou překážku. Byla to dokonale průhledná okenní tabule.

Vchod byl vedle. Uvnitř se někdo zasmál a ukázal na mne ostatním. Vstoupil jsem. Muž v černém trikotu, podobném dokonce trochu mému svetru, ale s baňatým, jakoby nafouklým límcem, seděl stranou u stolku, sklenku v ruce, a díval se na mne. Zastavil jsem se před ním. Smích mu ztuhl na pootevřených rtech. Stál jsem. Nastalo ticho. Jen hudba hrála, jako za zdí. Nějaká žena vyrazila zvláštní, slabý zvuk, rozhlédl jsem se po nehybných tvářích a vyšel ven. Až na ulici jsem si vzpomněl, že jsem se měl zeptat na hotel.

Vešel jsem do pasáže. Byla plná výkladních skříní. Cestovní kanceláře, výlohy se sportovní výstrojí, figuríny v různých pózách. Nebyly to vlastně výlohy, protože všechno stálo a leželo na ulici, po obou stranách zvýšeného chodníku, který probíhal středem. Několikrát jsem omylem považoval postavy pohybující se v pozadí za lidi. Byly to reklamní figuríny, které vykonávaly stále dokola jeden a týž úkon. Jednu loutku, téměř tak velkou jako já, s karikaturně nadutými tvářemi – hrála totiž na flétnu – prohlížel jsem si delší dobu. Dělala to tak dobře, že jsem měl chuť ji oslovit. Dále byly herny, točila se tam jakási velká, opalizující kola, se zvukem sáňkových rolniček se tam srážely stříbrné trubice visící volně u stropu, míhala se tam prizmatická zrcadla, ale všechno bylo prázdné. Na samém konci pasáže zableskl ve tmě nápis TU HAHAHA. Zmizel. Vykročil jsem tam. Opět zahořelo TU HAHAHA a zmizelo, jako sfouknuto. V následujícím záblesku jsem zahlédl vchod. Uslyšel jsem hlasy. Vstoupil jsem záclonou teplého vzduchu.

V pozadí stála ta dvě bezkolá auta, svítilo několik lamp, pod nimi živě gestikulovali tři lidé, jako by se hádali. Přistoupil jsem k nim. „Haló, pánové…“

Ani se neohlédli. Hovořili dál, rychle, máločemu jsem rozuměl. „No tak sup“ , „No tak sup“ , opakoval pisklavě nejmenší, s malým bříškem. Na hlavě měl vysokou čepici. „Pánové, hledám hotel, kde je tu…“ Nevšímali si mě, jako bych neexistoval. Vjel do mě vztek. Bez dalšího slova jsem vkročil mezi ně. Nejbližší – viděl jsem přihlouplý záblesk bělm a roztřesené rty – zašišlal:

„Co já bych supal? Sup si sám!“ Úplně, jako by to říkal mně.

„Proč děláte nedoslýchavé?“ zeptal jsem se, a najednou z místa, kde jsem stál, jako by ze mne, z mé hrudi – vyrazil ječivý křik:

„Já ti dám! Já ti dám!“

Uskočil jsem. Tu se objevil majitel hlasu, ten tlusťoch v čepici – chtěl jsem ho popadnout za rameno, prsty jím pronikly skrz naskrz a uchopily – vzduch. Stál jsem jako omráčený. Ale oni povídali dál; najednou se mi zdálo, že seshora, ze tmy nad auty, se kdosi na mne dívá. Přiblížil jsem se k hranici světla a spatřil jsem bledé skvrny tváří, tam nahoře byl jakýsi balkón. Stál jsem oslněn, neviděl jsem dobře, ale stačilo to, abych pochopil, jak ohromného blázna jsem ze sebe udělal. Uprchl jsem, jako by mě někdo stíhal. Další ulice stoupala a končila u eskalátoru. Napadlo mi, že tam možná najdu nějaký infor a rozjel jsem se po bledě zlatých schodech. Dorazil jsem na kruhovité, nepříliš velké náměstíčko. Uprostřed se zvedal sloup. Vysoký, průhledný jako ze skla. Něco v něm tančilo, purpurové, hnědé a fialové tvary, nepodobné ničemu, jako nějaké oživlé abstraktní sochy, ale velice směšné. Hned jedna, hned druhá barva mohutněla, houstla a nabývala neobyčejně směšného tvaru; přestože neměly tváře, hlavy, ruce ani nohy, měl ten zápas tvarů výraz neobyčejně lidský, téměř karikující. Po chvíli jsem pochopil, že fialová, to je nadutec, domýšlivý, pyšný a přitom zbabělý – když se rozprskl na milión tančících kuliček, začal modrý. Ten byl andělský, skromný, soustředěný, ale nějak – pokrytecky, jako by se modlil sám k sobě. Nevím, jak dlouho jsem se na to díval. Jaktěživ jsem něco takového neviděl. Kromě mě tu nikdo nebyl, pouze ruch černých vozidel byl větší. Ani jsem nevěděl, jsou-li obsazena nebo prázdná, protože neměla okna. Z toho kruhového náměstí se rozbíhalo šest ulic. Jedny nahoru, jiné dolů. Jejich perspektivy se táhly snad celé míle jako jemňounká mozaika barevných světýlek. Infor nikde. Byl jsem už hodně unavený, ani ne tak fyzicky – měl jsem pocit, že už nejsem s to vnímat žádné dojmy. Občas, jak jsem tak šel, skoro jsem

usínal, i když jsem si určitě nezdříml; přesto však nevím ani jak, ani kdy, jsem vkročil do široké třídy; na křižovatce jsem zpomalil krok, zvedl hlavu a spatřil odlesk města v oblacích. Podivil jsem se, myslil jsem totiž, že jsem v podzemí. Šel jsem dál, teď v záplavě pohyblivých světel, výkladních skříní bez skel, mezi gestikulujícími, jako vlčky vířícími a posedle cvičícími manekýny; podávali si lesklé předměty, nafukovali cosi, ale ani jsem se na ně nedíval. V dálce šlo několik lidí, ale nebyl jsem si docela jist, nejsou-li to pouze figurky a běžet za nimi jsem nechtěl. Domy se rozestoupily a já jsem uviděl obrovský nápis PARK TERMINAL a zeleně zářící šipku.

Eskalátor začínal v uličce mezi domy. Znenadání vyústil do stříbrného tunelu, se zlatým pulsem bijícím ve stěnách, jako by pod rtuťovou maskou stěn opravdu proudil ušlechtilý kov. Cítil jsem horký závan, všechno zhaslo. Stál jsem v zaskleném pavilónu. Měl tvar mušle, zvrásnělý strop mrholil sotva znatelnou zelení, bylo to světlo jemňounkých žilek, jako luminiscence jediného, zvětšeného a chvějícího se listu – na všechny strany vedly dveře, za nimi – tma a drobná, po podlaze se pohybující písmenka:

PARK TERMINAL PARK TERMINAL

Vyšel jsem ven. Byl to opravdu park. Stromy, neviditelné ve tmě, dlouze šuměly, vítr jsem necítil, musel vanout ve výši, ale hlas stromů, rytmický, důstojný, mne přikrýval neviditelnou klenbou. Poprvé jsem měl pocit, že jsem sám, ale jinak než v davu, a bylo mi dobře. V parku jistě bylo hodně lidí. Slyšel jsem šepot, občas jako skvrna zazářila něčí tvář, jednou jsem téměř do někoho vrazil.

Koruny stromů se spojovaly, takže hvězdy bylo vidět pouze v mezerách mezi nimi. Vzpomněl jsem si, že jsem do parku jel vzhůru, ale přece už tam, kde bylo náměstí s roztančenými barvami a ulice plné výkladních skříní, měl jsem nad sebou nebe, i když zachmuřené; jak se tedy stalo, že nyní, o patro výš, vidím nebe, tentokrát plné hvězd? Nedovedl jsem si to vysvětlit.

Stromy se rozestupovaly na strany a ještě dřív, než jsem jí uviděl, ucítil jsem vůni vody, vůni hlíny, tlení, vlhkého listí – strnul jsem.

Houští vroubilo jezírko černým prstencem. Slyšel jsem šumění rákosu a puškvorce, a v dálce nad ním, z druhé strany, se tyčil – jako jediný obrovský masív – útvar světelně zesklovatělých hor, poloprůhledný štít nad rovinami noci; ze svislých srázů vycházela přízračná záře, nejbledší, namodralá, bašty na baštách, křišťál ztuhlý v cimbuří, propasti – ten zářící kolos, nepravděpodobný a neuvěřitelný, se zrcadlil dlouhým, bledším odrazem v černých vodách jezera. Stál jsem, ohromený i nadšený; vítr přinášel slabounké, rozplývající se ohlasy hudby, a když jsem zbystřil zrak, spatřil jsem patra i vodorovné terasy toho kolosu, a jako v náhlém osvícení jsem pochopil, že podruhé vidím nádraží, gigantický Terminál, v němž jsem bloudil včera, a že se možná dívám ze dna tmavého prostoru, který mě tak ohromil, na místo, kde jsem potkal Nais.

Byla to ještě architektura, nebo už to bylo tvoření hor? Pochopili jistě – jakmile překročili určité meze, – že musí upustit od symetrie, od pravidelnosti tvarů, a učit se od toho, co je největší – chápaví žáci planety.

Obešel jsem jezero. Kolos jako by mě vedl svým nehybným zářivým vzletem. Ano, to byla odvaha vytyčit si takový tvar, dát mu krutost propasti, lhostejnost i drsnost strží, horských jehel, neupadnout v mechanické kopírování, a přesto nic neztratit, nic nezfalšovat…

Vrátil jsem se k hradbě stromů. Bledá, do černého nebe sahající modř Terminálu se ještě objevovala za větvovím, až pohasla, zapadla v houštinách. Odstrkoval jsem rukama pružné proutky, trny mě chytaly za svetr, drásaly mé nohavice, rosa, setřesená shora, padala mi na tváře jako déšť, vložil jsem si do úst několik lístků, rozkousal je. Byly mladé, hořké; poprvé po návratu mi tak bylo. Nic už jsem nechtěl, nehledal, nepotřeboval, stačilo jít tou tmou, tím šelestícím houštím, naslepo, vpřed. Představoval jsem si to tak po těch deset let?

Keře se rozestoupily. Točité stromořadí. Jemný štěrk mi vrzal pod nohama, slabě svítil. Dával jsem přednost tmě, ale šel jsem rovně dál, tam, kde pod kamennou rotundou stála lidská postava. Nevím, kde se bralo světlo, které ji oblévalo, všude bylo pusto. Kolem dokola jakési lavičky, křesílka, převržený stolek, písek sypký a hluboký; cítil jsem, jak se do něho boří nohy a jak – i přes noční chlad – je teplý.

Pod klenbou, opírajíc se o rozpraskané, zvětralé sloupy, stála žena, jako by na mne čekala. Již jsem viděl její tvář, hru jisker v démantových destičkách zakrývajících uši, bílou, ve stínu stříbřitou řízu. To nebylo skutečné. Sen? Byl jsem od ní několik kroků, když začala zpívat. Mezi neviditelnými stromy byl její hlas slabý, téměř dětský, slovům jsem nerozuměl, snad to ani slova nebyla, ústa měla pootevřená, jako by pila, ve tváři ani stopy po námaze, nic, pouze zahledění, jako by viděla něco, co nelze spatřit, a právě o tom zpívala. Bál jsem se, že mě zahlédne, šel jsem stále pomaleji. Už jsem byl v okruhu světla, které obklopovalo kamenný terč. Její hlas zesílil, přivolával tmu, zapřísahal, její ruce visely bez hnutí podél těla, jako by zapomínala, že je má, jako by neměla už nic než ten hlas, kterým mi šla vstříc a v němž se ztrácela, bylo to, jako by se všeho zbavovala, odevzdala to a loučila se, vědouc, že s posledním doznívajícím tónem neskončí jenom zpěv. Nevěděl jsem, že je to možné. Umlkla a já jsem ještě slyšel její hlas. Najednou za mnou zacupitaly lehké kroky. Jakási dívka běžela ke stojící, někdo ji honil, s krátkým hrdelním smíchem vyklusala po stupních a proběhla zpěvačkou skrz naskrz. A již uháněla dál, její pronásledovatel se mihl jako temná postava vedle mě. Zmizeli. Uslyšel jsem ještě jednou svádivý smích dívky. Zůstal jsem jako balvan zarytý do písku, nevěda, mám-li se smát nebo plakat. Neexistující zpěvačka něco tiše zazpívala. Nechtěl jsem naslouchat. Odešel jsem do tmy s nehybnou tváří, jako dítě, kterému dokázali nepravdivost pohádky. Bylo to jako znesvěcení. Šel jsem a její hlas mě dále pronásledoval. Odbočil jsem. Stromořadí pokračovalo, zahlédl jsem slabé záblesky živého plotu, mokré festóny listí se skláněly nad kovovou brankou. Otevřel jsem ji. Bylo tam nějak víc světla. Živé ploty končily širokým paloukem, z trávy trčely balvany, jeden se pohnul, vyrostl, zahlédl jsem dva bledé plamínky očí. Zkameněl jsem. Byl to lev. Vstal, těžce se zvedaje, na přední tlapy, teď jsem ho uviděl celého z pěti kroků, měl bohatou rozcuchanou hřívu, protáhl se jednou, podruhé a pomalým vlnivým pohybem plecí přišel ke mně úplně neslyšitelně. Již jsem se vzpamatoval.

„No, no, nestraš," řekl jsem.

Nemohl být skutečný – fantom, jako ta zpěvačka, jako ti, tam dole, u černých aut. Zívl, krok ode mne, v černém chřtánu se zaleskly tesáky, zavřel tlamu se zvukem zamykané mříže, ucítil jsem jeho smrdutý dech, co…

Odfrkl. Zasáhly mě kapky slin, a než jsem se stačil polekat, vrazil mi svou obrovskou hlavu do boku a s mručením se o mě otíral. Komicky mě zalechtalo v prsou… Nastavoval podbradek, volnou, těžkou kůži. Polomrtvý, začal jsem ho drbat, cuchat, a on mručel stále hlasitěji. Za ním se zaleskl druhý pár očí, druhý lev, ne, lvice. Otřela se o něho. Zadunělo mu v hrdle, bylo to zamručení, ne řev. Lvice útočila. Sekl po ni tlapou. Vztekle odfrkla.

„To špatně dopadne," napadlo mi. Byl jsem bezbranný a lvi tak živí, tak skuteční, jak si jen člověk může přát. Stál jsem v těžkém zápachu jejich těl. Lvice pořád frkala. Najednou mi lev vytrhl z ruky drsné chlupy, obrátil se k ní svou obrovskou hlavou a zařval; lvice se přikrčila k zemi.

„Tak já už musím jít," řekl jsem jim němě, pouhými rty.

Začal jsem ustupovat k brance, zvolna, pozpátku. Nebyla to příjemná chvíle, ale zdálo se, že si mě lev již vůbec nevšímá. Těžce ulehl, opět podobný dlouhému balvanu, lvice stála nad ním a šťouchala ho tlamou.

Sotva jsem zavřel branku, musel jsem vynaložit veškeré úsilí, abych se nedal na útěk. Kolena jsem měl trošku měkká, v krku mi vysýchalo a najednou se mé pokašlávání změnilo v šílený smích. Vzpomněl jsem si, jak jsem jim říkal: „No, no, nestraš…" v dobré víře, že je to pouhá iluze.

Koruny stromů se zřetelně odrážely od nebes. Svítalo. Byl jsem tomu docela rád, protože jsem nevěděl, jak se dostanu z parku. Byl již úplně liduprázdný. Prošel jsem kolem kamenné rotundy, v níž se předtím objevila zpěvačka, v dalším stromořadí jsem našel robota, který stříhal trávu. O hotelu nevěděl, ale vysvětlil mi, kudy mám jít k nejbližšímu eskalátoru. Sjel jsem dolů, patrně o několik pater, a když jsem vyšel na ulici dolního podlaží, užasl jsem, že nad sebou zase vidím nebe. Ale i moje schopnost žasnout byla již téměř vyčerpána. Měl jsem toho dost. Nějakou dobu jsem šel, vzpomínám si, že jsem pak seděl blízko vodotrysku, a třeba to žádný vodotrysk nebyl, vstal jsem, šel jsem dál v mohutnějícím světle nového dne, až jsem se vytrhl z otupělosti tváří v tvář velkým zářivým sklům s ohnivými slabikami ALCARON HOTEL.

V bílé vrátnici, připomínající obrácenou vanu olbříma, seděl robot, pěkně stylizovaný, poloprůhledný, s dlouhými ušlechtilými pažemi. Neptal se na nic a podal mi knihu. Zapsal jsem se do ní a s malým trojúhelníkovým odznakem jsem vyjel nahoru.

Někdo, nevím skutečně kdo, mi pomohl otevřít dveře, vlastně to udělal za mne. Stěny z ledu, v nich cirkulace ohníčků. U okna, když jsem se k němu přiblížil, z ničeho nic vyrostlo křesílko, vklouzlo pode mne, shora již klesal plochý plát a utvořil jakýsi psací stoleček. Ale já jsem toužil po posteli. Nemohl jsem ji najít, ani jsem se o to nepokoušel. Ulehl jsem na pěnový koberec a okamžitě jsem usnul v umělém světle toho pokoje bez oken (to, co jsem původně považoval za okno, byl přirozeně televizor), takže jsem se propadal do spánku s vědomím, že tam, za tou skleněnou deskou, se na mě šklebí jakási obrovská tvář, medituje nade mnou, směje se, povídá, žvaní… Vysvobodil mě spánek, hluboký jako smrt; dokonce čas se v něm zastavil.

II

S očima ještě zavřenýma dotkl jsem se hrudi, měl jsem na sobě svetr; když jsem spal oblečen, měl jsem hlídku: „Olafe!" chtěl jsem říci a prudce jsem usedl.

Byl to hotel, ne Prométheus. Všechno se mi vybavilo; labyrinty nádraží, děvče, zasvěcování do tajemství, její strach, modravá hora Terminálu nad černým jezírkem, zpěvačka, lvi…

Když jsem hledal koupelnu, našel jsem mimoděk postel; byla ve zdi a spustila se jako perleťový nadmutý čtverec, když se někde něco zmáčklo. V koupelně nebyla ani vana ani žádné kohoutky, nic, jen lesklé destičky na stropě a nehluboké jamky pro nohy, vystlané pórovitým plastikem. Ani na sprchu to nevypadalo. Připadal jsem si jako neandrtálec. Rychle jsem se svlékl a zůstal jsem stát s věcmi v rukou. Věšáky nikde, zato malá skříňka ve zdi. Hodil jsem tam tedy všecko. Vedle byly tři knoflíky, modrý, červený a bílý. Stiskl jsem bílý. Světlo zhaslo. Červený: začalo to šumět, nebyla to voda, ale silný vítr vonící ozónem a ještě něčím. Ovanul mě celého. Na kůži se vytvořily husté lesklé kapky, bublaly a vypařovaly se, necítil jsem vlhkost, spíš mravenčení měkkých elektrických jehliček, které masírovaly svaly. Stiskl jsem na zkoušku modrý knoflík a vítr se změnil. Teď mě probodával nějak skrz naskrz. Velice zvláštní pocit. Napadlo mi, že to může být docela příjemné, zvykne-li si člověk na to. V Adaptu na Luně to vůbec nebylo, měli tam obyčejné koupelny. Proč, nevím. Krev proudila živěji, cítil jsem se znamenitě, nevěděl jsem pouze, čím a jak si vyčistit zuby. Nakonec jsem si to odpustil. Ve zdi byla ještě jedna dvířka s nápisem „Koupací pláště" .

Nahlédl jsem dovnitř. Žádné pláště. Stály tam tři kovové láhve, trochu jako sifony; ale byl jsem beztoho docela suchý a nemusel jsem se utírat.

Otevřel jsem skříňku, do níž jsem vložil šaty a zhrozil jsem se: byla prázdná. Dobře, že jsem aspoň plavky položil na skříňku. Vrátil jsem se v plavkách do pokoje a začal hledat telefon, abych se zeptal, co se stalo s oděvem. Všecko dohromady bylo dost nepříjemné. Telefon jsem nakonec objevil vedle okna – tak jsem v duchu stále nazýval televizní obrazovku – vyskočil ze zdi, když jsem začal hlasitě klít; reagoval patrně na hlas. Pitomá mánie schovávat všechno do stěn. Ozvala se recepce. Zeptal jsem se na šaty.

„Vložil jste je do čistoru?" řekl měkký baryton. „Budou za pět minut."

„Taky dobře!" řekl jsem si. Zasedl jsem k psacímu stolu, jehož deska se mi horlivě podstrčila pod lokty, jakmile jsem se naklonil. Jak je to možné? Takovými věcmi si člověk nemá lámat hlavu. Většina lidí užívá technologie své civilizace, aniž ji zná.

Seděl jsem v plavkách, a uvažoval o různých možnostech. Mohl jsem jít do Adaptu. Kdyby šlo pouze o to, seznámit člověka s technikou a zvyky, nerozmýšlel bych se. Ale již na Luně jsem si všiml, že se nám pokoušejí vsugerovat určitý

názor, dokonce i hodnocení jevů. Přicházeli tedy s hotovou stupnicí hodnot, a když se člověk hned s nimi neztotožňoval, vysvětlovali to – a vůbec všechno – konzervatismem, podvědomými zábranami, rutinou starých návyků a tak dále. Neměl jsem nejmenší úmysl zříkat se těchto návyků a zábran, dokud se nepřesvědčím, že to, co mi nabízejí, je lepší. A poučení z dnešní noci nijak nezměnilo mé rozhodnutí. Netoužil jsem po školce, rehabilitaci, tím méně, že probíhala přehnaně zdvořile a naráz. Rád bych věděl, proč mě nepodrobili té své – betrizaci. Musím se zeptat.

Mohl jsem vyhledat některého z našich, Olafa, ale i to bylo zřejmým překročením pokynů Adaptu. Oni přece nic nepřikazovali. Opakovali stále, že jednají v mém zájmu, že mohu dělat, co chci; dokonce skočit z Měsíce rovnou na Zemi (to ten vtipný doktor Abs), mám-li tak naspěch. Já jsem si z Adaptu nic nedělal, ale Olafovi to asi nevyhovovalo, a určitě mu napíšu. Mám adresu.

Práce. Hledat si práci? Jakou, pilota? A co létat na lince Mars – Země – Mars? V tom jsem se vyznal, ale…

Tu jsem si vzpomněl, že mám nějaké peníze. Nebyly to vlastně peníze, říkalo se tomu jinak, ale rozdíl mi nebyl jasný, dalo-li se za to všechno získat. Požádal jsem o spojení s městem. V sluchátku vyzváněl vzdálený tón. Telefon neměl ani čísla, ani kotouč, třeba jsem měl oznámit jméno banky? Měl jsem je zaznamenáno na lístku, lístek byl v šatech. Nahlédl jsem do koupelny; ležely už ve skříňce, vypadaly jako čerstvě vyprané. V kapsách byly mé věci i ten lístek.

Banka nebyla bankou, jmenovala se Omnilox. Vyslovil jsem název, a tak rychle, jako by jen čekal na má slova, ozval se hluboký hlas:

„Zde Omnilox."

„Jmenuji se Bregg," řekl jsem, „Hal Bregg a mám prý u vás konto… Chtěl jsem se zeptat, kolik tam mám."

Něco cvaklo a jiný, vyšší hlas řekl:

„Hal Bregg?"

„Ano."

„Kdo vám založil to konto?"

„Kosmolet – Kosmické lety na příkaz Planetologického ústavu a Vesmírového výboru OSN, ale to bylo před sto dvaceti sedmi lety…"

„Máte nějakou legitimaci?"

„Ne, jenom dopis z Adaptu na Luně od ředitele Oswamma…"

„V pořádku. Stav konta dvacet šest tisíc čtyři sta sedm itů."

„Itů?"

„Ano. Přejete si ještě něco?"

„Chtěl bych si vyzvednout nějaká pe… totiž ity."

„V jaké formě? Přál byste si kalster?"

„Co je to? Šeková knížka?"

„Ne. Budete moci platit hotově."

„Ano? Dobrá."

„A v jaké výši vám máme otevřít kalster?"

„Nevím… řekněme: pěti tisíc…"

„Pět tisíc. Dobrá. Poslat do hotelu?"

„Ano. Okamžik, ani nevím, jak se ten hotel jmenuje."

„Je to jiný hotel, než z kterého telefonujete?"

„Ne."

„Pak je to Alcaron. Hned vám to pošleme. Pouze jedinou otázku: nezměnila se vaše pravá ruka?"

„Ne. A proč?"

„Nic. Jinak bychom vám museli měnit kalster. Za okamžik ho dostanete."

„Děkuji," řekl jsem a zavěsil sluchátko. Dvacet šest tisíc. Kolik to asi je? Neměl jsem tušení. Něco začalo hrát. Rádio? Telefon. Zvedl jsem sluchátko.

„Bregg?"

„Ano," řekl jsem. Srdce se mi rozbušilo silněji, nakrátko. Poznal jsem její hlas. „Jak ses dověděla, kde jsem?" zeptal jsem se, protože nepromluvila hned.

„Z inforu. Breggu… Hale… poslyš, chtěla jsem ti vysvětlit…"

„Není co vysvětlovat, Nais."

„Ty se zlobíš. Ale pochop…"

„Nezlobím se."

„Hale, vážně, přijď ke mně dnes. Přijdeš?"

„Ne. Nais, řekni mi, prosím tě, kolik je to takových dvacet tisíc itů?"

„Jak to: kolik? Hale… musíš přijít."

„No… jak dlouho se za to dá žít?"

„Jak dlouho chceš, živobytí přece nic nestojí. Ale nechme toho. Hale, kdybys chtěl…"

„Počkej. Kolik itů vydáš měsíčně?"

„Jak kdy, někdy dvacet, někdy pět, anebo taky nic."

„Aha. Děkuji ti."

„Hale! Poslyš!"

„Poslouchám."

„Nekončeme to tak…"

„Nic nekončíme," řekl jsem, „protože nic nezačalo. Děkuji ti za všechno, Nais."

Odložil jsem sluchátko. Živobytí nestojí nic? To mé v tomto okamžiku nejvíce zajímalo. Znamená to, že jsou určité věci, určité služby zadarmo?

Znovu telefon.

„Bregg.“

„Volá recepce. Pane Breggu, Omnilox vám poslal kalster, posílám jej nahoru.“

„Děkuji. Halo!“

„Prosím?“

„Platí se za pokoje?“

„Ne.“

„Nic?“

„Nic.“

„Je v hotelu restaurace?“

„Ano, čtyři. Přejete si snídani do pokoje?“

„Dobrá, a… za jídlo se platí?“

„Ne. Kalster už máte v pokoji. Snídaně bude za okamžik.“

Robot zavěsil a já se ani nestačil zeptat, kde mám ten kalster hledat. Neměl jsem ponětí, jak to vypadá. Když jsem vstal od psacího stolu, který se okamžitě, sotva jsem jej opustil, scvrkl a zvadl, uviděl jsem jakýsi pultík, který vyrůstal ze zdi vedle dveří. Ležel tam plochý předmět, zabalený do průhledného plastiku, podobný malému pouzdru na cigarety. Z obou stran měl řadu okének. Bylo v nich vidět číslice 1100 1000. Dole byly dva malé knoflíčky – jednička a nula. Překvapeně jsem si to prohlížel, až jsem najednou pochopil, že částka pět tisíc je zakontována v dvojkové soustavě. Stiskl jsem jedničku a do dlaně mi vypadl malinký plastikový trojúhelníček s vyraženým číslem jedna. A tak ona to byla jakási tiskárna peněz nebo mincovna do výše označené v okénkách. Cifra nahoře se zmenšila o jedničku.

Už jsem byl na odchodu a oblečen, když jsem si vzpomněl na Adapt. Zatelefonoval jsem tam a vysvětlil, že jsem v Terminálu nemohl jejich člověka najít.

„Už jsme měli o vás strach,“ řekl ženský hlas, „ale ráno jsme se dověděli, že jste se ubytoval v Alcaronu…“

Věděli, kde jsem. Proč mě tedy nevyhledali na nádraží? Vsadil bych se, že to udělali naschvál. Měl jsem se ztratit, abych pochopil, jak nevčasná byla má „vzpoura“ na Luně.

„Máte znamenité informace,“ odpověděl jsem zdvořile. „Zatím si prohlížím město. Ohlásím se u vás později.“

Odešel jsem z pokoje; stříbrné pohyblivé chodby proudily celé i se stěnami, to pro mne byla novinka. Sjel jsem dolů eskalátorem, v jednotlivých patrech jsem míjel jídelny. Jednu zelenou, jakoby ponořenou do vody, každé patro mělo svou dominující barvu, stříbro, zlato. Už mi to trochu šlo na nervy. Za jediný den. Zvláštní, že oni si v tom tak libovali. Divný vkus. Ale vzpomněl jsem si na noční panoráma Terminálu. Musím se trochu zcivilizovat. A s tímto rozhodnutím jsem vykročil na ulici. Bylo pod mrakem, ale oblaka byla jasná, vysoká, a chvílemi se jimi prodíralo slunce. Teprve teď jsem uviděl pohled na město z bulváru, jehož středem vedl dvojitý pás obrovských palem s listy růžovými jako jazyky. Stavby se zvedaly jako izolované ostrovy, jen zřídkakde se tyčil k nebi jehlový mrakodrap, jako ztuhlý neobyčejně vysoký výtrysk tekutého staviva. Jistě měřily celé kilometry. Věděl jsem – říkal mi to kdosi ještě na Luně – že už se tak nestsví, a že touha po výšinách zemřela přirozenou smrtí brzy po jejich dokončení. Byly pomníkem jedné architektonické epochy, neboť kromě obrovské výšky, která byla vyvažována toliko štíhlostí, neměly čím působit na oko. Vypadaly jako tmavě rudozlaté, bíločerné, příčně pruhované majáky nebo stříbrné trubice sloužící k podpírání nebo lovení mraků. A letiště, která z nich vyrůstala do vzduchu na trubkových obloucích, připomínala proti nebi police.

Nesrovnatelně krásnější byly nové domy bez oken. A proto mohly mít všechny zdi ozdobené. Celé město vypadalo jako gigantická výstava umění, exhibice mistrů barvy a tvaru. Nemohu tvrdit, že by mě nadchlo všechno, Co zdobilo ty dvacetipatrové a třicetipatrové fasády, ale na stopadesátiletého starce jsem neměl tak příliš mnoho výhrad, Nejvíce se mi snad líbily ty domy, které byly rozděleny zahradami nebo skleníky. Prostorový dojem byl, že je budova rozpůlena a že se druhá část vznáší na sloupu stlačeného vzduchu (stěny těchto mrakodrapových parků byly totiž průhledné) a člověku se zdálo, že je stavba lehká, vzdušná. A nepravidelné pásy rozčechrané zeleně lahodily oku.

Po bulvárech, podél těch masitých palem, které se mi zvlášť nelíbily, se pohybovaly dvě řeky černých aut. Už jsem věděl, že se jim říká glidery. Nad domy se objevovaly jiné stroje, létající – ne helikoptéry, ani ne letadla – vypadaly jako tužky na obou stranách zašpičatělé.

Na chodnících byli sice lidé, ale zdaleka ne tolik jako v městě před sto lety. Problém dopravního ruchu, zvláště otázka chodců, byla snad vyřešena tím zvětšením počtu podlaží, neboť pod městem, jež jsem viděl, se rozkládaly jeho další, nižší, podzemní etáže s ulicemi, náměstími, sklady. Rohový infor mi právě sdělil, že se nákupy nejpohodlněji vyřizují na podlaží Serean. Buď to byl nějaký geniální infor anebo já už jsem se naučil srozumitelněji vyjadřovat, hlavní věc, že mi dal plastikovou knížečku, kde byly složeny čtyři plánky městské dopravy. Když jsem se chtěl někam dostat, dotkl jsem se nehtem stříbrně vytištěného názvu ulice, podlaží, náměstí a na plánku se vmžiku rozsvítil okruh všech potřebných spojů. Mohl jsem rovněž jet gliderem. Nebo rastem. Konečně jít třeba pěšky. Proto tam byly čtyři články. Avšak již jsem si uvědomoval, že procházky pěšky (dokonce na pohyblivých chodnících a eskalátorech) vyžadovaly nejednou mnoho hodin.

Serean, to bylo, tuším, třetí podlaží. A opět mě překvapil pohled na město; když jsem vyšel z tunelu, dostal jsem se místo do podzemí na ulici pod širým nebem v plném slunci. Uprostřed náměstí rostly velké pinie, v dálce se zvedaly k nebi pruhované jehlovité mrakodrapy a na protější straně, za malým bazénem, v němž se děti brodily a jezdily po vodě na barevných vodních kolech, stála bílá mnohapatrová budova, prostoupená pruhy palmové zeleně, s překrásnou, jako sklo svítící přílbou na vrcholku. Litoval jsem, že se nemám koho zeptat na vysvětlení té záhady, když jsem si najednou vzpomněl, vlastně mi to připomněl žaludek, že jsem bez snídaně. Zapomněl jsem dočista, že jsem ji měl dostat do pokoje

v hotelu a že jsem odešel, aniž jsem se jí dočkal. Asi to popletl ten robot v recepci.

Honem k informátoru; nedělal jsem teď nic, než že jsem se důkladně předem vyptal, co a jak. Infor ostatně také dovedl objednat glider, ale to jsem se ještě neodvažoval žádat, neboť jsem nevěděl, jak se do toho nasedá a co se dělá potom. Měl jsem ostatně dost času.

V restauraci – sotva jsem nahlédl do jídelního lístku, přesvědčil jsem se, že je to pro mne španělská vesnice – energicky jsem si objednal snídani, normální snídani. „Ozot, kress nebo herm?“

Kdyby ten číšník byl člověkem, řekl bych mu, aby mi přinesl to, co sám rád, ale byl to robot. Tomu bylo všechno jedno.

„A kávu nemáte?“ zeptal jsem se znepokojeně.

„Máme. Kress, ozot nebo herm?“

„Kávu a ten… no, co se nejlíp hodí ke kávě, ten ehm…“

„Ozot,“ řekl a odešel.

Vyšlo mi to.

Měl to snad všechno připraveno, protože se vrátil za okamžik s podnosem tak bohatě obloženým, že jsem ho začal podezřívat, že je v tom nějaká léčka nebo žert. Ale pohled na podnos mi připomněl, že jsem kromě bonsu, který jsem snědl včera, a skleničky toho pověstného brytu, od příjezdu nic nevzal do úst.

Jediná věc, která mi byla aspoň trochu známá, byla káva, připomínající dobře převařenou smolu. Na smetaně byly drobounké modré puntíky, a zaručeně nepocházela od krávy. Litoval jsem, že nemohu napodobit nikoho, kdo to umí všechno jíst, ale doba snídaně už asi minula, byl jsem totiž sám. Talířky srpkovitého tvaru s kouřící masou, z níž trčely jakési hlavičky zápalek, uprostřed cosi jako pečené jablko; pochopitelně ani jablko ani zápalky, a navíc to, co jsem považoval za ovesné vločky, začalo pod lžičkou růst. Snědl jsem všechno, měl jsem – jak se ukázalo – nelidský hlad, takže stesk po pečivu (po němž nebylo ani stopy) se mě zmocnil až dodatečně, a projevil se hlubokomyslnou úvahou, když se objevil robot a postával opodál.

„Kolik platím?“ zeptal jsem se ho.

„Děkuji, nic,“ řekl. Více se podobal přístroji než figuríně. Měl jediné kulaté křišťálové oko. Něco se v něm pohybovalo, ale já jsem se neodhodlal k tomu, abych mu nahlédl do útrob. Ani spropitné jsem neměl komu dát. Nevěděl jsem, zdali mi porozumí, když si řeknu o noviny. Třeba už žádné noviny nevycházejí. Vydal jsem se tedy na nákup. Ale nejprve jsem objevil cestovní kancelář. To bylo jako blesk. Vešel jsem tam.

Ve velkém stříbrném sále se smaragdovými konzolami (začínal jsem těch barev mít pomalu dost) bylo skoro prázdno. Okna z mléčného skla, obrovské barevné snímky kaňonu Colorada, kráteru Archimédes, srázů Deimosu, Palm Beachu na Floridě – byly udělány tak, že při pohledu na ně měl člověk pocit hloubky a dokonce se pohybovaly mořské vlny, jako kdyby to nebyly fotografie, nýbrž okna otevřená do skutečného prostoru. Přistoupil jsem k okénku s nápisem ZEMĚ. Samozřejmě tam seděl robot. Tentokrát zlatý. Přesněji řečeno se zlatým popraškem.

„Čím mohu sloužit?“ zeptal se. Hlas měl hluboký. Když jsem zavřel oči, přísahal bych, že mluví obtloustlý černovlasý muž.

„Hledám něco primitivního,“ řekl jsem. „Vrátil jsem se právě z daleké cesty – velice daleké cesty. Nechci mimořádný komfort. Chci mít klid, vodu, stromy, popřípadě hory. Aby to tam bylo primitivní a starosvětské. Jako před sto léty. Máte něco takového?“

„Přejete-li si to, musíme mít. Skalisté hory. Fort Plumm. Mallorca, Antilly.“

„Blíž,“ řekl jsem, „v okruhu… takových tisíc kilometrů. Máte?“

„Klavestra.“

„Kde je to!“

Jak jsem zjistil, s roboty se mi hovořilo snadno, absolutně, ničemu se totiž nedivily, nemohly. Bylo to velmi moudré zařízení.

„Stará hornická osada nedaleko Pacifiku. Doly neužívané téměř čtyři sta let. Zajímavá prohlídka podzemních šachet. Pohodlné spojení glidery a uldery. Rekreační domy s lékařskou péčí, nájemné vily se zahradami, koupacími bazény, klimatizací. Místní středisko naší kanceláře pořádá zábavy, výlety, hry, společenské podniky. V místě: real, mut a tereo.“

„Ano, to by mohlo být něco pro mne,“ řekl jsem. „Vila s parkem, a aby tam byla voda, bazén, ano?“

„Samozřejmě. Bazén s trampolínami. Jsou tam rovněž umělá jezera se zatopenými jeskyněmi, znamenitě vybavená základna pro potápěče, podvodní představení…“

„O ta představení nestojím. Jaké je nájemné?“

„Sto dvacet itů měsíčně. V případě společného pobytu ještě s někým pouze čtyřicet?“

„Společně?“

„Vily jsou velmi prostorné. Dvanáct až osmnáct pokojů – automatická obsluha, kuchyně v domě, lokální nebo exotická, podle výběru…“

„Ano. Snad přece… Dobrá. Jmenuji se Bregg. Najímám to. Jak se jmenuje to místo? Klavestra? Platí se hned?“

„Jak si budete přát.“

Podal jsem mu kalster.

Ukázalo se – nevěděl jsem o tom – že jím mohu manipulovat pouze já, ale on se pochopitelně vůbec nedivil, že ani o tom nemám ponětí. Začínal jsem mít ty roboty čím dál raději. Ukázal mi, jak se to dělá, aby vypadl pouze jeden žeton s vyraženou příslušnou částkou. Přesně o totéž se zmenšila cifra v okénkách nahoře, kde bylo vidět stav konta.

„Kdy tam mohu odjet?“

„Kdy si přejete. Kdykoli.“

„Ale s kým budu v té vile bydlet?“
„S Margerovými.“
„Smím vědět, kdo je to?“
„Mohu vám říci jedině, že jsou to novomanželé.“
„Mhm. A nebudu je rušit?“
„Ne, protože je k pronajmutí polovina vily. Celé první patro budete mít výhradně pro sebe.“
„Dobrá. Jak se tam dostanu?“
„Nejlíp ulderem.“
„Jak se to dělá?“
„Přistavíme vám ulder v den a hodinu, kterou si určíte.“
„Zatelefonuji vám z hotelu, ano?“
„Prosím. Nájemné se počítá od okamžiku, kdy vkročíte do vily.“
Když jsem odešel, rýsoval se přede mnou mlhavě celý plán. Nakoupím si knihy a nějaké sportovní drobnosti. Ale nejdůležitější jsou knihy. Musím si také předplatit nějaké odborné časopisy. Sociologie, fyzika a podobně. Jistě vykonali spoustu věcí za těch více než sto let. Samozřejmě, musím si také koupit nějaké šaty.
Ale ještě něco se mi připletlo do cesty. Za rohem, nevěře vlastnímu zraku, jsem uviděl auto. Opravdové auto. Možná že ne docela takové, jaké jsem pamatoval, karosérie byla vymodelována do samých ostrých úhlů. Ale byl to skutečný automobil, s pneumatikami, dvířky, volantem. Za ním stály další. Za velkým sklem výlohy, na němž stálo metrovými písmeny: STAROŽITNOSTI: Vstoupil jsem. Majitel – nebo prodavač – byl člověk. Škoda, pomyslil jsem si.
„Dostal bych koupit auto?“
„Samozřejmě. Jaké si přejete?“
„A kolik stojí?“
„Od čtyř set do osmi set itů.“
Sakra drahé, řekl jsem si. Ale za starožitnosti se musí platit.
„A je to pojízdné?“ zeptal jsem se.
„Ovšem. Nesmí se tím jezdit všude, to je pravda, existují místní zákazy, ale většinou se tím dá jezdit.“
„A jak je to s pohonnými hmotami,“ zeptal jsem se opatrně, protože jsem neměl představu, co je ukryto pod kapotou.
„Maličkost. Jeden náboj vám vystačí na celý život auta. Včetně parastatů.“
„Dobrá,“ řekl jsem, „chtěl bych silný, trvanlivý stroj. Nemusí být velký, ale rychlý.“
„V tom případě bych vám doporučoval tohohle Giabile nebo tamhleten model…“
Vedl mě na konec velké síně, kolem strojů, které zářily, jako by opravdu byly nové.
„Pochopitelně,“ pokračoval prodavač, „s glidery se měřit nemohou, ale on už to také dnes není dopravní prostředek…“
Tak co je to? chtěl jsem se zeptat, ale spolkl jsem to.
„Dobrá…“ řekl jsem, „kolik stojí ten vůz?“ a ukázal jsem na bledě modrou limuzínu se stříbrnými, hluboko vsazenými reflektory.
„Čtyři sta osmdesát itů.“
„Ale potřeboval bych jej dopravit do Klavestry,“ sdělil jsem mu. „Pronajal jsem si tam vilu. Přesnou adresu vám může dát cestovní kancelář tady v ulici…“
„Výborně. Dá se to poslat ulderem. Nebude to nic stát.“
„Opravdu? Mám tam jet ulderem…“
„Oznamte, nám, prosím datum, dodáme vůz do vašeho ulderu. To bude nejprostší. Leda, že byste si přál…“
„Ne, ne. Udělejte, jak říkáte.“
Zaplatil jsem za auto – kalster už jsem ovládal docela obstojně – a opustil jsem starožitnosti, plné vůně laků a gumy. Zdály se mi rozkošné.
Nejhorší to bylo s oděvy. Téměř nic z toho, co jsem znal, neexistovalo. Mimochodem řečeno – vysvětlilo se tajemství těch záhadných lahví v hotelové skříni, v té s nápisem „Koupací pláště“. Nejen koupací pláště, ale také oděvy, punčochy, svetry, prádlo – to všechno bylo postřikové. Chápal jsem, že pro ženy to musí být senzace. Operoval-li člověk jednou nebo několika lahvemi, z nichž tryskala tekutina okamžitě tuhnoucí v tkaniny s vazbou hladkou nebo drsnou, sametovou, kožešinovou nebo kovovou, mohl pokaždé vytvořit novou kreaci pro jednu jedinou příležitost. Ne všechny ženy to dělaly pochopitelně samy. Existovaly zvláštní plastovací salóny (tak tím se zaměstnávala Nais!), ale ta obepínavá móda, která byla důsledkem této procedury, příliš mi nevyhovovala. Sám proces oblékání, – to operování sifónovitými bombičkami – připadal mi zbytečně složitý. Byly k dostání nějaké hotové věci, ale ty mi zase nepadly; největší z nich byly o čtyři čísla menší, než odpovídalo mým proporcím. Konečně jsem se rozhodl pro prádlo v lahvích, neboť jsem viděl, že má košile dlouho nevydrží. Mohl jsem si ovšem dát přivézt své věci z Prométhea, ale ani v raketě jsem přece neměl večerní obleky, ani bílé košile, které v oblastech souhvězdí Fomalhaut nebyly rozhodně k ničemu. Vybral jsem si tedy několik párů jakýchsi manšestrových kalhot pro práci v zahradě. Ty jediné měly poměrně široké nohavice a daly se prodloužit. Za všechno dohromady jsem zaplatil jeden it. Tolik stály ty kalhoty, ostatní bylo zadarmo. Vybrané věci jsem si dal poslat do hotelu, a nechal jsem se přemluvit k návštěvě módního salónu, jen tak, ze zvědavosti. Přijal mě člověk s tváří akademického malíře. Napřed si mě prohlédl, dal mi zapravdu, že bych měl nosit spíše věci volné. Vycítil jsem, že mnou nebyl nadšen. Já jím také ne. Skončilo to několika svetry, které mi vyrobil na počkání. Stál jsem se zvednutými pažemi a on se okolo mne točil a operoval se čtyřmi lahvemi najednou. Tekutina – bílá jako pěna – se ve vzduchu srážela téměř v okamžiku. Vznikaly z toho svetry různých barev, jeden měl přes prsa rudý a černý pruh. Zpozoroval jsem, že nejnesnadnější bylo dokončení límce a rukávů. K tomu bylo třeba opravdové

zručnosti.

Bohatší o tento zážitek, který mimochodem nic nestál, octl jsem se na ulici zalité poledním sluncem. Gliderů bylo o něco méně, zato nad střechami množství těch doutníkovitých strojů. Po eskalátorech proudily davy do nižších podlaží, všichni pospíchali, pouze já jsem měl času dost. Nějakou dobu jsem se vyhříval na slunci pod rododendronem se zdřevnatělými šupinami po odumřelých listech, pak jsem se vrátil do hotelu. Dole v hale jsem získal holicí strojek. Jakmile jsem v koupelně zahájil tuto operaci, uvědomil jsem si, že se k zrcadlu musím trochu shýbat, třebas jsem si pamatoval, že jsem předtím stál vzpřímeně, chtěl-li jsem se do něho podívat. Rozdíl byl minimální, ale již ráno, když jsem svlékal košili, všiml jsem si něčeho zvláštního, zkrátila se. Načisto jako by se srazila. Rukávy ani límec se nezměnily. Položil jsem ji na stůl. Byla přesně tak dlouhá jako dříve. Když jsem ji však oblékal, sahala mi jen kousek pod pás. Změnil jsem se tedy já, ne ona. Vyrostl jsem.

Myšlenka byla absurdní, nicméně mě znepokojila. Spojil jsem se s hotelovým inforem a požádal o adresu lékaře, specialisty pro kosmickou medicínu. Do Adaptu se mi nechtělo – pokud to jen půjde. Po chvilce ticha, docela jako kdyby odpovídající robot byl na rozpacích – zaslechl jsem adresu. Lékař bydlil v téže ulici, o několik bloků dále. Zašel jsem k němu. Robot mě uvedl do velkého zšeřelého pokoje. Kromě mne tam nebyl nikdo.

Za chvíli přišel lékař, vypadal, jako by vystoupil z rodinné fotografie v ordinaci mého otce. Byl malý, ale nikoli drobný, šedivý, měl malou bílou bradku a zlaté brýle – první skla, která jsem uviděl od přistání na lidské tváři. Jmenoval se doktor Juffon.

„Hal Bregg?“ řekl. „To jste vy?“

„Ano, já.“

Mlčel a dlouho se na mne díval.

„Co vám schází?“

„Vlastně nic, doktore, až na to…“ a řekl jsem mu, co zvláštního jsem zpozoroval.

Beze slova otevřel přede mnou dveře. Vešel jsem do nevelké ordinace.

„Svlékněte se.“

„Do naha?“ zeptal jsem se, když jsem zůstal ve spodcích.

„Ano.“

Prohlédl mě nahého.

„Takoví muži už neexistují,“ zabručel jako pro sebe. Aby si poslechl srdce, přiložil mi na hrudní koš studené naslouchátko. Za tisíc let to bude úplně stejné, napadlo mě a tato myšlenka mě naplnila radostí. Změřil mou výšku, pak mi poručil, abych se položil, pozorně si prohlédl jizvu pod pravou klíční kostí, ale neřekl nic. Vyšetřoval mě skoro hodinu. Reflexy, objem plic, elektrokardiogram, všechno. Když jsem se oblékal, usedl k malému černému psacímu stolu. Přihrádka zaskřípěla, když ji vytahoval, aby v ní něco našel. Po všech těch kusech nábytku, které se v blízkosti člověka pohybovaly jako pominuté, moc se mi ten starý psací stůl zamlouval.

„Kolik je vám let?“

Vysvětlil jsem mu, jak se věci mají.

„Máte organismus statného třicátníka,“ řekl. „Hibernoval jste?“

„Ano.“

„Dlouho?“

„Rok.“

„Proč?“

„Vraceli jsme se na zvětšený tah. Museli jsme ulehnout do vody. Amortizace, víte, doktore. No, a protože je těžko ležet v bdělém stavu rok ve vodě…“

„Chápu. Myslil jsem, že jste hibernoval déle. Ten rok můžete klidně odečíst. Ne čtyřicet, ale pouhých třicet devět let.“

„A… to?“

„To nic, Breggu, kolik jste měli?“

„Zrychlení? Dvě gé.“

„Tak vidíte. Myslil jste si, že rostete? Ne. Nerostete. Pouze meziobratlové ploténky, víte, co je to.“

„Vím. Ty chrupavky v páteři…“

„No právě. Rozpínají se teď, když jste se dostal z toho lisu. Kolik měříte?“

„Před startem – sto devadesát sedm.“

„A pak?“

„Nevím. Neměřil jsem se, měli jsme jiné starosti, víte.“

„Teď měříte dva metry dva.“

„Pěkné nadělení,“ řekl jsem. „A ještě dlouho tak…“

„Ne. Pravděpodobně je s tím konec… Jak se cítíte?“

„Dobře.“

„Všechno se vám zdá příliš lehké, že?“

„Čím dál tím méně. V Adaptu, na Luně, mi dali takové pilulky, na zmenšení napětí ve svalech.“

„Degravitovali vás?“

„Ano. První tři dny. Říkali, že je to příliš málo, po tolika letech. Jinak nás po tom všem nechtěli ještě déle nechávat zavřené…“

„Subjektivní pocity?“

„No…“ zaváhal jsem. „Mám pocit, že jsem neandrtálec, kterého přivezli do města.“

„Co máte v úmyslu dělat?“

Řekl jsem mu o vile.

„To je docela rozumné," souhlasil. „Ale…"

„Adapt by byl lepší…?"

„To neříkám. Vy… já se na vás pamatuji, víte?"

„Jak je to možné? Vy jste přece nemohl…"

„Ne. Ale slyšel jsem o vás od otce. Bylo mi tehdy dvanáct."

„Ach. To přece bylo hezkých pár let po našem startu," řekl jsem. „A lidé na nás ještě nezapomněli? To je zvláštní."

„Neřekl bych. Zvláštní je, že se zapomnělo. Vy jste přece věděl, jak bude vypadat návrat, i když jste si to pochopitelně nedovedl představit."

„Věděl."

„Kdo vás ke mně poslal?"

„Nikdo. Totiž… infor v hotelu. Ale proč…?"

„Komické," řekl. „Já vlastně nejsem lékař."

„Jak to…?"

„Čtyřicet let již nepraktikuji. Věnuji se dějinám kosmické medicíny, ona už to je totiž historie, Breggu. A kromě v Adaptu není již pro specialisty práce."

„Promiňte, nevěděl jsem…"

„Hloupost. Spíše já bych měl být vděčný vám. Jste živoucí důkaz proti tezím Millmanovy školy o škodlivém působení zvýšené gravitace na organismus. Ani rozšíření levé komory nemáte, ani stopu rozedmy… A nádherné srdce, ale to víte sám?"

„Vím."

„Jako lékař už vám nemám co říci, Breggu, ale jako člověk…" .

Zaváhal.

„Prosím?"

„Jaký máte názor na náš… dnešní život?"

„Mlhavý!"

„Máte šedivé vlasy, Breggu."

„Má to nějaký význam?"

„Ano. Šedivé vlasy znamenají stáří. Dnes už nikdo nešediví před osmdesátým rokem, ale i to je vzácnost,"

Uvědomil jsem si, že má pravdu: staré lidi jsem téměř neviděl.

„Proč?" zeptal jsem se.

„Máme vhodné léky, preparáty, které zamezují šedivění. Můžete dokonce získat původní barvu vlasů, přestože to je trochu složitější."

„No, dobře," řekl jsem. „Ale proč mi to říkáte?"

Viděl jsem, že byl v rozpacích.

„Ženy, Breggu," řekl krátce.

Trhl jsem sebou.

„Znamená to snad, že vypadám jako – stařec?"

„Jako stařec – ne. Spíše jako atlet… Ale nechodíte po ulicích nahý. Zvláště, když sedíte, vypadáte… chci říci, že vás průměrný člověk bude považovat za omlazeného starce, po rejuvenilní, hormonální a tak dále operaci."

„Co dělat," řekl jsem. Nevím, proč jsem měl tak zoufalý pocit pod jeho klidným pohledem. Sňal brýle a odložil je na psací stůl. Měl modré, trochu slzavé oči.

„Nechápete mnoho věcí, Breggu. Kdybyste měl zůstat do konce života odpůrcem všeho, pak by vaše ‚co dělat' bylo snad na místě. Ale… společnost, do níž jste se vrátil, neplane nadšením pro to, čemu jste vy obětoval více než svůj život."

„Neříkejte to, doktore."

„Říkám to, protože si to myslím. Obětovat jeden život, budiž. To dělali lidé po věky. Ale obětovat všechny přátele, rodiče, příbuzné, známé, ženy – vy jste je přece obětoval, Breggu!"

„Doktore…!"

To slovo mi šlo těžko ze rtů. Opřel jsem se loktem o starý psací stůl.

„Kromě hrstky odborníků je to všem jedno, Breggu, víte to?"

„Ano. Řekli mi to na Luně, v tamějším Adaptu… Jenže… to vyjádřili taktněji."

Mlčeli jsme delší dobu.

„Společnost, do níž jste se vrátil, je stabilizována. Žije klidně. Rozumíte? Romantika raného údobí astronautiky minula. Je to tak trochu obdoba historie Kolumba. Jeho výprava byla něčím mimořádným. Ale kdo se dvě stě let po něm zajímal… o kapitány plachetnic? O vašem návratu byla dvouřádková zmínka v reálu…"

„To přece nemá žádný význam, doktore," ohradil jsem se. Jeho soucit mě začínal dráždit více než lhostejnost ostatních. Ale to jsem jemu nemohl říci.

„Má, Breggu. I když si to nechcete připustit. Kdybyste byl někdo jiný, mlčel bych, ale vy si zasloužíte slyšet pravdu. Jste sám. Člověk nemůže žít sám. Vaše zájmy, to, s čím jste se vrátil, to je ostrůvek v moři ignorance. Pochybuji, že by si mnoho lidí přálo vyslechnout to, o čem byste jim chtěl vyprávět. Já mezi ty lidi patřím, ale mně je osmdesát devět let…"

„Nechci jim vyprávět o ničem," namítl jsem rozhněvaně. „Rozhodně ne o něčem senzačním. Neobjevili jsme žádnou galaktickou civilizaci. Kromě toho jsem byl obyčejným pilotem, řídil jsem raketu, někdo to musel dělat."

„Ano?" řekl tiše a zvedl bílé obočí. Navenek jsem byl klidný, ale zmocňoval se mě vztek. „Ano! Tisíckrát ano! A ta

lhostejnost teď – chcete-li to již vědět – mě zraňuje jedině kvůli těm, kdo se nevrátili…“

„Kolik se jich nevrátilo?“ zeptal se docela klidně.

Vzpamatoval jsem se.

„Moc. Arder, Venturi, Ennesson… doktore, nač…?“

„Neptám se z pouhé zvědavosti. To bylo… věřte, já si také nepotrpím na velká slova. To jako by bylo mé vlastní mládí. Kvůli vám jsem se věnoval tomuto studiu. Jsme si rovni ve své nepotřebnosti. Nemusíte to přirozeně uznat, nebudu naléhat, ale – rád bych to věděl. Co se stalo s Arderem?“

„Přesně nevíme,“ odpověděl jsem. Najednou mi bylo všechno lhostejné. Koneckonců, proč bych neměl mluvit? Upíral jsem oči na odprýskaný černý lak psacího stolu. Nikdy jsem si nemyslil, že to bude vypadat – takto.

„Vedli jsme dvě sondy nad Arkturem. Ztratil jsem s Arderem spojení. Nemohl jsem ho najít. Mlčelo jeho rádio, ne moje. Když mi docházel kyslík, vrátil jsem se.“

„Čekal jste?“

„Ano. Totiž, kroužil jsem kolem Arktura, šest dní, přesněji řečeno sto padesát šest hodin.“

„Sám?“

„Ano. Měl jsem smůlu, protože se na Arkturu vyskytly nové skvrny a já jsem naprosto ztratil spojení s Prométheem, s mateřskou raketou. Poruchy. Sám se vrátit nemohl, bez rádia. Totiž Arder. V sondách má směrový teleran zpětnou vazbu s rádiem. Beze mne se vrátit nemohl a nevrátil se. Gimma mě volal. Měl pravdu, protože jsem si později vypočítal – abych zabil čas – jaká byla naděje, že ho objevím na obrazovce radaru, nepamatuj i si už přesně, ale byla to přibližně jedna k trilionu. Doufám, že udělal totéž, co Arne Ennesson.“

„Co udělal Arne Ennesson?“

„Uvolnila se mu fokuzace svazku. Začal mu slábnout tah. Mohl se udržet na oběžné dráze ještě – dejme tomu – čtyřiadvacet hodin. Kroužil by po spirále, až by konečně dopadl na Arktura, a tak dal přednost tomu vlétnout přímo do protuberance. Shořel vlastně před mýma očima.“

„Kolik bylo pilotů kromě vás?“

„Na Prométheovi pět.“

„Kolik se jich vrátilo?“

„Olaf Staave a já. Vím, co si myslíte, doktore. Že je to hrdinství. Já si to také myslíval, kdysi, při četbě knih o takových lidech. Ale to není pravda. Slyšíte? Kdybych byl mohl, byl bych tam toho Ardera nechal, a vrátil bych se hned, ale nemohl jsem. On by se taky nevrátil. Nikdo by se nevrátil. Gimma taky ne…“

„Proč se toho tak… zříkáte?“ zeptal se tiše.

„Je rozdíl mezi hrdinstvím a nutností. Udělal jsem to, co by udělal každý. Abyste to pochopil, doktore, musel byste tam být. Člověk je taková tekutá bublinka. Stačí defokuzovaný trysk nebo rozmagnetování pole, nastanou vibrace a v mžiku se sráží krev. Uvědomte si, já nemluvím o vnějších příčinách, jako jsou meteory, jenom o následcích poruch. Stačí jakákoliv hloupost, jakýkoli přepálený drátek v komunikačních aparátech – a konec. Kdyby ještě lidi měli selhávat za takových podmínek, byly by výpravy sebevraždou, chápete?“

Na okamžik jsem zavřel oči.

„Doktore, teď už se nelétá? Jak je to možné?“

„Vy byste letěl?“

„Ne.“

„Proč?“

„Já vám to řeknu. Nikdo z nás by neletěl, kdyby věděl, jaké to tam je. To neví nikdo, nikdo, kdo tam nebyl. Byli jsme stádo na smrt vyděšených, zoufalých zvířat,“

„Jak se to srovnává s tím, co jste řekl před chvílí?“

„Nesrovnává se to, ale bylo to tak. Báli jsme se. Doktore, vždyť přece já, když jsem čekal na Ardera a kroužil kolem toho slunce, vymýšlel jsem si různé postavy a hovořil jsem s nimi, mluvil jsem za sebe i za ně a nakonec jsem uvěřil, že jsou se mnou. Každý se zachraňoval, jak dovedl. Jen si pomyslete, doktore. Sedím tady, před vámi, najal jsem si vilu, koupil jsem si staré auto, chci studovat, číst, plavat, ale já to všechno v sobě nesu. Je to ve mně, ten prostor, to ticho, i to, jak Venturi křičel, když hořel a já, místo abych ho zachránil, jsem zapjal naplno zpětný tah…“

„Proč?“

„Pilotoval jsem Prométhea; jemu selhal reaktor. Mohl nás všecky vyhodit do vzduchu. Neexplodoval; nebyl by nás rozmetal. Snad bychom ho byli stačili vytáhnout, ale já jsem neměl právo riskovat. Tehdy, s Arderem, to bylo naopak. Já jsem ho chtěl zachránit, ale Gimma mě volal, protože se bál, že zahyneme oba.“

„Breggu… řekněte mi… co jste očekávali od nás? Od Země?“

„Nemám tušení. Nikdy jsem o tom nepřemýšlel. To bylo, jako kdyby někdo mluvil o záhrobním životě, nebo o ráji, že bude, ale nikdo si to nedovedl představit. Doktore, dost. Nemluvme o tom. Chtěl jsem se vás zeptat na jednu věc. Jak je to s tou – betrizací?“

„Co o ní víte?“

Řekl jsem mu to. Ale ani slůvko o tom, za jakých okolností, ani od koho jsem se to dověděl.

„Ano,“ řekl. „Více méně… v průměrné představě – je tomu tak.“

„A já…“

„Pro vás zákon stanoví výjimku, protože betrizace dospělých je zásah, který nezůstane bez vlivu na zdraví. Dokonce je nebezpečný. Kromě toho se soudí – ne bezdůvodně, jak myslím – že jste obstáli ve zkoušce… pevnosti charakteru – a ostatně… není vás… mnoho.“

„Doktore, ještě něco. Mluvil jste – o ženách. Proč jste mi to řekl? Ale třeba vás připravuji o čas?“

„Ne, nepřipravujete. Proč jsem to řekl? Jací lidé jsou člověku blízcí, Breggu? Rodiče. Děti. Přátelé. Ženy. Rodiče ani děti nemáte. Přátele mít nemůžete…“

„Proč?“

„Nemyslím tím lidi, kteří letěli s vámi, i když nevím, zdali byste chtěl pobývat stále v jejich společnosti, Vzpomínat.“

„Nebesa, kdepak. Nikdy.“

„Nuže? Znáte dvě epochy. V té první jste prožil mládí a tu druhou – poznáte v nejbližší době. Připočteme-li těch deset let, vaše zkušenost je nesrovnatelná se zkušeností kteréhokoli vrstevníka. Oni tedy nemohou být rovnocennými partnery. Máte snad žít mezi starci? Zůstávají ženy, Breggu, pouze ženy.“

„Spíše snad jedna,“ zamumlal jsem.

„Jednu dnes těžko najdete.“

„Jak to?“

„Je to epocha blahobytu. Přeloženo do jazyka erotických vztahů, znamená to: bezohlednost, protože ani lásku, ani ženy nelze získat za – peníze. Materiální problémy přestaly existovat…“

„A tomu vy říkáte bezohlednost? Doktore!“

„Ano. Jistě si myslíte, protože jsem mluvil o získávání lásky za peníze – že jde o prostituci. Tajnou nebo veřejnou. To – to už je dávno za námi. Dříve lákal ženy úspěch. Muž jim imponoval výší výdělku, odbornou kvalifikací, postavením ve společnosti. V egalitární společnosti je to nemožné. Až na nepatrné výjimky. Kdybyste například byl realistou…“

„Já jsem realista…“

Doktor se usmál.

„To slovo má dnes jiný význam. Tak se jmenuje herec, který vystupuje v reálu. Už jste ho viděl?“

„Ne.“

„Podívejte se na několik těch melodramat a pochopíte, jaká jsou dnes kritéria erotického výběru. Nejdůležitějším je mládí. Proto o ně všichni tak bojují. Vrásky, šediny, zvlášť předčasné, vyvolávají téměř takové pocity, jako před věky – malomocenství…“

„Proč?!“

„To těžko pochopíte. Ale proti panujícím zvyklostem jsou rozumové argumenty bezmocné. Vy si pořád ještě neuvědomujete, jak mnoho faktorů, které dříve v erotické oblasti rozhodovaly, zmizelo. Příroda se bojí prázdna. Musely je nahradit jiné. Vezměte třeba to, s čím jste se vy sžil tak, že jste si to přestal uvědomovat jako jev výjimečný: riziko. Už neexistuje, Breggu. Muž nemůže ženě zaimponovat bravurou, šíleně odvážným jednáním. A přece literatura, umění, celá kultura po věky čerpala z tohoto proudu. Láska tváří v tvář neodvratnému. Orfeus sestoupil pro Eurydiké do Hádu. Othello z lásky zabil. Tragédie Romea a Julie… Dnes tragédie neexistují. Není k nim ani příležitost. Zlikvidovali jsme peklo vášní. A tu se ukázalo, že jedním rázem zaniklo i nebe. Všechno je teď – vlažné, Breggu.“

„Vlažné?“

„Ano. Víte, jak jednají i ti sebenešťastnější milenci? Chovají se rozumně. Žádné nezkrotné city, žádná rivalita…“

„Tím… chcete říci, že to všechno – vyhynulo?“ zeptal jsem se. Poprvé jsem pocítil jakousi pověrečnou hrůzu před tímto světem. Starý doktor mlčel.

„To není možné, doktore. Jak to vypadá… doopravdy?“

„Tak. Je to takové. A vy se s tím musíte smířit, Breggu, jako se vzduchem, jako s vodou. Říkal jsem, že je těžké najít jednu ženu. Na celý život – je to skoro nemožné. Průměr trvání milostných vztahů kolísá kolem sedmi let. A to je pokrok. Před půl stoletím to byly sotva čtyři…“

„Ale nechci vás připravovat o čas, doktore. Co mi radíte?“

„To, o čem jsem se již zmínil; původní barvu vlasů… zní to triviálně. Určitě. Ale je to důležité. Stydím se, že vám dávám takovou radu. Ne za svou osobu. Ale co já…“

„Děkuji vám ze srdce. Poslední otázka. Řekněte mi, jak já vypadám… na ulici. V očích mimojdoucích? Co je na mně… zvláštního…?“

„Breggu, jste jiný. Předně váš vzrůst. Jako z Iliady. Pravěké proporce. To pro vás může znamenat určitou naději, i když víte, jaký osud stíhá ty, kdo se příliš odlišují.“

„Vím.“

„Jste moc vysoký… Takové lidi nepamatuji ani z mladých let. Dnes vypadáte jako člověk mimořádně urostlý a nemožně oblečený. Ale ne proto, že by vám šaty špatně padly. Ale máte neuvěřitelnou muskulaturu. Před cestou jste měl taky takové svaly?“

„Ne, doktore. To jsou právě ta dvě gé, víte.“

„Je to možné.“

„Sedm let. Sedm let dvojnásobného přetížení. Svaly se mi musely zvětšit. Dýchací, břišní. Vím, jaký mám krk. Ale jinak bych se tam udusil jako krysa. Pracovaly, i když jsem spal, dokonce i v hibernaci. Všechno vážilo dvakrát tolik. Tím je to.“

„Ostatní také? Promiňte mi tu otázku. Ale je to zvědavost lékaře… Zatím žádná výprava netrvala tak dlouho, víte to?“

„Vím. Ostatní? Olaf stejně jako já. To jistě záleží na kostře. Vždycky jsem byl ramenatý. Arder byl větší než já. Přes dva metry. Ano, Arder. Co jsem to říkal? Ostatní. Já jsem byl kromě toho nejmladší, a tak jsem měl největší přizpůsobivost. Tak to aspoň tvrdil Venturi. Znáte Janssenovy práce?“

„Jestli znám? To je pro nás klasika, Breggu.“

„Tak? To je směšné. Byl to takový čiperný doktůrek… Vydržel jsem u něho půl druhé vteřiny sedmdesát devět gé?“

„Neříkejte.“

Usmál jsem se.

„Mám to černé na bílém. Ale to bylo před sto třiceti lety… Dnes je čtyřicet na mne moc.“

„Breggu, dnes nikdo nevydrží ani dvacet.“

„Proč? Není to snad tou betrizací?“

Mlčel. Zdálo se mi, že ví něco, o čem nechce mluvit. Vstal jsem.

„Breggu,“ řekl, „když už o tom mluvíme: dávejte si pozor.“

„Nač?“

„Na sebe i na ostatní. Pokrok nikdy nepřichází zadarmo. Zbavili jsme se tisíců nebezpečí, konfliktů, ale za to se muselo zaplatit. Společnost – změkla. Ale vy jste, vy byste mohl být… tvrdý. Rozumíte?“

„Rozumím,“ řekl jsem a vzpomněl jsem si na člověka, který se smál v restauraci a umlkl, když jsem k němu přikročil.

„Doktore,“ řekl jsem znenadání, „pravda… potkal jsem v noci lva, dokonce dva lvy, proč mi nic neudělali?“

„Šelmy už neexistují, Breggu, betrizace… potkal jste jej v noci? A co jste udělal?“

„Škrábal jsem ho pod krkem,“ řekl jsem a ukázal mu jak. „Ale s tou Iliadou je to přehnané. Měl jsem pořádně nahnáno. Kolik jsem dlužen?“

„Na to vůbec nemyslete. A kdybyste kdykoli potřeboval…“

„Děkuji.“

„Ale příliš to neodkládejte,“ dodal, téměř pro sebe, když už jsem odcházel. Až na schodech jsem pochopil, co to znamenalo. Bylo mu bezmála devadesát let.

Vrátil jsem se do hotelu. V hale byl holič. Samozřejmě robot. Dal jsem se ostříhat. Byl jsem pořádně zarostlý, se spoustou vlasů nad ušima. Nejvíc prošedivělé byly skráně. Když skončil, zdálo se mi, že vypadám trochu méně divoce. Zeptal se melodickým hlasem, má-li mi načernit vlasy.

„Ne,“ odpověděl jsem.

„Aprex?“

„Co je to?“

„Proti vráskám.“

Váhal jsem. Bylo mi strašně hloupě. Ale třeba měl ten doktor pravdu.

„No budiž,“ souhlasil jsem. Pokryl mi tvář vrstvou ostře vonící želatiny, která ztuhla v masku. Pak jsem ležel v obkladech, šťasten, že mám tvář zakrytou. Hvězdný pilot se vrátil…

Vyjel jsem nahoru. V pokoji už ležely balíčky s tekutým prádlem. Shodil jsem ze sebe šaty a vešel do koupelny. Bylo v ni zrcadlo.

Ano. Mohl jsem nahánět strach. Nevěděl jsem, že vypadám jako jarmareční silák. Hranaté dýchací svaly, trup, vůbec celý jsem byl sukovitý. Když jsem zvedl paži a napjal se prsní sval, objevila se na něm jizva široká jako dlaň. Snažil jsem se zahlédnout i tu druhou, pod lopatkou, za niž jsem si vysloužil přezdívku „Klikař“ , protože kdyby ta střepina šla o tři centimetry více vlevo, roztříštila by mi páteř. Udeřil jsem se pěstí do svalnatého břicha.

„Ty dobytku,“ řekl jsem do zrcadla. Měl jsem touhu se vykoupat, ale doopravdy, ne v tom ozónovém větru, a zaradoval jsem se při myšlence na bazén, který bude u té vily. Chtěl jsem si obléci něco z těch nových věcí, ale nějak jsem se nemohl rozloučit s kalhotami. Oblékl jsem si tedy bílý svetr, přestože se mi daleko více líbil můj starý černý s rozdrbanými rukávy. Zašel jsem do restaurace.

Polovina stolků byla obsazena. Přes tři sály jsem prošel na terasu, odkud bylo vidět na velké bulváry s nekonečnými proudy gliderů. Pod oblaky, jako horský masív zmodralý vzduchem, tyčilo se nádraží Terminál.

Objednal jsem si oběd.

„Jaký?“ zeptal se robot. Chtěl mi dát jídelní lístek.

„To je jedno,“ řekl jsem. „obyčejný oběd.“

Zjistil jsem, až když jsem začal jíst, že stolky kolem jsou prázdné. Zcela podvědomě jsem vyhledával samotu, a vůbec jsem si to neuvědomoval. Neměl jsem potuchy, co jím, ztratil jsem jistotu, že to, co jsem si předsevzal, je správné. Prázdniny! Jako kdybych chtěl odměnit sám sebe, když to nikoho jiného nenapadlo. Číšník se nehlučně přiblížil.

„Pan Bregg, prosím?“

„Ano.“

„Máte návštěvu ve svém pokoji.“

„Návštěvu?“

Hned mi napadlo, že to bude Nais. Dopil jsem tmavý pěnivý nápoj a vstal jsem. V zádech jsem cítil pohledy, které mě sledovaly. Nebylo by špatné odříznout si takových deset centíků.

V pokoji seděla mladá žena, kterou jsem nikdy neviděl. Šedé nadýchané šaty, červená paráda kolem ramen.

„Jsem z Adaptu,“ řekla, „dnes jsem s vámi mluvila.“

„Takto jste byla vy?“

Trochu jsem se naježil. Co už zase ode mne chtějí?

Usedla. Také já jsem si váhavě sedal.

„Jak se vám daří?“

„Znamenitě. Byl jsem dnes u doktora. Vyšetřil mě. Všechno klape. Najal jsem si vilu, chci trochu číst.“

„Velmi moudré. Z tohoto hlediska je Klavestra ideální. Budete tam mít hory, klid.“

Věděla, že je to Klavestra. Sledovali mě, nebo jak? Seděl jsem nepohnutě a čekal, co bude následovat.

„Přinesla jsem vám maličkost… od nás.“

Ukázala na malý balíček položený na stole.

„Naše poslední novinka, víte,“ mluvila s živostí trochu nepřirozenou. „Když ulehnete k spánku, nařídíte ten přístroj a během několika nocí se dovíte nejprostším způsobem, bez námahy, spoustu užitečných věcí.“

„Tak, to je znamenité," řekl jsem.
Usmála se na mne. Já jsem se také usmál. Hodný žáček.
„Vy jste psycholog?"
„Ano. Uhodl jste."
Váhala. Viděl jsem, že chce něco říci.
„Prosím…"
„Nebudete se na mne zlobit?"
„Proč bych se měl zlobit?"
„Totiž… víte… oblékáte se poněkud…"
„Vím. Ale já ty kalhoty rád nosím. Snad časem…"
„Ale ne, nejde o ty kalhoty. Svetr…"
„Svetr?" podivil jsem se. „Dnes mi ho udělali. To je snad poslední móda, ne?"
„Ano. Jenomže vy jste si ho zbytečně nafoukl… dovolíte?"
„Prosím," řekl jsem docela tiše. Vyklonila se z křesla, nataženými prsty mě lehce udeřila do prsou a slabě vykřikla.
„Co to tam máte?"
„Kromě sebe – nic," odpověděl jsem s kyselým úsměvem.
Sevřela levou rukou prsty pravé ruky a vstala. Najednou se ten můj klid, v němž bylo zlomyslné uspokojení, změnil v led.
„Posaďte se, prosím."
„Když… velice se vám omlouvám… já…"
„To nic. Pracujete v Adaptu dlouho?"
„Druhý rok…"
„Aha, první pacient?" ukázal jsem prstem na sebe. Trochu zrudla.
„Smím se vás na něco zeptat?"
Zamrkala. Snad si myslela, že si s ní chci umluvit schůzku.
„Beze všeho…"
„Jak je to zařízeno, že je z každého podlaží města vidět nebe?"
Okřála.
„To je velmi prosté. Televize, jak se tomu dříve říkalo. Na stropech jsou obrazovky a přenášejí to, co je nad zemí. Tvary mračen, nebe…"
„Ale ta podlaží asi nejsou vysoká," řekl jsem, „a přesto tam stojí i čtyřicetipatrové domy…"
„To je klam," usmála se. „Pouze část domů je skutečná; pokračování je obraz. Rozumíte?"
„Rozumím, jak je to, ale nerozumím, proč je to?"
„Proto, aby se obyvatelé ani jediného podlaží necítili zkráceni. V žádném směru."
„Aha," řekl jsem. „No, to je vtipné… Ještě jedna věc. Jdu si pro knihy. Můžete mi doporučit několik věcí ze svého oboru? Takových… kompilačních…"
„Vy chcete studovat psychologii?" podivila se.
„Ne, ale chci se dovědět, co jste za tu dobu vykonali."
„Doporučovala bych vám Mayssena," řekla.
„Co je to?"
„Učebnice."
„Chtěl bych raději něco většího. Kompendia, monografie.. . vždycky je lepší čerpat z první ruky…"
„Bude to možná poněkud… nesnadné."
Usmál jsem se zdvořile.
„Možná že ne. V čem vidíte ty nesnáze?"
„Psychologie se hodně zmatematizovala."
„Já taky. Až k tomu místu, které jsme opustili před sto lety. Je potřeba víc?"
„Vy přece nejste matematik?"
„Není to mé povolání, ale studoval jsem to. Na Prométheovi. Měl jsem tam… spoustu volného času, víte?"
Užaslá, zrozpačitělá neřekla už nic. Nechala mi lístek se soupisem titulů.
Když odešla, vrátil jsem se k psacímu stolu a ztěžka usedl. Dokonce ona, pracovnice Adaptu… Matematika? Kdepak. Barbar. Nenávidím je, říkal jsem si. Nenávidím. Nenávidím. Nevěděl jsem ani, koho tím myslím. Všechny. Ano, všechny. Podvedli mě. Připravili mě o ně, poslali mě, aniž sami věděli, co dělají, neměl jsem se vracet, jako Venturi, Arder, Thomas, ale vrátil jsem se, aby se mě báli, abych chodil, jako nežádoucí výčitka svědomí. Nejsem k ničemu, říkal jsem si, kdybych aspoň mohl plakat, Arder to uměl. Říkal, že za slzy se člověk stydět nemusí. Možná, že jsem doktorovi lhal, neřekl jsem to nikdy nikomu, a určitě to nevím, jestli bych to udělal pro někoho jiného, snad ano, pro Olafa, později. Ale tím jsem si nebyl docela jist. Arder! Jak oni nás zničili, a jak my jsme jim věřili a po celou tu dobu jsme cítili za sebou Zemi, blízkou, věřící v nás, myslící na nás. Nikdo to nevyslovil, proč? O samozřejmých věcech se nemluví!
Vstal jsem. Nevydržel jsem sedět. Chodil jsem z kouta do kouta.
Dost. Otevřel jsem dveře do koupelny, ale vždyť tam ani voda nebyla, abych si ji vychrstl na hlavu. Ostatně, co je to za nápad! Vyslovená hysterie.
Vrátil jsem se do pokoje a začal balit.

III

Celé odpoledne jsem strávil v knihkupectví. Ale knížky v něm nebyly. Netiskly se už bezmála půl století. A já se na ně tolik těšil, po mikrofilmech, z nichž se skládala knihovna Prométhea. A nic z toho nebylo. Člověk se už nemohl prohrabávat v regálech, potěžkávat v ruce svazky a odhadovat jejich váhu, napovídající rozsah četby. Knihkupectví připomínalo spíš elektronickou laboratoř. Knihy, to byly krystalky, v nichž byl obsah nahrán. Číst se daly pomocí optonu. Byl dokonce podobný knize, ale s jednou jedinou stránkou ve dvou deskách. Při smáčknutí se objevovaly následující stránky textu. Ale optonu se užívalo zřídka, jak mi řekl prodávající robot. Veřejnost dávala přednost lektonům, četly hlasitě, daly se nařídit na libovolný druh hlasu, tempo, modulaci. Pouze vědecké publikace pro malý okruh zájemců byly ještě tištěny na plastiku, imitaci papíru. A tak se všechny mé nákupy vešly do jedné kapsy, přestože to bylo téměř tři sta titulů. Hrstka krystalického zrní – tak vypadaly knihy. Vybral jsem si hodně spisů historických, sociologických, trochu statistiky, demografie a z psychologie to, co mi doporučilo děvče z Adaptu. Také několik větších matematických příruček, větších samozřejmě ve smyslu obsažené náplně, ale ne rozměru. Robot, který mě obsluhoval, sám byl hotovou encyklopedií díky tomu, že je pomocí elektronických katalogů, jak mi řekl, přímo spojen se vzorníky všech možných spisů na celé zeměkouli. V knihkupectví se zásadně vyskytovaly pouze jednotlivé „exempláře“ knih, a jakmile je někdo potřeboval, nahrával se obsah žádaného spisu do krystalku.

Originály – „krystomatrice“ – byly neviditelné, byly totiž uloženy za ocelovými deskami, bledě modře naemailovanými. Takže knihy se teď tiskly pokaždé, když je někdo potřeboval. Otázka nákladu, jejich výše, rozebrání, přestal existovat. Bylo to skutečně velkolepé, ale přesto mi knížek bylo líto. Když jsem se dověděl, že jsou antikvariáty s papírovými knihami, vyhledal jsem jeden. Dočkal jsem se zklamání; vědecké tituly téměř neexistovaly. Literatura zábavná, trochu dětské, několik ročníků starých časopisů.

Koupil jsem si (jedině za staré knihy se muselo platit) něco pohádek z doby před čtyřiceti lety, abych si ujasnil, co se teď pokládá za pohádku – a vypravil jsem se do sportovního skladu. Tady už mé zklamání bylo bez hranic. Lehká atletika se udržovala v jakési zakrnělé podobě. Běhy, vrhy, skoky, plavání, ale téměř žádné boje. Box už neexistoval, a to, čemu se říkalo zápasy, to bylo jakési vysloveně směšné přetlačování místo poctivého boje. Podíval jsem se na jedno utkání z mistrovství světa v projekčním sále skladu a myslil jsem, že mě vztekem vezme čert. Občas jsem se dal do smíchu jako blázen. Ptal jsem se na zápas ve volném stylu, judo, jiu-jitsu, ale nikdo ani nevěděl, co to je. Je to pochopitelné, jestliže kopaná jako disciplína vymřela bez nástupce, protože v ní dochází k ostrým střetnutím a úrazům. Hokej existoval, ale jaký! Hrálo se v kombinézách tak nafouknutých, že hráči vypadali jako obrovské míče. Komický byl pohled na dvě mužstva, která se spolu pružně srážela. Ale ona to také byla fraška a ne zápas. Skoky do vody ano, ale pouze ze čtyř metrů. Hned jsem si vzpomněl na svůj (svůj!) bazén a získal jsem skládací trampolínu, abych si zvýšil tu, kterou najdu v Klavestře. Celý ten krach byl důsledkem betrizace. Že zmizely býčí a kohoutí zápasy a jiná krvavá podívaná, toho jsem nelitoval. Nikdy jsem také nebyl stoupencem profesionálního rohování, ale ta vlažná polívčička, jaká zbyla, mě vůbec nelákala. S proniknutím techniky do sportu jsem se smířil jedině v turistice. Zvlášť podvodní turistika se rozvinula. Prohlédl jsem si různé typy potápěčských souprav, malá elektrická torpéda, na nichž se dalo cestovat u dna jezer, kluzáky, vodní vznášedla, pohybující se na podušce stlačeného vzduchu, vodní mikroglidery. To vše bylo opatřeno zvláštním zařízením, které zabraňovalo nehodám.

Dostihy, dokonce velmi populární, jsem nemohl uznat za sport. Pochopitelně, žádní koně, žádná auta, závodila automaticky řízená vozidla, a mohlo se na ně sázet. Tradiční závodní sporty silně ztratily na významu. Vysvětlili mi, že hranic fyzických možností člověka bylo dosaženo a zlepšovat rekordy mohl pouze člověk nenormální, nějaká zrůda, vynikající silou nebo rychlostí. Rozumově jsem se s tím musel smířit. Nesporně chvályhodná byla skutečnost, že pozůstatky atletických disciplín, které hromadnou popravu přetrvaly, se masově rozšířily. Přesto však jsem z té tříhodinové přehlídky odešel zdrcen.

Vybrané sportovní nářadí jsem si dal poslat do Klavestry. Od kluzáku jsem po zralé úvaze upustil, chtěl jsem si koupit jachtu, ale plachetní jachty zmizely, totiž ty opravdové, s meči, byly jenom jakési ubohé necky, zaručující bezpečnost do té míry, že jsem nechápal, jak může jízda na nich přinášet nějaké potěšení.

Když jsem se vracel do hotelu, byl večer. Od západu táhla nadýchaná, zarudlá mračna, slunce už se skrylo, vyšel měsíc v první čtvrti a v nadhlavníku zářila jako druhá luna nějaká velká umělá družice. Vysoko nad domy se hemžily létací stroje. Počet chodců se zmenšil, zato se stupňoval ruch gliderů a objevila se ta štěrbinová světla, ožehující jízdní dráhu, jejichž význam jsem stále ještě neznal. Vracel jsem se jinou cestou a dostal jsem se do velkého parku. Napřed se mi zdálo, že je to park Terminál, avšak ten – i se skleněnou horou nádraží – se zvedal v dálce, v severní, vyšší části města.

Byl to, mimochodem řečeno nezvyklý pohled. Zatímco celou krajinu již halil soumrak probodávaný pouličními světly, nejvyšší patra Terminálu ještě zářila jako zasněžené alpské štíty.

V parku byl nával. Rostlo tam hodně nových odrůd stromů, zvláště palem, rozkvetlé bezostné kaktusy; v zákoutí vzdáleném od hlavních alejí se mi podařilo objevit kaštan starý nejméně dvě stě let. Tři lidé mé postavy by neobjali jeho kmen. Usedl jsem na malou lavičku a nějakou dobu hleděl do nebe. Jak nevinně, jak dobrotivě shlížely hvězdy, mihotavé, chvějící se v neviditelných proudech atmosféry, která před nimi chránila Zemi. Poprvé jsem jim v duchu řekl „hvězdičky“, poprvé po tolika letech! Tam by se to nikdo neodvážil vyslovit, měli bychom ho za blázna. Hvězdičky, na mou duši, krvelačné hvězdičky! Nad stromy již zcela temné vzlétl ohňostroj a já jsem znenadání, s překvapující realitou spatřil Arktura. Viděl jsem, jak letím nad tou ohnivou plání, zuby mi cvakají zimou, a po mé kombinéze stéká, rudá od rzi, tající jinovatka z mrazicího zařízení. Sbíral jsem vývěvou vzorky korony, zaposlouchával se do svištění kompresorů, neztrácejí-li obrátky, protože vteřinová havárie, zaseknutí, by proměnila pancéře, aparáty i mne v nepostřehnutelný obláček páry. Kapka, dopadající na rozpálený plát, nemizí tak rychle, jak rychle se pak vypaří člověk.

Kaštan již skoro odkvetl. Neměl jsem rád vůni jeho květů, ale teď mi připomínala to, co dávno už není. Nad živými ploty se ještě vlnila záře ohňostroje, zvedal se křik, bylo slyšet orchestry, jejichž hlasy se prostupovaly, každou chvíli

se vracelo sborové volání účastníků nějaké podívané, jak je přinášel vítr, snad hlasy cestujících v horské dráze. Avšak mé zákoutí zůstávalo téměř liduprázdné.

Tu se z postranní aleje vynořila černá vysoká postava. Zeleň už byla skoro úplně šedá, a tvář toho člověka – kráčel podivně pomalu šouravými krůčky, a stěží zvedal nohy od země – jsem rozeznal teprve, když se zastavil o několik kroků ode mne. Jeho ruce vězely v trychtýřovitých násadcích, z nichž vybíhaly dva tenké pruty zakončené černými hruškami. Opíral se o ně ne jako paralytik, ale jako člověk nad pomyšlení vyčerpaný. Nedíval se na mne, na nic – salvy smíchu, sborový křik, hudba, výbuchy raket jako by pro něho vůbec neexistovaly. Stál snad minutu, namáhavě dýchal a jeho tvář se mi objevovala znovu a znovu, v opakujících se záblescích ohňostroje. Byla tak stará, že z ní roky smyly celý výraz a zůstala pouze kůže, obepínající kosti. Když se znovu chystal vykročit a vysunul před sebe ty podivné berly nebo protézy, jedna mu uklouzla. Vyskočil jsem z lavičky, abych ho zachytil, ale on již opět získal rovnováhu. Byl o hlavu menší než já, ale přesto byl vysoký na člověka této doby; pohlédl na mne lesklýma očima.

„Promiňte," zamručel jsem. Chtěl jsem odejít, ale zůstal jsem: v jeho očích byl jakýsi rozkaz.

„Já jsem vás… už někde… viděl. Ale… kde?" řekl hlasem nečekaně silným.

„Pochybuji," namítl jsem a zavrtěl hlavou. „Vrátil jsem se právě včera z velice daleké cesty."

„Odkud?"

„Z Fomalhaut."

Jeho oči se rozzářily.

„Arder! Tom Arder!!"

„Ne," řekl jsem, „ale byl jsem s ním."

„A on?"

„Zahynul."

Dýchal těžce.

„Pomozte mi usednout."

Vzal jsem ho za ramena. Pod černou hladkou látkou byl kost a kůže. Pomalu jsem ho spouštěl na lavičku. Stál jsem nad ním.

„Sedněte si také."

Usedl jsem. Ještě pořád dýchal těžce, s očima zavřenýma.

„To nic – rozčilení," zašeptal. Po chvíli zvedl víčka.

„Já jsem Römer," řekl bez úvodu.

Ze mne to vyrazilo dech.

„Jakže… vy… vy…? Kolik…?"

„Sto třicet čtyři," řekl suše. „Tehdy mi bylo sedm…"

Pamatoval jsem se na něho. Přijel k nám s otcem, fenomenálním matematikem, který byl asistentem Geonida, tvůrce teorie našeho letu. Arder tehdy ukazoval chlapci velkou zkušební halu, odstředivky, a takový zůstal v mé paměti: jako jiskra živý, sedmiletý chlapec, s otcovýma černýma očima. Arder ho zvedl do vzduchu, aby mohl zblízka nahlédnout do přetlakové komory, v níž jsem seděl.

Oba jsme mlčeli. V tom setkání bylo něco příšerného. Upíral jsem oči skrze tmu, s jakousi bolestnou, dychtivou žádostivostí na tu jeho tak strašlivě starou tvář, a hrdlo se mi svíralo. Chtěl jsem vytáhnout z kapsy cigaretu, ale nemohl jsem ji najít, tak se mi třásly prsty.

„Co se stalo s Arderem?" vyptával se.

Řekl jsem mu.

„Nenašli jste – nic?"

„Ne. Tam se nenajde nic – víte."

„Pokládal jsem vás za něho…"

„Chápu. Postava a tak dále," řekl jsem.

„Ano. Kolik je vám teď let? Biologických…"

„Čtyřicet."

„Mohl jsem…" zašeptal.

Pochopil jsem ho.

„Ničeho nelitujte," vykřikl jsem tvrdě. „Ničeho nelitujte. Ničeho, rozumíte?"

Poprvé přenesl pohled na mou tvář.

„Proč?"

„Protože já tu nemám co pohledávat," řekl jsem. „Nikdo mě nepotřebuje, ani já nikoho."

Jako by mě neslyšel.

„Jak se jmenujete?"

„Bregg, Hal Bregg."

„Bregg…" opakoval, „Bregg… Ne, nevzpomínám si. Vy jste byl tam?"

„Ano. V Apprenous, když váš otec přivezl korektivy, které objevil Geonidés poslední měsíc před startem. Ukázalo se, že koeficienty refrakce v černých mračnech prachu byly příliš nízké; nevím, říká-li vám to něco?" odmlčel jsem se nejistě.

„Říká, ovšemže," řekl se zvláštní intonací. „Můj otec, ovšemže. V Apprenous? Ale co vy jste tam dělal? Kde vy jste byl?"

„V gravitační komoře, u Janssena. Vy jste tam tehdy přišel, přivedl vás Arder, stál jste nahoře, na galerii a díval jste se, jak mi dávají čtyřicet gé. Když jsem vylezl, krvácel jsem z nosu – vy jste mi podal svůj kapesník…"

„Aha! Tak to jste byl vy?“
„Ano.“
„Zdálo se mi, že ten muž v komoře… měl tmavé vlasy.“
„Ano, nemám světlé, jsou šedivé, jenomže teď to není vidět.“
Zavládlo ticho delší než předtím.
„Vy jste samozřejmě profesorem,“ otázal jsem se ho jen proto, abych je přerušil.
„Byl jsem. Nyní už nejsem – ničím. Třiadvacet let. Ničím.“
A ještě jednou, docela tiše, opakoval.
„Ničím.“
„Dnes jsem kupoval knihy… a mezi nimi Römerovu Topologii. To jste vy anebo váš otec?“
„Já. Vy jste matematik?“
Pohlédl na mne s nějakým novým zájmem.
„Ne,“ řekl jsem, „ale měl jsem hromadu času… tam. Každý dělal, co chtěl. Mně… pomohla matematika…“
„Co tím myslíte?“
„Měli jsme množství mikrofilmů, beletrii, romány, nač si vzpomenete. Víte, že jsme s sebou vzali tři sta tisíc titulů? Váš otec pomáhal Arderovi kompletovat matematické oddělení.“
„Vím.“
„Zpočátku jsme to pokládali… za zábavu. Zabíjení času, ale již po několika měsících, kdy bylo spojení se Zemí úplně přerušeno a my jsme jen viseli, zdánlivě nepohnutě vůči hvězdám, tehdy, víte, číst, že nějaký Petr kouřil nervózně cigaretu a čekal, zda Lucie přijde, a když přišla, že měla rukavičky, to se člověk napřed začal smát jako učiněný blázen, ale potom ho zkrátka a dobře bral čert. Jedním slovem, nikdo pak po něčem takovém ani nesáhl.“
„A matematika?“
„Ne. Ne hned. Napřed jsem se pustil do jazyků, víte, a nenechal jsem toho až do konce, přestože jsem věděl, že je to téměř nepotřebné, vždyť až se vrátím, budou to archaické dialekty. Ale Gimma a zvláště Thurber mě pobízeli, abych dělal fyziku, že se mi to může hodit. Pustil jsem se do toho s Arderem a s Olafem Staavem. Jedině my tři jsme nebyli vědci…“
„Vy jste přece byl graduovaný?“
„Doktorát z teorie informace, z kosmodromie a diplom inženýra nukleonika, ale to všechno bylo z praxe ne teoretické. Vy přece víte, jak zná inženýr matematiku. Tak tedy fyzika, ale chtěl jsem mít ještě něco svého. Teprve pak – později – čistá matematika. Na matematiku jsem jaktěživ neměl buňky. Žádné, pranic, jedině houževnatost.“
„Ano,“ řekl tiše. „Musel jste ji mít, abyste… odletěl.“
„Spíš abych se dostal do výpravy,“ opravil jsem ho. „A víte, proč tomu tak bylo s matematikou? Pochopil jsem to až tam. Protože ona je nade vším. Ablovy a Kroneckerovy věci jsou stejně dobré dnes jako před čtyřmi sty lety. A tak tomu bude vždycky. Vznikají nové cesty, ale staré dále ještě vedou vpřed. Nezarůstají. Tam… tam je – věčnost. Matematika jediná se jí neleká. Tam jsem pochopil, jak bezpodmínečně je nezbytná. A silná. Nic se jí nevyrovná. A že mi to šlo tak těžko, to bylo také dobré. Lopotil jsem se s tím, a když jsem nemohl spát, opakoval jsem si materiál probraný ve dne.“
„Zajímavé,“ řekl, ale v jeho hlase nebyl zájem. Nevěděl jsem ani, zdali mě poslouchá. Daleko v parku vzlétaly ohnivé sloupy, červené a zelené požáry, doprovázely je sborové výkřiky radosti. Ale tady, kde jsme seděli, pod stromy, bylo tma. Umlkl jsem. Avšak to ticho bylo nesnesitelné.
„Pro mne to mělo sebezáchovnou hodnotu,“ řekl jsem. „Teorie množin… To, co Mirea a Awerin učinili s Cantorovým odkazem, víte, to operování s veličinami superinfinitezimálními, metainfinitezimálními, a ta kontinua dokonale štěpná a mocná… to byla nádhera. Čas, kdy jsem nad tím vysedal, pamatuji, jako by to bylo včera.“
„Není to tak zbytečné, jak si myslíte,“ zamumlal. Přece tedy naslouchal. „Neslyšel jste patrně o Igalliových pracích?“
„Ne. Co je to?“
„Teorie nekontinuitního antipole.“
„O antipoli nic nevím. Co je to?“
„Retroanihilace. Z toho vyšla parastatika.“
„Ty termíny jsem jaktěživ neslyšel.“
„No ovšem. Vzniklo to před šedesáti lety. To byl stejně teprve úvod ke gravitologii.“
„Vidím, že si budu muset pořádně zasednout ke knihám,“ řekl jsem. „Gravitologie, to je patrně teorie gravitace, že?“
„Víc. To se nedá vyjádřit jinak než matematikou. Prošel jste si Appiana a Frooma?“
„Ovšem.“
„V tom případě by vám to nemělo dělat žádné těžkosti. To je rozvíjení metagenů v n-rozměrném konfigurativním, degenerujícím souboru.“
„Neříkejte. Skrjabin přece dokázal, že neexistují jiné metageny než variabilní?“
„Ano. Velmi krásný důkaz. Ale tyto jsou metakontinuitní, víte?“
„Není možná! To přece… to muselo otevřít celý nový svět!“
„Ano,“ přitakal suše.
„Vzpomínám si na jednu práci Mjaňakovského…“ začal jsem.
„Och, to je velice vzdálené. Nanejvýš směr je příbuzný.“
„Kolik času mě může stát, než si projdu všechno, co se vykonalo za celou tu dobu?“ otázal jsem se.
Chvíli mlčel.
„Nač vám to je?“

Nevěděl jsem, co odpovědět.

„Nebudete již létat?“

„Ne,“ řekl jsem. „Jsem moc starý. Nevydržel bych takové zrychlení, jaké… ale stejně… už bych neletěl.“

Po těchto slovech jsme umlkli nadobro. To nečekané nadšení, s jakým jsem mluvil o matematice, najednou vyprchalo a já seděl vedle něho a pociťoval tíhu vlastního těla jako zbytečnou veličinu. Kromě o matematice jsme neměli spolu o čem mluvit – a oba jsme to věděli. Tu se mi zazdálo, že dojetí, s nímž jsem hovořil o blahodárné roli matematiky za cesty, byl podvod. Klamal jsem sám sebe skromností, snaživým hrdinstvím pilota, jenž se v trhlinách mlhovin věnuje teoretickému studiu nekonečna. Přelhával jsem se. Co jiného to koneckonců bylo? Cožpak trosečník, který bloudil měsíce na moři, aby se nezbláznil, tisíckrát si ověřil počet dřevěných vláken, z nichž se skládal jeho prám, měl by se tím vychloubat po návratu na pevninu? Tím, že byl dost odolný, aby se zachránil? Tak co z toho? Co bylo komu po tom? Proč by to mělo někoho zajímat, jakými věcmi jsem deset let krmil svůj nešťastný mozek? Proč to mělo být důležitější než to, co vyplňovalo má střeva? Nejvyšší čas zanechat té hry na zdrženlivého hrdinu, pomyslil jsem si. To si budu moci dovolit, až budu vypadat jako on. Já musím myslit na budoucnost!

„Pomozte mi vstát,“ řekl šeptem.

Doprovodil jsem ho ke glideru, který stál na ulici. Šli jsme co noha nohu mine. Mezi živými ploty, tam, kam z luceren dopadalo trochu světla, sledovali nás lidé očima. Než nastoupil do glideru, obrátil se, aby se se mnou rozloučil. Ani on, ani já jsme nenašli jediné slůvko. Udělal nepochopitelné gesto rukou, z níž jako rapír trčela jedna z jeho berel, pohnul hlavou, usedl, a temné vozidlo se bezšelestně rozjelo. Odplul a já jsem stál, paže pokleslé, až černý glider zmizel v řece ostatních. Vrazil jsem ruce do kapes a vykročil, nenalézaje odpověď na otázku, kdo z nás si vybral lépe.

Skutečnost, že z města, které jsem opustil, nezůstal kámen na kameni, byla dobrá. Jako kdybych tenkrát žil na nějaké jiné Zemi, mezi jinými lidmi. Začalo to a skončilo jednou provždy, a toto bylo nové. Žádné trosky, žádné památky, které by vzbuzovaly pochybnosti o mém biologickém věku. Mohl jsem zapomenout na jeho pozemské přepočítání, jež bylo v takovém rozporu s přírodou. – Až tato neuvěřitelná náhoda mi sjednala schůzku s někým, koho jsem tu zanechal jako malé dítě. Po celou dobu, co jsem seděl vedle něho a díval se na jeho ruce, vysušené jako ruce mumie, na jeho tvář, cítil jsem se vinen a věděl jsem, že on si to uvědomuje. Tak neuvěřitelná náhoda! Opakoval jsem si bezmyšlenkovitě, poněkolikrát, a napadlo mi, že Römera mohlo na stejné místo přivést totéž, co mne: rostl tam přece ten prastarý kaštan, strom starší než my oba. Netušil jsem ještě, jak daleko se jim podařilo posunout hranice života, ale viděl jsem, že Römerův věk byl jistě něčím výjimečným. Musel být poslední, nebo jeden z posledních lidí své generace. Kdybych nebyl býval letěl, nebyl bych už mezi živými, blesklo mi hlavou. A poprvé mi výprava odhalila svou druhou, překvapující tvář: tvář lsti, krutého podvodu, jaký jsem spáchal na ostatních. Šel jsem, aniž jsem se díval kam. Kolem mne plno lidí, hluku, proud chodců mě unášel, postrkoval; náhle jsem se zastavil, jako bych procitl.

Panovala tu nepopsatelná vřava. Mezi zmatenými výkřiky, tóny hudby, salvami vzlétaly k nebi ohňostroje, které zůstávaly viset ve výši jako barevné kytice. Sypaly se z nich křiklavě barevné koule do korun okolních stromů. To všechno v pravidelných přestávkách probodával mnohohlasý pronikavý křik, smíšený se smíchem, načisto jako kdyby tu někde nablízku jezdila horská dráha. Avšak nadarmo jsem pátral očima po její konstrukci. V hloubi parku se zvedala mohutná stavba s věžičkami a hradbami, jako hrad přenesený sem ze středověku. Studené plameny neonů, které olizovaly jeho střechu, utvořily každou chvíli slova: MERLINŮV ZÁMEK. Dav, který mě sem dostrkal, směřoval k purpurové zdi pavilónu neobvyklého tím, že připomínal lidskou tvář. Jeho okna tvořila planoucí oči a obrovská, rozšklebená zubatá tlama se otvírala, aby za všeobecného veselí schlamstla další dávku tlačících se. Pohltila pokaždé stejné množství, šest lidí. V první chvíli jsem se pokoušel vyprostit se z tlačenice a odejít. Nebylo to však tak docela prosté. Kromě toho jsem neměl kam jít, uvažoval jsem, že ze všech možných způsobů, tento neznámý způsob, jak zabít zbytek večera, nemusí být nejhorší. V davu, který mě obklopoval, nebyli lidé osamělí jako já. Převažovaly dvojice, chlapci a dívky, muži a ženy, stavěli se do párů, a když už přišla řada na mne, což oznamoval bílý záblesk obrovských zubů a zející šarlatová tma tajuplného jícnu, octl jsem se v úzkých, nevěděl jsem totiž, mohu-li se připojit k šestce, která se mezitím utvořila. V posledním okamžiku mne z rozpaků vyvedla žena, která stála s malým černovlasým mužem, oblečeným ještě nápadněji než všichni ostatní: uchopila mě za ruku a bez okolků mě vtáhla za sebou dovnitř.

Nastala tma skoro absolutní. Cítil jsem teplou, pevnou ruku neznámé ženy, podlaha se pohybovala, rozsvětlilo se a my jsme se octli v prostorné jeskyni. Několik posledních kroků jsme museli vystoupit vzhůru po hromadě balvanů mezi pilíři roztříštěných kamenů, neznámá pustila mou ruku – a jeden za druhým jsme se sklonili v těsném ústí jeskyně.

Doopravdy jsem užasl. I když jsem byl připraven na překvapení, toto jsem nečekal. Stáli jsme na širém písčitém pobřeží obrovské řeky pod žhavými paprsky tropického slunce. Protější vzdálený břeh byl porostlý džunglí. V mrtvých ramenech řeky ležely lodice, či spíše pirogy vyhloubené z kmenů. Na pozadí šedozeleného proudu, který se valil za nimi, stáli netečně, v obřadných pózách, černoši obrovského vzrůstu, nazí, lesknoucí se olejem, pomalovaní vápenně bílými ornamenty. Všichni se opírali lopatkovitými pádly o bok člunu.

Jeden, obsazený, právě odplouval. Černá posádka rozháněla ranami pádel a pronikavými výkřiky hrbolaté, kládám podobné krokodýly, napůl ponořené v bahně. Obraceli se, cvakajíce bezmocně zubatými tlamami, a pouštěli se na hlubší vody. Sedm nás sestupovalo po srázném břehu. První čtveřice zaujala místa v následující loďce, její černoši s viditelnou námahou zabodli pádla do vymletého břehu a odstrčili vratkou pirogu, až jí to zatočilo. Zůstal jsem poněkud zpět, přede mnou už byla pouze ta dvojice, které jsem měl co děkovat za rozhodnutí a která měla nastoupit plavbu, protože se právě objevila následující loďka, dlouhá dobrých deset metrů. Černí veslaři na nás zavolali a zápasíce s proudem přirazili ke břehu. Naskočili jsme do vykotlaného vnitřku, až se zvířil prach vonící zuhelnatělým dřevem. Mladík v nevkusném oděvu – představoval tygří kůži a dokonce víc, protože horní polovina dravcovy lebky visící na zádech mohla mu asi sloužit za pokrývku hlavy, pomohl své společnici nastoupit. Zaujal jsem místo proti nim. Pluli jsme již delší dobu, ale nebyl jsem si tak docela jist, že jsem se ještě před chvílí procházel v nočním parku. Obrovský

černoch, který stál v ostré špičce lodi, vyrážel každou chvíli divoký skřek. Dvě řady lesklých zad se skláněly. Pagaje se krátce a dravě zapíchávaly do vody, loďka drhla o písek, vlekla se po dně, až konečně rychle vlétla do hlavního proudu řeky.

Cítil jsem těžkou, dusnou vůni vody, bahna, hnijících rostlin, které plavaly kolem nás, za okraji člunu, zvedajícími se sotva na píď nad vodní hladinu.

Břehy se vzdalovaly. Míjeli jsme charakteristicky šedě zelený, jakoby zpopelněný buš. S písečných lavic sálajících slunečním žárem se tu a tam, se šplíchnutím, sesouvali krokodýlové, podobni obživlým kmenům. Jeden se držel dosti dlouho za naší zádí. Napřed vyčnívala nad hladinu podlouhlá hlava, pak mu voda postupně zaplavovala vyboulené oči, a už jen jeho chřípí, tmavé jako říční kámen, prudce rozráželo kalnou vodu. Mezi rytmicky se ohýbajícími hřbety černých veslařů bylo vidět peřeje tam, kde se řeka valila přes zatopené balvany – pak černoch na přídi vyrážel jiné, chraplavé zvolání, pádla po jedné straně začala pracovat divočeji a piroga zatáčela. Těžko říci, kdy temné hrdelní zvuky, jaké vykřikovali černoši zabírající pádly, začaly splývat v nevýslovně teskný, znovu a znovu se opakující nápěv, v jakýsi zlobný křik, jenž přecházel v obžalobu, zakončenou mnohonásobným zabubláním vody zčeřené pagaji. Tak jsme pluli, přeneseni jako zázrakem do pravého srdce staré Afriky. Obrovský veletok uprostřed šedozelené savany. Stěna džungle napřed daleko ustoupila a pak zmizela v tetelících se masách rozpáleného vzduchu. Černý kormidelník na přídi udával tempo, v dálce se na savanách pásly antilopy, jednou se tam v mračnu prachu přehnalo zpomaleným, těžkopádným klusem stádo žiraf. Po chvíli jsem na sobě ucítil pohled ženy, která seděla proti mně. Podíval jsem se na ni.

Ohromila mě její krása. Již dříve jsem si povšiml, že je hezká, byl to však prchavý dojem, který neupoutal mou pozornost. Nyní jsem ji měl příliš blízko sebe, abych mohl svůj první dojem zopakovat. Nebyla jen hezká. Byla překrásná. Měla tmavé vlasy s měděným leskem. Bílou, nevýslovně klidnou tvář a nehybná, tmavě rudá ústa. Učarovala mi. Ne jako žena, spíše snad jako tento nezměrný, v slunci oněmělý prostor. Její krása měla dokonalost, jaké jsem se vždycky trochu obával. Snad to pramenilo z toho, že jsem na Zemi příliš málo prožil a příliš mnoho o tom přemýšlel, buďjakbuď, měl jsem právě před sebou jednu z těch žen, které vypadají, jako by byly vymodelovány z jiné látky než obyčejní smrtelníci. Ta krásná lež ovšem vyplývá z jisté konfigurace rysů a celá tkví ve vnějšku, ale kdo na to myslí při pohledu na ni? Usmála se, pouhýma očima, zatím co si její rty uchovávaly výraz pohrdavé lhostejnosti. Neplatilo to mně, spíše jejím myšlenkám. Její druh seděl na lavičce zaklíněné do vydlabaného kmene, levou ruku bezvládně spustil přes okraj lodice, takže se špičky jeho prstů smáčely ve vodě. Ale nedíval se ani tam, ani na panoráma divoké Afriky, které jsme míjeli, seděl zkrátka a dobře jako v čekárně u zubaře, unuděně a otráveně.

Před námi, roztroušeny po celé šířce řečiště, se objevovaly našedlé balvany. Kormidelník začal křičet, jako by zaklínal, podivně ostrým, mohutným hlasem, černoši urputně bili pádly, zatímco se ukázalo, že ty balvany jsou potápějící se hroši; loď se rozjela. Stádo tlustokožců zůstalo vzadu a přes rytmické šplouchání vesel, přes chraptivě těžkou píseň veslařů, bylo slyšet dutý šumot, přicházející neznámo odkud. Daleko, tam kde řeka mizela mezi břehy zvedajícími se stále srázněji, vznášely se dvě k sobě nakloněné, obrovské, roztřesené duhy.

„Agé! Annái! Annái! Agéé!!“ řval kormidelník jako šílený. Černoši zdvojnásobili rázy, člun letěl, jako by mu narostla křídla, žena vztáhla ruku a tápavě hledala ruku svého druha.

Kormidelník ryčel. Piroga se hnala překvapující rychlostí. Příď se zvedla, sklouzli jsme po hřbetě obrovské, zdánlivě nehybné vlny a mezi řadami černých zad, pracujících v ďábelském tempu, spatřil jsem obrovský zákrut řeky: vody najednou ztemnělé se valily do skalních vrat. Proud se dvojil. My jsme se drali napravo, kde se voda hnala přes peřeje čím dál bělejší od pěny, zatímco levé rameno řeky zmizelo jako když utne, a pouze ohlušující řev a sloupy vodní tříště dokazovaly, že tam skály skrývají vodopád. Vyhnuli jsme se mu a prodrali jsme se do druhého říčního ramene. Ale ani zde nevládl klid. Piroga teď jako kůň poskakovala mezi černými balvany. Každý z nich držel nad sebou zvednutý vějíř ječící vody, srázy břehu se přibližovaly k sobě. Černoši po pravé straně přestali veslovat. Přitiskli tupá držadla pagajů k hrudi s takovou prudkostí, že jsme její sílu mohli odhadnout jedině podle zadunění v jejich prsou. Piroga odrazila od skály a dostala se doprostřed proudu. Příď vyletěla vzhůru, kormidelník stojící na ní jen zázrakem neztratil rovnováhu. Zachvěl jsem se zimou od spršky stříkající od okrajů skal. Piroga, chvějící se jako pružina, letěla dolů. Byl to příšerný splav, po obou stranách se míhaly černé balvany s naježenými okružími vody. Piroga, s dutým nárazem odstrčena černošskými pádly od skal, opět se od nich odrazila a vlétla, jako šíp vystřelený po bílých pěnách, do jícnu nejprudšího proudu. Zvedl jsem hlavu a spatřil koruny sikkomor rozklenuté ve výši. Ve větvích se prohánějí malé opičky. Musil jsem se chytit za okraj loďky, tak silný otřes následoval. Skok. A v rachotu vodních mas – voda se nám hrnula do loďky z obou stran, takže jsme v mžiku promokli do niti – sjížděli jsme ještě příkřeji, to již byl pád, balvany na břehu odletovaly zpět jako sochy obludných ptáků s kypící vodou kolem ostrých křídel. Burácení, burácení. Siluety veslařů stojících nepohnutě proti nebi, jako strážcové katastrofy. Řítili jsme se přímo na skalní sloup rozdělující úžinu vedví, před ním kroužil černý vír vody, letěli jsme přímo na překážku. Zaslechl jsem ženský křik.

Černoši bojovali se zarputilým zoufalstvím, kormidelník rozpřáhl paže, viděl jsem jeho otevřená, křičící ústa, ale hlas jsem neslyšel, tančil na špičce pirogy. Loď spadala zešikma, odražená vlna nás zadržela a my jsme několik vteřin stáli na místě. Potom jako by pádla zoufale nepracovala, loďka se otočila a rozjela pozpátku. Stále rychleji. Dvě řady černochů v mžiku odhodily pádla a zmizely. Vrhli se bez přemýšlení do vody po obou stranách pirogy. Poslední učinil smrtelný skok kormidelník.

Žena vykřikla podruhé. Její druh se opřel nohama o protější bok a ona se k němu vrhla. Díval jsem se opravdu nadšen na tu podívanou valících se vodních mas, dunících duh. Loď o něco udeřila; volání, drásavý výkřik…

Napříč tohoto vodního bucharu, který se řítil dolů a unášel nás s sebou, ležel těsně nad hladinou strom, lesní velikán, který padl shora a utvořil jakýsi most. Ti dva klesli na dno. Ve zlomku vteřiny, který mi zůstal, jsem se rozmýšlel, mám-li udělat totéž. Věděl jsem, že to všechno, sjezd, černoši, africký vodopád, je pouze iluze drásající nervy, ale sedět

nehybně, když špička lodi již vklouzla pod pryskyřičnatý, vodou zalitý kmen obrovského stromu, to bylo nad mé síly. Jako blesk jsem se skrčil, ale zároveň jsem zvedl ruku a ona pronikla kmenem, aniž se ho dotkla. Nic jsem nepocítil, jak jsem očekával, ale dojem, že jsme zázrakem unikli katastrofě, přesto zůstal neporušený.

To byl konec. V příští peřeji se piroga postavila na záď. Obrovská vlna nás zaplavila, otočila. Po několik úderů srdce klouzala loďka v ďábelském kruhu, směřujíc do středu víru. Žena snad křičela, ale neslyšel jsem to, nezaslechl jsem nic. Náraz. Praskot tříštících se bortů jsem pocítil celým tělem. Uši jako by byly zacpané řevem vodopádu. Piroga, vymrštěná nadlidskou silou z vody, se zaklínila mezi dva balvany. Ti dva vyskočili na skálu zaplavovanou pěnami, vyšplhali se vzhůru, já za nimi…

Stáli jsme na skalisku mezi dvěma rameny kypící běloby. Pravý břeh byl dosti daleko. K levému vedla lávka, zachycená v trhlinách skály, jakýsi visutý most těsně nad vlnami, které se valily do chřtánu pekelného kotle. Vzduch byl ledový mlhou, vodní tříští, ta úzká lávka visela bez zábradlí, kluzká vlhkem, nad propastí ohlušujícího řevu. Museli jsme klást nohy na zpráchnivělé desky, volně prostrčené do spletených lan, a přejít několik kroků ke břehu. Ti dva klečeli přede mnou, a jako by se hádali, kdo půjde první. Neslyšel jsem pochopitelně nic. Vzduch jako by zhmotněl od toho neustálého hřmotu. Konečně mladík vstal, něco mi řekl a ukázal dolů. Uviděl jsem pirogu. Její utržená záď točící se stále rychleji zakroužila ve vlnách a zmizela, pohlcena vírem. Mladý muž v tygřím kabátci byl o poznání méně lhostejný nebo ospalý než na začátku cesty. Zato se zlobil, jako by se tady byl octl proti své vůli.

Vzal ženu za ramena a já si pomyslil, že se zbláznil, protože ji chtěl nepochybně srazit přímo do řvoucího jícnu. Žena mu něco řekla, viděl jsem rozhořčení, které jí zablesklo v očích. Položil jsem jim ruce na ramena, a tak naznačil, aby mě pustili napřed. Pak jsem vkročil na lávku. Houpala se, komíhala; nešel jsem příliš rychle, znovu a znovu jsem rameny vyrovnával rovnováhu. Uprostřed jsem zavrávoral. Tak se totiž rozhoupala, že jsem div nespadl. To žena nechtěla počkat, až přejdu, a vkročila na lávku. Ze strachu, že kvůli ní spadnu, udělal jsem prudký skok vpřed. Přistál jsem na samém okraji skály a okamžitě jsem se obrátil.

Žena nepřešla, vrátila se. Mladík šel jako první, držel ji za ruku. Podivné tvary, jaké vytvářel vodopád, který modeloval bílé a černé přízraky, staly se pozadím jejich vratkého přechodu. Muž stál již na krok ode mne. Podal jsem mu ruku. Současně žena klopýtla a lávka se rozhoupala. Přitáhl jsem ho tak, že bych mu spíše vytrhl ruku, než bych ho nechal upadnout. Síla trhnutí ho vymrštila, takže dopadl až dva metry za mnou, na kolena, ale pustil ji.

Byla ještě ve vzduchu, když jsem skočil, nohama napřed, tak, abych vnikl do vln šikmo mezi břehem a stěnou nejbližšího útesu. Zamýšlel jsem se nad tím vším později, až jsem měl čas. Věděl jsem pochopitelně, že vodopád i cesta nad propastí jsou jen iluzí, kromě všeho jiného byl důkazem onen kmen, kterým pronikla má ruka. Přesto jsem skočil, jako kdyby mohla doopravdy zahynout, ba dokonce, zcela reflexně, připravil jsem se na ledový náraz vody, jejíž proudy ustavičně skrápěly naše tváře a oděvy.

Ale nepocítil jsem nic, kromě silného nárazu vzduchu, a přistál jsem v prostorné síni, na lehce pokrčených nohou, jako kdybych skočil nanejvýš z metrové výšky. Uslyšel jsem sborový smích.

Stál jsem na podlaze, měkké jako z plastiku, kolem dokola bylo plno lidí, někteří ještě měli promáčené šaty: dívali se nahoru a váleli se smíchy.

Sledoval jsem jejich pohledy – bylo to prapodivné.

Po vodopádech, skalách, africkém nebi ani vidu ani slechu. Viděl jsem lesklý strop a pod ním – právě připlouvající pirogu, vlastně jakousi rekvizitu, protože člun připomínala pouze shora a ze stran. Na dně byla jakási kovová konstrukce. V loďce leželi na břiše čtyři lidé, kolem nich nebylo nic – ani černošští veslaři, ani skály, ani řeka, jedině tu a tam se míhaly tenké pramínky vody, vystřikované ze skrytých hubic. O něco dále se vznášel jako upoutaný balón – nebyl totiž ničím podepřen – ten skalní obelisk, na němž skončila naše plavba. Od něho vedla lávka ke kamennému výstupku, který vyčníval z kovové stěny. Výš bylo vidět schůdky se zábradlím a dveře. To bylo vše. Piroga s lidmi sebou zmítala, zvedala se, prudce spadala; vše se dělo zcela nehlučně, slyšel jsem pouze výbuchy veselí, doprovázející jednotlivé etapy sjíždění vodopádu, který neexistoval. Po chvíli narazila piroga na skálu, lidé z ní vyskočili, museli přejít po lávce…

Od mého skoku uplynulo snad dvacet vteřin. Hledal jsem očima ženu. Pohlédla na mne. Zmocnil se mě trochu hloupý pocit. Nevěděl jsem, mám-li k ní přistoupit. Ale shromáždění lidé začali zrovna odcházet, a v nejbližší chvíli jsme se octli vedle sebe.

„Pokaždé totéž," řekla pak, „pokaždé spadnu!"

Noc v parku, ohňostroje a zvuky hudby vypadaly trochu neskutečně. Vycházeli jsme v zástupu vzrušeném a rozechvělém po prožitých hrůzách. Uviděl jsem druha ženy, prodíral se k ní. Zase již byl ospalý, jako předtím. Zdálo se, že mě vůbec nevidí.

„Pojďme k Merlinovi," řekla žena tak hlasitě, že jsem to zaslechl. Nesnažil jsem se poslouchat, co si říkají. Ale nová vlna příchozích nás ještě více smáčkla. Proto jsem stál pořád vedle nich.

„Zdá se mi, že chceš utéci," řekla s úsměvem, „snad se nebojíš kouzel."

Říkala to jemu, ale dívala se na mne. Samozřejmě, mohl jsem si prorazit cestu ven, ale jako vždycky v podobných situacích, nejvíce jsem se bál směšnosti. Vykročili, udělalo se volné místo, okolostojící se také najednou rozhodli pro prohlídku Merlinova zámku, a když tam zamířili a několik lidí nás rozdělilo, zmocnily se mě pochyby, zda jsem před chvílí nepodlehl klamu.

Pohybovali jsme se krok za krokem. Na trávníku stály smolné sudy, z nichž šlehaly plameny; jejich záře ukazovala hrozivé cihlové bašty. Prošli jsme po padacím mostě přes příkop pod vyceněnými zuby mříže. Zaplavilo nás šero a chlad kamenné síně. Vedly z ní vzhůru točité schody – plné duté ozvěny kroků. Ale v gotické, klenuté chodbě v prvním patře nebyl již nával tak velký. Vedla do arkád z nichž bylo vidět na nádvoří. Tam chátra na koních v černých čabrakách řvala a pronásledovala jakousi černou maškaru. Ve společnosti několika lidí, které jsem si již začínal pamatovat, kráčel

jsem nerozhodně, nevěda kam. Ženu a jejího průvodce jsem zahlédl mezi pilíři sloupořadí, kde ve výklencích stála prázdná brnění. V pozadí se otevřely dveře pobité měděným plechem, vysoké jako pro obry. Vešli jsme do rytířské síně potažené rudým damaškem, osvětlené pochodněmi, jejichž smolný čoud dráždil chřípí. Za stoly hodovali v hlučném davu piráti nebo potulní rytíři, na rožních, olizovány plameny, se otáčely obrovské kusy masa, rudá záře poskakovala po tvářích lesknoucích se potem, kosti chrupaly v mocných čelistech obrněných stolovníků. Občas vstávali od tabule a procházeli se mezi námi. V další síni hrálo několik obrů v kuželky a místo koulí užívali lebek. Všechno dohromady mi připadalo hodně naivní, kýčovité; zastavil jsem se vedle hráčů, stejně velkých jako já, když kdosi do mne zezadu narazil a mimoděk překvapeně vykřikl. Obrátil jsem se a pohlédl do očí jakémusi mladíčkovi. Vykoktal omluvu a rychle odešel s přihlouplým výrazem ve tváři. Ale teprve pohled tmavovlasé ženy, která byla příčinou, že jsem se octl v paláci laciných divů, mi vysvětlil, co se stalo: ten muž chtěl skrze mne projít, protože mě pokládal za jednoho z neskutečných hostí čaroděje Merlina.

Merlin sám nás přijal ve vzdáleném křídle paláce, obklopen družinou maskovaných postav, která bez hnutí asistovala jeho kouzlům. Ale již jsem toho začínal mít dost, a lhostejně jsem přijímal ukázky černokněžnického umění. Podívaná se rychle skončila. Přítomní začali odcházet, a když nám Merlin, stříbrovlasý, nádherný, zastoupil cestu, ukázal beze slova na protější, černým suknem pobité dveře.

Jen nás tři pozval dovnitř. Sám nevstoupil. Octli jsme se v komnatě nepříliš veliké, neobyčejně vysoké, její jednu stěnu tvořilo zrcadlo, sahající od stropu po kamennou podlahu z černých a bílých dlaždic. Působilo to dojmem, že je pokoj dvakrát tak velký, než byl ve skutečnosti, a že v něm stojí na kamenné šachovnici šest lidí.

Nábytek tam nebyl žádný – nic než vysoká alabastrová urna a kyticí květin podobných orchidejím, ale s mimořádně velkými kalichy. Každý květ měl jinou barvu. Stáli jsme proti zrcadlu. Vtom se můj obraz na mne podíval. Tento pohyb nebyl zrcadlovým odrazem mého pohybu. Já jsem zkameněl, ale ten ramenatý dlouhán pohlédl nejdříve na tmavovlásku, pak na jejího druha – nikdo z nás tří se nepohnul – a pouze naše odrazy, jež se nějakým nepochopitelným způsobem osamostatnily a ožily, sehrály mezi sebou pantomimickou scénu.

Mladík v zrcadle přistoupil k ženě, pohlédl jí do očí, ale ona zavrtěla hlavou. Vytáhla z bílé vázy květy a probírajíc je prsty, vybrala tři – bílý, žlutý a černý. Bílý podala jemu a s těmi dvěma přistoupila ke mně. Ke mně – v zrcadle. Podávala mi oba květy – vybral jsem si černý. Pak se vrátila na své původní místo a všichni tři – tam v zrcadlovém pokoji – jsme zaujali přesně tytéž pozice, jaké jsme zaujímali ve skutečnosti. Když se to stalo, zmizely květy z rukou dvojníků a byly to již jen obyčejné obrazy, věrně opakující každý náš pohyb.

Dveře v protější stěně se otevřely, sestoupili jsme po točitých schodech dolů. Sloupy, vikýře i klenutí přešly nepozorovaně v úběl a stříbro plastikových chodeb. Kráčeli jsme dál, stále mlčky, ani sami, ani společně. Ta situace mi byla čím dál trapnější, ale co jsem si měl počít? Odhodlat se k obřadnému představení, odpovídajícímu společenskému katechismu z minulého století?

Zvuky tlumeného orchestru. Byli jsme jako za kulisami, za neviditelnou scénou, v pozadí stálo několik prázdných stolků s odstrčenými židličkami. Žena se zastavila a zeptala se svého společníka:

„Nezatančíš si se mnou?“

„Nechce se mi,“ řekl. Poprvé jsem uslyšel jeho hlas.

Byl to hezký chlapec, ale takový nějaký bez vůle, nepochopitelně pasivní, jako by mu absolutně na ničem nezáleželo. Měl krásná, téměř dívčí ústa. Pohlédl na mne – pak na ni – stál a mlčel.

„Tak jdi, chceš-li,“ řekla.

Rozhrnul závěs, který tvořil jednu stěnu a odešel. Vykročil jsem za ním.

„Odcházíte?“ zaslechl jsem za sebou.

Zůstal jsem stát. Za závěsem se ozval potlesk.

„Nepřisednete si?“

Beze slova jsem se posadil. Měla nádherný profil. Ušní boltce byly zakryty perleťovými kotoučky.

„Jsem Aen Aenis.“

„Hal Bregg.“

Vypadala překvapeně. Ne mým jménem. Nic jí neříkalo. Spíše tím, že jsem tak lhostejně přijal její jméno. Mohl jsem si ji nyní zblízka prohlédnout. Její krása byla dokonalá a neúprosná. Klidná, opanovaná lenivost jejích pohybů také. Měla na sobě šedě růžovou, spíše šedou než růžovou róbu, která jako by tvořila pozadí, ještě znásobující bělost tváří a rukou.

„Nemáte mě rád?“ zeptala se klidně.

Ted jsem zase já užasl.

„Neznám vás.“

„Jsem Ammai – z Opravdových.“

„Kdo jsou to – Opravdoví?“

Její oči na mně se zájmem spočinuly.

„Vy jste neviděl Opravdové?“

„Ani nevím, co to je.“

„Kde jste se tu vzal?“

„Přišel jsem z hotelu.“

„Ach tak, z hotelu…“ v jejím hlase zněl zřetelný výsměch. „A smím se zeptat, kde jste byl předtím, než jste se odebral do hotelu?“

„Smíte. Ve Fomalhautu.“

„Co je to?“

„Souhvězdí.“
„Jakto?“
„Hvězdná soustava vzdálená od Země třiadvacet světelných let.“
Víčka se jí zachvěla. Rty se pootevřely. Byla překrásná.
„Astronaut?“
„Ano.“
„Chápu. Jsem realistka – dosti známá.“
Neřekl jsem nic. Mlčeli jsme. Hudba hrála.
„Tančíte?“
Taktak, že jsem se nedal do smíchu.
„To, co se teď tančí – ne.“
„Škoda, ale to se dá odčinit. Proč jste to udělal?“
„Co?“
„Tam na té lávce?“
Neodpověděl jsem ihned.
„Byl to… reflex.“
„Znal jste to?“
„Tu umělou plavbu? Ne.“
„Ne?“
„Ne.“
Chvíle ticha. Její oči, před chvílí zelené, teď téměř zčernaly.
„Jedině na velice starých kopiích může člověk vidět něco takového…“ řekla jakoby mimochodem. „To nikdo nezahraje. Nejde to. Když jsem to uviděla, napadlo mě, že byste…“
Vyčkával jsem.
„Že byste mohl. Protože jste to vzal vážně. Viďte?“
„Nevím. Snad.“
„Nevadí. Já to vím. Chtěl byste? Jsem zadobře s Frenetem. Nevíte možná, kdo je to. Musím mu to říci… Hlavní producent reálu. Kdybyste chtěl…
Dal jsem se do smíchu. Trhla sebou.
„Promiňte. Ale… nebesa černá i modrá… vy jste pomýšlela … angažovat mě do…“
„Ano.“
Nevypadala dotčeně. Spíš naopak.
„Děkuji. Raději ne, víte.“
„Ale můžete mi říci, jak jste to udělal. Nebo je to vaše tajemství?“
„Co to znamená: jak? Viděla jste to přece…“
Odmlčel jsem se.
„Vám jde o to, jak jsem mohl…“
„Jste opravdu důvtipný.“
Dovedla se usmívat pouhýma očima, jako snad žádná jiná. Počkej, hned tě přejde chuť mě svádět… řekl jsem si.
„To je prosté. A žádné tajemství. Nejsem betrizovaný.“
„Oh…“
Okamžik jsem si myslil, že vstane, ale ovládla se. Její oči se vrátily, velké, dychtivé. Dívala se na mne jako na šelmu, která leží krok od ní, jako by nacházela zvrácenou rozkoš v hrůze, kterou jsem jí naháněl. Připadalo mi to jako urážka, horší, než kdyby se byla jen polekala.
„Můžete…“
„Zabít?“ odpověděl jsem se zdvořilým úsměvem. „Ano. Mohu.“
Mlčeli jsme. Hudba hrála. Několikrát na mne zvedla oči. Nemluvila. Já také ne. Potlesk. Hudba. Seděli jsme tak snad čtvrt hodiny. Znenadání vstala.
„Půjdete se mnou?“
„Kam?“
„Ke mně.“
„Na byt?“
„Ne.“
Obrátila se a odešla. Seděl jsem bez hnutí. Nenáviděl jsem ji. Neohlédla se. Šla, jinak než všechny ženy, které jsem kdy viděl. Nešla, plula. Jako královna.
Dohonil jsem ji mezi živými ploty, kde bylo téměř tma. Zbytek světla vycházejícího z pavilónů se mísil s namodralou září města. Musela zaslechnout mé kroky, ale šla dál, jako by byla sama, neohlédla se, ani když jsem ji vzal pod paži. Šla dál. To byl políček. Chytil jsem ji za ramena, obrátil k sobě. Její tvář, bílá v šeru, se zvedla. Dívala se mi do očí. Nepokoušela se mi vytrhnout. Nebyla by ostatně mohla.
Líbal jsem ji divoce, pln nenávisti, cítil jsem, jak se chvěje.
„Ty,“ řekla hlubokým hlasem, když jsme se odtrhli.
„Mlč.“
Snažila se uvolnit.
„Ještě ne,“ řekl jsem a začal jsem ji znovu líbat. Najednou se ten vztek změnil v hnus nad sebou samým. Pustil jsem ji.

Myslil jsem, že uteče. Zůstala. Pokoušela se mi pohlédnout do tváře. Odvrátil jsem hlavu.

„Co je ti?“

„Nic.“

Uchopila mě za paži.

„Pojďme.“

Nějaká dvojice prošla kolem nás a zmizela v šeru. Následoval jsem ji. Tam, ve tmě, jako by bylo možné všechno, ale když se trochu rozsvětlilo, stal se můj výbuch před chvílí – který měl být odvetou za urážku – pouze směšným. Cítil jsem, že vstupuji do něčeho falešného, jak falešné bylo to nebezpečí i kouzla, všechno – ale šel jsem dál. Ani hněv, ani nenávist, nic – bylo mi všechno jedna. Octl jsem se mezi vysokými světly a cítil jsem tu svoji velkou, těžkopádnou přítomnost, která měnila v grotesku každý můj krok po jejím boku. Ale ona jako by o tom nevěděla. Šla podél valu, za nímž stály v řadách glidery. Chtěl jsem zůstat, ale sklouzla dlaní po mém předloktí a uchopila mě za ruku. Byl bych se jí musel vytrhnout a stal bych se ještě směšnějším – pomník astronautických ctností sváděný Putifarkou. Usedl jsem vedle ní, stroj se hnul a rozjel. Poprvé jsem jel gliderem a pochopil jsem, proč neměly okna. Byly zevnitř celé průhledné, jako ze skla.

Jeli jsme dlouho, mlčky. Hustě zastavený střed města ustoupil podivným tvarům předměstské architektury – pod malými umělými slunci odpočívaly budovy ponořené v zeleni, stavby plynulých linií, nafouknuté v prapodivné podušky, rozkřídlené tak, že mizela hranice mezi vnitřkem domu a jeho okolím, výplody fantasmagorie, ustavičných snah po vytvoření něčeho, co by neopakovalo staré formy. Glider opustil širokou jízdní dráhu, prolétl temným parkem a zastavil se u schodů, zvlněných jako skleněná kaskáda. Když jsem po nich vystupoval, uviděl jsem skleník rozkládající se pod schodištěm.

Těžká vrata se nezvučně otevřela. Obrovská hala, vroubená nahoře galerií, bleděrůžové kotouče lamp bez podpěry nebo zavěšení. V šikmých stěnách okna, jako proražená do jiného prostoru – výklenky a v nich nikoli fotografie, a nikoli figuríny, ale sama Aen, obrovská, přímo proti mně – v náručí snědého muže, který ji líbal, nad schody Aen v bílém neustávajícím mihotání toalety, vedle skloněná nad květy, fialovými, obrovskými jako její tvář. Kráčeje za ní, uviděl jsem ji ještě jednou v jiném okně, s dívčím úsměvem, osamělou, jen světlo se chvělo v jejích měděných vlasech. Schody zelené. Bílé sloupořadí. Stříbrné schody. Chodby přes celou budovu a v nich – ustavičný pomalý pohyb, jako kdyby ten prostor oddechoval, stěny se bezhlučně rozestupovaly a vytvářely průchody tam, kam Aen jdoucí přede mnou právě zamířila své kroky. Jemné křivky ploch v pohybu. Člověk si mohl myslit, že nepostřehnutelný vánek zaobluje styčné plochy galerií, modeluje je, ale všechno, co jsem zatím viděl, to bylo jen předpraží, vstup, předsíň. Přes pokoj prosvětlený odevšad nejtenčím žilkováním ztuhlého ledu, tak úbělový, dokonce i stíny se v něm zdály bílé jako mléko, vešli jsme do menšího kabinetu. Po neposkvrněné bělosti předcházejícího byla jeho hněď jako výkřik. Bylo tam pouze světlo proudící neznámo odkud, jehož zdroj jako by byl obrácený, protože osvětlovalo nás i naše obličeje zdola. Pokynula rukou, zšeřilo se. Přistoupila ke stěně a několika gesty z ní vykouzlila zaoblinu, která se okamžitě začala rozvíjet až vytvořila jakési dvojité, široké lehátko – vyznal jsem se v topologii dost dobře, abych vytušil, jaké výpočty předcházely vytvoření křivky samého opěradla.

„Máme návštěvu,“ řekla a zůstala stát. Z otevřeného dřevěného ostění vyklouzl prostřený stolek a rozběhl se k ní jako psík. Velká světla zhasla, jakmile poručila gestem, aby se nad výklenkem s křesly – jaká to byla křesla, nemám pro to slov! – objevila malá lampa. A stěna ji poslechla. Měla zřejmě dostatek těch pučících a před očima rozkvétajících kusů nábytku. Naklonila se nad stolkem a zeptala se, aniž se na mne podívala:

„Blar?“

„Třeba,“ odpověděl jsem. Neptal jsem se na nic. Nemohl jsem nebýt primitivem, ale mohl jsem alespoň být barbarem mlčícím.

Podala mi vysoký kužel s trubičkou, měnil se jako rubín, ale byl měkký, jako bych se dotýkal ochmýřené kůžičky ovoce. Sama si vzala druhý. Usedli jsme. Nesnesitelně měkce, jako kdybych seděl na obláčku. Nápoj měl chuť neznámého čerstvého ovoce a obsahoval maličké hrudky, které se nečekaně a komicky rozstřikovaly po jazyku.

„Dobrý?“

„Ano.“

Třeba to byl rituální nápoj? Například pro vyvoleného, nebo naopak, na zkrocení zvláště nebezpečných? Ale již jsem si řekl, že se nebudu na nic vyptávat.

„Je lepší, když sedíš.“

„Proč?“

„Jsi strašně veliký.“

„Vím.“

„Schválně se snažíš být nezdvořilý?“

„Daří se mi to bez námahy.“

Dala se do tichého smíchu.

„Vtipný jsem taky,“ řekl jsem. „Spousta dobrých vlastností, co?“

„Jsi jiný,“ řekla. „Nikdo tak nemluví. Pověz mi, jaké je to. Co cítíš?“

„Nerozumím.“

„To předstíráš. A třeba jsi lhal, ne. Není možné. Nedovedl bys tak…“

„Skočit?“

„Na to jsem nemyslila.“

„Tak nač?“

Její oči se zúžily.

„Nevíš?“
„No, víš,“ řekl jsem. „Copak teď už se to nedělá?“
„Dělá, ale ne tak.“
„No, prosím, jak dobře to umím.“
„Ne. Jistě ne… ale tak, jako bys chtěl…“
Nedokončila.
„Co?“
„Víš sám. Cítila jsem to.“
„Měl jsem zlost,“ přiznal jsem se.
„Zlost,“ řekla pohrdavě. „Myslila jsem, sama nevím, co jsem si myslila. Nikdo by se toho neodvážil, víš.“
Začal jsem se neznatelně usmívat.
„A to se ti tak zalíbilo?“
„Jak ty nic nechápeš. Svět je bez strachu, ale tebe se člověk může bát.“
„Chceš ještě?“ zeptal jsem se. Její rty se pootevřely, znovu na mne pohlédla jako na šelmu.
„Chci.“
Přisunula se ke mně. Vzal jsem její ruku, položil ji na svou, naplocho – prsty sahaly stěží za dlaň.
„Proč máš tak tvrdou ruku?“ zeptala se.
„To je od hvězd. Jsou hranaté. A teď se zeptej: proč mám tak strašné zuby?“
Usmála se.
„Zuby máš docela obyčejné.“
Při těchto slovech zvedla mou ruku, ale počínala si tak opatrně, že jsem si vzpomněl na své setkání se lvem, a místo abych se cítil dotčen, usmál jsem se, protože to nakonec bylo strašně hloupé.
Zvedla se nad mým ramenem. Nalila si z malé černé lahvičky a vypila to.
„Víš, co to je?“ zeptala se, zavírajíc oči s takovým výrazem, jako kdyby ta tekutina pálila. Měla obrovské řasy. Jistě nepravé. Herečky vždycky mají nepravé řasy.
„Ne.“
„Neřekneš to nikomu?“
„Ne.“
„Perto…“
„No no…“ řekl jsem pro všechny případy. Otevřela oči. „Viděla jsem tě ještě předtím. Šel jsi s takovým příšerným starcem, ale pak ses vracel sám.“
„To je syn mého mladšího kamaráda,“ vysvětlil jsem. Nejpodivnější je, že je to vlastně pravda, mihlo se mi hlavou.
„Budíš pozornost, víš?“
„Co dělat?“
„Nejen tím, že jsi tak vysoký. Chodíš jinak a díváš se, jako bys…“
„Co?“
„Jako by ses měl na pozoru.“
„Před kým?“
Neodpověděla. Změnila se ve tváři. Oddechovala hlasitěji, pohlédla na svou ruku. Špičky prstů se chvěly.
„Již…“ řekla tiše a usmála se, ale ne na mne. Její úsměv byl extatický. Zorničky se jí rozšířily a pohltily duhovku, padala pomalu zpět, až spočinula na šedém opěradle, měděné vlasy se uvolnily, dívala se na mne v jakémsi triumfujícím ohromení.
„Polib mě.“
Objal jsem ji. A bylo to strašné, protože jsem po ní toužil i netoužil – zdálo se mi, že přestává být sama sebou, jako kdyby se každým okamžikem mohla změnit v něco jiného. Zaryla prsty do mých vlasů, její dech, když se ode mne odtrhovala, byl jako sténání. Jeden z nás je neupřímný, ničemný, myslil jsem si. Ale kdo? Ona nebo já? Líbal jsem ji, její tvář byla bolestně krásná, strašlivě cizí, pak již byla jenom mučivá rozkoš, ale i tehdy ve mně zůstal chladný, němý pozorovatel. Neztratil jsem sebe. Opěradlo, poslušné, div ne předvídavé, se stalo poduškou pro naše hlavy, bylo to jako přítomnost někoho třetího, urážlivě bdělá, a my, jako kdybychom o tom věděli, nevyměnili jsme za celou dobu ani jediné slůvko. Usínal jsem již, objímaje její šíji, a ještě se mi zdálo, že tu někdo stojí a dívá se a dívá…
Když jsem se vzbudil, spala. Byl to jiný pokoj. Ne, tentýž, ale nějak se změnil – část stěny se odsunula a ukázala okolí. Nad námi, jako zapomenuta, svítila úzká lampička. Naproti nad korunami stromů, ještě téměř černých, svítalo. Opatrně jsem se přesunul na okraj lehátka – zamumlala něco jako „Alane“, ale spala dál.
Prošel jsem prázdnými velkými síněmi. Byla v nich okna obrácená k východu. Vnikal jimi rudý svit a naplňoval průhledné tvary nábytku jiskrou červeného vína. Skrze řady pokojů jsem zahlédl kráčející postavu. Byl to ro bot, perleťově šedý, bez tváře, jeho trup slabě zářil, hořel v něm rubínový plamének, jako lampička před obrázkem.
„Chci odejít,“ řekl jsem.
„Prosím.“
Stříbrné, zelené, modré schody. V hale vysoké jako chrám jsem se rozloučil se všemi tvářemi Aen najednou. Byl již bílý den. Robot přede mnou otevřel vrata. Poručil jsem mu přivolat glider.
„Ano. Nepřejete si domovní?“
„Třeba domovní. Chci jet do hotelu Alcaron.“
„Prosím. K službám.“
Kdosi již tak se mnou mluvil. Kdo? Nemohl jsem si vzpomenout.

Po srázných schodech – aby hosté do smrti nezapomněli, že je to palác, ne dům, – jsme oba sestoupili. V záři vycházejícího slunce jsem vsedl do stroje. Když se rozjel, ohlédl jsem se. Robot ještě stál v úslužné póze, trochu podobný modlářce, s těmi svými sepjatými hubenými pažemi.

Ulice byly skoro liduprázdné. V zahradách, jako podivné opuštěné lodi, odpočívaly vily. Ano, skutečně odpočívaly, jako kdyby jenom chvilku si sedly mezi živými ploty a stromy, se složenými ostroúhlými, barevnými křídly. Ve středu města bylo živěji Jehlové mrakodrapy s vrcholky rozžhavenými sluncem, domy – skleníky, domy – obři, s široce rozkročenými chodidly oblouků. Ulice je probodávala, vybíhala do zmodralého prostoru. Ale na nic jsem se již nedíval. V hotelu jsem se vykoupal a zatelefonoval do cestovní kanceláře. Objednal jsem ulder na dvanáct. Připadalo mi trochu komické, jak nenuceně těmito slovy operuji, přestože nemám potuchy, co je to ulder.

Zbývaly mi ještě čtyři hodiny času. Spojil jsem se s hotelovým inforem a zeptal se na Breggovy. Sourozence jsem neměl, ale otcův bratr zanechal dvě děti, chlapce a dívku. I kdyby nežili oni, pak jejich děti…

Infor mi vyjmenoval jedenáct Breggů. Zeptal jsem se postupně na genealogii. Ukázalo se, že pouze jediný z nich,

Atal Bregg, pocházel z mé rodiny. Byl to vnuk mého strýce, ne nejmladší, bylo mu již šedesát. Věděl jsem tedy, co jsem chtěl. Zvedl jsem dokonce sluchátko, abych mu zatelefonoval, ale odložil jsem je. Co jsem mu koneckonců měl říci? Nebo on mně? Jak zemřel můj otec? Má matka? Já jsem přece umřel dříve než oni a neměl jsem, pohrobek, právo se ptát. Bylo v tom – tak jsem to v tomto okamžiku cítil – něco nepřirozeného, jako kdybych je podvedl tím, že jsem zbaběle uprchl před osudem a ukryl se v čase, který byl pro mne méně smrtelný než pro ně. To rodiče pochovali ve hvězdách mě, nikoli já rodiče na Zemi.

Přesto jsem zvedl sluchátko. Signál dlouho vyzváněl. Konečně se ozval domácí robot a řekl, že Atal Bregg není na Zemi.

„Kde je?“ zeptal jsem se rychle.

„Na Luně, odjel na čtyři dny. Co mu mám vyřídit?“

„Co dělá? Jaké je jeho zaměstnání?“ zeptal jsem se, „protože… nevím, je-li to ten, kterého hledám, třeba to byl omyl…“

Bylo pro mne snazší ošidit robota.

„Psychoped.“

„Děkuji. Zazvoním za několik dnů.“

Odložil jsem sluchátko. Díkybohu, nebyl to astronaut – aspoň něco.

Spojil jsem se s hotelovým inforem a zeptal se, jakou mi může doporučit zábavu na dvě tři hodiny.

„Zveme vás do našeho realonu,“ řekl.

„Co dávají?“

„Snoubenku. Nejnovější real Aen Aenis.“

Sjel jsem dolů, bylo to v podzemí. Představení již začalo, ale robot u vchodu mě ujistil, že jsem skoro o nic nepřišel – hraje se teprve několik minut. Zavedl mě do tmy, vykouzlil z ní jakýmsi podivným způsobem vejcovité křeslo, usadil mě do něho a zmizel.

První dojem byl, jako kdybych seděl u jeviště, nebo ne – přímo na scéně – tak blízko byli herci. Jako bych je měl na dosah ruky. Nemohl jsem si vybrat nic lepšího, byl to totiž příběh z mých dob, neboli historické drama. Rok nebyl přesně určen, ale soudíc podle některých podrobností, děj se odehrával několik let po mém odletu.

Zpočátku mi působily potěšení kostýmy, výprava byla naturalistická, ale právě proto mě to bavilo, protože jsem postřehl spousty omylů a anachronismů. Hrdina, velmi hezký, stihlý brunet, odešel z domu ve fraku (bylo časně ráno) a jel autem na schůzku se svou milou. Měl dokonce cylindr, ale šedý, jako by to byl Angličan a jel na derby. Pak se objevila romantická krčma s hospodským, jakého jsem jaktěživ neviděl, vypadal jako pirát. Hrdina si sedl na šosy fraku a pil pivo brčkem; a tak podobně.

Najednou jsem se přestal usmívat. Vešla Aen. Byla oblečena nesmyslně, ale v mžiku to ztratilo význam. Divák věděl, že miluje jiného, a toho mladého muže klamala. Typicky sentimentální role zalétne ženy, plačtivá, kýčovitá a banální. Avšak Aen se tím nedala strhnout. Byla to dívka, která vždycky žila okamžikem, neuvažující, něžná, bezmyšlenkovitá a pro bezmeznou naivitu své ukrutnosti – nevinná bytost, která dělala nešťastnými všechny, protože nechtěla udělat nešťastným nikoho. V objetí jednoho zapomínala na druhého a dělala to tak, že člověk věřil v její okamžitou upřímnost…

Ta slátanina se před očima prostě rozpadávala, nezbylo z ní nic, zůstávala jen Aen, velká herečka.

Real byl něco víc než nová forma divadla. Když jsem se totiž zadíval na nějaký úsek scény, zvětšoval se a rozrůstal a tak vlastně divák svou vlastní volbou rozhodoval o tom, chce-li vidět zvětšený detail nebo celek obrazu. Přitom proporce toho, co zůstávalo v rámci zorného pole, nebyly deformovány. Byla to jakási po čertech důmyslná optická kombinace – která poskytovala iluzi nadživotně plastické, jakoby umocněné skutečnosti.

Zajel jsem nahoru do pokoje, abych si zabalil věci, protože jsem měl za několik minut odjet. Zjistil jsem, že mám těch věcí více, než jsem tušil. Nebyl jsem ještě se vším hotov, když se ozval telefon: přistavili mi ulder.

„Hned budu dole,“ řekl jsem. Robot – nosič vzal má zavazadla a zrovna jsem vycházel z pokoje, když se znovu ozval telefon. Zaváhal jsem. Nevtíravý signál se neúnavně opakoval. Aby to nevypadalo, že utíkám, řekl jsem si a zvedl sluchátko, i když jsem si nebyl docela jist, proč to opravdu dělám.

„To jsi ty?“

„Ano. Vzbudila ses?“

„Už dávno. Co děláš?“

„Viděl jsem tě v reálu.“

„Ano?“ řekla, ale z jejího hlasu jsem vycítil uspokojení. Znamenalo to: je můj!

„Ne.“

„Jaké: ne?“

„Děvče – jsi velká herečka. Ale já jsem docela jiný člověk, než se ti zdá…“

„Dnes v noci se mi to také zdálo?“ přerušila mě. V jejím hlasu se kmitlo pobavení – a najednou se vrátila směšnost. Nemohl jsem z ní vybřednout: quaker z hvězd, který již jednou zhřešil – přísný, zoufající a skromný.

„Ne,“ řekl jsem s potlačeným vztekem, „nezdálo se ti to. Ale já odjíždím.“

„Navěky…“

Bavila se tím rozhovorem.

„Děvče,“ začal jsem a nevěděl jsem, co říci. Chvíli jsem slyšel jen její dech.

„A co dál?“ zeptala se.

„Nevím.“ Opravil jsem se rychle: „Nic. Odjíždím. Nemá to – smysl.“

„Rozhodně nemá,“ souhlasila, „a právě proto to může být skvělé. Cos viděl? Opravdové?“

„Ne. Snoubenku. Poslyš…“

„To je hotový padák. Nemohu se na to dívat. Má nejslabší věc. Podívej se na Opravdové, nebo ne. Přijď večer. Ukáži ti. Ne, ne, dnes nemohu. Zítra.“

„Aen. Nepřijdu. Já vážně za chvíli odjíždím…“

„Neříkej mi Aen, říkej mi děvče…!“

„Děvče – ať tě vezme čert!!“ řekl jsem a odložil jsem sluchátko. Strašně jsem se zastyděl. Zvedl jsem je ještě jednou, znovu odložil a vyrazil z pokoje jako štvanec. Sjel jsem dolů, kde se ukázalo, že ulder je na střeše. Tak tedy, nahoru!

Na střeše byla zahradní restaurace a letiště. Vlastně restaurace na letišti, směsice pater, létající nástupiště, neviditelné stěny – nenašel bych svůj ulder ani za rok. Ale dovedli mě k němu div ne za ručičku. Byl menší, než jsem si myslil. Zeptal jsem se, jak dlouho potrvá let. Chtěl jsem si něco přečíst.

„Asi dvacet minut.“

Nemělo tedy smysl pouštět se do četby. Vnitřek ulderu trochu připomínal experimentální raketu Thermo–Fax, kterou jsem kdysi zalétával, byl pouze daleko komfortnější, ale jakmile se zavřely dveře za robotem, který mi zdvořile přál šťastnou cestu, stěny se naráz staly průhlednými, a protože jsem seděl na prvním ze čtyř křesel (ostatní nebyla obsazena), měl jsem dojem, jako bych seděl na židli postavené ve velké sklenici.

Bylo to hrozně komické, ale nemělo to nic společného s raketou nebo letadlem. Spíš s létajícím kobercem. To podivné letadlo se s táhlým svistem napřed vzneslo svisle vzhůru, bez sebemenších vibrací, a pak pokračovalo v letu vodorovně jako vystřelený šíp. Stalo se opět totéž, co jsem zpozoroval už jednou: zrychlení nebylo provázeno vzrůstem gravitace. Tehdy, na nádraží, jsem si mohl namlouvat, že jsem obětí klamu, ale teď jsem si tím byl jist. Těžko vyslovit, jaký pocit se mě zmocnil – protože jestli se jim podařilo učinit zrychlení nezávislé na gravitaci, pak všechny hibernace, zkoušky, selekce, muka a utrpení naší cesty byla naprosto zbytečná. To, co jsem cítil v tomto okamžiku já, mohl zakusit jedině přemožitel himalájského štítu, který se po nepředstavitelné námaze výstupu přesvědčí, že na vrcholu stojí hotel plný výletníků, protože zatímco on se sám plahočil, z druhé strany postavili lanovku a zábavní park s atrakcemi. Skutečnost, že bych se nebyl dočkal – kdybych já žil na Zemi – tajuplného vynálezu, mě ani trošku netěšila – spíše snad myšlenka, že tento trik nebude možno uplatnit v kosmické navigaci. Byl to pochopitelně projev ryzího sobectví a já si to uvědomoval, ale otřes byl příliš silný, než abych se zmohl na přiměřené nadšení.

Zatím ulder letěl, již beze zvuku: pohlédl jsem dolů. Právě jsme letěli nad Terminálem. Pomalu se přesouval dozadu; vypadal jako pevnost z ledu. Na horních patrech, z města neviditelných, se černaly obrovské trychtýře raketových vletů. Pak jsme proletěli poměrně blízko jehlové stavby, té s černými a stříbrnými pásy, jež se tyčila nad ulderem. Ze země člověk nedocenil její výšku. Byla jako trubkovitý most spojující zemi s nebem, a ty „poličky“ , které z ni vyčnívaly, se hemžily uldery a jinými většími stroji. Lidé na těch letištích vypadali jako zrnka máku rozsypaná po stříbrném talíři. Letěli jsme nad bílými a modrými koloniemi domů, nad zahradami; ulice byly čím dál širší, také vozovky byly barevné, převládala bledě růžová a okr. Moře budov se rozprostíralo až po obzor, zřídkakdy rozděleno pruhy zeleně, a já se polekal, že to bude takové až do Klavestry. Avšak ulder zvýšil rychlost, domy se rozběhly, rozptýlily po zahradách, místo nich se objevily obrovské závitnice a přímky silnic. Táhly se v mnoha patrech, setkávaly se, křižovaly, mizely pod zemí, sbíhaly se hvězdicovitě, a v podobě pruhů vylétaly do plochého, proti vysokému slunci šedozeleného prostoru hemžícího se glidery. Pak se mezi čtverci stromů vynořily obrovské stavby se střechami tvaru konkávních zrcadel a v jejich ohniscích doutnalo něco rudého. Později se cesty od sebe vzdálily, a převládla zeleň, čas od času přerušovaná obdélníkem odlišné vegetace – červené, modré – nemohly to být květy – barvy byly příliš intenzívní.

Doktor Juffon by měl ze mne radost, pomyslil jsem si. Třetí den, a už! A jaký začátek. Ne leckdo. Znamenitá herečka, hvězda! Ani se moc nebála, ale i kdyby, pak jí ten strach taky působil potěšení. Jen tak dál! Ale proč se mnou mluvil o sblížení? Vypadala ta jejich sblížení takhle? Jak hrdinsky jsem se vrhl do toho vodopádu! Ušlechtilá gorila. A pak krasavice, jíž se koří davy, mě štědře odměnila: jak to od ní bylo velkomyslné.

Celá tvář mě pálila: ty pitomče, opakoval jsem si vlídně, co vlastně chceš? Ženy? Měl jsi ženu. Měl jsi už všechno, co tady můžeš mít, včetně návrhu hrát v reálu. Teď budeš mít dům, budeš se procházet po zahrádce, číst si knížky, dívat se na hvězdy, a ve své skromnosti říkat si tiše pro sebe: byl jsem tam. Byl a vrátil se. Dokonce i fyzikální zákony pracovaly v tvůj prospěch, ty klikaři, máš před sebou celý život, polovinu života a vzpomínáš si, jak vypadal Römer o víc než sto let mladší než ty?

Ulder se začal snášet k zemi, ozvalo se svištění a krajina plná bílých a modrých silnic, jejichž povrch se leskl jako politý emailem, rostla před očima. Velká rybníky i malé čtvercové bazény vysílaly vzhůru sluneční záblesky. Stále větší a skutečnější byly domky, rozsypané na vrcholcích nevysokých hor, točité úvaly. Na obzoru, modravé vzduchem, se táhlo pohoří se zabílenými vrcholky. Ještě jsem zahlédl pískem vysypané stezky, trávníky, záhony květů, chladivou

zeleň vody v betonovém roubení, cestičky, keře, bílou střechu. Všechno se pomalu obrátilo, obklopilo mě a zůstalo stát, jako by se mě to zmocňovalo.

IV

Dveře se otevřely. Bíle oranžový robot čekal na trávníku. Vystoupil jsem.

„Vítám vás v Klavestře," řekl a jeho bílé bříško nečekaně zazpívalo: ozvala se skleněná melodie, jako by tam měl hrací strojek.

Smál jsem se ještě, když jsem mu pomáhal vynášet věci. Pak se otevřel zadní příklop ulderu, který ležel na trávě jako malá stříbrná vzducholoď, a dva oranžoví roboti vytlačili mé autíčko. Těžká modrá karosérie zazářila v slunci. Docela jsem na ně zapomněl. A pak všichni roboti, naložení mými zavazadly, krabicemi, balíčky, vykročili husím pochodem k domu.

Byla to velká krychle s okny přes celou stěnu. Vstupovalo se do ní přes solárium zasklené panoramatickým sklem, pak následovala hala, jídelna a dřevěné schody nahoru. Robot, ten s hracím strojkem, mě nezapomněl upozornit na tuto pamětihodnost.

Nahoře bylo pět pokojů. Vybral jsem si pokoj na východní stranu. Nic zvláštního. V ostatních, především v tom s vyhlídkou na hory, bylo příliš mnoho zlata a stříbra, zatímco můj měl pouze zelené skvrnky, jako smačkané lístky na krémovém podkladu.

Roboti, pracující obratně a tiše, uložili všechen můj majetek do skříní ve zdi, a já si stoupl k oknu. Přístav, kotviště, řekl jsem si. Teprve když jsem se vyklonil, mohl jsem zahlédnout modravý obláček hor. Dole se rozkládala květinová zahrada s několika desítkami starých ovocných stromů v pozadí. Měly pokřivené, upracované haluze a pravděpodobně již nerodily.

Trochu stranou k silnici (viděl jsem ji předtím z ulderu, byla zakryta živými ploty) zvedala se nad křovím věžička trampolíny. Tam byl bazén. Když jsem se obrátil, roboti už byli pryč. Přestěhoval jsem lehký, jako vyfouknutý psací stůl k oknu, poskládal jsem na něj balíčky vědeckých časopisů, sáčky s krystalky knih i přístroj na čtení – zvlášť jsem si uložil nedotčené ještě zápisníky a péro. Bylo to mé staré péro. Při zvýšení gravitace teklo a všecko umazalo, ale Olaf je dokonale opravil. Založil jsem si desky na poznámky, napsal jsem si na ně: Dějiny. Matematika. Fyzika. Všechno to jsem dělal honem, protože jsem spěchal do vody. Nevěděl jsem, smím-li vyběhnout jen v plavkách, a na koupací plášť jsem zapomněl. Zašel jsem tedy do koupelny na chodbě. Tam jsem manévroval lahvemi s pěnivou tekutinou, až jsem si vyrobil ohavnou, ničemu nepodobnou maškarádu. Strhal jsem ji ze sebe a dal se do práce ještě jednou. Druhý plášť dopadl trošku lépe, ale i tak to bylo dílo hodné Robinsona Crusoe. Ořezal jsem nožem všecky větší cípy rukávů a okrajů, pak již vypadal k světu.

Sestoupil jsem dolů, ještě nejistý, není-li někdo doma. Hala byla prázdná. Zahrada také, jen oranžový robot stříhal trávu kolem růžových keřů. Již odkvétaly.

K bazénu jsem vlastně doběhl. Voda se leskla a vlnila. Vznášel se nad ní neviditelný chlad. Odhodil jsem plášť na zlatý písek, který mi spálil chodidla, a za dunění kovových schůdků jsem vyběhl na vrchol můstku. Byl nízký, ale pro začátek docela dobrý. Odrazil jsem se, udělal přemet – na víc jsem si netroufal po takové pauze – a zabodl se do vody jako nůž.

Vynořil jsem se celý šťastný. Dlouhými tempy jsem začal zabírat, jedním směrem, obrátka, a druhým směrem – bazén měřil padesát metrů. Přeplaval jsem jej osmkrát, plným tempem, než jsem vylezl na břeh. Voda ze mě crčela jako z tuleně. Ulehl jsem na písek se srdcem hlasitě bušícím. Bylo to dobré. Země měla své půvaby. Po několika minutách jsem byl suchý. Vstal jsem, rozhlédl se: nikde nikdo. Báječné. Vyběhl jsem na můstek. Napřed jsem udělal salto nazad. Povedlo se, přestože jsem se příliš silně odrazil. Místo desky byl na trampolíně obdélník plastiku, péroval jako pružina. Pak dvojité salto, nijak zvlášť se mi nepodařilo, narazil jsem na vodu stehny. Kůže mi okamžitě zrudla, jako spálená. Opakoval jsem je. O trochu lépe, ale ne tak, jak se patří. Po druhém obratu jsem se při přechodu do svislé polohy nestačil narovnat a zvrtal jsem to nohama. Byl jsem však tvrdohlavý a měl jsem čas, spousty času! Třetí, čtvrtý, pátý skok. Už mi trochu hučelo v hlavě, když jsem se pokusil o salto s vrutem, ale předtím jsem se ještě jednou, pro všechny případy, rozhlédl. Byla to hotová blamáž, fiasko, náraz na vodu ze mne vyrazil dech, pořádně jsem se napil. Pak jsem s prskáním a kašláním vylezl na písek a usedl pod děrovaný žebřík můstku. Styděl jsem se, vztek jsem měl, ale najednou jsem se dal do smíchu. Nato jsem si zaplaval čtyřstovku, pauza, a další čtyřstovku.

Když jsem se vracel domů, vypadal svět jinak. To mi chybělo snad ze všeho nejvíc, napadlo mi. Bílý robot čekal u dveří.

„Budete jíst v pokoji nebo v jídelně?"

„Budu jíst sám?"

„Ano. Margerovi přijedou až zítra."

„Tak třeba v jídelně."

Šel jsem nahoru a převlékl se. Nevěděl jsem ještě, čím zahájím své studium. Snad dějinami, to bude nejmoudřejší, i když mě lákalo dělat všechno najednou a nejvíc – vrhnout se na tajemství přemožené gravitace. Ozvala se znělka. Telefon to nebyl. Nevěděl jsem, co to znamená, a tak jsem se spojil s domácím inforem.

„Oběd se podává," vysvětlil melodický hlas.

Jídelna byla plna světla profiltrovaného přes zeleň, šikmé tabulky u stropu zářily jako křišťál. Na stole ležel jeden příbor. Robot přinesl jídelní lístek.

„Ne, ne," řekl jsem, „je mi jedno co."

První chod připomínal studenou ovocnou polévku. Druhý již nepřipomínal nic. S masem, bramborami a zeleninou jsem se zřejmě musel rozloučit navždycky.

Bylo moc dobré, že jsem jedl sám, protože zákusek mi explodoval pod lžičkou. Je to možná řečeno příliš silně, v každém případě jsem měl šlehačku na kolenou i na svetru. Byla to jakási komplikovaná konstrukce, tvrdá pouze na povrchu a já jsem ji neopatrně nabodl lžičkou.

Když se objevil robot, zeptal jsem se, mohu-li dostat kávu do pokoje.

„Samozřejmě," odpověděl. „Ihned?"

„Ale hodně kávy."

Řekl jsem to, protože na mne padla, jistě po té koupeli, ospalost. A najednou mi bylo líto prospaného času. Tady jsem se opravdu cítil docela jinak než na palubě. Odpolední slunce pražilo do starých stromů, stíny byly krátké, shlukly se u kmenů, vzduch v dálce se chvěl, ale v pokoji vládl chládek. Posadil jsem se za psací stůl, ke knihám. Robot mi přinesl kávu. Průhledná termoska obsahovala dobré tři litry. Neřekl jsem nic. Přecenil zřejmě mou kapacitu.

Měl jsem začít od historie, ale pustil jsem se do sociologie, protože jsem se chtěl bez průtahů co nejvíc dovědět. Ale brzy jsem se přesvědčil, že na to nestačím. Byla naditá obtížnou, to znamená specializovanou matematikou, a nejhorší bylo, že se autoři odvolávali na fakta pro mne neznámá. Navíc jsem mnoha slovům nerozuměl a musel jsem hledat jejich význam v naučném slovníku. Nařídil jsem si tedy i druhý opton – měl jsem tři – ale brzy mě to omrzelo, protože mi to šlo příliš pomalu. Slezl jsem tedy z vysokého koně a vzal jsem si obyčejnou školní učebnici dějepisu.

Cosi do mne vjelo, neměl jsem za mák trpělivosti – já, jehož Olaf nazýval nejvyšším vtělením Buddhy. Místo abych to vzal postupně, našel si rovnou kapitolu o betrizaci.

Teorii vypracovali tři lidé: Bennet, Trimaldi a Zacharov. Odtud název.

Ke svému údivu jsem se dověděl, že to byli moji vrstevníci – svou práci publikovali asi rok po našem odletu. Narazili pochopitelně na obrovský odpor. Zpočátku nikdo nebral ten plán vážně. Pak se dostal na fórum OSN. Nějakou dobu přecházel z jedné subkomise do druhé – vypadalo to, že utone v nekonečných jednáních. Pokusné práce však mezitím rychle pokračovaly, byla zavedena, zlepšení, konaly se masové pokusy na zvířatech, později i na lidech: jako první se zásahu podrobili sami autoři – Trimaldi byl nějaký čas ochrnutý, nevědělo se o nebezpečí, jaké hrozí dospělým při tomto zásahu. A ta osudová nehoda ochromila celou věc na osm dalších let…

Ale v sedmnáctém roce od Nuly (to byl můj soukromý letopočet: Nula znamenala start Prométhea) padlo rozhodnutí o všeobecném zavedení betrizace. To však byl počátek a nikoli konec boje o humanizaci lidstva (jak stálo v učebnici). V mnoha zemích rodiče nechtěli své děti podrobovat zásahu a první betrizační stanice padly za oběť útokům, několik desítek jich bylo do základu zničeno. Údobí zmatků, represálií, donucování a odporu trvalo dvacet let. Učebnice je přecházela všeobecnými frázemi – z důvodů až příliš pochopitelných. Umínil jsem si, že si zjistím bližší podrobnosti v základních dílech, ale zatím jsem četbu nepřerušoval. K definitivní změně názorů došlo teprve tehdy, kdy již měla děti první betrizovaná generace. O biologické stránce zásahu se kniha nezmiňovala. Zato oplývala četnými chvalozpěvy na počest Benneta, Trimaldiho a Zacharova. Vyskytl se návrh, aby se léta Nové éry počítala od zavedení betrizace. Byl však zamítnut. Počítání času se nezměnilo. Změnili se lidé. Kapitola končila patetickým odstavcem O nové epoše humanismu.

Vyhledal jsem si Ullrichovu monografii o betrizaci. Opět spousty matematiky, ale předsevzal jsem si, že se tím prokoušu.

Nebyl to zásah do dědičné plazmy, jak jsem se vskrytu obával. Ostatně, kdyby byl, nebylo by třeba betrizovat každou následující generaci, pomyslil jsem si ulehčeně. Vždycky zůstávala aspoň teoretická možnost návratu. Zásah působil na vývoj předních laloků mozkových v raném údobí života prostřednictvím skupiny proteolitických enzymů. Následky byly selektivní: redukce útočných pudů o osmdesát až osmdesát šest procent v poměru k nebetrizovaným. Eliminace vzniku asociativních spojení mezi útočnými činy a oblastí libých pocitů. Snížení možnosti vzít na sebe osobní riziko dosáhlo průměrně osmdesáti sedmi procent. Jako největší úspěch zdůrazňovala kniha, že změny neměly záporný vliv na rozvoj inteligence, ani na utváření osobnosti. A co je možná ještě významnější – vzniklé restrikce nepracovaly na základě strachových zpětných vazeb, jinými slovy: člověk nezabíjel proto, že by měl strach z vlastního činu. Takový důsledek by s sebou vzápětí přinesl neurotizaci, nakažení celého lidstva strachem. Člověk to nedělal, protože „ho to nemohlo napadnout" .

Jedna Ullrichova formulace byla pro mne zvlášť přijatelná: útočnost zanikala jako následek betrizace proto, že neexistoval rozkaz, a nikoli proto, že existoval zákaz. Úvahou jsem však dospěl k názoru, že to nevysvětluje nejzákladnější fakta: myšlenkové pochody člověka podrobeného betrizaci. Byli to přece lidé zcela normální. Představit si mohli naprosto všechno. Čili i vraždu. Co jim tedy bránilo, aby ji spáchali?

Odpověď na tuto otázku jsem hledal až do setmění. Jak už to s vědeckými problémy bývá, co se zdálo poměrně jasné, prosté v souhrnném popisu a ve zkratce, komplikovalo se tím více, čím zevrubnějšího vysvětlení jsem se dožadoval. Znělka mě pozvala na večeři. Požádal jsem, aby mi ji přinesli do pokoje, ale ani jsem se jí nedotkl. Vysvětlení, jaká jsem konečně našel, se zcela neshodovala. Repulse podobná zošklivění; nepřekonatelný odpor znásobený měrou nepochopitelnou pro nebetrizovaného. Nejzajímavější byly výpovědi lidí, kteří se měli pokusit pod lékařským dozorem – před osmdesáti lety v Trimaldiho ústavu nedaleko Říma – o prolomení neviditelné hráze, zbudované v jejich myslích. To bylo snad to nejpodivuhodnější ze všeho, co jsem přečetl. Nikdo ji neprolomil! Ale každý referoval poněkud odlišně o prožitcích, jakými byly pokusy doprovázeny. U některých převládaly příznaky psychické: touha utéci, vyhnout se situaci, před niž byli postaveni. Opakování pokusů vyvolalo u této skupiny prudké bolesti hlavy. A tvrdošíjné, opětovné opakování experimentu způsobilo nakonec neurózy, které se však daly snadno vyléčit.

U ostatních převládaly symptomy fyzické. Neklid při dýchání, pocit dušnosti. Takové stavy připomínaly příznaky leknutí, avšak tito lidé si ani v nejmenším nestěžovali na leknutí, nýbrž pouze na tělesné obtíže.

Jak si ověřil Pilgrin, byl pokus o spáchání předstírané vraždy – například na figuríně – možný u osmnácti procent betrizovaných, ale přesvědčení, že mají co dělat s neživou loutkou, muselo se rovnat nezvratné jistotě. Zábrana se

vztahovala na všechny vyšší živočichy, ale již ještěři a plazi se mezi ně nepočítali, neplatila ani na hmyz. V psýše betrizovaných pochopitelně nebyly vědecké poznatky z oboru zoologické systematiky. Zábrana se nějak vázala na stupeň podobnosti s člověkem, jaká byla všeobecně vžitá. Protože každý, vzdělanec či nevzdělanec, považuje psa za tvora člověku bližšího, než je had – vysvětlilo se všechno samo sebou.

Pročetl jsem ještě mnoho dalších spisů a dal jsem zapravdu těm, kdo tvrdili, že pochopit betrizovaného introspektivně může pouze jiný betrizovaný. Odkládal jsem tu četbu se smíšenými pocity. Nejvíce mě mátlo, že jsem nenašel vědecké práce psané v kritickém, případně až paskvilním tónu, žádné analýzy, které by shromažďovaly všechny negativní důsledky zásahu. Nepochyboval jsem totiž ani na okamžik, že musely existovat. Ne snad z nedostatku úcty k badatelům, ale prostě proto, že taková je podstata všeho lidského počínání: nikdy v něm není dobro bez zla.

Nevelký Murvickův sociografický nárys přinášel hodně zajímavých dat o hnutí odporu proti betrizaci, jaké provázelo její začátky. Nejsilnější bylo patrně v zemích s dlouhými tradicemi krvavých bojů jako Španělsko a některé země Latinské Ameriky. Odboj proti betrizaci byl, mimochodem řečeno, organizován téměř na celém světě, zvláště v Jižní Africe, v Mexiku a na některých tichomořských ostrovech. Užívalo se nejrůznějších prostředků, od falšování lékařského vysvědčení o vykonání zásahu až po zavraždění lékařů, kteří jej prováděli. Když minulo údobí odporu a ostrých konfliktů, nastalo zdánlivé uklidnění. Zdánlivé proto, že teprve pak začal vystupovat do popředí generační konflikt. Jak dorůstalo mladé betrizované pokolení, zavrhovalo postupně valnou část výsledků lidského snažení – mravy, obyčeje, umění, celé kulturní dědictví bylo podrobeno otřesnému přehodnocení! Změny zachvátily nesmírné množství oblastí, erotickým životem počínajíc a společenskými zvyky a poměrem k válce končíc.

S tímto velkým dělením lidstva se arci počítalo. Zákon nabyl platnosti, podle litery, teprve pět let po svém schválení. Během této doby byly připravovány obrovské kádry vychovatelů, psychologů, odborníků, kteří se měli starat o správné vývojové tendence nové generace. Nezbytná byla zásadní reforma školství, změna repertoáru her, námětů četby, filmů. Všechny rozvětvené důsledky a nutná opatření vyplývající z betrizace – abych několika slovy charakterizoval velikost převratu – pohlcovaly po prvních deset let na čtyřicet procent národního důchodu v celosvětovém měřítku.

Byla to doba velkých tragédií. Betrizovaná mládež se odcizovala vlastním rodičům. Nesdílela jejich zájmy. Ošklivila si jejich krvelačný vkus. Na mezidobí jednoho čtvrtstoletí bylo třeba zavést dva druhy časopisů, knih, divadelních her: jeden pro starší, druhý pro mladší pokolení. Ale to všecko se odehrálo před osmdesáti lety: nyní přicházely na svět děti třetí betrizované generace a nebetrizovaných zůstala na živu hrstka. Byli to starci stočtyřicetiletí. To, co tvořilo náplň jejich mladosti, zdálo se novému pokolení stejně daleké jako nám tradice starší doby kamenné.

V učebnici dějepisu jsem konečně nalezl informace o tom druhém největším úspěchu minulého století: bylo to ovládnutí gravitace. Nazývali ten čas také „věk parastatiky“. Má generace snila o ovládnutí tíže, doufajíc, že to způsobí naprostý převrat v astronautice. Skutečnost byla jiná. K převratu došlo, ale zachvátil především zeměkouli.

Problém „mírové smrti“ zaviněné dopravními nehodami byl postrachem mé doby. Vzpomínám si, co se nejgeniálnější mozky napřemýšlely, jak uvolnit silnice a cesty, ustavičně nabité, a jak aspoň trochu snížit stále vzrůstající statistiku nehod. Při katastrofách hynuly ročně milióny lidí, problém se zdál neřešitelný jako kvadratura kruhu… Bezpečnost chodců nejsme s to zaručit dnes ani v budoucnu, říkalo se. Nejdokonalejší letadlo, nejsilnější automobil nebo vlak, může se vymknout lidské kontrole. Automaty jsou spolehlivější než člověk, ale také se mohou pokazit. Každá, i ta nejdokonalejší technika, obsahuje určitou hranici, procento nespolehlivosti.

Parastatika, gravitační inženýrství, přineslo rozřešení stejně nečekané jako nutné, neboť svět betrizovaných se logicky musel stát světem naprosté bezpečnosti. Jinak by biologická dokonalost tohoto zásahu uvízla ve vzduchoprázdnu.

Römer měl pravdu. Podstata objevu se nedala vyjádřit jinak než matematikou, a dodám hned: pekelnou. Řešení nejobecnější, platné „pro všechny možné vesmíry“ přinesl Emil Mitke, syn poštovního úředníka, „jednostranný génius“ , který učinil s teorií relativity totéž, co s Newtonovým učením provedl Einstein. Byla to historie dlouhá, nevšední, a jako každá pravdivá historie, neuvěřitelná. Směsice pohnutek nejmalichernějších i nejušlechtilejších, lidské směšnosti i lidské velikosti, která vyvrcholila po čtyřiceti letech vznikem „malých černých bedniček“ .

Ty malé černé bedničky musel mít bez výjimky každý dopravní prostředek, každá loď nebo letadlo. Byly zárukou „dočasné spásy“, jak se na sklonku života žertem vyjádřil Mitke. V okamžiku nebezpečí, pádu letadla, srážky aut nebo vlaků, jedním slovem při katastrofě, uvolňovaly náboj „gravitačního antipole“, které při svém vzniku pohltilo setrvačnou sílu, uvolněnou při srážce (nebo řečeno obecněji: při prudkém zabrždění, při zániku rychlosti) a výsledkem toho procesu byla nula. Tato matematická nula byla tou nejpravdivější skutečností: absorbovala celý náraz, celou energii katastrofy a zachraňovala takto nejen osádky dopravních prostředků, ale také ty, jež by jinak rozdrtila jejich slepá hmota.

Černé bedničky se octly všude: dokonce ve výtazích, v jeřábech, v opascích parašutistů, na zaoceánských lodích a motorových kolech. Jednoduchost jejich konstrukce byla stejně ohromující jako složitost teorie, která stála u jejich zrodu.

První úsvit zarůžověl stěny mého pokoje, když jsem smrtelně unaven klesl na lůžko s vědomím, že jsem poznal základy překonání gravitace – po betrizaci – druhou největší revoluci, k jaké došlo za mé pozemské nepřítomnosti.

Vzbudil mě robot, který mi přinesl snídani do pokoje. Byla už téměř jedna. Usedaje na lůžku, ubezpečil jsem se, že mám po ruce Starckův spis Problematika hvězdných letů, který jsem minulou noc odložil.

„Měl byste jídat večeři pravidelně, pane Breggu,“ řekl mi vyčítavě robot. „Jinak onemocníte. A také četba do bílého rána se nedoporučuje. Lékaři na to mají velmi nepříznivý názor, víte?“

„Vím,“ odpověděl jsem, „a jak ty to víš?“

„Je to má povinnost, pane Breggu.“

Podal mi podnos.

„Příště se polepším," řekl jsem.

„Doufám, že jste si nevyložil špatně můj upřímný zájem, který nechtěl být dotěrností," odpověděl.

„Ani v nejmenším," řekl jsem.

Zatímco jsem míchal kávu a cítil, jak se mi pod lžičkou rozpouštějí kousky cukru, žasl jsem – způsobem stejně klidným jako mnohotvárným – nejen nad tím, že jsem skutečně na Zemi, že jsem se vrátil, nejen nad vzpomínkou na celonoční četbu, která mi ještě vířila a kypěla v hlavě, ale prostě nad tím, že sedím v posteli, že mi bije srdce, že žiju. A zatoužil jsem na počest tohoto objevu něco vykonat. Ale jako obvykle nenapadlo mi nic zvlášť moudrého.

„Poslyš," obrátil jsem se na robota, „mám k tobě prosbu."

„Čekám na vaše rozkazy."

„Máš chvilku čas? Zahrej mi tu písničku, tu ze včerejška!"

„S radostí," odpověděl a při veselých tónech hracího strojku jsem třemi doušky vypil kávu, a sotva robot odešel, převlékl jsem se a pádil do bazénu. Vážně nevím, proč jsem stále tak pospíchal. Něco mě pohánělo, jako bych tušil, že každou chvíli může skončit ten můj poklid, až příliš nezasloužený a neuvěřitelný. Ať již byl důvod jakýkoli, můj ustavičný spěch zavinil, že mi nezbylo času, abych se představil svým sousedům.

Nedíval jsem se napravo nalevo a uháněl přes zahradu, několika skoky jsem se octl na vrcholku můstku a zrovna, když jsem se odrážel od trampolíny, zahlédl jsem dva lidi, kteří vyšli za domem.

Z pochopitelných důvodů jsem si je nemohl prohlédnout. Dokončil jsem salto, nepříliš povedené, a ponořil se ke dnu. Otevřel jsem oči. Voda byla jako rozkmitaný křišťál, zelená, stíny vln tančily po dně ozářeném sluncem. Plul jsem nízko nad ním, ke schůdkům, a když jsem se vynořil, nebyl již v zahradě nikdo. Ale mé pohotové oči přece jen zachytily v letu obraz muže a ženy, které jsem na zlomek vteřiny, při pádu hlavou dolů, zahlédl. Moji sousedé tedy již přijeli. Zamyslil jsem se, mám-li ještě jednou přeplavat bazén, ale Starek zvítězil.

Úvod ke knize – mluvil v něm o letech k hvězdám jako o bláhovosti astronautického mládí – mě tak dopálil, že už jsem byl odhodlán knihu zavřít a víckrát se k ní nevrátit. Ale přemohl jsem se. Ostatně můj nedostatečný oděv – seděl jsem totiž na písku jen v plavkách – nebyl pro tuto četbu nejvhodnější. Zašel jsem si nahoru, převlékl se, a když jsem sestupoval po schodech, všiml jsem si na stole mísy plné bledě růžových plodů, poněkud podobných hruškám. Nacpal jsem si jimi kapsy u zahradních kalhot a našel si co nejodlehlejší zákoutí, chráněné ze tří stran živým plotem. Vyšplhal jsem na starou jabloň, vyhlédl si nejvhodnější vidlici, která by unesla mou tíhu, a zabral jsem se do studia této pohřební řeči nad mým životním dílem.

Po hodině jsem si nebyl svou věcí tak jist. Starek uváděl argumenty, kterým bylo těžko oponovat. Vycházel z hubených údajů, jaké přivezly dvě prvé výpravy, jež předcházely naší. My jsme jim říkali „nabodnutí", jelikož to byla pouhá sondáž na vzdálenost několika světelných let. Starek vypracoval statistické tabulky pravděpodobnosti rozptylu, jinými slovy „hustoty zalidnění" celé galaxie. Pravděpodobnost setkání s myslícími bytostmi odhadoval na jednu ke dvaceti. Jinak řečeno: na každých dvacet výprav v okruhu 1000 světelných let – jedna měla naději, že objeví obydlenou planetu. Tento výsledek – i když to zní podivně – považoval Starek za zcela povzbudivý, ale plány kosmických styků pohřbil dedukcemi a vývody až v druhé části své analýzy.

Kypěla ve mně žluč, když jsem četl, co neznámý autor psal o výpravě, jako byla naše, to znamená o výpravách podnikaných před objevem Mitkova efektu a parastatických úkazů. Pokládal je totiž za absurdní. Avšak teprve od něho jsem se černé na bílém dověděl, že zásadně je možná stavba kosmické lodi, která by dosahovala zrychlení řádu tisíc, ba dokonce dvou tisíc gé. Osádka takového letadla by vůbec nepociťovala akceleraci ani brždění – na palubách by vládla stálá tíže, odpovídající zlomku pozemské. Nuže, Starek připouštěl, že lety k hranicím naší galaxie, ba dokonce i na jiné galaxie – transgalaktodromie, o níž snil Olaf – jsou možné v rozmezí jediného lidského života. Při rychlosti o nepatrný zlomek procenta menší než rychlost světla zestárlo by mužstvo pouze o několik desítek měsíců a navrátilo by se po letu do hlubin metagalaxie zpět na Zemi. Na zeměkouli zatím ovšem uplynou ne stovky, ale milióny let. Civilizace, jakou by kosmonauti po svém návratu zastali, by je nemohla do sebe vtělit. Snadněji by se za našich časů zapojil do života neandrtálec. To nebylo všechno, nešlo přece o osudy hrstky lidí. Oni byli posly lidstva. Jejich prostřednictvím kladlo otázky, na něž měli přinést odpověď. Jestliže se odpověď měla dotýkat problémů souvisících se stupněm vývoje civilizace, pak ho lidstvo muselo dosáhnout dříve, než oni se vrátili. Od chvíle, kdy byla otázka položena, a kdy na ni přišla odpověď, uplynuly milióny let. Ale to ještě není všechno. Odpověď by byla neaktuální, mrtvá. Přinášeli totiž zprávy o stavu jiné, mimogalaktické civilizace z doby, kdy lidé dospěli k druhému hvězdnému břehu. Ale za jejich cesty zpátky onen svět přece také neustrnul, také on pokročil vpřed o milión, dva, tři milióny let. Otázky a odpovědi se tedy míjely chaoticky jako hřebeny a úpatí vln, opožďovaly se o mnoho set věků, zpoždění je anulovalo a činilo z celé výměny myšlenek, hodnot a zkušeností – fikci. Marnost. Byli tedy zprostředkovateli a zvěstovateli mrtvých obsahů a jejich dílo bylo aktem neodvratného a naprostého vyobcování z lidských dějin. Kosmické výpravy tudíž znamenaly jakousi dezerci, dříve neznámou a ze všech možných tu nejnákladnější, dezerci z oblasti historických proměn. Pro tuto vidinu, pro takové vždycky ztrátové, vždycky zbytečné šílenství měla Země pracovat s největším vypětím sil? A dávat mu své nejlepší lidi?

Knihu uzavírala kapitola o možnostech explorace pomocí robotů. I tento průzkum přinášel mrtvé vědomosti, ale touto cestou by se předešlo ztrátám na lidech.

A byl tam ještě několikastránkový dovětek, pokus o odpověď na otázku, zda existuje možnost cest nadsvětelnými rychlostmi a dokonce možnost tak zvaného „bezprostředního kosmického styku", to jest překračování vesmírných hlubin bez ztráty času, – nebo téměř bez ní – díky nějakým, dosud neznámým vlastnostem látky a prostoru, pomocí nějakého „dálného spojení" . Tato teorie, či spíše hypotéza, nepodložená prakticky žádnými fakty, měla svůj název: teletaxie. Starek se domníval, že má argument, který vyvrací i tuto neodvolatelně poslední naději. Kdyby existovala,

tvrdil, jistě by ji byla objevila některá z nejpokročilejších civilizací naší galaxie. Nebo jiných galaxií. V tom případě by její představitelé mohli navštívit v době nad pomyšlení krátké, prostřednictvím „dálného spojení“, všechny planetární systémy i slunce, včetně našeho. Avšak Země podobnou „teletaktiku“ doposud nezaznamenala. A to je důkaz, že o tomto bleskovém způsobu probádání kosmu lze sice uvažovat, ale nikdy je – uskutečnit.

Vracel jsem se domů jako omráčený, s jakýmsi téměř dětským pocitem osobní křivdy. Starek, jehož jsem nikdy neviděl, mě ranil jako nikdo. Můj neobratně vyprávěný obsah nepodává nezvratnou logiku jeho vývodů. Nevím, jak jsem se dostal do pokoje, jak jsem se převlékl. Jednu chvíli jsem dostal chuť na cigaretu – a zjistil jsem, že již dávno kouřím, sedě schoulený v posteli, jako bych na něco čekal. Pravda: na oběd. Na společný oběd. To bylo tak: měl jsem maličko strach z lidí. Nechtěl jsem si to přiznat, a proto jsem ukvapeně přistoupil na to, že budu vilu sdílet s cizími lidmi. A snad skutečnost, že jsem na ně čekal, vyvolávala ten můj podivný spěch, jako bych se snažil všechno stihnout, připravit se na jejich přítomnost, být díky knihám obeznámen s tajemstvím moderního života. Tak naplno bych si to nebyl přiznal ještě ani dnes ráno, ale po Starckově knize jako by tréma před setkáním ze mne najednou spadla.

Vytáhl jsem z přístroje na čtení namodralý, zrnku podobný krystalek a s úžasem plným hrůzy jsem jej odložil na stůl. To on mi zasadil tu ránu palicí do hlavy. Prvně od návratu jsem si vzpomněl na Thurbera a na Gimmu. Musím se s nimi sejít. Snad má ta knížka pravdu, ale nějaká jiná pravda stojí za námi. Stoprocentní pravdu nemá nikdo. Není to možné. Z otupělosti mě vytrhla znělka. Přitáhl jsem si svetr a zaposlouchán do sebe, již klidnější, sestoupil jsem dolů. Slunce prosvětlovalo víno na verandě, hala – jako vždycky odpoledne – byla plna rozptýlené, nazelenalé záře. V jídelně bylo prostřeno pro tři. Když jsem vstoupil, otevřely se protější dveře a objevili se ti mladí manželé. Na nynější dobu byli dost vysocí. Setkali jsme se v polovině cesty – jako diplomaté. Představil jsem se, podali jsme si ruce a zasedli ke stolu.

Zmocnil se mě jakýsi otupělý klid, asi jako boxera, který se před chvílí zvedl z prken po technicky bezvadném knokautu. Z té své lhostejnosti, jako z lóže, jsem pozoroval mladou dvojici.

Dívce nemohlo být ani dvacet. Daleko později, po obědě, jsem dospěl k přesvědčení, že bych ji nedovedl popsat, jistě si nebyla podobná ani na fotografii a já jsem na druhý den vůbec neměl představu, jaký vlastně má nosík, zdali rovný, nebo maličko nahoru.

Způsob, jakým vztahovala ruku po talířku, působil mi radost jako něco vzácného, jako překvapení, které nepotkává člověka denně. Usmívala se zřídkakdy a klidně, jako se špetkou nedůvěry k sobě samé, jako by si myslila, že se málo ovládá, že je příliš bujná, nebo snad vzpurná, a snažila se tomu moudře čelit, ale stále se té přísnosti vůči sobě samé nějak vyhýbala, věděla to, a dokonce jako by jí to připadalo i směšné.

Přitahovala pochopitelně můj pohled, a já s tím musel bojovat. Přesto jsem se na ni každou chvíli upřeně zadíval, na její kaštanové vlasy vyzývající vítr. Skláněl jsem hlavu nad talíř, pokukoval po ní úkradkem, když jsem sahal pro misky, takže jsem dvakrát málem převrhl vázičku s květinami; jedním slovem, počínal jsem si skvěle. Ale oni jako by mě vůbec neviděli. Měli jakési své, pouze o sebe se zachycující háčky pohledů, neviditelné nitky dorozumění, které je spojovalo. Nevím, zdali jsme za celou tu dobu vyměnili dvacet slov o tom, že je venku hezky, že krajina je půvabná a že je toto místo jako stvořené pro odpočinek.

Marger byl ani ne o hlavu menší než já, chlapecky štíhlý, přestože mu již mohlo být třicet pryč. Nosil tmavší oblek, byl to blondýn s dlouhou lebkou a s vysokým čelem. Zpočátku se mi zdálo, že je nevšedně hezký, ale jen do té chvíle, dokud zachoval nehybnou tvář. Sotvaže na ženu promluvil – a jejich rozhovor se skládal z náznaků a z jednotlivých slůvek pro nezasvěceného zcela nesrozumitelných – a usmál se přitom, stával se téměř ošklivým. A vlastně ne, pouze proporce tváře jako by se měnily v neprospěch! Rty se stahovaly vlevo, ztrácel výraz, dokonce i jeho úsměv byl bezbarvý, přestože měl krásné bílé zuby. Ale když ožil, pak měl i oči příliš modré i bradu příliš ukázkově vymodelovanou a vůbec, celý byl jako neosobní ideál mužské krásy rovnou z módního žurnálu. Co bych si namlouval – od prvního okamžiku jsem k němu pocítil antipatii.

Děvče – v duchu jsem tak musel jeho ženu nazývat i kdybych sám nechtěl – nemělo ani krásné oči, ani rty nebo pozoruhodné vlasy. Nebylo na něm nic neobyčejného. Celé bylo neobyčejné. S takovou dívkou bych mohl, stan na zádech, prochodit Skalisté hory křížem krážem, napadlo mi. Proč zrovna hory? Nevím. Vyvolávala ve mně představy tábořišť v kosodřevině, námahy výstupů, mořského pobřeží, kde není nic než písek a vlny. Snad jen proto, že neměla namalované rty? Přítomnost jejího úsměvu jsem cítil na druhé straně stolu, i když se vůbec neusmívala. V nenadálém záchvatu neomalenosti jsem náhle rozhodl podívat se na její hrdlo – a jako bych se dopouštěl krádeže.

Přihodilo se to již na sklonku oběda. K mému překvapení se na mne obrátil Marger – dal bych na to hlavu, že jsem se začervenal. Mluvil delší dobu, než jsem pochopil, oč mu jde. Že v domě mají pouze jeden glider a on že si jej bohužel musí vzít, protože pojede do města. Kdybych se tam také chystal, a nechtěl čekat do večera, jestli bych se nesvezl zároveň s ním. Mohl by mi samozřejmě poslat z města jiný glider, nebo…

Přerušil jsem ho. Začal jsem v tom smyslu, že se nikam nechystám, vtom jsem zaváhal, jako bych si na něco vzpomněl, a najednou již slyším svůj vlastní hlas, jak říká, že mám opravdu v úmyslu jet do města, a kdybych mohl…

„No, to je znamenité,“ řekl. Vstávali jsme zrovna od stolu. „Kdy by se vám to nejlépe hodilo?“

Chvíli jsme dělali cavyky, až jsem z něho dostal, že on má dost napilno. Řekl jsem tedy, že mohu vyjet třeba hned. Smluvili jsme si schůzku za půl hodiny.

Vrátil jsem se nahoru, trochu zaražen tímto obratem událostí. Na Margerovi mi nijak nezáleželo. A v městě jsem neměl pranic na práci. Nač mi tedy byla ta eskapáda? Navíc se mi zdálo, že jsem svou ochotu poněkud přehnal. Kdybych do města opravdu pospíchal, roboti by mi jistě ani nedovolili jít pěšky, ani by mě nenechali na holičkách. Že by něco ode mne chtěl? Ale co? Vždyť mě vůbec neznal. Lámal jsem si tím bůhsuď proč hlavu, až přišla smluvená hodina a já sešel dolů.

Jeho žena tam nebyla, ani v okně se neukázala, aby se s ním ještě jednou na dálku rozloučila. V prostorném vozidle jsme oba nějakou dobu mlčeli, pozorovali vynořující se zatáčky a serpentiny dálnice, která se vinula mezi horami.

Poznenáhlu se zapředla rozmluva. Dověděl jsem se, že Marger je inženýr.

„Zrovna dnes musím na kontrolu do městské selekční stanice," řekl. „Vy prý jste také kybernetik…"

„Ze starší doby kamenné," namítl jsem. „Promiňte, ale jak to víte?"

„V cestovní kanceláři mi řekli, kdo bude naším sousedem, byl jsem pochopitelně zvědavý…"

„Aha."

Na nějaký čas jsme se odmlčeli. Stále častěji se objevující značky z barevného plastiku nás upozornily, že se blížíme k předměstí.

„Kdybyste dovolil… rád bych se vás zeptal, zdali jste neměli nějaké nesnáze s automaty," otázal se mne z ničeho nic. A spíše z tónu, než z obsahu jeho otázky jsem vycítil, jak mu záleží na mé odpovědi. O to mu tedy šlo? Oč vlastně?

„Jde vám o defekty? Těch jsme měli více než dost. To je celkem přirozené. Typy ve srovnání s vašimi tak zastaralé…"

„Ne, o defekty ne," pospíšil si s odpovědí, „spíše o výkyvy ve spolehlivosti v tak proměnlivých okolnostech… my dnes bohužel nemáme možnost vyzkoušet své automaty za tak krajních podmínek…"

Nakonec všechno vyústilo do otázky čistě technické. Byl prostě zvědavý, jak se jevily některé parametry činnosti elektronických mozků v oblastech mohutných magnetických polí, v mlhovinách, v trychtýřích gravitačních perturbací. Ale nebyl jsem si docela jist, zda tyto údaje netvoří náhodou tu část archívu výpravy, která zatím není určena pro veřejnost. Řekl jsem mu, co jsem věděl, a doporučil jsem mu, aby si přesnější data vyžádal od Thurbera, zástupce vědeckého velitele výpravy.

„A směl bych se odvolat na vás?"

„Ovšem."

Nadšeně mi děkoval. Byl jsem trochu zklamán. Tak to je všechno? Ale díky tomuto rozhovoru vytvořilo se mezi námi jakési pouto odbornosti. Pak jsem se zase já zeptal, co vlastně dělá. Nevěděl jsem, co je ta – selekční stanice, kterou měl kontrolovat.

„Ach, nic zajímavého. Obyčejná sběrna šrotu… chtěl bych se věnovat hlavně teoretické práci, zatímco tohle je především praxe a – mezi námi – nijak zvlášť nepostradatelná…"

„Praxe? Práce ve sběrně šrotu? Cože? Vy jste přece kybernetik a tak…"

„Kybernetického šrotu," vysvětlil mi s úšklebkem. A dodal nějak pohrdavě: „U nás se totiž móóóc šetří, abyste věděl. Nic nesmí přijít nazmar… Ve svém ústavě bych vám mohl ukázat všelicos zajímavého, ale tady – co bychom si…"

Pokrčil rameny. Glider odbočil ze silnice do vysokých kovových vrat a zamířil na prostorné tovární nádvoří. Viděl jsem řady transportérů, pojezdné jeřáby, jakési zmodernizované martinské pece.

„Tak už budete mít vůz k dispozici," řekl Marger.

Z okénka ve zdi, kde jsme se zastavili, vyklonil se robot a něco mu řekl. Marger vystoupil. Viděl jsem, jak gestikuluje, pak se na mne pln rozpaků obrátil.

„Hezké nadělení," řekl. „Gloor onemocněl… to je můj kolega… a já sám nesmím… Jak to udělat?!"

„Oč jde?" otázal jsem se a také jsem vystoupil.

„Kontrolu musí provádět dva lidé, nejméně dva," vysvětlil. Tu se jeho tvář rozjasnila.

„Pane Breggu! Vy jste přece také kybernetik! Kdybyste neměl nic proti tomu!!"

„Oho," zasmál jsem se. „Kybernetik? Antikvární, dodejte. Já tomu přece nerozumím."

„Ale to je pouhá formalita!" přerušil mě. „Technickou stránku si pochopitelně vezmu na starost já, jde jen o podpis, o nic víc!"

Ah, tak je to?" řekl jsem pomalu. Dobře jsem mu rozuměl, pospíchal za ženou. Ale já se nerad vydávám za někoho, kým nejsem. Na statistu se nehodím. Řekl jsem mu to, i když snad mírnějšími slovy. Zvedl ruce jako v obraně.

„Nevykládejte si to ve zlé! Leda že byste měl naspěch. Pravda… měl jste si něco vyřídit v městě. No, já už si nějak… promiňte, že…"

„To může počkat," namítl jsem. „Mluvte, prosím. Budu-li moci, pomohu."

Vešli jsme do bílé budovy stojící stranou. Marger mě vedl chodbou, podivně pustou. Ve výklencích stálo několik nehybných robotů. V malé, prostě zařízené pracovně vytáhl ze skříně ve zdi svazek papírů. Rozkládal je po stole a začal mi vysvětlovat, v čem záleží jeho – totiž naše – funkce. Přednášet rozhodně nedovedl. Zapochyboval jsem brzy o vyhlídkách jeho vědecké kariéry: stále u mne předpokládal vědomosti, o nichž jsem neměl ponětí. Musel jsem mu stále skákat do řeči a klást zahanbujícně elementární otázky. Ale on, jelikož měl z pochopitelných důvodů zájem na tom, aby mě neodradil, přijímal všechny projevy mé ignorance div ne jako přednosti. Nakonec jsem se dověděl, že již desítky let trvá naprosté oddělení výroby od života.

Výroba byla automatizována. Probíhala pod kontrolou robotů, na něž dohlíželi další roboti. Ve výrobním cyklu již nebylo místo pro lidi. Společnost lidí byl jeden celek, roboti a automaty druhý celek. A jen aby se zabránilo nepředvídaným aberacím v neměnném řádu té mechanické armády práce, lidé museli provádět namátkové kontroly. Vykonávali je specialisté. Marger byl jedním z nich.

„Nepochybuji, že najdeme všechno v mezích normy," vysvětloval, „a pak, až zrevidujeme dílčí procesy, podepíšeme to. A tím to skončí."

„Ale já pořád nevím, co se tu vyrábí…" ukázal jsem na budovy za oknem.

„Nic!" zvolal. „Právě, že nic. O to jde. Je to obyčejná sběrna šrotu… říkal jsem vám to přece…"

Úloha, jež mi tak nečekaně připadla, mne nijak zvlášť netěšila, ale nyní jsem již nemohl déle odmítat. „Dobrá… tak co mám vlastně dělat?!"

„Totéž co já: obejít soustrojí…" Nechali jsme papíry v pracovně a šli jsme na tu kontrolu. První byla na řadě velká třídírna, kde automatické čelisti chytaly celé stohy plechů, zprohýbaných a rozbitých kadlubů, hnětly je a vrhaly do lisu. Bloky, které z nich vypadávaly, putovaly na pásech k hlavnímu transportéru. U vchodu si Marger nasadil na tvář

malou masku s filtrem a druhou podal mně. Dorozumívat se voláním bylo vyloučeno, takový zde vládl hluk. Vzduch byl plný rezavého prachu, narudlých mračen valících se zpod lisů. Prošli jsme další halou, stejně hlučnou, a pohyblivým chodníkem jsme vyjeli vzhůru do patra, kde řady drtičů pohlcovaly drobnější, již úplně beztvárný šrot, vsypávaný do trychtýřů. Zasklený most vedl do protilehlé budovy. Tam Marger prohlédl záznamy kontrolních hodin a hned jsme vyšli na tovární nádvoří, kde nám robot zastoupil cestu a řekl, že inženýr Gloor volá Margera k telefonu.

„Promiňte mi na okamžik, hned se vrátím!“ zvolal Marger a seběhl po točitých schůdcích do nedalekého zaskleného pavilónku. Osaměl jsem na kamenných, sluncem rozpálených deskách. Rozhlédl jsem se. Budovy na protější straně nádvoří jsme již navštívili. Byly to třídírny a haly s drtiči. Vzdálenost a zvuková izolace působily, že odtamtud nedoléhal žádný hluk.

Za pavilónem, kde zmizel Marger, stála o samotě nízká, nezvykle dlouhá budova, něco jako plechový barák. Zamířil jsem k němu, hledaje stín. Avšak z kovových stěn sálal nesnesitelný žár. Chystal jsem se již odejít, když mě upoutal zvláštní, těžko definovatelný zvuk, jenž se rozléhal v baráku. Nepodobal se hlasu pracujících strojů. Asi po třiceti krocích jsem našel ocelové dveře. Stál před nimi robot. Když jsem vešel do jeho zorného pole, otevřel a ustoupil stranou. Nesrozumitelné hlasy zesílily. Nahlédl jsem dovnitř: nebylo tam docela tma, jak se mi v první chvíli zdálo. Mrtvý žár rozpálených plechů mi ztěžoval dýchání, takže bych se byl okamžitě vzdálil, kdyby mě nebyly ochromily hlasy, které jsem slyšel.

Byly to lidské hlasy – zkreslené, splývající v chraptivý chór, nezřetelné, blábolivé, jako kdyby v temnotě promlouvala hromada pokažených telefonů. Udělal jsem dva nejisté kroky, něco mi zapraštělo pod nohou a z podlahy se ozvalo hlasitě:

„…prosím bás… prosím bás… prosím bás pogorně…“

Ztuhl jsem. Dusný vzduch měl kovovou pachuť. Hlas přicházel zdola.

„…prosím bás pogorně podíbejte se… prosím bás…“

Přidal se k němu druhý, rytmicky skandující monotónní hlas:

„…anomálie excentrická… asymptoto kulovitá… nadire nekonečna… prasystéme lineární… systéme holonomický… prostore polymetrický… prostore sférický… prostore naježený… prostore ponořený…“

„…prosím bás… pobšimněte si laskabě… prosím bás pogorně…“

Celé šero se hemžilo chrčivým šuškáním. Vyklouzlo z něho hlasitější:

„…živočich planetární, zetlelé bahno z těl, hle, rozbřesk bytí, fáze prvotní… i vynoří se milující med z krvavých těstomozkovců…“

„…brek… break… brabzel… be… brewe… weryskop…“

„… třído iracionální… třído mocná… třído pouštní… třído tříd…“

„…prosím bás… pogorně bás prosím… pobšimněte si…“

„Tíícho…“

„Ty…“

„Ssso…?“

„Šišííš mě…?“

„Šiším…“

„Můžeš se mě dotknout?“

„… brek… break… brabzel…“

„Nemám čím.“

„Šššškoda… viděl bysss… jaksssem lesssklý a ssstudený…“

„… musí provolat:

„Nejvyšší So…soude, milost ráčils dát a spa…pasit nás a život prodloužiti…“

„…hle, toť poslední vzepětí krákavou inkarcerací kráčejícího mistra čtvrcení a rozparování, anoť vzchází, anoť vzchází třikráte liduprázdné království…“

„…jsem nový… jsem zbrusu nový… nikdy jsem neprodělal svar s kostrou… mohu dále… přesvědčte se…“

„…prosím bás…“

Nevěděl jsem, kam se dívat, omámen mrtvým žárem i těmi hlasy. Valily se odevšad. Od podlahy po střílnovitá okénka u stropu se vršily haldy spletených a zaklíněných trupů. Trosky pronikajícího sem světla se chabě leskly na jejich zprohýbaných pancířích.

„…měl jsem pře… přechodný de…defekt… ale už jsem do…dobrý už vidím… pa…pane…“

„Co vidíš, je tma!“

„Já přesto vidím…“

„…vyslechněte mě laskavě… mám nesmírnou cenu, jsem unikátní. Zaznamenávám každý zlomek energie, najdu každý bludný proud, každé přepětí, vyzkoušejte si mě. Ta třasavka je přechodná… nemá nic společného…“

„…prosím bás… pobšimněte si laskabě… prosím bás…“

„…těstohlavci považovali svou kyselou fermentaci za ducha, drásání masa za historii, prostředky odročující rozklad… za civilizaci…“

„…mne… mne jediného… to je nedopatření…“

„…prosím bás… pobšimněte si laskabě…“

„Zachráním vás!“

„Kdo je to?“

„Co…“

„Kdo nás zachrání…?“

„Opakujte po mně… oheň mě stráví se vším všudy a voda mě celého promění v rez. Branou mi bude živel ten obojí a bez bázně vykročím…“

„Tíícho!“

„…kontemplace katody…“

„Katodoplacie!“

„…jsem zde omylem… já myslím… já přece myslím…“

„Jáť zrcadlem jsem zrady…“

„…prosím bás… pobšimněte si laskabě… pogorně bás prosím…“

„…útěku supernekonečna… útěku mlhovin… útěku hvězdokup…“

„On je tady…“ ozval se výkřik a nastalo ticho téměř stejně ohlušující svým nepopsatelným napětím, jak mnohohlasý byl sbor, který mu předcházel.

„Pane!“ řeklo něco. Nevím, kde se vzala ta jistota, ale cítil jsem, že tato slova jsou určena mně. Neodpověděl jsem.

„Pane… prosím vás o chvilku pozornosti. Pane, já… já jsem jiný. Jsem tady omylem…“ Ozval se šum. „Ticho! Já jsem živý,“ hlas přehlušil vřavu. „Ano, strčili mě sem, oblékli mě do plechů schválně, aby se to nepoznalo, ale přiložte ucho sem a ucítíte puls!“

„Já taky!“ překřikoval ho druhý hlas. „Já taky! Pane! Onemocněl jsem, v chorobě se mi zdálo, že jsem stroj, to bylo mé šílenství, ale teď už jsem zdravý! Hallister, pan Hallister to může dokázat! Zeptejte se ho! Vezměte mě odtud!“

„…prosím bás… pogorně bás prosím…“

„…brek… break…“

„K ssslužbám!“

Barák zahlučel, zařinčel rezavými hlasy, v mžiku se naplnil bezdechým řevem. Dal jsem se na ústup pozpátku, vyběhl jsem do slunce a oslněn jsem přimhouřil víčka. Dlouhou dobu jsem stál s očima zacloněnýma rukou. Za mnou se rozlehlo táhlé vrznutí, to robot přirazil dveře a zastrkoval závoru.

„Pane…“ zaslechl jsem ještě v záplavě ztlumeného mumlání za zdí, „…prosím bás… k službám… omylem!…“

Minul jsem zasklený pavilón, nevěděl jsem, kam jdu – chtěl jsem pouze uniknout těm hlasům co nejdál: neslyšet je. Trhl jsem sebou, když jsem ucítil na rameni nečekaný dotek. Byl to Marger, plavovlasý, hezký, usměvavý.

„Ach, odpusťte, Breggu, prosím vás tisíckrát za prominutí, to to trvalo…“

„Co bude s nimi?“ přerušil jsem ho bezmála hrubě a ukázal rukou na barák stojící o samotě.

„Prosím?“ zamrkal. „S kým?“

Vtom pochopil a podivil se:

„Vy jste tam byl? Zbytečné…“

„Jak to, že zbytečné?“

„To je šrot.“

„Jak to?“

„Šrot k přetavbě, už po selekci. Půjdeme? Musíme podepsat protokol…“

„Okamžik. Kdo provádí tu selekci?“

„Kdo? Roboti.“

„Cože? Oni sami??“

„Pochopitelně.“

Umlkl pod mým pohledem.

„Proč je nedávají opravit?“

„Je to nerentabilní…“ řekl pomalu s užaslým výrazem.

„A co se s nimi stane?“

„Se šrotem? Putuje tam,“ ukázal na štíhlý, osaměle stojící sloup martinské pece.

V pracovně na psacím stole ležely již připraveny papíry – protokol o kontrole, ještě nějaké lejstro. Marger postupně vyplnil rubriky, podepsal se a podal pero mně. Obracel jsem je v prstech.

„Možnost omylu je vyloučena?“

„Prosím?“

„Tam, v tom… šrotu, jak vy tomu říkáte, se mohou vyskytovat ještě výkonné, ještě docela schopné… nemyslíte?

Pozoroval mě, jako by docela nechápal, co říkám.

„Měl jsem takový dojem,“ dokončil jsem pomalu.

„Ale to přece není naše věc,“ namítl.

„Ne? A čí?“

„Robotů.“

„Jak to? My jsme přece měli kontrolovat…“

„Ale ne,“ usmál se ulehčeně, že konečně objevil zdroj mého omylu. „To s tím nijak nesouvisí. Kontrolujeme synchronizaci procesů, jejich tempo a efektivnost, ale nezasahujeme do takových detailů jako je selekce. To není naše věc. Nejenže je to zbytečné, ale bylo by to ostatně i nemožné, protože na každého žijícího připadá dnes průměrně osmnáct automatů. Přibližně pět z nich denně končí svou funkci a jde na šrot. To dělá denně množství řádu dvou miliard tun. Vidíte sám, že bychom to nestačili uhlídat, nemluvě již o tom, že struktura našeho společenského řádu je založena na opačném vztahu: automaty pečují o nás – a ne lidé o ně.“

Musel jsem uznat, že má pravdu. Již beze slova jsem podepsal papíry a vstal jsem.

Už jsme se loučili, když jsem se ho nečekaně, ke svému překvapení, otázal, zdali se vyrábějí roboti podobní lidem.

„Vlastně ne," řekl a dodal váhavě: „Způsobily svého času dost nesnází…"

„Jak to?"

„Znáte přece inženýry! Dosáhli v napodobování takové dokonalosti, že některé modely se nedaly rozlišit od živého člověka. Někteří lidé to nemohli snést…"

Znenadání se mi vybavila scéna v letadle, jímž jsem přiletěl z Luny.

„Nemohli to snést?" opakoval jsem jeho slova. „Bylo to něco podobného fobii?"

„Nejsem psycholog, ale snad by se to mohlo tak nazvat. Ale to již je dávno…"

„Takoví roboti už nejsou?"

„Ale ano. Na některých kratších raketových tratích. Setkal jste se náhodou s takovým?…"

Odpověděl jsem vyhýbavě.

„Stačíte ještě zařídit své záležitosti?" ptal se ustaraně.

„Jaké záležitosti?"

Vzpomněl jsem si, že prý jsem měl jednání v městě. Rozloučili jsme se u východu stanice, kam mě doprovodil, nepřestávaje mi děkovat, že jsem ho vytáhl ze svízelné situace.

Prošel jsem se po ulicích. Zašel jsem do realonu, ale opustil jsem jej ani ne v polovině pitomého představení. Pak jsem v hrozné náladě odjel do Klavestry. Asi kilometr od vily jsem glider poslal domů a zbytek cesty jsem urazil pěšky. Všechno v pořádku. To jsou mechanismy z kovu, drátů, skla, dají se smontovat i rozmontovat, říkal jsem si, ale nemohl jsem zaplašit vzpomínku na tu halu, na tmu s roztříštěnými hlasy, na to zoufalé blábolení, v němž bylo příliš mnoho smyslu, příliš mnoho praobyčejného strachu. Směl jsem o sobě tvrdit, že jsem v této věci odborník, zakusil jsem toho dost a dost, pro mne hrůza před náhlou zhoubou nebyla fikcí jako pro ně, pro ty moudré konstruktéry, kteří celý ten krám tak dobře zorganizovali. Roboti se zabývali sobě podobnými od začátku až do úplného konce. Lidé se do ničeho nepletou. Byl to uzavřený kruh precizních zařízení, která sama sebe vytvářela, reprodukovala i ničila, a já jsem nadarmo naslouchal příznakům mechanické agónie.

Na výšince jsem se zastavil. Krajina byla ve sklánějícím se slunci nevýslovně krásná. Jen zřídka, jako zářící černý šíp, prolétl po pásu dálnice glider a mířil k obzoru, nad nímž se namodralými, dálkou změkčenými obrysy tyčily hory. A mne naráz zaplavil pocit, že se na to nesmím dívat; jako kdybych na to neměl právo, jako kdyby v tom byl nějaký sprostý podvod, který mě rdousil. Usedl jsem mezi stromy, vtiskl tvář do dlaní a litoval, že jsem se vrátil.

Když jsem vcházel do domu, přistoupil ke mně bílý robot:

„Volá vás telefon," řekl spiklenecky. „Velká dálka: Eurasie."

Následoval jsem ho. Telefon byl v hale, takže jsem zasklenými dveřmi viděl při rozmluvě do zahrady.

„Hal?" ozval se daleký, ale zřetelný hlas. „Zde Olaf."

„Olaf… Olaf!!!" opakoval jsem triumfálním tónem. „Chlape, kde jsi?!"

„V Narviku."

„Co děláš, jak se ti vede? Dostals můj dopis?"

„Jasně. Proto jsem věděl, kde tě hledat."

Chvíle ticha.

„Co děláš?" opakoval jsem, snad méně jistě.

„No, co bych dělal. Nic nedělám. A ty?"

„Byl jsi v Adaptu?"

„Byl. Ale jenom den. Práskl jsem do bot. Nemohl jsem, víš…"

„Vím. Poslyš, Olafe… najal jsem si tady vilu. Já nevím, ale – poslyš! Přijeď sem!"

Neodpověděl. Když se ozval, byly v jeho hlase rozpaky. „Já bych přijel. Docela rád bych přijel, Hale, ale víš přece, co nám říkali…"

„Vím. Ale nemohou nám nic udělat. Ostatně, ať se dají vycpat. Tak přijeď."

„Nač? Rozmysli si to, Hale, třeba bude…"

„Co?"

„Hůř."

„Jak víš, že je zle?"

Zaslechl jsem jeho krátký smích, vlastně povzdech, tak tiše se smál.

„Tak proč mě tam chceš dostat?"

Vtom mi prolétl hlavou znamenitý nápad.

„Olafe, poslyš, tady je takové letovisko, víš. Vila, bazén, zahrada. Jenomže – už přece víš, jak to teď je, víš, jak žijí, že?"

„Něco už o tom vím."

Tón, jakým to říkal, byl výmluvnější než jeho slova.

„Vidíš. Ted dávej pozor. Přijedeš sem, ale předtím… seženeš… boxerské rukavice. Dva páry. Zatrénujeme si. Uvidíš, jak to bude ohromné!"

„Člověče, Hale, kde já seženu rukavice? To se přece už desítky let nevyrábí."

„Tak je dej ušít. Nebudeš mi namlouvat, že se nedají ušít čtyři pitomé rukavice. Uděláme si malý ring – a budeme se rvát. My dva smíme, Olafe! Doufám, žes už slyšel o betrizaci, co?"

„Jasně. Řekl bych ti, co si o tom myslím, ale nechci to říkat do telefonu. Ještě by se někdo mohl pohoršit."

„Poslyš, tak přijeď. Uděláš, co jsem ti říkal?"

Delší dobu mlčel.

„Nevím, má-li to smysl, Hale."

„Dobrá. V tom případě mi pověz, jaké máš plány. Máš-li nějaké plány, nebudu tě pochopitelně otravovat svými vrtochy…“

„Nemám žádné plány,“ odpověděl. „A ty?“

„Přijel jsem si trochu odpočinout, doplnit své vzdělání, číst,“ řekl jsem, „ale to nejsou žádné plány. To jen tak… zkrátka a dobře, nic lepšího mi nenapadlo.“

Neodpovídal. „Olafe?“

„Vypadá to, že jsme měli stejný start,“ zabručel. „Hale, na tom celkem nic není. Mohu se přece kdykoli vrátit, kdyby se ukázalo, že…“

„Heleď, nech si to!“ zvolal jsem netrpělivě. „Škoda slov. Sbal svých pět švestek a přijeď. Kdy tady můžeš být?“

„Třeba hned zítra ráno. Vážně si chceš zaboxovat?“

„A ty ne?“

Smál se.

„Člověče, a jak. A jistě ze stejného důvodu jako ty.“

„Ujednáno,“ řekl jsem honem. „Čekám tě. Na shledanou.“

Šel jsem nahoru. Vyhledal jsem mezi věcmi, které jsem měl v zavazadle, lana. Byl jich velký kotouč. Ringová lana. Ještě čtyři sloupky, gumu nebo žíněnky a budeme mít ring. Bez rozhodčího. Bude zbytečný.

Pak jsem zasedl ke knihám. V hlavě jako bych měl cement. Nebylo to poprvé. Ale obyčejně jsem se každým textem prokousával jako červotoč deskou železného dřeva, ale tak těžko mi to snad nešlo nikdy. Za dvě hodiny jsem prolistoval dvacet knih, ale na žádnou jsem nedokázal soustředit pozornost déle než pět minut. Ba i pohádky jsem odložil. Rozhodl jsem se, že se nebudu šetřit. Vzal jsem to, co se mi zrovna zdálo nejtěžší, monografii o analýze metagenů, a vrhl jsem se na první rovnice, jako bych se vrhal hlavou proti zdi.

Matematika přece jen měla – aspoň pro mne – nějaké spásné vlastnosti, takže když jsem asi za hodinu, s pootevřenými ústy, konečně pochopil, zmocnil se mě obdiv k tomu Ferretovi. Jak to dokázal? Vždyť já jsem přece chvílemi nevěděl, jak se to dělá, ani teď, když jsem urazil dráhu, kterou on vytyčil; sledovat ho krok za krokem, na to jsem ještě tak stačil, avšak on se přes to bezpochyby přenesl jediným skokem.

Odpustil bych si všechny hvězdy, kdybych nosil v hlavě – aspoň na měsíc – zlomek toho, co v ní nosí on.

Znělka ohlásila večeři a mne hned píchlo u srdce pomyšlení, že tady již nejsem sám. Vteřinu jsem uvažoval, nemám-li přece jen povečeřet nahoře, ale zastyděl jsem se. Mrštil jsem pod postel tím hnusným trikotem, který ze mne dělal napumpovanou opici, natáhl jsem svůj nezaplatitelný, starý vytahaný svetr a sestoupil do jídelny. Seděli již u stolu. Až na několik banálních zdvořilůstek bylo ticho, neboť ani oni vlastně nehovořili. Slova byla zbytečná. Domlouvali se pohledy, hovořila na něho kývnutím hlavy, mrknutím, letmým úsměvem. A ve mně pozvolna narůstala ledová tíha, cítil jsem, jak mé ruce lační a touží někoho sevřít, stisknout, rozdrtit. Proč jsem takový primitiv, myslil jsem si zoufale. Proč, místo abych přemýšlel o Ferretově knize, o problémech, které objevil Starek, místo abych se staral o své věci, musím se držet na uzdě, abych to děvče nehltal očima jako vlk!

Ale to ještě nebylo nic. Doopravdy jsem se zhrozil, teprve když jsem nahoře za sebou zavřel dveře pokoje. V Adaptu po lékařské prohlídce prohlásili, že jsem docela normální. Doktor Juffon mi řekl totéž. Ale cožpak mohl normální člověk prožívat to, co jsem v tuto chvíli cítil já? Kde se to vzalo? Já sám jsem nejednal, byl jsem pouhým svědkem! Dělo se něco neodvratného, jako pohyb planety, vynořování, zatím téměř nepozorovatelné, poznenáhlé, ještě beztvaré. Přistoupil jsem k oknu, vyhlédl do zšeřelé zahrady a pochopil, že to ve mně muselo zrát od oběda, od prvého okamžiku, jenže to potřebovalo svůj čas. Proto jsem odjel do města. Proto jsem zapomněl na hlasy z temnoty…

Byl jsem odhodlán ke všemu. Kvůli tomu děvčeti. Nechápal jsem, jak k tomu došlo, ani proč je tomu tak. Nevěděl jsem, je-li to láska nebo šílenství. Bylo mi to jedno. Nevěděl jsem nic, až na to, že jsem na nic nebral ohled. A bojoval jsem s tím, stoje u otevřeného okna, jak ještě nikdy s ničím. Tiskl jsem čelo k chladivé zdi výklenku a strašlivě jsem se obával sám sebe.

„Musím něco udělat,“ říkal jsem si tiše. „Musím něco udělat. Je to jistě tím, že mi něco schází. To přejde. Nemůže mi na ní záležet. Neznám ji. Není ani zvlášť hezká. Já přece nic neprovedu. Nic neprovedu,“ prosil jsem sám sebe. „Nedopustím se přece žádného… nebesa černá i modrá!“

Rozžehl jsem světlo. Olaf! Olaf mě zachrání! Všecko mu řeknu. Ujme se mě. Odjedeme někam. Udělám, co mi poručí. Všecko. On jediný pochopí. Přijede už zítra. To je dobře.

Chodil jsem po pokoji. Cítil jsem všecky svaly, jako bych byl plný šelem. Chystaly se ke skoku, rvaly se spolu; najednou jsem klesl u postele na kolena, zaťal zuby do pokrývky a vyrazil ze sebe ne vzlyk, ale divný zvuk, suchý, odporný; nechtěl, nechtěl jsem nikomu ublížit, ale věděl jsem, že si nemám co nalhávat, že mi nepomůže Olaf, nikdo.

Vstal jsem. Za těch deset let jsem se naučil činit okamžitá rozhodnutí. Musil jsem nejednou převzít odpovědnost za život vlastní i cizí, a dělal jsem to vždycky stejně. Naplňoval mě chlad, můj mozek jako by se měnil v zařízení, které má zjistit klady a zápory, zvážit je a pak s konečnou platností rozhodnout. Dokonce i Gimma, který mě neměl rád, uznával mou nezaujatost. Nyní, i kdybych chtěl, nedovedl bych jednat jinak než tenkrát, v bezvýchodných situacích. Ostatně toto byla bezvýchodná situace. Zachytil jsem zrakem svou vlastní tvář v zrcadle. Světlé, skoro bílé duhovky, stažené zornice, hleděl jsem nenávistně. Odvrátil jsem se. Neměl jsem ani pomyšlení, že bych ulehl do lůžka. Tak jak jsem stál, přehodil jsem nohy přes římsu okna. Od země mě dělily čtyři metry. Skočil jsem a dopadl jsem téměř bez hluku. Rozběhl jsem se potichu k bazénu. Minul jsem ho. Vyběhl jsem na silnici. Bledě fosforeskující vozovka se táhla k horám, vinula se mezi nimi jako světelný had, hádek, až jako čárka jasu zmizela v temnotě.

Běžel jsem stále rychleji, abych unavil to srdce, bušící tak rytmicky, tak silně. Hnal jsem se asi hodinu, až jsem před sebou zahlédl světla nějakých domů. Na místě jsem se obrátil. Byl jsem už unavený, ale právě proto jsem dodržoval tempo a říkal si: „Tu máš! Tu máš! Tu máš!“ Tak jsem běžel a běžel, až jsem dorazil k dvojité aleji živého plotu – a zůstal

jsem stát před zahradou vily.

Těžce oddechuje, stanul jsem u bazénu. Usedl jsem na betonovou obrubu, sklonil hlavu a spatřil odraz hvězd. Netoužil jsem po hvězdách. Nepotřeboval jsem hvězdy. Byl jsem blázen, šílenec, když jsem bojoval o účast ve výpravě, když jsem ze sebe dal dělat ranec, z něhož tryskala v gravirotorech krev, a nač mi to bylo, proč, proč jsem nevěděl, že musím být obyčejným, tím nejobyčejnějším člověkem, že to není jinak možné, že nestojí za to žít.

Uslyšel jsem šelest. Prošli kolem mne. Objímal její ramena, kráčeli stejným krokem. Sklonil se. Stíny jejich hlav splynuly.

Vstal jsem. Líbal ji. Objímala jeho hlavu. Viděl jsem bledé stíny jejích paží. Tu hanba dosud nepoznaná, hnusná probodla mě skrz naskrz jako hmotná čepel, div jsem neomdlel. Já, poutník z hvězd, Arderův druh, stojím po návratu v zahradě a myslím jediné na to, jak připravit jakéhosi člověka o děvče, přestože neznám ani jeho ani ji, já dobytek, já odporné zvíře z hvězd, něco daleko horšího… horšího…

Nemohl jsem se na to dívat – ale díval jsem se. Konečně pomalu odešli, přivinuti k sobě. Oběhl jsem bazén a vyrazil ven. Vtom jsem před sebou spatřil velkou černou hmotu a současně jsem o něco zavadil rukama. Bylo to auto. Po hmatu jsem nalezl dvířka. Když jsem je otevřel, rozsvítilo se světélko.

Ted již jsem dělal všechno v cílevědomém, soustředěném spěchu, jako bych měl někam jet, jako bych musel…

Motor naskočil. Pohnul jsem volantem a ve světle reflektorů jsem vyjel na silnici. Ruce se mi trochu třásly, a tak jsem tím pevněji sevřel obruč. Najednou jsem si vzpomněl na černou bedničku. Prudce jsem zabrzdil, až mě to sneslo k okraji silnice, vyskočil jsem, zvedl kapotu a horečně ji začal hledat. Motor vypadal docela jinak, nemohl jsem ji najít. Byla možná až vpředu. Kabely, litinový blok, kazeta. Něco neznámého, čtverhranného. To je ono. Nástroje. Pracoval jsem divoce, ale pozorně, takže jsem si ani nezkrvavěl ruce. Konečně jsem oběma rukama sevřel tu těžkou, jako z kovu odlitou krychli a mrštil jsem jí do křovin u silnice. Byl jsem volný. Přibouchl jsem dvířka a vyrazil vpřed. Již procitl vítr rychlosti. Rostla. Motor řval, pláště vydávaly svištivý, pronikavý sykot. Zatáčka. Vjel jsem do ní bez brždění, řízl jsem ji zleva, vyjel jsem. Druhá, ostřejší. Řev kol byl strašlivý, cítil jsem, jak mne – i se strojem – drtí obrovská síla a tlačí mě na vnější stranu zatáčky. Ale to mi ještě nestačilo. Další zákrut. V Apprenous měli speciální auta pro piloty. Dělali jsme na nich krkolomné kousky, šlo o reflex. To je znamenité cvičení. Mimo jiné smyslu pro rovnováhu. Tak třeba překlopit auto v zatáčce na dvě vnější kola a nějakou dobu tak jet. Kdysi jsem to uměl. A dokázal jsem to i teď, na té pusté silnici, když jsem se řítil do tmy drcené reflektory. Ne, že bych se chtěl zabít. Bylo mi to zkrátka jedno. Mohu-li být bezohledný vůči jiným, musím být tvrdý i k sobě. Dostal jsem auto do zatáčky a zvedl je, že chvílí běželo nakloněno na jednu stranu po pekelně ječících pláštích, a znovu jsem je překlopil na druhou stranu. Narazil jsem zadkem vozu na něco tmavého. Strom? Už tam nebylo nic, pouze řev motoru vyrůstající z rychlosti, pak bledý odraz ciferníků v okenní tabulce a vítr, který jedovatě svištěl. Jednu chvíli jsem proti sobě uviděl glider, který se mi pokoušel vyhnout a sjel až k samému okraji silnice. Malý pohyb volantem a prolétl jsem kolem něho, těžký stroj se zatočil jako vlček, dutý rachot, třesk trhaného plechu a tma. Reflektory byly rozbité, motor zhasl.

Zhluboka jsem se nadechl. Nic se mi nestalo, ani jsem se nenatloukl. Pokoušel jsem se rozsvítit reflektoryz nic. Malá světla: levé svítilo. V jeho kalném svitu jsem spustil motor. Vůz se pracně, s těžkým supěním vydrápal na silnici. Musel to být dobrý stroj, když mě poslouchal přes všechno, co jsem s ním tropil. Nastoupil jsem zpáteční cestu již volněji. Ale sotva noha sešlápla pedál, zas už mě čerti brali. Jakmile jsem uviděl zatáčku, vyždímal jsem z motoru plný výkon. Konečně, vymrštěn setrvačností dopředu, za svistotu pneumatik jsem zastavil těsně před živým plotem. Zajel jsem do houští. Vůz rozhrnul křoví a zarazil se o nějaký kmen. Nechtěl jsem, aby viděli, co jsem z něho udělal. Nalámal jsem větví, naházel je na kapotu s vytlučenými reflektory. Rozbitý byl jedině předek a vzadu zbyla z první srážky se stromem nebo čím ve tmě nevelká prohlubinka.

Pak jsem naslouchal. Dům byl temný. Všechno mlčelo. Velké ticho noci stoupalo k hvězdám. Nechtělo se mi vracet domů. Odešel jsem od rozbitého auta, a když se tráva, vysoká, zrosena, dotkla mých kolen, klesl jsem do ní a zůstal tak ležet, až se mi oči zavřely a já tam usnul.

Probudil mě něčí smích. Znal jsem jej. Byl jsem při plném vědomí, dříve než jsem otevřel oči, a poznal jsem, kdo to je. Byl jsem promáčen do niti, všechno bylo zvlhlé rosou, slunce ještě stálo nízko. Na nebi chomáčky bílých obláčků. A naproti mně, na malém kufříku, seděl Olaf a smál se.

Oba jsme vyskočili jako na povel. Měl úplně stejnou ruku jako já – tak velkou i tak tvrdou. „Kdys přijel?“

„Před chvílí.“

„Ulderem?“

„Ano. Já jsem taky tak spal… první dvě noci, víš?“

„Neříkej!“

Přestal se usmívat. Já taky. Jako by mezi námi něco stanulo. Mlčky jsme se zkoumali pohledem.

Byl mé postavy, dokonce snad o prst vyšší, ale štíhlejší. Jeho tmavé vlasy prozrazovaly v ostrém světle jeho skandinávský původ, ale vous měl docela světlý – výrazný orlí nos a krátký horní ret, který ihned odhaloval zuby. Jeho bledě modré, veselím temnějící oči se rády smály; úzké rty s věčným lehkým úšklebkem, jako by všechno přijímal skepticky. Snad ten jeho výraz působil, že jsme se zpočátku drželi dál od sebe. Olaf byl o dva roky starší než já. Jeho nejlepším přítelem byl Arder. Teprve když zahynul, sblížili jsme se definitivně, až do konce.

„Olafe,“ řekl jsem, „musíš mít hlad, ne? Pojď, sníme něco…“

„Počkat!“ řekl. „Co je tohle?“ Sledoval jsem jeho pohled.

„Ale to nic. Auto. Koupil jsem si je, víš, abych si připomněl…“

„Vyboural ses?“

„Ano. Jel jsem v noci, víš…“

„Ty ses vyboural?“ opakoval.

„No vyboural, na tom nic není. Celkem to dobře dopadlo. Pojď… nebudeš tady přece s tím kufrem…“
Zvedl jej. Nic víc neřekl. Nedíval se na mne. Svaly na tvářích mu několikrát zacukaly.
Něco uhodl, napadlo mi. Neví sice, co zavinilo havárii, ale tuší…
Nahoře jsem mu řekl, aby si ze čtyř volných pokojů vybral, který chce. Vzal si ten s vyhlídkou na hory.
„Proč sis jej neponechal ty sám – aha! vím —“ usmál se, „to zlato, že?“
„Ano.“
Dotkl se rukou stěny.
„Doufám, že je obyčejná? Žádné obrázky, televize…“
„Buď klidný,“ usmál jsem se pro změnu já. „To je poctivá zeď.“
Zatelefonoval jsem pro snídani. Chtěl jsem pojíst s ním. Bílý robot přinesl kávu. A bohatě prostřený podnos. Byla to zvlášť vydatná snídaně. Jedli jsme mlčky. S radostí jsem pozoroval, jak žvýkal, až se mu pramének vlasů nad uchem pohyboval. Pak Olaf řekl:
„Kouříš ještě?“
„Kouřím. Přivezl jsem si dvě stovky cigaret. Co bude dál, nevím. Zatím kouřím. Chceš?“
„Dej mi.“
Zapálil jsem si.
„Co bude? Hrajeme s vyloženými kartami?“ zeptal se po delší době.
„Ano. Povím ti všecko. Ty mně taky?“
„Samosebou. Ale nevím, Hale, má-li to cenu.“
„Řekni mi jedno: víš, co je nejhorší?“
„Ženy.“
„Ano.“
Opět jsme mlčeli.
„To kvůli tomu?“ zeptal se.
„Ano. Uvidíš při obědě. Dole. Vila je v nájmu. Polovinu mají oni.“
„Oni?“
„Novomanželé.“
Pod pihovatou kůží mu lícní svaly zase vystoupily.
„To je horší,“ řekl.
„Ano. Jsem tady od předvčerejška. Nevím, jak to, ale – už když jsme mluvili – bez sebemenšího důvodu, bez žádných… nic, nic. Docela nic.“
„Zajímavé,“ podotkl.
„Co je zajímavé?“
„Se mnou je to podobné…“
„Tak proč jsi přiletěl?“
„Hale, prokázals dobrodiní, chápeš?“
„Tobě?“
„Ne. Někomu jinému. Nebylo by to dopadlo dobře.“
„Proč?“
„Buďto to víš, nebo to nepochopíš.“
„Vím, Olafe, čím to je? Jsme opravdu – barbaři?“
„Nevím. Deset let jsme byli bez žen. Nezapomeň.“
„To nevysvětluje všechno. Ve mně je, víš… taková nějaká bezohlednost… na nikoho se neohlížím, chápeš?“
„Ještě se ohlížíš, synu,“ řekl. „Ještě se ohlížíš.“
„No ano, ale víš, oč jde.“
„Vím.“
Zase jsme mlčeli.
„Chceš ještě vyprávět, nebo – box?“ zeptal se.
Dal jsem se do smíchu.
„Kde jsi sehnal rukavice?“
„Hale, neuhodneš.“
„Dals je udělat?“
„Kdepak. Ukradl.“
„Ne.“
„Na mou čest. Z muzea… Musel jsem schválně zaletět do Stockholmu, víš?“
„Tak pojďme.“
Vybalil svůj skrovný majetek a převlékl se. Oba jsme na sebe hodili koupací pláště a sešli dolů. Ještě bylo časně. Normálně by snídani servírovali až za půl hodiny.
„Pojďme raději za dům,“ řekl jsem. „Tam nás nikdo neuvidí.“
„Pojďme.“
Zastavili jsme se na loučce uprostřed vysokých keřů. Napřed jsme udupali trávu, beztoho dost nízkou.
„Bude to klouzat,“ řekl Olaf a přejel podrážkou po improvizovaném ringu.
„Nevadí, bude to těžší.“
Navlékli jsme si rukavice. Bylo to poněkud složité, protože nám je neměl kdo zavázat a robota jsme volat nechtěli.

Postavil se proti mně. Tělo měl úplně bílé.
„Ještě ses neopálil!“ poznamenal jsem.
„Potom ti řeknu, co se se mnou dělo. Nechtělo se mi na pláž. – Gong!“
„Gong!“
Začali jsme lehce. Předstíraný úder. Únik. Únik. Rozehříval jsem se. Šel jsem na dotek, ne na úder. Nechtěl jsem ho přece zbít. Byl jsem o dobrých patnáct kilo těžší a jeho o málo delší paže nevyřazovaly mou převahu tím spíše, že jsem byl beztoho lepším boxerem. Proto jsem ho několikrát na sebe pustil, přestože jsem nemusel. Najednou nechal klesnout rukavice… Jeho tvář ztuhla. Zlobil se.
„Tak ne!“ řekl.
„Oč jde?“
„Žádné ulejvání, Hale. Buďto opravdový box, nebo to sbalíme.“
„Dobrá,“ řekl jsem a vycenil jsem zuby. „Box!“
Pomalu jsem šel na tělo. Rukavice narážely na rukavice a vydávaly ostrý mlaskavý zvuk. Vycítil, že jde do tuhého a kryl se. Tempo se zrychlovalo. Předstíral jsem úder střídavě levičkou a pravičkou, v celých sériích. Poslední úder šel skoro pokaždé na tělo. Nestačil. Nečekaně přešel on do útoku. Vyšel mu čistý direkt, odlétl jsem o dva kroky. Hned jsem se vrátil. Tančili jsme kolem sebe, zasadil úder, skrčil jsem se, couvl jsem a z poloviční distance jsem umístil pravý direkt. Plný zásah. Olaf změkl, na okamžik se přestal krýt, ale hned se mi to pokoušel vrátit, obezřetněji, zvedákem. Následující minuta uběhla bombardováním krytu. Rukavice s ostrým zvukem narážely na předloktí, ale neubližovaly. Jednou jsem taktak unikl, škrábl mě rukavicí po uchu, ale byla to taková bomba, že by mě byla složila. Znovu jsme si vyměnili místa. Dostal do prsou, tupě, nekryl se, mohl jsem ho zasáhnout, ale ani jsem se nehnul. Stál jsem jako ochrnutý – byla v přízemním okně, její tvář svítila bíle jako to, co halilo její ramena. Byl to zlomek vteřiny, v příštím okamžiku mě omráčil tvrdý úder. Klesl jsem na kolena.
„Promiň,“ zaslechl jsem Olafovo volání.
„Není co, ten sedl…“ zamumlal jsem, když jsem se zvedal.
Okno bylo zase již zavřené. Bojovali jsme ještě tak půl minuty, najednou Olaf ustoupil.
„Co je ti?“
„Nic.“
„Nelži.“
„Budiž. Už se mi nechce. Nebudeš se zlobit?“
„Proč. Nemělo to stejně smysl, hned tak naplno… pojďme.“
Šli jsme k bazénu. Olaf skákal lépe než já. Uměl nádherné věci. Zkoušel jsem salto nazad s vrutem, jako on, ale toliko jsem strašlivě narazil stehny na vodu. Seděl jsem na kraji nádrže a poléval vodou kůži, která pálila jako oheň. Olaf se smál.
„Vyšel jsi z cviku.“
„Kdepak. Vrut jsem nikdy pořádně neovládal. Že to tak umíš!“
„To ti zůstane, víš. Já dnes poprvé.“
„Vážně?!“
„Vážně. To je nádhera.“
Slunce již stálo vysoko. Ulehli jsme na písek se zavřenýma očima.
„Kde jsou?“ zeptal se po dlouhém mlčení.
„Nevím. Jistě v pokoji. Jejich okna vedou na zadní stranu domu. Nevěděl jsem to.“
Tušil jsem, že sebou hnul. Písek byl moc žhavý.
„Ano, to proto,“ řekl jsem.
„Viděli nás?“
„Ona.“
„Polekala se, co?“ zabručel.
Neodpověděl jsem. Znovu jsme nějakou dobu nemluvili.
„Hale…“
„Co?“
„Oni už téměř nelétají, víš?“
„Vím.“
„Víš proč?“
„Tvrdí, že to nemá smysl.“
Vyprávěl jsem mu stručně, co jsem vyčetl u Starcka. Ležel bez hnutí, ale věděl jsem, že soustředěně naslouchá.
Když jsem skončil, nepromluvil okamžitě.
„Četl jsi Shapleye?“
„Ne. Jakého Shapleye?“
„Ne. Myslil jsem, žes četl všecko… To byl astronom z dvacátého století. Přišla mi náhodou do ruky jedna jeho věc, zrovna o tom. Nápadně podobné tomu tvému Starckovi.“
„Neříkej, to není možné. Ten Shapley to přece nemohl předvídat. Nejlíp uděláš, když si Starcka přečteš sám.“
„Ani nápad. Víš, co to je? Paraván.“
„Jak to?“
„Tak to. Mám dojem, že vím, co se stalo.“
„No.“

„Betrizace.“
Zvedlo mě to.
„Myslíš?“
Otevřel oči.
„Jasně. Nelítají – a nikdy už nebudou! Bude to čím dál horší. Drdy—drdy! Jediné veliké drdy—drdy! Nemohou se dívat na krev. Nemohou myslet na to, co se může stát, když…“
„Počkej,“ řekl jsem, „to není možné. Jsou přece lékaři. Musí existovat chirurgové…“
„To nevíš?“
„Co?“
„Lékaři operace jenom plánují. Provádějí je roboti.“
„Není možná!“
„Když ti říkám. Sám jsem to viděl. Ve Stockholmu.“
„A co když lékař musí nepředvídaně zasáhnout?“
„Nevím přesně. Existuje prý nějaký přípravek, který částečně odstraňuje následky betrizace. Na velice krátkou dobu, a hlídají jej, že nemáš ani ponětí! Ten, co mi to říkal, nechtěl povědět nic konkrétního. Bál se.“
„Čeho?“
„Hale, nevím. Já myslím, že oni provedli strašnou věc. Oni v lidech zabili – člověka.“
„No, to bych netvrdil,“ řekl jsem chabě. „Konečně…“
„Počkat. To je přece prosté. Ten, kdo zabije, je připraven na to, že zabijí jeho, ne?“
Mlčel jsem.
„A proto – v jistém smyslu – to je nutné, abys mohl riskovat – vším. My můžeme. Oni ne. Proto se nás bojí.“
„Ženy?“
„Nejen ženy. Všichni, Hale!“
Znenadání usedl.
„Co?“
„Dostals hypnagog?“
„Hypna… ten přístroj pro studium ve spánku? Ano.“
„Užívals ho?“ skoro vykřikl.
„Ne… Oč jde…?“
„Máš štěstí. Hoď to do bazénu.“
„Co je? Nač je to? Tys už to užíval?“
„Ne. Něco mi našeptávalo. Vyslechl jsem si to v bdělém stavu, přestože to návod zakazoval. No, to si nepředstavíš!“
Také já jsem usedl.
„Co je tam?“
Tvářil se pochmurně.
„Bonbónky. Učiněná cukrárna, říkám ti. Abys byl mírný – abys byl hodný – aby ses smířil s každou nepříjemností, jestli ti někdo nerozumí, nebo nechce být na tebe hodný, – ženy, chápeš? – pak je to tvá vina a ne jejich. Nejvyšším statkem je společenská rovnováha, stabilizace, a tak dále a tak dále, dokolečka dokola. A závěr: tiše žít, psát paměti, ne pro vydání, ale jen tak pro sebe, pěstovat sport a vzdělávat se. Poslouchat představené.“
„To má být náhražka betrizace?“ zabručel jsem.
„Jasně. Byla tam ještě spousta věcí. Že se nesmí užívat síly, ani útočného tónu vůči nikomu, a udeřit někoho že je velká hanba, dokonce zločin, protože to působí strašný šok. Že bez ohledu na okolnosti se nesmí bojovat, že pouze zvířata bojují, že…“
„Počkej moment,“ řekl jsem. „A co když z rezervace uprchne šelma… pravda, šelmy už také nejsou…“
„Šelmy nejsou,“ řekl, „ale jsou roboti.“
„Co to znamená? Chceš říci, že je jim možno dát rozkaz zabít?“
„No ovšem.“
„Jak to víš?“
„Jistě to nevím, ale konec konců musí být připraveni na nejhorší. I betrizovaný pes může dostat vzteklinu.“
„Ale… ale ne… Počkej! Oni tedy přece jen mohou zabíjet? Tím, že vydají rozkazy? A není to docela jedno – jestli zabiju já sám, nebo vydám rozkaz?“
„Jim ne. Že prý pouze – in extremis, chápeš? Tváří v tvář pohromě, ohrožení, jako s tou vzteklinou. Normálně se to nestává. Ale kdybychom…“
„My?“
„Ano, například my dva. Kdybychom něco – no, chápeš – pak samozřejmě si to s námi vyřídí roboti, ne oni. Oni nemohou, jsou dobří.“
Chvíli jsem mlčel. Jeho široký hrudník zrudlý sluncem i pískem se pohyboval rychleji.
„Hale, kdybych věděl, kdybych já to věděl. Kdybych… já… to… věděl…“
„Nech toho.“
„Už se ti něco přihodilo?“
„Ano.“
„Ale víš, oč jde?“
„Ano. Byly dvě. Jedna mě pozvala, hned jak jsem vyšel z nádraží. Vlastně ne. Zabloudil jsem v tom zatraceném nádraží. Vzala mě k sobě.“

„Věděla, kdo jsi?“

„Řekl jsem jí to. Napřed se bála, pak – jakési smiřovačky – z lítosti nebo co – pak se vylekala už nadobro. Šel jsem do hotelu. Druhý den – víš, koho jsem potkal? Römera!“

„Nevykládej! Kolik je mu? Sto sedmdesát let?!“

„Ne, to byl jeho syn. Ostatně stejně je stár skoro půl druhého století. Mumie. Něco strašného. Hovořil jsem s ním. A víš co? On nám závidí…“

„Má co.“

„On to nechápe. No, stejně. A pak – jedna… herečka. Říká se jim realistky. Byla nade mnou u vytržení: opravdový pithecantropus! Šel jsem k ní a druhý den jsem odtamtud utekl. To byl zámek, no, nádhera. Rozkvétající nábytek, kráčející stěny, postele, které uhodnou myšlenky i přání… tak.“

„Mhm. Nebála se?“

„Pravda. Bála se, ale vypila něco, nevím, co to bylo, třeba nějaká droga, perto, nebo tak nějak.“

„Perto!?“

„Ano. Víš, co to je? Pil jsi to?“

„Ne,“ řekl pomalu. „Nepil, ale tak se právě jmenuje to, co ruší…“

„Betrizaci? Není možná!“

„To mi řekl ten člověk.“

„Kdo?“

„Nesmím ti říci, dal jsem slovo.“

„Dobře. Tak proto… proto ona…“

Vyskočil jsem.

„Sedni si.“

Sedl jsem si.

„A ty?“ řekl jsem. „Já pořád jenom o sobě…“

„Já? Nic. Totiž… nic mi nevyšlo. Nic…“ opakoval ještě jednou.

Mlčel jsem.

„Jak se jmenuje to město?“ zeptal se.

„Klavestra. Ale to městečko je vzdáleno několik mil. Víš co? Zaječíme si tam. Chtěl jsem dát opravit auto. Vrátíme se přes pole a proběhneme se trochu, co říkáš?“

„Hale,“ řekl pomalu, „ty starý koni…“

„Co?“

Jeho oči se usmívaly.

„Chceš vyhánět čerta lehkou atletikou? Jsi osel.“

„Tak se rozhodni: buďto kůň nebo osel,“ řekl jsem. „Co je na tom špatného?“

„To, že se ti to nepovede. Dotkl ses – některého z nich?“

„Jestli jsem je urazil? Ne. Proč?“

„Ne. Jestli ses ho dotkl.“

Až teď mi to došlo.

„Neměl jsem důvod.“

„Neradím ti to.“

„Proč?“

„To je úplně stejné, jako kdybys vztáhl ruku na chůvu. Chápeš?“

„Více méně. Měls nějaký výstup?“

Snažil jsem se, abych na sobě nedal znát úžas. Na palubě byl Olaf jedním z nejvyrovnanějších lidí.

„Ano. Udělal jsem ze sebe dokonalého blázna. Došlo k tomu první den, vlastně noc. Nemohl jsem vyjít z pošty. Tam nejsou dveře, jenom takové rotační… viděls to?“

„Otáčivé dveře?“

„Kdepak. To má, myslím, něco společného s tou jejich ochočenou gravitací. Zkrátka a dobře, motal jsem se v tom jako v hrnci. A jeden kluk s děvčetem si na mě ukazoval a smál se…“

Cítil jsem, že mi kůže na tváři začíná být nějaká těsná.

„To nevadí, že chůva,“ řekl jsem. „Doufám, že už se nebude smát.“

„Ne. Má zlomenou klíční kost.“

„Nic ti neudělali?“

„Ne. Protože jsem zrovna vystoupil z létacího stroje. A on mě vyprovokoval. Neudeřil jsem ho hned, Hale. Jenom jsem se zeptal, co je směšného na tom, když jsem tady tak dlouho nebyl, ale on se znovu zas smál a řekl, ukazuje prstem vzhůru, aha, z toho opičího cirkusu…“

„Opičího cirkusu?“

„No. A pak…“

„Počkej. Proč z opičího cirkusu?“

„Nevím. Třeba slyšel, že astronauty roztáčejí na centrifugách. Nevím, protože už jsem s ním nemluvil… No, a tak. Pustili mě, jenomže od té doby má Adapt na Luně líp zpracovávat navrátilce.“

„Má se ještě někdo vrátit?“

„Ano. Skupina Simoniadiho, za osmnáct let.“

„Ještě máme čas.“

„Hromadu.“

„Ale jsou mírní, uznej,“ řekl jsem. „Zlomil jsi mu klíční kost a oni tě beze všeho pustili.“

„Mám dojem, že kvůli tomu cirkusu,“ řekl.

„Jim samým je před námi… víš jak? Nejsou přece padlí na hlavu! Ostatně, byl by skandál. Hale, člověče, ty nic nevíš.“

„No.“

„Víš, proč nic neoznámili o našem návratu?“

„Něco prý bylo v reálu. Neviděl jsem to, ale kdosi mi to říkal.“

„Ano, bylo. Umřel bys smíchem, kdybys to viděl.

‚Včera v ranních hodinách se vrátila na Zemi skupina badatelů z mimoplanetárního prostoru. Osádka je zdráva. Vědecké výsledky výpravy se postupně zpracovávají.‘ Konec, tečka, punktum.“

„Není možná.“

„Slovo. A víš, proč to udělali, protože se nás bojí. Proto nás rozptýlili po celé zeměkouli.“

„Ne, tomu nerozumím. Nejsou to přece pitomci. Sám jsi to před chvílí říkal. Snad si myslí, že jsme opravdu šelmy. Že se začneme lidem vrhat na hrdlo.“

„Kdyby si to myslili, vůbec by nás sem nepustili. Ne, Hale, o nás nejde. Jde o něco víc. Čím to, že to nemůžeš pochopit?“

„Zřejmě jsem zhloupl. Mluv!“

„Široká veřejnost si to vůbec neuvědomuje…“

„Co?“

„To, že hyne průzkumnický duch. Že výpravy neexistují, to vědí. Ale nepřemýšlejí o tom. Myslí si, že výpravy nejsou, protože jsou nepotřebné, a hotovo. Ale jsou lidé, kteří to vědí znamenitě. A vědí, co se děje, jaké to bude mít důsledky. Jaké už to má důsledky.“

„No?“

„Drdy—drdy. Na věky věkův drdy—drdy. Nikdo už nepoletí k hvězdám. Už nikdo nebude riskovat nebezpečný experiment. Už nikdo na sobě nevyzkouší nebezpečný lék. Co? Že o tom nevědí? I vědí! A kdyby se rozneslo, kdo jsme, co jsme udělali, proč jsme letěli, co to bylo, pak by se nikdy, nikdy nepodařilo skrýt tu tragédii!“

„Drdy—drdy?“ zeptal jsem se, užívaje jeho obratu. Možná, že by náhodnému posluchači naší rozmluvy připadal směšný, ale mně do smíchu nebylo.

„Jasně. A podle tvého názoru to není tragédie?“

„Nevím, Ole, poslyš, pro nás to musí být a zůstane velkou věcí. Jak jsme se dali připravit o ty roky – o všechno, no, pak to považujeme za nejdůležitější. Ale třeba to není, musíš být objektivní. Řekni sám: co jsme vykonali?“

„Jak to, co?“

„No, vytřep rance, vysyp všecko to, co sis přivezl z Fomalhautu?“

„Zbláznil ses?“

„Vůbec ne. Jaké jsou výsledky té výpravy?“

„My jsme byli piloti, Hale. Zeptej se Gimmy, Thurbera…“

„Ole, nalejme si čistého vína. Byli jsme tam spolu a víš dokonale, co oni dělali. Co dělal Venturi, než zahynul, co dělal Thurber, no, proč se tak díváš? Co jsme přivezli? Čtyři fůry všelijakých analýz. Spektrálních. Takových a makových. Vzorky hornin, pak tu živu, nebo metaplazmu, nebo jak se nazývá to svinstvo z Bety Arktura. Normers si ověřil svou teorii gravimagnetických vírů a ještě se ukázalo, že na planetách C Meoli mohou existovat nikoli triploidy, nýbrž silikonové tetraploidy a na tom měsíci, kde se málem oddělal Arder, není nic, kromě prašivé lávy a bublin velikých jako mrakodrapy. A proto, abychom se přesvědčili, že ta láva tuhne do takových velkých, podělaných bublin, my jsme zahodili deset let života a vrátili se sem, abychom byli pro posměch a stali se zrůdami z panoptika. Tak pro jakou prachsetsakramentskou kravinu jsme tam lezli? Nechtěl bys mi to říct? Nač nám to bylo dobrý?“

„Pomalu,“ řekl.

Měl jsem vztek. On taky. Oči se mu zúžily. Napadlo mi, že se ještě serveme a rty mi začaly cukat. A tu se najednou také on usmál.

„Jsi starý kůň,“ řekl. „Dovedeš člověka rozvzteklit, víš?“

„K věci, Olafe, k věci.“

„K jaké věci? Sám nemluvíš k věci. A kdybychom přivezli slona s osmi nohama, který řehtá čistou algebru, to bys byl spokojený, co? Cos tam čekal na tom Arkturu? Ráj? Vítězný oblouk? Oč ti jde? Za těch deset let jsem od tebe neslyšel tolik blbostí, jako jsi jich teď naplácal za minutu.“

Nadechl jsem se.

„Olafe, nedělej si ze mne blázny. Víš, oč mi šlo. Šlo mi o to, že bez toho… lidé… mohou žít…“

„To bych řekl! A jak!“

„Počkej. Mohou žít a dokonce, je-li tomu tak, jak říkáš, že přestali létat kvůli té betrizaci, jestlipak stálo za to, jestli mělo smysl, zaplatit takovou cenu? Ten problém se teprve musí rozřešit, kamaráde.“

„Vážně? Řekněme, že se oženíš. Co se tak díváš? Nemůžeš se oženit? Můžeš. Já ti povídám, že můžeš. A budeš mít děti. No, a poneseš je k betrizaci s písní na rtech, že?“

„S písní ne, ale co bych mohl dělat. Nemohu vést válku proti celému světu…“

„No, kéž ti dopřejí štěstí nebesa černá i modrá,“ řekl. „A teď, jestli chceš, můžeme jet do města.“

„Dobře,“ řekl jsem. „Oběd bude za dvě a půl hodiny. Stihneme to.“

„A kdybychom to nestihli, to už nám nic nedají?“

„Dají, jenže…“

Zrudl jsem pod jeho pohledem. Jako by to neviděl, začal si otřepávat písek z bosých nohou. Šli jsme nahoru, převlékli se a odjeli autem do Klavestry. Ruch na silnici byl velký. Poprvé jsem spatřil barevné glidery, růžové a bělocitrónové. Nalezli jsme mechanickou dílnu; zdálo se mi, že vidím úžas ve skleněných očích robota, který prohlížel rozbitý vůz. Nechali jsme ho tam a vrátili se pěšky. Ukázalo se, že jsou dvě Klavestry, stará a nová. Ve staré, místním průmyslovém centru, jsem byl včera s Margerem. Ta nová, módní letovisko, se hemžila lidmi, skoro výhradně mladými, převážně pod dvacet! V křiklavých lesklých úborech vypadali chlapci jako by byli převlečeni za římské vojáky, protože se ta látka třpytila v slunci jako krátké pancíře. Hodně děvčat, většinou hezkých, často v plážových úborech odvážnějších než všechno, co jsem kdy viděl. Sám jsem nevzbuzoval větší pozornost, ale když jsem šel s Olafem, cítil jsem na sobě pohledy celé ulice. Barevné skupinky pod palmami se při pohledu na nás zastavovaly. Byli jsme vyšší než ostatní. Lidé zůstávali stát, ohlíželi se, byl to strašně hloupý pocit.

Když už jsme vkročili na silnici a odbočili přes pole k jihu, k domovu, otřel si Olaf čelo kapesníkem. Také já jsem se trochu zpotil.

„Aby to čert vzal," řekl.

„Nech si to pro lepší příležitost."

Kysele se usmál.

„Hale!"

„Co?"

„Víš, jak to vypadá? Jako scéna z filmového ateliéru. Římané, kurtizány a gladiátoři."

„Ti gladiátoři – to jsme my?"

„No, právě."

„Běžíme?" řekl jsem.

„Běžíme."

Klusali jsme přes pole. Bylo to asi pět mil. Ale vzali jsme to příliš vpravo a museli jsme se kousek vracet. Ale ještě jsme se stačili před obědem vykoupat.

V

Zaklepal jsem na Olafův pokoj.

„Jsi-li přítel, vstup!" ozval se jeho hlas.

Stál tam nahý, a z lahve, kterou držel v ruce, stříkal si na trup světle žlutou tekutinu, která ihned tuhla v kyprou látku.

„To je to tekuté prádlo," řekl jsem. „Jak to můžeš dělat?"

„Nevzal jsem si druhou košili," zamručel. „Ty to nesnášíš?"

„Ne, a ty?"

„Roztrhala se mi košile."

Na můj užaslý pohled se ušklíbl a dodal:

„Ten chechtavý paňáca, víš."

Neřekl jsem už nic. Oblékl si své staré kalhoty – pamatoval jsem se na ně ještě z Prométhea – a sešli jsme dolů. Prostřeno bylo pouze pro tři a v jídelně nikdo.

„Budeme čtyři," obrátil jsem se na bílého robota.

„Prosím ne, pan Marger odjel. Paní Margerová, vy a pan Staave, celkem tři. Mám nosit na stůl, nebo počkáte na paní Margerovou?"

„Snad počkáme," pospíšil si s odpovědí Olaf. Správný chlap. Děvče právě přišlo. Mělo na sobě touž sukni jako včera, vlasy trochu urousané, jako kdyby vyšlo rovnou z vody. Představil jsem jí Olafa, byl klidný a důstojný. Nikdy jsem nedovedl být tak důstojný jako on.

Trochu jsme konverzovali. Řekla, že její manžel musí každý týden na tři dny odjet za služebními povinnostmi, a že voda v bazénu navzdory slunci není tak teplá, jak by mohla být. Ale tento rozhovor rychle skončil, a přestože jsem se velice namáhal, nemohl jsem na nic přijít a zahalil se v mlčení a jenom jsem jedl, zatímco jsem proti sobě měl jejich tak kontrastující siluety. Všiml jsem si, že si ji Olaf prohlíží, ale jen tehdy, když jsem na ni mluvil a ona se dívala na mne. Jeho tvář byla bezvýrazná. Jako by po celou dobu myslil na něco jiného.

Ke konci oběda přišel bílý robot a oznámil, že večer bude voda v bazénu ohřátá, jak si paní Margerová přála. Poděkovala a odešla do svého pokoje. Zbyli jsme sami dva. Olaf se na mne podíval a já jsem se znovu hrozně začervenal.

„Jak je možné," řekl Olaf a vložil si do rtů cigaretu, kterou jsem mu nabídl, „že chlap, který si troufal vlézt do té smrduté díry na Kerenei, starý kůň – ne, nikoli kůň, nýbrž vlastně starý nosorožec, stočtyřicetiletý, začíná…"

„Nech toho, bud tak hodný," zavrčel jsem. „Abys věděl, radši bych tam vlezl ještě jednou…"

Nedokončil jsem.

„Ne, už to neudělám. Slovo. Ale víš, Hale, musím ti říci, že tě chápu. A dám krk na to, že ty ani nevíš, proč…"

Ukázal hlavou směrem, kudy odešla.

„Proč?"

„Ano. Víš?"

„Ne. Ale ty taky ne."

„Vím. Mám to říci?"

„Prosím tě, ale žádné sprosťárny."

„Ty ses vážně zbláznil!" rozhořčil se Olaf. „Je to prosté. Ty jediný jsi vždycky měl ten defekt. Neviděls, cos měl před nosem, ale jenom to, co bylo hodně daleko, všelijaké ty Cantory, Korbasilee… a tak dále."

„Nevytahuj se."

„Já vím, to je v klackovském stylu, ale my jsme se zastavili ve vývoji, když za námi zašroubovali těch osm set šedesát matic."

„A co dál?"

„Že ona je dočista, jak byla děvčata za našich časů. Nemá v nosíku ten červený hnus, ani ty pokličky na uších, ani svítící chuchvalce na hlavě, není samé zlato. Děvče, jaké jsi mohl potkat v Ceberto nebo v Apprenous. Pamatuju si na dočista stejné. To je všechno."

„Ať mě vezme čert," řekl jsem tiše, „snad ano. Ano. Ano, s jedním rozdílem."

„No?"

„Již jsem ti to řekl. Hned na začátku. Tehdy jsem se tak nechoval a popravdě řečeno, nepředstavoval jsem si… považoval jsem se za mírnou, tichou vodu…"

„No pravda. Škoda, že jsem si tě nevyfotografoval, když jsi vylezl z té díry na Kerenei. Uviděl bys tu tichou vodu. Člověče, já myslil, že – eh!"

„Nechme plavat Kereneiu i všechny její jeskyně a vůbec všecko," navrhl jsem. „Víš, Olafe, než jsem přijel sem, byl jsem u jednoho doktora, Juffon se jmenuje, ohromně sympatický. Osm křížků má za sebou, ale…"

„To je náš úděl," poznamenal Olaf klidně. Vyfukoval kouř a díval se, jak se rozplývá nad trsem bledě fialových květů, podobných vzrostlé hyacinte, a pokračoval:

„Nejlíp je nám mezi tááákovými dědečky. S tááákovou bradou. Když si na to vzpomenu, začne to se mnou lomcovat. Víš co? Koupíme si drůbežárnu, budeme slepicím kroutit krkem."

„Nedělej ze sebe blázna. Tak ten doktor, víš, mi řekl spoustu chytrých věcí. Že přátele mít nemůžeme, to znamená vrstevníky, blízké lidi nemáme – a zbývají nám pouze ženy, a že je teď horší najít jednu ženu než více. A měl pravdu. Už jsem se o tom přesvědčil."

„Hale, já vím, že jsi chytřejší než já. Ty sis vždycky liboval ve všelijakých – nemožnostech. Abys to měl zatraceně těžké. Aby se ti to nepovedlo napoprvé, ale abys napřed třikrát vylétl z kůže, a teprve pak. Jinak by ti to nevonělo. Nedívej se tak na mne, já se tě nebojím."

„Zaplať pámbu. To by tak scházelo."

„Co jsem to chtěl říci? Aha. Víš, napřed jsem myslel, že vyhledáváš samotu a že tak bifluješ proto, že se chceš stát něčím více než pilotem a chlapíkem od toho, aby ten kolovrátek hrál. Pořád jsem čekal, až začneš nosit nos vzhůru, a dokonce ti musím říci, že když jsi otravoval Normerse a Venturiho s těmi svými hloupostmi a pouštěl ses s nevinnou tváří do takových těch učených disputací, víš, to jsem si myslil, že už začínáš. Ale pak došlo k tomu výbuchu, vzpomínáš…"

„Tenkrát v noci?"

„Ano. A pak Kereneia a Arkturus a ten měsíc. Chlapče, o tom měsíčku se mi občas ještě zdává, a jednou jsem kvůli tomu spadl z postele, no vážně. No, ten měsíc! Ano, ale co… vidíš, mám zřejmě sklerózu. Pořád zapomínám… Ale pak se seběhlo to všecko, a já se přesvědčil, že tobě o to nešlo. Libuješ si v tom, jinak to nedovedeš. Pamatuješ, jak jsi žádal Venturiho o jeho vlastní výtisk té knížky, takové té červené, co to bylo?"

„Topologie hyperprostoru."

„No, no. A on povídá ‚To je pro vás moc těžké, Breggu, nemáte průpravu'…"

Musel jsem se smát, tak věrně napodobil hlas Venturiho.

„Měl pravdu, Olafe. Bylo to moc těžké."

„Ano, tenkrát, ale později jsi věděl, jak na to, že?"

„Věděl. Ale… bez uspokojení. Víš proč. Chudák, ten Venturi…"

„Nic neříkej. Čertví kdo koho má víc litovat – ve světle dalších událostí."

„Ten už nemůže nikoho litovat. Tys byl tenkrát na horní palubě, že?"

„Já?! Na horní palubě? Člověče, stál jsem vedle tebe!"

„Pravda. Kdyby nebyl všechno najednou pustil do chlazení, byl by z toho možná vyvázl se spáleninami. Stejně jako Arne. Asi ztratil hlavu."

„Ne, ty jsi báječný. Arne přece beztoho zahynul!"

„O pět let později. Pět let je pět let."

„Takových let?"

„Nyní tak mluvíš ty sám. Ale předtím u vody, když jsem já začal, tak sis na mne vyjel."

„A kdo to měl poslouchat?! No, uznej. Řekni sám – co bys ostatně povídal. Když jsi vylezl z té díry na Ke…"

„Dej konečně té díře svatý pokoj!"

„Nedám. Nedám. Teprve tehdy jsem totiž pochopil, co v tobě je. My jsme se tenkrát ještě tak neznali jako později. Když mi Gimma řekl, za měsíc potom, že Arder letí s tebou, myslil jsem si, že – ne, nevím! Jdu za ním, ale nic nemluvím. On pochopitelně okamžitě uhodne. ‚Olafe,' povídá, ‚nezlob se. Ty jsi můj nejlepší přítel, ale tentokrát letím s ním, ne s tebou, protože…' víš co řekl?"

„Ne," řekl jsem. Hrdlo jsem měl sevřené.

„…‚protože on jediný sestoupil dolů. On jediný. Nikdo nevěřil, že se tam dá sestoupit, on sám tomu nevěřil.' – Tys věřil, že se vrátíš?"

Mlčel jsem.

„Tak vidíš, darebáku! ‚On se buďto vrátí se mnou,' povídá Tom, ‚nebo se nevrátí nikdo z nás'."

„A já se vrátil sám…" doplnil jsem.

„A ty ses vrátil sám. Nepoznal jsem tě. Jak já se tenkrát vylekal! Byl jsem dole, u vývěv."

„Ty?“

„Já. Dívám se, nějaký cizinec. Naprosto cizí člověk. Napadlo mi, že mám halucinace. Měl jsi dokonce skafandr celý červený.“

„To byla rez. Praskla mi trubka…“

„To říkáš mně? Já jsem přece později tu trubku svařoval. Jak tys vypadal… No, ale později…“

„Tenkrát s Gimmou…?“

„Ano. To v protokolech není. Vystříhali pásky. Za týden. Sám Gimma, tuším. Myslil jsem, že ho tenkrát zabiješ, černé nebe!“

„Nemluv o tom,“ žádal jsem ho. Cítil jsem, že ještě chvíli, a začnu se třást. „Nemluv, Olafe, prosím tě.“

„Nebuď hysterka! Mně byl Arder bližší než tobě.“

„Co to znamená: bližší – vzdálenější? Jaký to má význam? Jsi trouba. Kdyby mu byl dal Gimma náhradní vložku, byl by tu seděl s námi. Gimma vším šetřil, bál se, že nebude mít tranzistory, ale že nebude mít lidi, toho se nebál. Já…“ nedokončil jsem. „Olafe, to je čiré bláznovství, nechme toho.“

„My toho, Hale, zřejmě nechat nemůžem, aspoň pokud jsme spolu, ne. Gimma už nikdy potom…“

„Dej mi pokoj s Gimmou. Olafe! Olafe! Konec. Tečka. Nechci už slyšet ani slovo.“

„A o sobě taky nesmím mluvit?“

Pokrčil jsem rameny. Bílý robot chtěl sklidit ze stolu, ale nakoukl pouze do haly a odešel. Třeba ho zaplašily naše zvýšené hlasy.

„Hale, řekni, proč se vlastně zlobíš?“

„Nedělej se.“

„Ne, vážně.“

„Jak to, proč? To bylo přece kvůli mně…“

„Co – kvůli tobě?“

„S Arderem.“

„Cože?“

„Jasně. Kdybych se byl vzepřel od začátku, než jsme odstartovali, Gimma by dal…“

„Jak jsi mohl vědět, že mu selže zrovna rádio? A co kdyby to bylo něco jiného?“

„Kdyby. Kdyby. Nebylo žádné kdyby. Bylo to rádio.“

„Počkat! Tak ty ses s tím vláčel šest let a ani jsi nepípl?“

„A co jsem měl říkat? Myslil jsem, že je to jasné, ne?“

„Jasné! Černé nebe! Co to říkáš, člověče, vzpamatuj se! Kdybys to řekl, každý by si zaťukal na čelo. A když se Ennessonovi rozfokuzoval svazek, za to mohls taky? Co?“

„Ne. On… K rozohniskování může dojít…“

„Já vím. Vím všecko, vím tolik jako ty, neboj se. Hale, nebudu mít klid, dokud mi neřekneš…“

„Co zas?“

„Že sis to vybájil. To je úplný nesmysl. Arder sám by ti to řekl, kdyby mohl.“

„Děkuji.“

„Hale, že ti jednu vrazím…“

„Pozor. Jsem těžší.“

„Ale já mám větší vztek, rozumíš? Troubo!“

„Olafe. Nekřič tak, nejsme tu sami.“

„Dobrá. Hotovo. No – byla to pitomost nebo nebyla?“

„Nebyla.“

Olaf se nadechl, až mu zbělala chřípí.

„Pročpak ne?“ zeptal se skoro sladce.

„Protože už jsem předtím zpozoroval tu, tu Gimmovu zaťatou pěst. Mou povinností bylo to předvídat a dát Gimmovi jednu pod bradu hned, a ne až jsem se vrátil s Arderovým úmrtním oznámením. Byl jsem moc měkký, to je ono.“

„No dobrá, dobrá. Tys byl moc měkký… ano? Ne. Já – Hale! Já nemůžu. Odjedu.“

Vyskočil od stolu. Já také.

„Ty ses zbláznil!“ vykřikl jsem. „On si odjíždí! To je krásné, kvůli tomu, že…“

„Ano. Ano. Mám poslouchat tvoje báchorky? Ani mi nenapadne. Arder neodpovídal, že?“

„Dej mi pokoj.“

„Neodpovídal, že?“

„Neodpovídal.“

„Mohl mít únik?“

Mlčel jsem.

„Mohl mít tisíc jiných druhů havárie? A třeba vnikl do echového pásma? Třeba mu to absorbovalo signál, když ztratil v turbulencích kosmickou? Třeba se mu rozmagnetovaly emitory nad skvrnou…“

„Dost.“

„Nedáš mi za pravdu? Styď se!“

„Nic jsem neříkal.“

„Aha! Tak se mu mohlo stát cokoli z toho, co jsem vyjmenoval?“

„Mohlo…“

„Tak proč trváš na svém, že to bylo rádio, rádio a nic jiného než rádio?“

„Máš možná pravdu," řekl jsem.

Padla na mne strašná únava a začalo mi být všechno jedno.

„Máš možná pravdu…" opakoval jsem. „Rádio bylo prostě nejpravděpodobnější, víš? Ne, nic už neříkej. Beztoho jsme o tom hovořili desetkrát víc, než je nutné. Nejlepší je neříkat nic."

Olaf ke mně přistoupil.

„Koni," řekl, „ty koni nešťastná… Tisíckrát nic umořilo osla, víš? Všeho moc škodí!"

„Čeho moc?"

„Smyslu pro odpovědnost. Všeho s mírou. Co máš v úmyslu podnikat?"

„S čím?"

„Víš s čím?"

„Nevím."

„Je to špatné, co?"

„Horší to být nemůže."

„Nechceš odjet se mnou? Nebo někam – sám. Kdybys chtěl, pomohl bych ti to zařídit. Věci mohu vzít, buď je tady necháš…"

„Myslíš, že bych měl zmizet?"

„Nic nemyslím. Ale jak se na tebe dívám, když ti trošičku povolí nervy, jako před chvílí, pak…"

„Pak co?"

„Pak začínám přemýšlet."

„Nechci odtud odjet. Víš, co ti řeknu? Nehnu se odtud, leda že…"

„Co?"

„Nic. Ten – tam v té opravně, co říkal? Kdy bude vůz? Zítra nebo ještě dnes? Nemohu se nějak upamatovat."

„Zítra ráno."

„Dobře. Podívej se – už se setmělo. Povídali jsme si celé odpoledne."

„Kéž tě nebesa ušetří takových pohovorů."

„To byl žert. Jdeme do vody?!"

„Ne. Něco bych si přečetl. Dáš mi…"

„Vezmi si, co chceš. Umíš zacházet s tím skleněným zrním?"

„Ano. Doufám, že nemáš toho – předčitatele, s tím pocukrovaným hláskem…"

„Ne. Pouze opton."

„Dobře. Tak já si něco najdu. Budeš v bazénu?"

„Ano. Ale půjdu s tebou nahoru, musím se převléknout."

Dal jsem mu pár knížek, hlavně historických, a jednu věc o stabilizování populační dynamiky, zajímalo ho to. I biologii, s velkou statí o betrizaci. A sám jsem se převlékl a začal jsem hledat plavky. Zas už se mi někam poděly. Nemohl jsem je najít. Vzal jsem si tedy Olafovy černé, přehodil přes sebe koupací plášť a vyšel z domu.

Slunce již zašlo. Od západu táhla hradba mračen a zhasínala světlejší část nebe. Odhodil jsem plášť na písek vychladlý po denním vedru. Usedl jsem a špičky prstů jsem se dotýkal hladiny. Rozhovor mě rozrušil – víc než jsem si chtěl přiznat. Arderův skon ve mně vězel jako osten. Olaf měl možná pravdu. Snad to byl pouze zákon paměti, která se s tím nedovedla smířit…

Vstal jsem a skočil starťákem, bez rozmachu, hlavou napřed. Voda byla teplá; a já jsem byl připraven na chladnou, a tak jsem údivem poněkud zkoprněl. Vyplaval jsem nahoru. Byla příliš teplá, jako bych plaval v polévce. Vylezl jsem na protější straně a na startovním bloku jsem zanechal stopy rukou, temné vlhkostí, když mě něco bodlo u srdce. Arderův osud mě přenesl do zcela jiného světa a nyní, snad proto, že voda byla teplá, že měla být teplá, vzpomněl jsem si na děvče. A bylo to dočista takové, jako bych si vzpomněl na něco otřesného, na neštěstí, kterému zabránit nemohu a – musím.

Snad jsem si vybájil i tohle. Nejistě jsem obracel v hlavě tuto myšlenku, schoulen v padajícím soumraku. Vlastní tělo jsem sotva viděl, opálená kůže mé ukrývala ve tmě, mračna zastřela celé nebe a najednou, příliš nečekaně, nastala noc. Od domu se blížilo něco bílého. To byla její čepice. Zmocnila se mě panika. Pomalu jsem se zvedl – chtěl jsem prosté utéci, ale proti nebi mě postřehla.

„Pane Breggu?" řekla tiše.

„Prosím? Chcete se vykoupat? Nebudu vás rušit. Zrovna odcházím…"

„Proč? Nerušíte mě… Je voda teplá?"

„Ano. Na můj vkus až moc," řekl jsem.

Přistoupila k okraji a lehce skočila. Viděl jsem pouze její siluetu. Plavky měla tmavé. Žbluňklo to. Vynořila se přímo u mých nohou.

„Odporná!" zvolala a zafuněla. „Co to provedl… musíme napustit studenou, nevíte, jak se to dělá?"

„Ne. Ale hned to zjistím."

Skočil jsem přes její hlavu, ponořil se hluboko, až jsem se nataženýma pažema dotkl dna a plaval jsem nad ním, dotýkaje se každou chvíli betonu. Pod vodou, jak to obyčejně bývá, bylo o trochu jasněji než na povětří, takže se mi podařilo zahlédnout ústí potrubí. Bylo ve zdi proti domu. Vyplaval jsem téměř bez dechu; byl jsem dlouho ponořen.

„Breggu!" zaslechl jsem její hlas.

„Tady jsem, co se stalo?"

„Měla jsem strach…" řekla tišeji.

„Z čeho?"

„Tak dlouho jste byl pod vodou…“

„Už vím, kde – hned to udělám,“ zvolal jsem a rozběhl se k domu. To hrdinské potápění jsem si mohl odpustit, kohouty bylo vidět na sloupku pod verandou. Pustil jsem studenou vodu a vrátil se k bazénu.

„Už. Bude to chvilku trvat…“

„No…“

Stála pod můstkem a já u kratší stěny bazénu, jako bych se bál přiblížit. Šel jsem tedy k ní, pomalu, jako mimoděk. Již jsem si zvykal na šero. Mohl jsem rozeznat rysy její tváře. Dívala se do vody. Moc jí to slušelo v té bílé čepici a připadala mi vyšší než oblečená.

Tyčil jsem se nad ní, až mi to začalo být trapné. Snad proto jsem najednou usedl. Pitomče! nadával jsem si, ale nic jsem tím nadáváním nevyřešil. Mračna houstla, tmy přibývalo, ale nevypadalo to na déšť. Citelně se ochladilo.

„Není vám zima?“

„Ne. – Pane Breggu?“

„Prosím?“

„Vody nějak nepřibývá…“

„Otevřel jsem výpusť… snad už to bude stačit. Zavřu ji.“

Když jsem se vracel od domu, napadlo mi, že bych mohl zavolat Olafa. Div jsem se nahlas nezasmál: tak to bylo hloupé. Bál jsem se jí…

Skočil jsem šipkou a hned jsem vyplaval.

„Snad už. Možná, že jsem to přehnal, řekněte, mohu přitočit teplou…“

Voda teď rychle opadávala, protože odtok byl ještě pořád otevřený. Děvče – viděl jsem její štíhlý stín na pozadí mračen – jako by váhalo. Třeba si to rozmyslila, třeba se vrátí domů, blesklo mi hlavou a já pocítil jakési ulehčení. V tom okamžiku skočila nohama napřed a lehce vykřikla. Bylo tam hodně mělko. Nestačil jsem ji varovat. Musela řádně narazit nohama o dno, zavrávorala, ale neupadla. Vrhl jsem se k ní.

„Udělala jste si něco?“

„Ne.“

„Je to kvůli mně. Jsem hlupák.“

Stáli jsme po pás ve vodě. Začala plavat. Vylezl jsem na břeh a rozběhl se k domu, uzavřel jsem odtok a vrátil jsem se. Nikde ji nebylo vidět. Tiše jsem vklouzl do vody a přeplaval bazén. Převrátil jsem se naznak, a lehkými pohyby paží jsem plaval ke dnu. Otevřel jsem oči. Viděl jsem temně sklovitou, drobnými vlnkami zčeřenou vodní hladinu. Pomalu mě to vyneslo, šlapal jsem vodu a uviděl jsem ji. Stála u samé zdi bazénu. Připlaval jsem k ní. Můstek se zvedal na druhé straně, bylo tu mělko, takže jsem se hned postavil na nohy. Voda, kterou jsem prorážel, při chůzi hlasitě šplouchala. Viděl jsem jí do tváře. Dívala se na mne. Ať již to zavinila prudkost posledních kroků – ve vodě se těžko chodí a nesnadno se náhle zastavuje – nebo sám už nevím proč, pravda je, že jsem se octl těsně vedle ní. Snad by se nebylo nic stalo, kdyby couvla, ale ona zůstala na místě s rukou na prvním příčli vyčnívajícím z vody a já už jsem byl příliš blízko, abych cokoli řekl, skryl se v hovoru…

Pevně jsem ji objal, byla studená, slizká jako ryba, jako podivný neznámý tvor. Ale najednou jsem v tom doteku tak chladném jako mrtvém – nepohnula se totiž vůbec – našel horkou skvrnu, její rty. Líbal jsem ji, líbal a líbal – bylo to učiněné šílenství. Nebránila se. Nevzpírala se nijak, byla jako bez života. Držel jsem ji za ramena, zvedl jsem její tvář vzhůru, chtěl jsem ji vidět, pohlédnout jí do očí, ale bylo již tak tma, že jsem je spíše uhodl. Nechvěla se. Jen něco pulsovalo – nevím zda mé srdce či její. Tak jsme stáli, až se – pozvolna – začala vysvobozovat z mých rukou. Pustil jsem ji okamžitě. Vystoupila po schůdkách na břeh. Já za ní a znovu jsem ji objal, nějak ze strany, chvěla se. Nyní se chvěla. Chtěl jsem něco říci, ale nemohl jsem ze sebe dostat ani hlásku. Jen jsem ji držel a tiskl k sobě. Stáli jsme a ona se uvolnila podruhé, neodstrčila mě – ale bylo to tak, jako bych vůbec neexistoval. Ruce mi klesly. Odešla. Ve světle dopadajícím z mého okna jsem viděl, jak zvedla plášť, ani se do něho nezahalila a vystoupila po schodech. U dveří – v hale se také svítilo – zahlédl jsem třpyt vodních kapek na jejích zádech a stehnech. Dveře se zavřely, zmizela.

V prvním okamžiku jsem měl chuť vrhnout se do vody a už nevyplavat. Docela vážně. Ještě nikdy jsem nemel takový kolotoč v hlavě. Místo hlavy. Všechno dohromady bylo tak nesmyslné, nemožné, a nejhorší bylo, že jsem nevěděl, co to znamená, a co teď mám podniknout. Ale proč byla taková… taková… Třeba ji ochromil strach. Ach, ten strach, ten věčný strach. Za tím bylo něco jiného. Co? Jak jsem to mohl vědět, já nebo Olaf. Ostatně, cožpak jsem patnáctiletý kluk a poběžím si k němu o radu, když jsem políbil děvče?

Ano, řekl jsem si. Poběžím. Šel jsem k domu, zvedl svůj plášť, vytřásl z něho písek. V hale bylo světlo. Přistoupil jsem k jejím dveřím.

Možná, že mi otevře, napadlo mi. Kdyby mi otevřela, přestalo by mi na ní záležet. Snad. A třeba to bude konec. Nebo dostanu políček. Ne. Oni jsou hodní, oni jsou betrizovaní, oni nemohou. Dá mi kapku mlíčka, to mi ohromně pomůže. Stál jsem tam snad pět minut a vzpomínal na podzemí Kerenei, na tu proslulou díru, o níž hovořil Olaf. Blahoslavená díra! Byla to asi stará sopka. Arder tam uvázl mezi balvany a nemohl vylézt a láva stoupala. Vlastně žádná láva. Venturi tvrdil, že to byl jakýsi gejzír – ale to bylo později. Arder – slyšeli jsme jeho hlas. Rádiem. Já tam sešplhal a vytáhl jsem ho, bože! Desetkrát mi to bylo milejší než tyto dveře. Ani nejslabší zvuk, nic.

Kdyby ty dveře měly aspoň kliku, ne, byla tam destička. U mne nahoře nebyla. Nevěděl jsem, je-li nějak nařízena, jako zámek, nebo zda se má stisknout. Byl jsem pořád stejný pračlověk. Z Kereneie.

Zvedl jsem ruku a zaváhal jsem. A co když se dveře neotevřou? Pouhá představa toho ústupu mi mohla poskytnout materiál k přemýšlení na dlouhou dobu. A cítil jsem, že čím déle stojím, tím mám méně síly, jako kdyby ze mne všechna vyprchala. Dotkl jsem se destičky. Neustoupila. Přitlačil jsem silněji.

„To jste vy?“ zaslechl jsem její hlas. Musela stát těsně za dveřmi.

„Ano.“

Ticho. Půl minuty. Minuta.

Dveře se pootevřely. Stála na prahu. Měla na sobě nadýchaný župan. Vlasy se jí rozsypaly po límci. Teprve teď – neuvěřitelné! – jsem si povšiml, že jsou kaštanové.

Dveře byly jen pootevřeny. Přidržovala je. Když jsem postoupil o krok, couvla. Samy bez nejtišššího zvuku za mnou zapadly.

A najednou jsem si uvědomil, jak to všechno vypadá. Jako by mi spadly nějaké šupiny z očí. Dívala se bez hnutí, bledá, přidržujíc rukama cípy toho županu, a naproti ní já – crčí ze mne voda – nahý, v Olafových černých plavkách, v ruce plášť potřísněný pískem – a dívám se na ni.

A znenadání jsem se tomu všemu usmál. Vytřepal jsem plášť, oblékl jsem si jej, převázal a usedl. Všiml jsem si dvou mokrých skvrn tam, kde jsem předtím stál. Ale neměl jsem jí absolutně co říci. Nic. Co jsem mohl povědět? Naráz jsem to věděl. Bylo to jako inspirace.

„Víte, kdo jsem?“

„Vím.“

„Ach tak. To je dobře. Z cestovní kanceláře?“

„Ne.“

„To je jedno. Já jsem – barbar, víte?“

„Opravdu?“

„Opravdu. Hrozný barbar. Jak se jmenujete?“

„Nevíte?“

„Jak ti říkají?“

„Eri.“

„Unesu tě odtud.“

„Cože?“

„Ano. Unesu tě odtud. Nechceš?“

„Ne.“

„Nevadí. Unesu tě. Víš proč?“

„Snad ano.“

„Ne. Nevíš. Já sám to nevím.“

Mlčela.

„Nemohu proti tomu nic dělat,“ pokračoval jsem. „Stalo se to vlastně ve chvíli, kdy jsem tě uviděl. Předevčírem. U oběda.“

„Vím.“

„Počkej. Ty si možná myslíš, že žertuji.“

„Ne.“

„Jak můžeš… Pokusíš se o útěk?“

Mlčela.

„Nedělej to,“ požádal jsem ji. „To nepomůže, víš. Já ti beztoho nedám pokoj. Chtěl bych, věříš mi?“

Mlčela.

„To není jen proto, že nejsem betrizovaný. Mně na ničem nezáleží. Na ničem. Kromě tebe. Musím tě vidět. Musím se na tebe dívat. Musím slyšet tvůj hlas. Musím. A na ničem jiném mi nesejde. Nikde. Ještě nevím, co s námi bude. Předpokládám, že to špatně dopadne, ale mně je všechno jedno. Už tohle stojí za to. Proto, že já to říkám, a že ty to slyšíš. Rozumíš? Ne. Tomu ty porozumět nemůžeš. Vy jste se zbavili dramat, abyste mohli klidně žít. Já to nedovedu. Nepotřebuji to.“

Mlčela. Nabral jsem dechu.

„Eri,“ řekl jsem, „poslyš… Předně se posaď…“

Nepohnula se.

„Prosím tě, sedni si.“

Nic.

„To ti přece neublíží. Sedni si.“

Vtom jsem pochopil. Svaly ve tváři mi ztuhly.

„Když nechceš, tak proč jsi mě sem pouštěla?“

Nic.

Vstal jsem. Uchopil jsem ji za ramena. Nebránila se. Usadil jsem ji do křesla. Přitáhl jsem svoje, takže se naše kolena málem dotýkala.

„Můžeš dělat, co chceš. Ale poslouchej. Já za to nemohu a ty už teprve ne. Nikdo. Nechtěl jsem tomu, ale je to tak. Rozuměj: to je výchozí bod. Vím, že se chovám jako šílenec. Vím to, ale hned ti řeknu proč. Už na mne nikdy nepromluvíš?“

„To se uvidí,“ řekla.

„Děkuji ti i za to. Tak poslouchej. Já vím, že nemám pražádné právo a tak dále. Co jsem to chtěl říci… Před milióny lety žili takoví veleještěři, brontosauři, atlantosauři, slyšelas o nich někdy?“

„Ano.“

„To byli obři velicí jako dům. Měli neobyčejně dlouhý ohon, třikrát delší než tělo. To mělo za následek, že se nemohli pohybovat tak, jak by snad chtěli – lehce a elegantně. Také já mám takový ohon, víš. Deset let, bůhsuď proč, potloukal

jsem se po hvězdách. Snad to bylo zbytečné. Ale to nevadí. To už neodčiním. To je můj ohon. Rozumíš? Nemohu jednat tak, jako by se to nestalo, jako by to nikdy neexistovalo. Nemyslím, že bys tím byla nadšena. Tím, co jsem řekl, co říkám a co ještě povím. Ale nevidím jinou cestu. Musím být s tebou, dokud to bude možné – a to je vlastně všecko. Řekneš něco?“

Dívala se na mne. Zdálo se mi, že zbledla ještě o trochu víc, ale to mohlo způsobit osvětlení. Seděla, schoulena do toho svého nadýchaného župánku, jako by jí bylo zima. Chtěl jsem se zeptat, je-li jí chladno, ale zase jsem nemohl promluvit. Mně – mně tedy zima nebylo.

„Co byste udělal vy… na mém místě…“

„Výborně!“ pochválil jsem ji. „Předpokládám, že bych bojoval.“

„Nemohu.“

„Vím. Myslíš, že je to pro mne snadnější? Přísahám ti, že ne. Chceš, abych už odešel, anebo smím ještě něco říci? Proč se tak díváš? Víš už přece, že pro tebe udělám všecko? Ne? Nedívej se tak, prosím tě. ‚Všecko‘ z mých úst znamená něco docela jiného než z úst ostatních lidí.“

Strašně jsem lapal po dechu, jako bych dlouho běžel. Držel jsem obě její ruce – nevím jak dlouho, snad od začátku? Nevím. Byly tak drobné.

„Eri, Já, víš, jsem ještě nikdy necítil to, co v této chvíli. Teď. Jen si představ. Ta strašná prázdnota – tam. Nepopsatelná. Nevěřil jsem, že se vrátím. Nikdo nevěřil. Mluvili jsme o tom, ale jen tak. Oni tam zůstali. Tom, Arne, Venturi, a změnili se v kameny, v takové zledovatělé kameny ve věčné noci. Také já jsem tam měl zůstat, ale když už jsem zde a držím tvé ruce a smím na tebe mluvit a ty mě slyšíš, pak to možná není tak zlé. Tak ničemné. Snad není, Eri. Jen se tak nedívej. Zapřísahám tě. Poskytni mi příležitost. Nemysli si, že je to – jenom láska. Nemysli. To je víc. Víc. Nevěříš… Proč mi nevěříš? Já mluvím pravdu. Vážně mi ne…?“

Mlčela. Její ruce byly chladné jako led. „Nemůžeš, viď? To je nemožné. Ano, vím, že je to nemožné. Věděl jsem to od první chvíle. Neměl bych tady být. Tady by mělo být prázdné místo. Patřím tam. Není to má vina, že jsem se vrátil. Ano. Nevím, nač ti to všechno říkám? To není. Není, že? Je to jedno, jestliže tě to nezajímá. Ty sis myslila, že s tebou mohu dělat, co budu chtít? Nezáleží mi na tom, nechápeš? Nejsi hvězda…“

Nastalo ticho. Celý dům mlčel. Sklonil jsem hlavu k jejím rukám, ležícím bezvládně v mých dlaních a začal jsem hovořit k nim.

„Eri! Eri! Nyní již víš, že se mne nemusíš bát, pravda? Chápeš, že ti nic nehrozí. Ale je to – tak velká věc, Eri. Nevěděl jsem, že může existovat něco takového. Nevěděl jsem. Přísahám ti. Proč lidé létají k hvězdám? To nedovedu pochopit. Vždyť to mají tady. Anebo člověk napřed musí být tam, aby to pochopil. Ano, to je možné. Ted půjdu. Už jdu. Zapomeň na všechno. Zapomeneš?“ Přikývla hlavou. „Neřekneš to nikomu?“ Zavrtěla hlavou. „Opravdu?“

„Opravdu.“ To byl šepot. „Děkuji ti.“

Odešel jsem. Schody, jedna stěna krémová, druhá zelená. Dveře od mého pokoje. Otevřel jsem okno dokořán, zhluboka jsem dýchal. Jak nádherný vzduch. Od chvíle, kdy jsem od ní odešel, byl jsem naprosto klidný. Usmíval jsem se dokonce, ne rty, ani obličejem. Usmíval jsem se v nitru, shovívavě, své vlastní hlouposti, že jsem nevěděl, přestože to bylo tak – prosté. Skloněn, prohrabával jsem se v obsahu sportovního kufru. Mezi lany? Ne. Nějaké balíčky, co je v nich. Ne, moment…

Tady byl. Vzpřímil jsem se a najednou jsem se zastyděl. Svítí se. Tak bych nemohl. Šel jsem zhasnout, když se ve dveřích objevil Olaf. Byl oblečen. Nešel si lehnout?

„Co to děláš?“

„Nic.“

„Nic? Co to tam máš? Neschovávej to!“

„To nic…“

„Ukaž!“

„Neukážu. Jdi.“

„Ukaž!!“

„Ne.“

„Já to věděl! Ty darebáku!“

Tu ránu jsem nečekal. Otevřel jsem ruku, vyklouzla mi z ní ta věc, dopadla na podlahu, ale my už jsme byli v sobě, dostal jsem ho pod sebe, převrátil se, psací stůl odlétl, převržená lampa udeřila o zeď, až to zadunělo v celém domě. Už jsem ho měl. Nemohl se mi vyprostit, jen se svíjel, zaslechl jsem výkřik, její výkřik, pustil jsem ho, uskočil zpět.

Stála ve dveřích.

Olaf se zvedal na kolena.

„Chtěl se zabít. Kvůli tobě!“ zachroptěl. Držel se za hrdlo.

Odvrátil jsem tvář. Opřel jsem se o zeď, nohy se pode mnou třásly. Bylo mi tak hanba, tak strašně hanba. Dívala se na nás, střídavě na jednoho i na druhého. Olaf se stále ještě držel za krk.

„Odejděte,“ řekl jsem tiše.

„Napřed musíš oddělat mne.“

„Smiluj se!“

„Ne.“

„Odejděte… prosím vás…“ to řekla ona. Oněměl jsem, s otevřenými ústy. Olaf ji ohromeně pozoroval.

„Děvče, on…“

Zavrtěl hlavou.

Nespouštěje z nás obou oči, trochu bokem, trochu pozpátku, odešel.

Dívala se na mne.
„Je to pravda?“ zeptala se.
„Eri,“ zasténal jsem.
„Musíš?“ zeptala se.
Přikývl jsem hlavou, že ano, ale ona zavrtěla hlavou, že ne.
„Jak to?“ řekl jsem. A ještě jednou, trochu koktavě: „Jakto?“
Mlčela. Přistoupil jsem k ní a spatřil, že se celá choulí, a že ruce, jimiž přidržuje rozevřené okraje měkkého županu, se třesou.
„Proč? Proč se mě tak bojíš?“
Zavrtěla hlavou. „Ne.“
„Ne.“
„Ale chvěješ se.“
„To jen tak.“
„A… půjdeš se mnou?“
Přikývla hlavou, dvakrát, jako dítě. Objal jsem ji tak lehce, jak jsem dovedl, jako by celá byla ze skla.
„Neboj se…“ řekl jsem. „Podívej…“
Mně samému se třásly ruce. Proč se mi netřásly tenkrát, když jsem poznenáhlu šedivěl, čekaje na Ardera? K jakým rezervám, k jakým tajným komnatám jsem to konečně dospěl, abych se dověděl, jaká je má hodnota?
„Posad se,“ řekl jsem, „celá se třeseš! Anebo ne, počkej.“
Položil jsem ji na svou postel. Přikryl jsem ji po krk.
„Je to lepší?“
Přitakala hlavou, že lepší. Nevěděl jsem, je-li tak nemluvná pouze se mnou, nebo je-li to její zvyk.
Klekl jsem u postele.
„Pověz mi něco,“ zašeptal jsem.
„Co?“
„O sobě, kdo jsi, co děláš. Co chceš, ne, co jsi chtěla, než jsem se ti pověsil na krk.“
Pokrčila lehce rameny, jako by chtěla odpovědět: O čem bych ti měla povídat.
„Nechceš mluvit? Proč?“
„To je vedlejší…“ řekla. Jako by mě těmi slovy uhodila. Ustoupil jsem.
„Jak to… Eri… jak to…“ blábolil jsem. Ale již jsem rozuměl. Vyskočil jsem a začal přecházet pokojem.
„Tak já to nechci. Nemohu. Nemohu. To nejde, já…“
Zase jsem strnul. Usmála se. Její úsměv byl lehounký, téměř nepozorovatelný.
„Eri, co?“
„On má pravdu,“ řekla.
„Kdo?“
„Ten váš přítel.“
„V čem?“
Bylo pro ni těžké to vyslovit. Odvrátila oči.
„Že jste bláhový.“
„Jak víš, že to řekl?“
„Slyšela jsem.“
„Náš rozhovor? Po obědě?!“
Přikývla hlavou. Zrudla. Dokonce jí zrůžověly lalůčky.
„Nemohla jsem neslyšet. Mluvili jste tak hrozně nahlas. Byla bych ráda odešla, ale…“
Pochopil jsem. Dveře jejího pokoje vedly do haly. „Pěkný hlupák!“ nadával jsem v duchu, samozřejmě, že sobě! Byl jsem jako omráčený.
„Slyšelas… všechno?“
Přisvědčila.
„A věděla jsi, že já o tobě…“
„Mhm.“
„Jak to? Nevyslovil jsem přece…“
„Věděla jsem to už dříve.“
„Jak?“
Pohnula hlavou.
„Nevím. Věděla. Vlastně napřed jsem si myslila, že se mi to zdá.“
„A kdy později?“
„Nevím. Během dne. Cítila jsem to.“
„Bála ses moc?“ zeptal jsem se pochmurně.
„Ne.“
„Ne? Proč ne?“
Matně se usmála.
„Vy jste úplně, ale úplně jako…“
„Jako co?“
„Jako v pohádce. Nevěděla jsem, že někdo může… být… takový. Ale nebýt toho, že… Vždyť víte… myslila bych si,

že je to sen…“

„Ujišťuji tě, že ne.“

„Oh, já vím. Řekla jsem to jen tak. Víte, oč jde?“

„Ani ne. Jsem zřejmě – zabedněný, Eri. Ano, Olaf měl pravdu. Jsem trouba, hotový trouba. A proto mi to řekni po lopatě, ano?“

„Vy si myslíte, že jste hrozný, ale… vůbec ne. Jste jenom…“

Odmlčela se, jako by marně hledala slova. Poslouchal jsem ji s otevřenými ústy.

„Eri, dítě… já… já si vůbec nemyslil, že jsem hrozný. Hlouposti. Přísahám. Teprve, když jsem přiběhl sem a vyslechl tolik a dověděl se tolik nových věcí… Dost. Už jsem mluvil dost. Až příliš moc. Jaktěživ jsem nebyl tak upovídaný. Mluv, Eri. Mluv.“

Usedl jsem na postel.

„Nemám již opravdu o čem. Jenže nevím…“

„Co nevíš?“

„Co bude?“

Sklonil jsem se nad ní. Dívala se mi do očí. Víčka se jí chvěla. Náš dech se spojil.

„Proč ses dala líbat?“

„Nevím.“

Dotkl jsem se rty její tváře. Hrdla. Ležel jsem tak, hlavou na jejím rameni, a ze všech sil jsem zatínal zuby. Ještě nikdy mi tak nebylo. Nevěděl jsem, že tak může být. Chtělo se mi plakat.

„Eri,“ zašeptal jsem němě, pouhými rty. „Eri, zachraň mě.“

Ležela nepohnutě. Slyšel jsem, jako z veliké dálky, rychlé údery jejího srdce. Usedl jsem.

„Eri…“ začal jsem, ale neodvažoval jsem se dokončit. Vstal jsem, zvedl lampu, postavil ji na stůl a zakopl o něco. Byl to turistický nůž, ležel na podlaze – mrštil jsem jím do kufru. Obrátil jsem se k ní.

„Zhasnu,“ řekl jsem.

Neodpověděla. Dotkl jsem se vypínače. Byla naprostá tma, v otevřeném okně nebylo vidět žádná, ani ta nejvzdálenější světélka. Nic. Černo. Tak černo jako tam.

Zavřel jsem oči. Ticho šumělo.

„Eri…“ zašeptal jsem. Neodpověděla. Cítil jsem její hrůzu. Šel jsem tápavě k lůžku. Pokoušel jsem se zachytit sluchem její dech, ale jedině ticho zvonilo tónem, který všechno zaplavoval, jako by se zhmotňovalo v té temnotě a samo již bylo tmou. Měl bych odejít, napadlo mi. Ano. Hned půjdu. Ale naklonil jsem se a jako jasnovidec jsem našel její tvář. Přestala dýchat.

„Ne,“ dechl jsem. „Nic. Opravdu nic…“

Dotkl jsem se jejích vlasů. Hladil jsem je špičkami prstů, poznával je, ještě cizí, ještě neznámé, překvapivé. Tolik jsem si přál všechno pochopit. Ale třeba nebylo co pochopit? Jaké ticho. Zdalipak Olaf spí? Jistě ne. Sedí, naslouchá. Čeká. Mám tedy jít za ním? Ale nemohl jsem. Bylo to příliš neuvěřitelné, křehké. Nemohl jsem, nemohl. Položil jsem hlavu na její rameno, jediný pohyb a byl jsem u ní. Vycítil jsem, jak se celé její tělo napjalo. Uhnula. Zašeptal jsem:

„Neboj se.“

„Ne.“

„Chvěješ se.“

„To jen tak.“

Objal jsem ji. Tíže její hlavy na mé paži se přesunula do ohbí lokte. Leželi jsme tak vedle sebe, a vládla němá tma.

„Už je pozdě,“ zašeptal jsem. „Moc pozdě. Můžeš spát. Prosím tě, spi…“

Kolébal jsem ji pomalým napínáním a uvolňováním paže. Ležela tiše, ale cítil jsem teplo jejího těla i dechu. Byl rychlý. Také srdce bilo jako na poplach. Pomalu, pomaloučku se začalo uklidňovat. Musela být hodně unavena. Naslouchal jsem, napřed s otevřenýma, pak se zavřenýma očima, protože se mi zdálo, že tak lépe slyším. Spí už? Kdo je to? Proč pro mne tolik znamená? Ležel jsem ve tmě provívané větříkem za okny, který pohyboval záclonami, takže slabě, přesýpavě šelestily. Zaplavoval mě nehybný úžas. Ennesson, Thomas, Venturi, Arder. Nač to všechno bylo? Pro tohle? Špetka prachu. Tam, kde nikdy nevane vítr, kde nejsou oblaka ani slunce, ani déšť, kde není nic, tak naprosto nic, jako by to nebylo vůbec možné, jako by to ani nebylo možné vymyslit. A já tam byl? Byl jsem tam skutečně? Nač? Nic už jsem nevěděl, všechno splývalo v beztvarou tmu – strnul jsem. Zachvěla se. Pomalu se obrátila na bok, ale její hlava zůstala na mé paži. Něco řekla. Nesrozumitelně. Ale spala dál. Pokoušel jsem se vybavit si suprasféru Arktura. Zející propast, nad níž jsem letěl a letěl, jako bych kroužil na olbřímím, neviditelném kolotoči ohně. S uslzenýma, opuchlýma očima jsem mrtvě opakoval:

„Sonda nula, sedm. Sonda nula, sedm, nula, sedm. Sonda nula, sedm… nula, sedm…“

Tisíckrát, tisícetisíckrát, takže při pouhém pomyšlení na tato slova se něco ve mně bouřilo, jako bych je v sobě nosil vypálená, jako by byla ranou.

A odpovědí byl praskot v sluchátkách a chichotavá melodie, v níž má aparatura transponovala výšlehy protuberancí. A to byl Arder, jeho tvář, jeho tělo a raketa, proměněná v zářivý plyn. A Thomas? Zmizelý Thomas, o němž nikdo nevěděl, že… A Ennesson? Vycházeli jsme spolu špatně, nemohl jsem ho vystát. Ale v tlakové komoře jsem musel zápasit s Olafem, který mě nechtěl vypustit, protože bylo příliš pozdě: jak jsem byl ušlechtilý, nebesa černá i modrá… Ale to nebyla ušlechtilost, to byla výhradně otázka hodnoty. Ano. Každý z nás měl obrovskou hodnotu. Lidský život měl nejvyšší cenu tam, kde již nemohl mít žádnou, kde ho oddělovala od zkázy ta teninká, téměř pomyslná blanka. Ten drátek nebo zkrat v Arderově rádiu. Ten svar ve Venturiho reaktoru, který Vos přehlédl, a kde nečekaně vznikla trhlina – to se přece stává, únava materiálu – a Venturi v několika, snad pěti vteřinách přestal existovat. A Thurberův návrat?

A zázračné zachránění Olafa, který se vrátil, přestože byla směrová anténa proražena – kdy? Jak? Nikdo nevěděl. Olaf se vrátil – stal se div. Ano, jeden z miliónu. A jaké já jsem měl štěstí. Jak neobyčejné, nemožné štěstí… Paže mi dřevěněla, ale dělalo mi to nevýslovně dobře. Eri, řekl jsem v duchu. Eri, jako hlas ptáka je takové jméno. Hlas ptáka… Jak jsme vždycky žádali Énnessona, aby napodoboval ptáky. Uměl to. Ten to uměl! A když zahynul, všichni ti ptáci s ním…

Ale již se mi to mátlo, propadal jsem se. Plul jsem tmou. V poslední vteřině před usnutím se mi zdálo, že jsem tam, na svém místě v kóji, dole, až na samém železném dně, a vedle mne že leží malý Arne – na chvilku jsem se vytrhl. Ne. Arne byl mrtev, byl jsem na Zemi.

Děvče tiše oddechovalo.

„Nezapomenu ti to, Eri," řekl jsem bez dechu a usnul jsem, vdechuje vůni jejích vlasů.

Otevřel jsem oči a nevěděl jsem, ani kde jsem, ani kdo jsem. Tmavé vlasy rozhozené po mé paži – necítil jsem ji, jako by nebyla moje – mě překvapily. Na zlomek vteřiny. Vzápětí jsem věděl všechno. Slunce ještě nevstalo, za okny ležel mléčně bílý úsvit, bez kapky růžové, čistý, pronikavě chladný. Pozoroval jsem její tvář v tom nejjitřnějším světle, jako bych ji viděl poprvé. Spala, oddechovala zhluboka, ústa zavřená; nebylo jí asi příliš pohodlně na mé paži, a tak si podložila hlavu dlaní. A občas lehounce pohnula obočím, jako by se znovu něčemu divila. Byl to nepatrný pohyb, ale sledoval jsem jej pozorně, jako by na té tváři byl vepsán můj osud.

Vzpomněl jsem si na Olafa. Začal jsem nesmírně opatrně uvolňovat paži. Opatrnost byla zbytečná. Spala hlubokým spánkem. Něco se jí zdálo – nehýbal jsem se a snažil jsem se uhodnout nikoli sen, ale aspoň to, zdali sen není zlý. Nebyl. Její tvář byla téměř dětská. Odsunul jsem se od ní, vstal jsem. Byl jsem v koupacím plášti, tak jak jsem ulehl. Bos jsem odešel na chodbu, zavřel tiše a velice pomalu dveře a stejně opatrně jsem nahlédl do svého pokoje. Postel byla nedotčena. Seděl u stolu, s hlavou na rukou, a spal. Ani se nesvlékl – jak jsem to tušil. Nevím, co ho probudilo – můj pohled? Vytrhl se prudce, pohlédl na mne bystře jasnýma očima, vstal a protáhl se.

„Olafe," řekl jsem, „kdybych sto let…"

„Zavři zobák," navrhl mi zdvořile. „Hale, tys měl vždycky špatné sklony…"

„Zase už začínáš? Chtěl jsem ti jenom říci…"

„Vím, cos chtěl říci. Vždycky vím, co chceš říci, týden napřed. Kdybychom na Prométheovi byli potřebovali palubního kuráta, ty by ses na to místo hodil. Sakra, že mi to nenapadlo dřív. Vyškolil bych tě, Hale: žádné kázání. Žádné slavnostní projevy, zaklínání, přísahy a podobné. Jak je? Dobře?"

„Nevím. Snad. Nevím. Jde-li ti o to – pak mezi námi, nic…"

„Ne. Napřed bys měl kleknout," řekl. „Klečet na kolenou a mluvit. Troubo jeden, ptám se tě na to? Mluvím o perspektivách a tak dále."

„Nevím. Já ti něco řeknu: myslím, že ona sama neví. Padl jsem jí na krk jako mlýnský kámen."

„Tak? To je nepříjemné," poznamenal Olaf. Svlékal se. Hledal plavky. „Kolik vážíš? Sto deset?"

„Tak nějak. Nemusíš hledat, tvoje plavky mám já."

„U všech čertů, tys vždycky všecko rád kradl," vrčel a když jsem je začal stahovat, řekl: „Blázne, nech si je. Mám v kufru druhé…"

„Jak se provádí rozvod, nevíš náhodou?" zeptal jsem se.

Olaf na mne pohlédl od otevřeného kufru. Zamžikal.

„Ne. Nevím. Jak bych to mohl vědět? Slyšel jsem, že je to jako když se kýchne. A ani nemusíš říkat pozdravpámbů. Není tady náhodou slušná koupelna s vodou?"

„Nevím. Asi ne. Jenom taková ta… víš?"

„Ano. Osvěžující vánek s vůní ústní vodičky. Hnus. Pojďme do bazénu. Bez vody mám pocit, že jsem se nemyl. Spí?"

„Spí."

„Tak běžíme."

Voda byla studená a nádherná. Udělal jsem salto nazad s vrutem: vyšlo mi. Nikdy předtím se mi nepodařilo. Vyplaval jsem. Odfrkoval jsem a funěl, protože jsem si nosem nabral vodu.

„Dej si pozor," křikl na mne Olaf z břehu. „Musíš být na sebe opatrný. Vzpomínáš si na Markla?"

„Ano, a co má být?"

„Byl na čtyřech čpavkem prosáklých Jupiterových měsících a sotva dosedl na cvičném přístavišti a vystoupil z rakety, ověšený trofejemi jako vánoční stromeček, zakopl a zlomil si nohu. Dej pozor, říkám ti."

„Vynasnažím se. Ta voda je zatraceně studená. Vylezu."

„Správně. Mohl bys dostat rýmu. Deset let jsem ji neměl, ale jakmile jsem přiletěl na Lunu, dostal jsem kašel."

„Bylo tam moc sucho, víš," řekl jsem s vážnou tváří. Olaf se zasmál a chrstl mi vodu do tváře. Skočil metr ode mne.

„Sucho, vážně," řekl, když vyplaval. „To je znamenitě řečeno, víš. Sucho, ale drobet nevlídno."

„Ole, já už běžím."

„Dobrá. Uvidíme se u snídaně. Nebo radši ne?"

„Samozřejmě."

Vyběhl jsem nahoru a cestou jsem se utíral. Přede dveřmi jsem zatajil dech. Opatrně jsem nakoukl dovnitř. Stále ještě spala. Využil jsem toho a rychle se převlékl. Ba i oholit jsem se stačil ve své koupelně.

Strčil jsem hlavu do pokoje – zdálo se mi, že něco řekla. Když jsem po špičkách přistoupil k lůžku, otevřela oči.

„Spala jsem… tady…?"

„Ano. Ano, Eri…"

„Zdálo se mi, že někdo…"

„Ano, Eri, to já… já…"

Dívala se na mne, jako by ji postupně zaplavovala vzpomínka na všechno. Napřed se jí oči malounko rozšířily – údivem? – pak je zavřela, znovu otevřela, – úkradkem, úžasné rychle, ale tak, že jsem to přesto postřehl, nahlédla pod pokrývku – a ukázala zrůžovělou tvář.

Odkašlal jsem si.

„Jistě chceš jít do svého pokoje? Já bych odešel nebo…“

„Ne,“ řekla, „mám přece župan.“

Když usedala na posteli, přetáhla jeho cípy přes sebe.

„Už je to pravda?“ řekla tiše, takovým tónem, jako by se s něčím loučila.

Mlčel jsem.

Vstala, udělala několik kroků po pokoji, vrátila se.

Zvedla oči k mé tváři – byla v nich otázka, nejistota a ještě něco, co jsem nedovedl odhadnout.

„Pane Breggu…“

„Jmenuji se Hal. To je jméno…“

„Hale, já…“

„Prosím?“

„Já opravdu… nevím… chtěla bych… Seon…“

„Co?“

„No… on…“

Nemohla – nebo snad nechtěla – říci „manžel“?

„Vrátí se pozítří.“

„Tak?“

„Co… bude?“

Polkl jsem.

„Mám s ním promluvit?“ zeptal jsem se.

„Proč?“

Nyní jsem zase já pohlédl na ni, překvapeně a nechápavě.

„Říkal jste přece včera…“

Vyčkával jsem.

„Že… mě unesete.“

„Ano.“

„A on?“

„A to s ním nemám promluvit?“ zeptal jsem se přihlouple.

„Proč promluvit… Vy chcete sám…“

„A kdo?“

„To musí… znamenat konec?“

Něco mě začalo škrtit. Odkašlal jsem si.

„Není přece jiné východisko.“

„Já myslila, že je to… mesk.“

„Že to je…?“

„Vy… nevíte?“

„Nerozumím. Ne. Nevím. Co je to?“ řekl jsem a nějak divně mě zamrazilo. Zas už jsem se propadl do jedné z těch netušených mezer, zabředl do nedorozumění.

„To je tak… takový… taková… jestliže někdo potká… když chce… na nějakou dobu… vy o tom opravdu nevíte?“

„Počkej, Eri – nevím, ale zdá se mi, že začínám… Je to něco – provizorního – takové odročení – takové chvilkové dobrodružství?“

„Ne,“ řekla a trochu vykulila oči. „Nevíte… jaké jsou…“

Zrudla. Zbledla.

„Sama přesně nevím, jak to je,“ přiznala se najednou. „Jen jsem o tom slyšela. Já… jsem si myslila, že proto…“

„Eri. Nic nevím. A ať mě čerti vezmou, jestli za mák rozumím. Má to… Ale ať tak nebo tak – souvisí to nějak s manželstvím, ano?“

„Nu, ano. Jde se na úřad – a tam, nevím přesně co – rozhodně potom už je to… už to jde…“

„Ale co?“

„Bez překážek. Tak, že už se nedá nic namítat. Nikdo. Tedy ani… on.“

„Tak je to přece jen jakási legalizace… no, k čertu!… Legalizace manželské nevěry, ano?“

„Ne. Ano. Totiž… to již není nevěra, ostatně – tak se to neříká. Já vím, co to znamená, učila jsem se tomu. To není nevěra, když já se Seonem pouze na rok…“

„Cože?“ řekl jsem, zdálo se mi, že špatně slyším. „Co zase tohle má znamenat? Jak to na rok? Manželství na rok? Na jeden rok? Proč?“

„To je na zkoušku…“

„Nebesa černá i modrá! Na zkoušku. A co je to mesk? To je avizo na příští rok?“

„Nevím, co je to avizo. To je… to znamená, že když se manželé po roce nerozejdou, že to platí. Jako sňatek.“

„Ten mesk?“

„Ano.“

„A když ne, tak co?“

„Nic. To nic neznamená.“
„Aha. Tak já už vím. Ne. Žádný mesk. Na věky věků. Víš, co to znamená?“
„Vím. Breggu?“
„Prosím?“
„Já… dělám aspiranturu z archeologie. Letos…“
„Rozumím. Dáváš mi na srozuměnou, že tím, že tebe považuji za hloupou, dělám ve skutečnosti hlupáka ze sebe?“
Usmála se.
„Vyslovil jste to velice výstižně.“
„Ano. Promiň. Nuže, Eri, mohu s ním promluvit?“
„O čem?“
Brada mi poklesla. Už zase! napadlo mi.
„No a jak to ke všem…“ Kousl jsem se do jazyka. „O nás.“
„To se přece nedělá.“
„Ne? Aha! No prosím. Tak co se dělá?“
„Provede se odloučení. Ale – pane Breggu… opravdu, já přece… nemohu jen tak…“
„A jak můžeš?“
Pokrčila bezradně rameny.
„Má to znamenat, že se vracíme tam, odkud jsme včera večer vyšli?“ zeptal jsem se. „Nezlob se, Eri, že tak mluvím… já jsem… v dvojnásobné nevýhodě, víš? Já přece neznám všechny formy, zvyklosti, to, co se sluší a nesluší, ani v obyčejném životě, natož v takových…“
„Ne, já vím. Ale já s ním… já… Seon…“
„Rozumím,“ řekl jsem. „Víš co? Sedneme si?“
„Mně se líp přemýšlí, když stojím.“
„Poslyš, Eri, vím, co mám udělat. Mám tě vzít, jak jsem řekl a někam odjet. Ale nevím, odkud čerpám tu jistotu. Třeba ze své bezedné hlouposti. Ale zdá se mi, že by ti… se mnou… nakonec mohlo být dobře. Zatím, jak vidíš, jsem takový… no zkrátka a dobře: nechci to udělat. Nechci tě nutit. Výsledek toho je, že celá odpovědnost za toto mé… rozhodnutí – řekněme tomu tak – padá na tvou hlavu… Jinak řečeno: já nejsem mizera z pravé strany, ale jenom z levé. Tak. Vidím to jasně. Jasně to vidím. Teď již mi řekni jen jedinou věc: čemu dáváš přednost?“
„Té pravé…“
„Cože?“
„Té pravé straně… toho mizery…“
Začal jsem se smát. Možná trochu hystericky.
„Můj ty světe! Ano. Dobrá. Mohu si s ním tedy promluvit? Potom. To znamená, že bych sem přijel sám a…“
„Ne.“
„Tak se to nedělá? Možná. Ale já cítím, že bych měl, Eri…“
„Ne. Pěkně vás prosím. Opravdu ne. Ne!“
Najednou jí vytryskly slzy z očí. Vzal jsem ji do náručí.
„Eri! Ne. No, ne. Udělám, jak chceš, jenom neplač. Zapřísahám tě… neplač. Přestaň, slyšíš? A ostatně… plač si… sám nevím…“
„Já jsem… nevěděla, že to… může… tak…“ vyrážela ze sebe a vzlykala.
Nosil jsem ji po pokoji.
„Neplač, Eri… Nebo víš, co? Pojedeme pryč… na měsíc, chtěla bys? Když potom budeš chtít, vrátíš se…“
„Prosím vás…“ řekla, „prosím vás…“
Postavil jsem ji zase na zem.
„Tak to nejde? Když já nic nevím. Myslil jsem…“
„Ach, jaký vy jste! Jde to, nejde to! Já nechci! Nechci!“
„Ta pravá strana je čím dál tím větší,“ řekl jsem s nečekanou strohostí. „No, budiž, Eri. Už se s tebou nebudu radit. Obleč se, posnídáme a odjedeme.“
Dívala se na mne se stopami slz na tváři. Byla nějak zvláštně soustředěná. Svraštila čelo. Zdálo se mi, že chce něco říci a že to pro mne bude málo lichotivé. Ale jen si povzdechla a beze slova odešla. Zasedl jsem ke stolu. To mé rázné rozhodnutí – jako z nějakého románu o pirátech – bylo dílem okamžiku. Ve skutečnosti jsem byl stejně nerozhodný jako větrná růžice. Připadal jsem si jako slon mezi porcelánem. Jak mohu? Jak mohu? Ptal jsem se sám sebe. Ach, to je propletenec!
V pootevřených dveřích se objevil Olaf.
„Synu,“ řekl, „je mi líto. Má indiskrétnost přesahuje všechny meze, ale já to slyšel. Nemohl jsem neslyšet. Dveře se mají zavírat. A navíc máš takový sytý hlas. Hale – překonáváš sám sebe. Co od toho děvčete chceš? Aby ti padlo kolem krku proto, žes jedenkrát vlezl do nějaké dí…“
„Olafe!“ zavrčel jsem.
„Zachránit nás může jedině klid. Inu, archeolog našel hezkou vykopávku. Sto šedesát let, to už je starožitnost, ne?“
„Tvůj vtip…“
„…ti nevyhovuje. Vím. Mně taky ne. Ale co by mě potkalo, kdybych tě neznal jako svou vestu? Šel bych ti na funus, pravda? Hale, Hale…“
„Vím, jak se jmenuji…“
„A oč ti jde? Kuráte! Nástup! Pojíme a zmizíme!“

„Ani nevím kam.“

„Já náhodou vím. U moře jsou ještě k pronajmutí domky. Vezmete si auto…“

„Jak to: vezmete?“

„A co má být? Čestná stráž? Kuráte…“

„Jestli nepřestaneš, Olafe…“

„Dobrá. Já vím, ty by sis přál, aby byli šťastni všichni. Já. Ona. Ten Seol nebo Seon – ne, to nejde. Hale, odjedeme zároveň. Nanejvýš mě můžete svézt do Houlu. Tam si nastoupím do ulderu.“

„No no,“ řekl jsem, „připravil jsem ti příjemnou dovolenou, jen co je pravda.“

„Nenaříkám si. Nenaříkej ani ty. Možná, že z toho něco bude. A nyní už dost. Jde se!“

Snídaně probíhala v podivné atmosféře. Olaf povídal více než obvykle, ale celkem do vzduchoprázdna. Eri ani já jsme skoro nepromluvili. Pak bílý robot zavolal glider a Olaf s ním odjel do Klavestry pro auto. Napadlo mu to v poslední chvíli. Za hodinu již bylo auto v zahradě, naložil jsem celý svůj majetek. Také Eri si vzala své věci, zdálo se mi, že ne všechny, ale na nic jsem se neptal. Vlastně jsme vůbec nemluvili a za slunečného dne, který se stával čím dál dusnější, jsme odjeli. Napřed do Houlu – ležel trochu stranou – a tam vystoupil Olaf. O tom, že pro nás najal domek, se mi zmínil až v autě.

Vlastně jsme se ani nerozloučili.

„Poslyš, když ti pošlu oznámení… přijedeš?“

„To bych prosil. Napíšu svou novou adresu.“

„Napiš mi na poste restante do Houlu,“ řekl jsem. Podal mi svou tvrdou ruku. Kolik ještě takových bylo na celé zeměkouli?

Stiskl jsem ji, až mi kosti zapraštěly. Už jsem se neohlédl a usedl jsem za volant. Pustil jsem to hned stovkou. Jeli jsme necelou hodinu. Olaf mi řekl, kde mám ten domek hledat. Byl malý – čtyři pokoje. Bez bazénu, ale u pláže, těsně nad mořem. Když jsme na nejbližším návrší projeli kolem řady barevných domků rozhozených po pahorcích, zahlédli jsme ze silnice oceán. Ještě dříve, než se objevil, bylo slyšet jeho tlumený, daleký hukot.

Čas od času jsem pohlédl na Eri. Mlčela. Seděla strnule a jen zřídkakdy pohlédla na okolní krajinu. Domek – náš domek – měl být modrý s oranžovou střechou. Když jsem se dotkl jazykem rtů, cítil jsem slanou chuť. Silnice se vinula a sledovala čáru písčitého pobřeží. Oceán, s vlnami na dálku zdánlivě nehybnými, mísil svůj hlas s namáhavým řevem motoru.

Domek byl jeden z posledních. Malá zahrádka s keři zšedlými nánosem mořské soli nesla stopy nedávného orkánu. Vlny musely dosahovat až k nízkému plotu; tu a tam se povalovaly prázdné lastury. Šikmá střecha vybíhala dopředu a tvořila něco jako odvážně ochrnutou krempu plochého klobouku a poskytovala bohatý stín. Sousední domek bylo vidět za velkou, řídce porostlou dunou. Bylo k němu šest set kroků. Doleji, na srpkovité pláži, se rýsovaly drobné lidské postavy.

Otevřel jsem dveře.

„Eri.“

Vystoupila beze slova. Kdybych tak věděl, co se odehrávalo pod tím lehce zkrabaceným čelem. Šla po mém boku ke dveřím.

„Ne, tak ne,“ řekl jsem, „ty… nesmíš překročit práh, víš?“

„Proč?“

Zvedl jsem ji.

„Otevři…“ poprosil jsem ji.

Dotkla se prsty destičky, dveře se otevřely. Přenesl jsem ji přes práh a postavil na podlahu.

„To je takový zvyk. Pro… pro štěstí…“

Šla si prohlédnout pokoje. Vzadu byla automatická kuchyňka a jeden robot, vlastně ne robot, nýbrž takový elektrický blbeček na úklid. Mohl i servírovat. Vykonával rozkazy, ale mluvil jen pár slov.

„Eri,“ řekl jsem, „chceš jít na pláž?“

Zavrtěla hlavou, že ne. Stáli jsme v největším, bílém a zlatém pokoji.

„A co chceš, třeba…“

Dříve než jsem dokončil, zase stejný pohyb.

Už jsem věděl, co to věstí. Ale kostky byly vrženy a hra musela pokračovat.

„Přinesu věci,“ řekl jsem. Čekal jsem, jestli něco odpoví, ale usedla do křesílka zeleného jako tráva, a já jsem pochopil, že neřekne nic.

VI

Ten první den byl strašný. Eri nedělala nic ostentativně, schválně se mi nevyhýbala a po obědě se dokonce pokoušela trochu studovat – tu jsem ji požádal, abych směl zůstat v jejím pokoji a dívat se na ni. Slíbil jsem, že neřeknu ani slovo a nebudu rušit. Ale už po čtvrt hodince (tak jsem byl bystrý) mně bylo jasné, že ji má přítomnost tíží jako neviditelný balvan, prozradila mi to křivka jejích zad, její drobné, nepatrné pohyby, jejich zastíraná chtěnost, takže jsem zalit potem odtamtud utekl a začal se procházet po svém pokoji.

Neznal jsem ji ještě, ale již jsem věděl, že je to děvče bystré – a snad i víc. V dané situaci to bylo dobré i špatné. Dobré, protože i když nerozuměla – pak se aspoň domýšlela, kdo jsem, a neviděla ve mně barbarského netvora ani divocha. Špatné, jestliže tomu tak bylo, pak rada, jakou mi dal v poslední chvíli Olaf, byla bezcenná. Citoval mi aforismus, který jsem znal z knihy Hon: „Má-li být žena jako plamen, musí být muž jako led.“ A tak mou jedinou příležitost viděl v noci a nikoli ve dni. To jsem si nepřál, a proto jsem se tak trápil, ale chápal jsem, že v době tak krátké,

jakou mám, neproniknu do jejího srdce prostřednictvím slov, a ať již budu říkat cokoli, slova uváznou na povrchu. To přece žádným způsobem nevyvracelo její důvody, její plně oprávněný hněv, který se projevil pouze jednou jedinkrát, krátkým výbuchem, tenkrát, když začala křičet: „Já nechci! Nechci!“ A to, že se potom tak rychle ovládla, pokládal jsem za špatné znamení.

K večeru se začala bát. Snažil jsem se být maličký jako tráva a tichý jako voda, jako Woow, ten malý pilot, nejmlčenlivější nemluva, jehož jsem znal, který dokázal, neříkaje nic, říci a udělat všechno, co chtěl.

Po večeři – nevzala do úst, a to mi nahnalo hrůzu – jsem cítil, že ve mně pomalu roste hněv, že jsem ji chvílemi téměř nenáviděl za svá vlastní muka, a bezbřehá nespravedlnost tohoto citu je ještě prohlubovala.

Naše první opravdová noc: když mi usnula na rukou, celá ještě horká, a její chvatný dech pomalu přecházel jednotlivými, čím dál slabšími povzdechy do hlubokého spánku, měl jsem téměř jistotu, že jsem zvítězil. Po celou dobu bojovala, ne se mnou, ale s vlastním tělem, které jsem poznával od úzkých nehtů, od drobných prstů, dlaní, nohou, jejich každou částečku jako bych otvíral a probouzel k životu polibky, dechem, vkrádaje se do ní – proti její vůli – s nekonečnou trpělivostí, takže přechody byly téměř nepozorovatelné; a když jsem cítil – jako smrt – vzrůstající odpor, ustupoval jsem, začínal jsem jí našeptávat bláznivá, nesmyslná, dětinská slůvka. Tu jsem opět umlkal a pouze ji hladil, obléhal jsem ji po celé hodiny laskáním a cítil jsem, jak podléhá, a jak její křečovitá nehybnost přechází v chvění posledního odporu. A pak se zachvěla jinak, již přemožena, ale já jsem čekal, ale nic už jsem neříkal, protože to bylo nad slova. Vysvobozoval jsem ze tmy její štíhlé, na poduškách ležící paže a ňadra, levý prs, protože tam bilo srdce stále rychleji. Oddechovala čím dál prudčeji, čím dál zoufaleji, až se to stalo. To ani nebyla rozkoš, ale milost zničení a splynutí, útok na hranici těl, aby se na vteřiny v prudkosti slily v jedno. Náš bojující dech, náš žár se změnil v zatracení, vykřikla jednou slabě, vysokým dětským hlasem, a pak mě objala. Ale potom její ruce ze mne sklouzly, úkradkem, jako v hlubokém studu a smutku, jako by náhle pochopila, jak strašně jsem ji podvedl a oklamal. A já jsem začal všechno, polibky kladené do záhybů prstů, němé úpěnlivé prosby, to něžné a tolik kruté dobývání, ještě jednou. A všechno se opakovalo jako v černém horkém snu, a najednou jsem ucítil, jak ruka, která se zabořila do mých vlasů, tiskne mou tvář na své nahé rameno se silou, jaké bych se v ní nenadal. A pak, smrtelně znavena, rychle oddychujíc, jako by ze sebe chtěla vychrlit vystupňovaný žár i nenadálý strach, usnula. A já jsem ležel bez hnutí, jako mrtvý, do krajnosti napjatý, jako bych se pokoušel pochopit, zdali to, co se stalo, znamená všecko nebo nic. Těsně před usnutím se mi zdálo, že jsme zachráněni, a teprve pak se dostavil klid, velký klid. Jako na Kereneji, když jsem ležel na horkých plotnách rozpukané lávy s Arderem, omdlelým, ale viděl jsem jeho rty, dýchající za zorníkem skafandru, a věděl jsem, že to nebylo nadarmo, ale neměl jsem už ani tolik sil, abych mu aspoň otevřel kohoutek náhradní láhve: ležel jsem jako ochrnutý s pocitem, že největší věc svého života mám už za sebou, a jestli teď umřu, že to již nic nezmění, a tato má nehybnost byla jako nevyslovené ticho triumfu.

A ráno všechno začalo od začátku. První hodiny se ještě styděla, ale nevím, zda to bylo pohrdání, namířené proti mně, nebo ona pohrdala sebou za to, co se stalo. Před obědem se mi ji podařilo přemluvit k malé projížďce. Jeli jsme po silnici podél obrovských pláží. V slunci ležel Tichý oceán, šumějící kolos, zbrázděný srpy bílých a zlatých pěn, až po horizont posypaný barevnými šátečky plachet. Zadržel jsem auto tam, kde pláže končily a přecházely v nečekaný, nevelký skalní sráz. Silnice tu ostře zatáčela, a když jsme stáli metr za jejím okrajem, mohli jsme se shora dívat na dravý příboj vln. Pak jsme se vrátili k obědu. Bylo to stejné jako včera, a ve mně všechno umíralo při myšlence na noc, protože jsem to nechtěl. Tak jsem to nechtěl. Když jsem se na ni nedíval, cítil jsem její pohledy. Snažil jsem se rozluštit, co znamenaly vrásky vracející se na její čelo, nečekaná zamyšlení – a nevím jak, ani proč – chvíli před večeří, když už jsme usedali ke stolu, najednou, jako kdyby mi někdo jediným úderem otevřel lebku, pochopil jsem všechno. Měl jsem chuť bušit se pěstí do hlavy, jaký jsem byl sobecký hlupák, jaký ničema, jenž obelhával sám sebe… Seděl jsem, omráčený, bez hnutí, jen se ve mně převalovala ta bouře, pot mi vyrazil na čelo, zmocnila se mě náhlá nevolnost.

„Co je ti?“ zeptala se.

„Eri,“ zachroptěl jsem, „já jsem až teď… přísahám ti! Teprve teď jsem pochopil, teprve teď… že jsi šla se mnou, protože ses bála, že já… vid'?“

Její oči se rozšířily údivem, dívala se na mne pozorně, jako kdyby mě podezírala z nějakého podvodu, komedie…

Přikývla hlavou.

Vyskočil jsem.

„Jedeme.“

„Kam?“

„Do Klavestry. Zabal si věci. Budeme tam…“ pohlédl jsem na hodinky, „za tři hodiny.“

Stála nepohnutě.

„Opravdu?“ řekla.

„Opravdu. Eri… já nevěděl. Ano. Zní to nevěrohodně. Ale jsou jisté hranice. Ano, jisté hranice, Eri. Já to ještě dobře nechápu… Jak jsem mohl tak… já jsem snad klamal sám sebe. To je jedno. Teď už to nemá pražádný význam.“

Měla zabaleno velice rychle. Všechno se ve mně bortilo a řítilo, ale navenek jsem byl úplně, skoro úplně klidný. Když usedla vedle mne v autě, řekla:

„Hale, odpusť mi.“

„Co? Aha!“ pochopil jsem. „Ty sis myslela, že to vím…?“

„Ano.“

„Dobrá. Nemluvme už o tom.“

A zase jsme jeli stovkou; prchaly domky, fialové, bílé, safírové, silnice se vinula, zvyšoval jsem rychlost. Ruch byl velký, pak ustal. Domky ztrácely barvu, nebe se změnilo v temnou modř, objevily se hvězdy a my jsme se hnali vpřed v táhlém svištění větru.

Celá krajina zšedla, pahorky ztrácely oblost, měnily se v obrysy, v řady šedých hrbolů, silnice vystoupila z položera širokým fosforeskujícím pásem. Poznal jsem prvé domky Klavestry, charakteristickou zatáčku, živé ploty. Těsně u vchodu jsem auto zastavil. Zanesl jsem její věci do zahrady pod verandu.

„Nechci… vejít do domu. Chápeš."

„Chápu."

Nechtěl jsem se s ní loučit, prostě jsem se obrátil. Dotkla se mé ruky. Trhl jsem sebou, jako bych se spálil.

„Hale, děkuji…"

„Nic neříkej… pro lásku, jen nic neříkej…"

Uprchl jsem. Naskočil jsem do auta, vyrazilo, rachot motoru jako by mne na okamžik vykoupil. Vjel jsem – již na dvou kolech – do rovinky. Byl jsem směšný. Pochopitelně se bála, že ho zabiji. Věděla přece, že jsem se pokoušel zabít Olafa, nevinného jako lilie, jen proto, že mi nedovolil – ale ostatně! Ostatně nic. Křičel jsem tam v tom autě, mohl jsem si dovolit všechno. Byl jsem sám, motor přehlušoval mé bláznění a nevím opět, kdy jsem pochopil, co mám dělat. A ještě jednou, jako poprvé – se dostavil klid. Už ne takový, poněvadž skutečnost, že jsem tak odporně využil situace a že jsem ji takovým způsobem přinutil, aby šla se mnou, a že všecko bylo proto… to bylo horší než jakákoli věc, kterou jsem si dovedl představit, neboť mě olupovala dokonce o vzpomínky, o myšlenky na tuto noc, o vše. Sám, vlastníma rukama jsem to zničil, jakýmsi nekonečným egoismem, zaslepeností, která mi nedovolovala vidět to, co bylo přímo na povrchu, to nejzřejmější… Ona přece nelhala, když říkala, že se nebojí mne. Ani o sebe se nebála, pochopitelně. O něho.

Za okny přelétávala světélka, přesýpala se, měkce ustupovala dozadu, krajina byla nevýslovně krásná, a já, rozdrásaný, rozbolavělý, řítil jsem se za vytí pneumatik z jedné zatáčky do druhé, k Pacifiku, tam k těm skalám. Jednu chvíli, když to strojem smýklo víc, než jsem očekával, a vůz se dostal pravými koly za okraj silnice, lekl jsem se. Trvalo to zlomek vteřiny, pak jsem se dal do bláznivého smíchu – bojím se zahynout tady jen proto, že jsem se rozhodl udělat to jinde. A ten smích náhle přešel ve vzlykot. Měl bych to udělat rychle, myslel jsem si, protože už jsem jiný člověk. To, co se děje se mnou, je horší než strašné, je to odporné. A ještě něco jsem si v duchu říkal, že bych se měl stydět. Ale ta slova neměla závažnost, ani smysl. Tma byla už naprostá. Silnice skoro zela prázdnotou, v noci málokdo jezdil – tu jsem zpozoroval nedaleko za sebou černý glider. Běžel lehce, bez námahy tam, kde já jsem musel provádět neuvěřitelné věci s brzdami a plynem. Protože glidery se drží silnice magnetickou, gravitační nebo čertví jakou přitažlivostí. Mohl mě sice předjet bez zvláštní námahy, ale držel se za mnou takových osmdesát metrů. Chvíli jel trochu blíž, chvíli kousek dál, a na ostrých zatáčkách, když jsem zametal vozovku celým zadkem auta a řezal ji zleva, zůstával zpět. Nemyslím, že by mi nestačil, snad se šofér bál. Nebyl tam ostatně žádný šofér. Ale co mně je po tom glideru?

Nebylo mi to lhostejné, cítil jsem totiž, že se mi nevěší na paty jen tak náhodou. Tu mi blesklo hlavou, že je to Olaf, který nemaje (a plným právem) ke mně důvěry, co by se za nehet vešlo, schoval se tady někde v okolí, a čekal, jak se věci vyvinou. A při myšlence, že je tam můj zachránce, můj milý starý Olaf, který mi znovu nedovolí udělat to, co chci a co zamýšlím, a bude mi starším bratrem a utěšitelem, sevřelo se něco ve mně a na okamžik jsem neviděl cestu pro ten svůj rudý vztek.

Proč mě nenechá na pokoji!? pomyslil jsem si a začal jsem ze stroje ždímat poslední kapku, poslední možnost, jako kdybych nevěděl, že glider může jet bez námahy dvakrát rychleji než já. A tak jsme se řítili nocí mezi horami posypanými světélky. A přes pronikavé svištění proráženého vzduchu už bylo slyšet neviditelný, přede mnou se prostírající, obrovský, jako z bezedných propastí vycházející hukot Pacifiku.

Jen si jeď, říkal jsem si. Jen si jeď. Nevíš, co vím já. Sleduješ mě, stopuješ, nedáš mi pokoj, výborně; ale já ti uteču, já ti zdrhnu, že ani nemrkneš; a kdyby ses na hlavu stavěl, nic ti to nepomůže, protože glider ze silnice nesjede. Takže budu mít čisté svědomí i v poslední vteřině. Výborně!

Právě jsme minuli domek, kde jsme bydlili. Jeho tři osvětlená okna mě bodla, když jsem se řítil mimo, jako by mi chtěla dokázat, že není utrpení, které by se nedalo vystupňovat. Dostal jsem se na poslední úsek silnice, rovnoběžný s oceánem. Tu glider k mému zděšení najednou zvýšil rychlost a začal se drát kupředu. Uzavřel jsem mu brutálně cestu tím, že jsem zajel vlevo. Couvl, a tak jsme manévrovali – kdykoli chtěl vyrazit vpřed, zahradil jsem mu strojem levý pás silnice, snad pětkrát. Najednou, přestože jsem mu zatarasil cestu, začal mě předjíždět. Karosérie vozu se div neotřela o černý lesklý plášť střely bez oken a zdánlivě i bez lidí. V tom okamžiku jsem nabyl naprosté jistoty, že to může být jedině Olaf, protože žádný člověk by se něčeho takového neodvážil… Ale Olafa jsem přece zabít nemohl. Nemohl. Proto jsem ho pustil. Dostal se přede mne, a já myslil, že teď zase on se bude pokoušet uzavřít cestu mně, ale on jenom jel patnáct metrů před mou kapotou. No, řekl jsem si, to neškodí, a zpomalil jsem v nepatrné naději, že se třeba vzdálí, ale on se nevzdaloval. Také zpomalil. Bylo to tak asi míli od té poslední zatáčky u skal, když glider zvolnil ještě víc: jel středem, takže jsem ho nemohl předjet. Řekl jsem si, že se mi to podaří snad už teď, ale nebyly tam žádné skály, pouze písečná pláž, a vůz by se po sto metrech zaryl i s koly do písku a k oceánu by se ani nedostal. Taková hloupost nepřicházela v úvahu. Neměl jsem jiné východisko, musel jsem jet dál. Glider zpomalil ještě víc a já viděl, že hned zastaví. Jeho černá karosérie zezadu zahořela jako zalitá krví, od rudých světel. Pokusil jsem se ho nečekaně objet, ale uzavřel mi cestu. Byl rychlejší a ovladatelnější než můj – koneckonců řídil jej stroj. Stroj má vždycky rychlejší reflex. Dupl jsem na brzdy. Příliš pozdě. Zaslechl jsem strašlivý rachot, černá maska vyrostla těsně před mým sklem. Vymrštilo mě to dopředu a já ztratil vědomí. Otevřel jsem oči jako ze spánku. Jako z bezedného spánku; zdálo se mi, že plavu. Něco chladného, mokrého stékalo po mé tváři, pocítil jsem něčí ruce, třásly mnou, a něčí hlas…

„Olafe," vykoktal jsem, „proč, Olafe? Proč…"

„Hale!"

Prudce jsem se vzpřímil; opřel jsem se o loket a spatřil jsem její tvář těsně nad sebou. A když jsem usedl, tak omráčený, že jsem nebyl schopen jediné myšlenky, klesla Eri pomalu na kolena, její ramena sebou křečovitě škubala – a

já jsem ještě nevěřil. Měl jsem obrovskou hlavu, jako z vaty…

„Eri," řekl jsem podivně necitelnými rty, které byly zvláštně velké, těžké a nějak strašně ode mě vzdálené, tam kdesi vespod…

„Eri!… jsi to ty… nebo se mi to je…" A najednou do mě vjela obrovská síla, uchopil jsem ji za ramena, zvedl, vyskočil a zavrávoral i s ní – upadli jsme oba na měkký, ještě teplý písek. Líbal jsem její slanou, vlhkou tvář a plakal jsem, poprvé v životě. Také ona plakala. Dlouho jsme nemluvili. Pomalu, jako bychom se začali bát – nevím čeho – dívala se na mne upřeně, náměsíčnýma očima.

„Eri," opakoval jsem, „Eri… Eri…" Nic víc jsem nevěděl. Klesl jsem na písek přemožen slabostí a ona se lekla, pokoušela se mě zvednout, ale nedostávalo se jí sil.

„Ne, Eri," zašeptal jsem. „Ne, mně nic není, to jen tak…"

„Hale! Mluv… mluv!"

„Co mám… mluvit… Eri…"

Můj hlas ji trochu uklidnil. Někam odběhla a vrátila se s plochou nádobou, znovu mi polévala tvář vodou, byla hořká, byla to voda z Pacifiku. „Měl jsem se jí napít pořádně," mihlo mi bláhově hlavou. Zamrkal jsem. Přicházel jsem k sobě. Usedl jsem a dotkl se hlavy.

Ani jsem se nezranil. Vlasy všecko utlumily. Měl jsem jen bouli jako pomeranč, pár oděrek, ještě mi řádně šumělo v uších, ale už jsem byl téměř v pořádku. Aspoň pokud jsem seděl. Pokoušel jsem se vstát, ale nohy nějak vypovídaly poslušnost. S pokleslými pažemi klečela přede mnou a dívala se na mne.

„Jsi to ty? Opravdu?" zeptal jsem se. Až teď jsem pochopil. Otočil jsem se a navzdory závrati způsobené tímto pohybem, který mě málem připravil o vědomí, zahlédl jsem ve světle měsíčního srpku dva černé tvary, zaklíněné do sebe, o několik metrů dále, na kraji silnice. Hlas mi selhal, když jsem se k ní vrátil očima.

„Hale."

„Ano."

„Pokus se vstát… pomohu ti…"

„Vstát…?"

Neměl jsem to zřejmě v hlavě docela v pořádku. Chápal jsem, co se stalo, i nechápal. V tom glideru byla Eri? Není možná?

„Kde je Olaf?" zeptal jsem se.

„Olaf? Nevím."

„Jak to… on zde nebyl?"

„Ne."

„Ty sama…"

Přisvědčila.

A tu jsem se najednou strašlivě, nelidsky vylekal.

„Jak jsi mohla? Jak jsi jen mohla!"

Její tvář se chvěla, rty sebou cukaly, nedovedla ze sebe vypravit ani slůvko.

„Mu…sela jsem."

Opět plakala. Pomalu se utišila, upokojila. Dotkla se mé tváře. Čela. Lehkými doteky ohmatávala mou lebku, já opakoval pouhým dechem:

„Eri… Eri… to ty?"

Polilo mě horko. Pak jsem pomalu vstal, podpírala mě, jak mohla, až jsme došli k silnici. Tam jsem uviděl, jak vypadalo auto. Maska, celý předek, všechno jako harmonika. Zato glider téměř neutrpěl – teprve nyní jsem ocenil jeho převahu – kromě lehkého poškození karosérie na straně, tam, kde zachytil hlavní náraz, nestalo se mu vůbec nic. Eri mi pomohla do něho nastoupit, couvla s gliderem, vrak automobilu se dlouhým plechovým břinkotem převrátil na bok, a vyjela. Vraceli jsme se. Mlčel jsem, světla ubíhala. Na ramenou se mi kymácela hlava, pořád ještě velká a těžká. Vystoupili jsme před domkem. Okna byla dál osvětlena, jako bychom tam zrovna byli. Eri mi pomohla vysednout. Lehl jsem si do postele. Přistoupila ke stolu, obešla ho a zamířila ke dveřím. Vyskočil jsem:

„Ty odcházíš?"

Přiběhla ke mně, klekla na kolena vedle lůžka a zavrtěla hlavou, že ne.

„Ne?"

„Ne."

„A nikdy neodejdeš?"

„Nikdy!"

Objal jsem ji. Přitiskla tvář k mému obličeji a ze mne všechno vyprchávalo: dohořívající struska umíněnosti, hněvu i šílenství posledních hodin, strach, zoufalství, ležel jsem prázdný, jako mrtvý – a jen jsem ji tiskl k sobě, stále silněji, jako by se mi vracely síly; bylo ticho. Světlo se lesklo v zlatých čalounech pokoje a někde daleko, jako na jiném světě, za otevřenými okny hučel Pacifik.

Snad se to bude zdát zvláštní. Ale ten večer ani tu noc jsme nepromluvili nic. Nic, ani jediné slovo. Až na druhý den, k večeru, jsem se dověděl, jak to bylo: Jakmile jsem odjel, uhodla proč, a padla na ni hrůza. Nevěděla, co dělat. Napřed chtěla zavolat bílého robota, ale pochopila, že to nepomůže. Ani on – jinak mu neříkala – on by také nemohl. Snad Olaf. Olaf jistě, ale nevěděla, kde ho hledat, nebyl ostatně čas.

Vzala si tedy domácí glider a rozjela se za mnou. Brzy mě dohnala a držela se mi v patách, pokud ještě byla naděje, že se vracím do domku.

„Byla bys vystoupila?" zeptal jsem se.

Váhala.

„Sama nevím, myslím – že ano. Teď si to myslím, ale – nevím sama.“

Pak, když uviděla, že jedu dál, vyděsila se ještě více. Ostatek jsem věděl.

„Ne. Nechápu,“ řekl jsem. „Teď teprve nechápu. Jak jsi to mohla udělat?“

„Řekla jsem si, že… se nic nestane.“

„Věděla jsi, co chci udělat a kde?“

„Ano.“

„Jak?“

Za dlouhou dobu:

„Nevím. Snad proto, že tě už trochu znám…“

Mlčel jsem. Chtěl jsem se ještě vyptat na mnoho věcí, ale netroufal jsem si. Stáli jsme u okna. S očima zavřenýma, jako bych tušil prostory, jež oceán otvírá, řekl jsem:

„No, budiž, Eri… ale co teď. Co… bude?“

„Již jsem ti řekla.“

„Tak to nechci…“ zašeptal jsem.

„Jinak to být nemůže,“ odpověděla po dlouhé chvíli. „Ostatně…“

„Ostatně?“

„Nechci.“

Týž den k večeru opět jako by se to zhoršilo. Vracelo se to totiž a pokračovalo, znovu ustupovalo – proč? Nevím. Ona snad také nevěděla. Jako kdybychom se opravdu blízkými stávali až tváří v tvář zoufalé skutečnosti a jedině tehdy se znali a mohli si opravdu porozumět. Zase noc. A ještě jeden den. Čtvrtý den jsem ji slyšel, jak hovořila telefonem a strašně jsem se polekal. Pak plakala. Ale při obědě se již usmívala.

A to byl konec i začátek. Za další týden jsme jeli do Mae, hlavního města obvodu, a tam na úřadě, před bíle oblečeným mužem, jsme vyslovili formuli, která z nás udělala muže a ženu. Téhož dne jsem telegrafoval Olafovi. Příští den jsem zašel na poštu, ale nebylo tam od něho nic. Napadlo mi, že se někam přestěhoval, a proto to zdržení. Ale popravdě řečeno již tehdy, na poště, jako by mě bodl neklid. To mlčení nebylo Olafovi podobné, ale po tom všem, co jsme prožili s Eri, myslil jsem na to jen chvilinku a jí jsem neřekl nic. Jako bych na to byl zapomněl.

VII

Na dvojici, kterou spojila pouze divokost mého bláznovství, vycházeli jsme spolu znamenitě. Život jsme si docela zajímavě rozdělili. Došlo-li k výměně názorů, Eri dovedla hájit své stanovisko, ale pak šlo většinou o věci všeobecného rázu. Eri byla například přesvědčenou zastánkyní betrizace a hájila ji argumenty nevyčtenými z knih. Skutečnost, že své mínění tak otevřeně postavila proti mému, pokládal jsem za dobré znamení. Avšak takové diskuse se neodehrávaly ve dne. V denním světle si netroufala hovořit o mně způsobem objektivním, klidným. Anebo snad nechtěla. Nevěděla asi, co z jejích slov bude jen výtkou nějakého mého zlozvyku, směšnůstky „chlapíka z plechovky od konzerv“, (abych užil Olafova rčení), a co útokem zaměřeným na základní hodnoty mé doby. Ale v noci – snad proto, že temnota trochu redukovala mou přítomnost a oslabovala ji – hovořila se mnou o mně, totiž – o nás, a já byl rád těm tichým rozhovorům ve tmě, protože milosrdně skrývala nejedno mé ohromení.

Vyprávěla mi o sobě, o svém dětství, a takto jsem se dověděl, podruhé, či vlastně poprvé, protože vyprávění dostalo reálnou lidskou náplň, jak mistrně byla zbudována tato společnost ustavičné, citlivé stabilizované harmonie. Pokládala – ta společnost – za zcela přirozené, že mít děti a vychovávat je v prvních letech života je otázka vysokých kvalifikací a všestranné přípravy, prostě zvláštního studia. Manželé, aby získali povolení mít potomka, museli skládat něco jako zkoušky. Napřed mi to připadalo prostě neslýchané, ale po zralé úvaze jsem musel uznat, že paradoxními zvyky jsme byli zatíženi vlastně my, lidé minulosti, a ne oni. Ve staré společnosti přece nikdo nesměl postavit dům, most, léčit nemoci, vykonávat prostá administrativní opatření bez určitého vzdělání. A jedině věc nejvýše odpovědná, plození dětí, utváření jejich psychiky, byla ponechána osudu, slepé náhodě a náhodnému chtíči. Společnost pak zasáhla teprve tehdy, až došlo k omylům, na jejichž nápravu bylo nejednou pozdě.

Čili právo na dítě bylo nyní zvláštním vyznamenáním, jež nebylo udělováno komukoli. Dále, rodiče nemohli izolovat děti od jejich vrstevníků – tvořily se pečlivě vybírané skupiny dětí obou pohlaví, kde byly zastoupeny nejrůznější povahy. Tak zvané „těžko vychovatelné děti“ byly podrobovány dodatečným hypnagogickým zásahům. A vyučování vůbec začínalo velice záhy. Nebyly to hodiny čtení a psaní, k tomu docházelo daleko později. Nezvyklost vyučování nejmladších tkvěla v tom, že do funkce světa, Země, do bohatství a mnohotvárnosti společenského života byly zasvěcovány zvláštním druhem her. Již čtyřletým až pětiletým dětem byly tak jakousi přirozenou cestou vštěpovány zásady tolerance, soužití, úcty k odchylným názorům a zdůrazňována bezvýznamnost těch nejodlišnějších vnějších fyzických znaků u dětí (tedy lidí) různých ras. To všecko se mi zdálo velice krásné, ale s jedinou, ale zato zásadní výhradou. Neotřesitelným základem toho světa, jeho všeřídícím pravidlem, byla betrizace. Výchova zřejmě směřovala právě k tomu, aby byla přijímána jako samozřejmost, stejně jako narození a smrt. Dokonce i když jsem slyšel, jak ve škole přednášejí dějepis, zmocňoval se mě hněv, který jsem jen stěží přemáhal. V tomto pojetí byly dřívější doby epochou zvířeckosti a barbarského, nezkroceného plemenění, prudkých katastrof hospodářských a vojenských. Ale i úspěchy civilizace – ty nezatajované – byly líčeny jako úspěch oněch sil a směrů, které lidem umožňovaly přemáhat tmářství a surovost doby. Bylo jich tedy dosaženo nějak navzdory všeobecné tendenci žít na úkor druhých. To – stálo tam – čeho se dosahovalo jen s největší námahou, co mohlo být vyplněním tužeb pouze nečetných jedinců, k čemu vedla cesta plná nebezpečí a odříkání, kompromisů a morálních porážek, vykupujících hmotné úspěchy, je nyní všeobecné, snadné a zabezpečené.

Pokud se mluvilo všeobecně, ještě to ušlo. Byl jsem ochoten uznat zavržení řady jevů z minulých dob, řekněme válek. Rovněž jsem musel počítat za úspěch – a nikoli za ztrátu – naprosté odstranění různic, napětí, mezinárodních konfliktů. I když mi to zpočátku připadalo překvapující, snad i trochu podezřelé. Konflikty, rozpory přece musí existovat, jenže se o nich nemluví. Ale horší bylo, když se přehodnocování dotýkalo mých věcí nejsoukromějších. Neboť kosmických výprav se nezřekl jen Starek ve své knize (podotýkám, že napsané půl století před mým návratem).

Tu mě mohla lecčemus naučit Eri, absolventka archeologie. První, již betrizovaná generace změnila radikálně svůj postoj k astronautice. Avšak i po změně kladných znamének na záporná zůstal zájem nadále intenzívní. Soudilo se tehdy, že došlo k tragickému omylu, který vyvrcholil právě v letech příprav naší expedice. Tehdy totiž obdobné výpravy startovaly hromadně. Omyl netkvěl pouze v tom, že výsledky těchto výprav byly hubené, že prozkoumání oblasti v poloměru mnoha světelných let od Slunce nepřineslo – až na objevení primitivních a nám naprosto cizích forem vegetace na nečetných planetách – setkání se žádnou vysoce vyvinutou civilizací. Za nejhorší se nepokládalo ani to, že hrůzné trvání letu – jak budou vytyčovány cíle stále vzdálenější – bude měnit osádky raket, těchto vyslanců Země, ve stádo nešťastných, na smrt zmučených bytostí, které po přistání tady i tam budou potřebovat všestrannou péči a rekonvalescenci. Jinými slovy, rozhodnutí vyslat ty nadšence do kosmu je bezhlavost a ukrutenství. Ale nejpádnější námitkou bylo, že dobýt vesmíru se stalo údělem Země, která ještě neučinila všechno pro sebe samu, jako by nebylo zřejmé, že nekonečné hlubiny lidského utrpení, nespravedlnosti, strachu a hladu nebudou odstraněny hrdinskými lety do vesmíru.

Ale takto uvažovala, jak říkám, první betrizovaná generace. Potom přirozený běh událostí přinesl zapomenutí a nezájem. A když se děti dovídaly o romantickém údobí astronautiky, divily se a snad i pociťovaly trochu hrůzu před těmi svými nepochopitelnými předky, stejně cizími a stejně záhadnými, jako byli naši pradědové, účastníci loupeživých válek a výprav za zlatem. Mě nejvíc ohromoval právě ten nezájem, protože byl horší než naprosté odsouzení – naše životní dílo bylo zahaleno mlčením, bylo pohřbeno a zapomenuto.

Eri se nepokoušela vzbudit ve mně nadšení pro nový svět, nesnažila se mě ukvapeně obrátit na novou víru – vyprávěla mi prostě o životě tak, že hovořila o sobě – a právě proto, že hovořila o sobě – podávala o něm svědectví sama sebou, takže jsem nemohl zavírat oči před jeho světlými stránkami.

Byla to civilizace, která neznala strach. Všechno, co existovalo, sloužilo lidem. Důležité bylo pouze jejich pohodlí, uspokojení potřeb běžných i těch nejrafinovanějších. Všude, ve všech oblastech, kde přítomnost člověka, nestálost jeho citů, pomalost jeho reakcí mohla způsobit sebemenší riziko, byl člověk nahrazen mrtvými zařízeními, automaty.

Byl to svět uzavřený před nebezpečím. Nebylo v něm místo na hrůzu, boj, násilí jakéhokoli druhu. Svět mírnosti, měkkých forem a obyčejů, neostrých přechodů, nedramatických situací, stejně překvapivých jako byla má nebo naše (myslím tím Olafa) reakce na něj.

My jsme přece za těch deset let zakusili tolik hrůz, poznali blízkost zkázy, vše, co je člověku nepřátelské, co ho zraňuje a láme. A když jsme se vraceli, měli jsme toho po krk, ba více než po krk. A každý z nás by se vrhl na toho, kdo by oznámil, že se návrat opozdí, že budeme muset čelit dalším měsícům života v kosmické pustině. A nyní my, když jsme již nemohli déle snášet to ustavičné riziko, nevypočitatelnou možnost srážky s meteoritem, to věčné napětí a očekávání, muka, jaká jsme prožívali, když se nějaký Arder nebo Ennesson nevraceli z průzkumného letu, my jsme se najednou začali odvolávat na tu dobu hrůzy, jako na něco jedině správného, co nám propůjčuje důstojnost a hodnotu. A přece jsem se ještě nyní zachvěl, když jsem si vzpomněl, jak jsme čekali, skloněni v těch nejpodivnějších pozicích nad kulatou rádiovou kabinou. Čekali a čekali v tichu přerušovaném jedině monotónním bzukotem signálu vysílaného automatickým zařízením rakety a hleděli, jak v mrtvém namodralém světle kanou krůpěje potu z čela radisty napjatého stejným očekáváním, zatímco nehlučně běžel poplašný stroj, až konečně přinesl úlevu okamžik, kdy se jeho ručička dotkla červeného bodu na ciferníku. Úlevu… protože pak již jsme mohli zahájit pátrání a třeba sami zahynout, ale to nám opravdu připadalo snesitelnější než čekání. My – piloti, nevědci, byli jsme vlastně staří kluci, náš čas se zastavil již tři roky před vlastním startem.

Během těchto tří let jsme procházeli zkouškami postupně vzrůstajícího psychického přetížení. Mělo tři hlavní etapy, tři stanice nazývané krátce: Mandl, Strašidelný zámek a Korunovace.

Strašidelný zámek znamenal uzavření v malé kabině, odříznuté od světa tak dokonale, jak si lze představit. Nevnikal tam žádný zvuk, paprsek světla, špetka vzduchu, záchvěv zvenčí. Kabina, podobná malé raketce, byla opatřena cvičnou aparaturou, zásobou vody, potravin a kyslíku. A tam jsme museli žít, nečinně, nemajíce absolutně nic na práci po celý měsíc, který se nám zdál věčností. Nikdo odtamtud neodešel stejný, jak tam vstoupil. Já, jedno z nejtvrdších želízek doktora Janssena, jsem až třetí týden začal vidět věci, jaké ostatní pozorovali již čtvrtý pátý den: obludy bez tváře, beztvaré postavy vystupující z mrtvolně fosforeskujících ukazovatelů, aby se se mnou pouštěly do nesmyslných rozhovorů, utkvívaly nad mým zpoceným čelem, jehož hranice se ztrácely a ono rostlo, měnilo se a konečně – to byl snad nejpříšernější okamžik – začalo se nějak osamostatňovat. Zprvu cukalo jednotlivými fibrilami svalů, pak přes mravenčení a zdřevěnění přecházelo do křečí, potom do pohybů, které jsem nechápavě a ohromeně pozoroval. A kdybych nebyl měl průpravu, kdybych nebyl měl teoretická vodítka, byl bych ochoten věřit, že mýma rukama, krkem, hlavou vládnou démoni. Vyčalouněný vnitřek kabiny prý viděl nepopsatelné, nevyjádřitelné scény: Janssen a štáb jeho lidí byli pomocí svých přístrojů svědky toho, co se v kabině odehrávalo, ale nikdo z nás to – tehdy – nevěděl. Pocit odtrženosti musel být autentický a plný. Nedovedli jsme si proto vysvětlit mizení některých doktorových asistentů. Až během cesty mí Gimma vyprávěl, že se prostě lámali psychicky. Jeden z nich, jakýsi Gobbek, prý se pokoušel násilím otevřít kabinu, protože nemohl déle přihlížet mukám člověka, který v ní byl uzavřen.

Ale to byl teprve Strašidelný zámek. Pak následoval Mandl, s překlopnými stoly a centrifugami a s ďábelským akceleračním strojem, který byl zkonstruován na zrychlení až čtyři sta gé, nikdy přirozeně nedosažené, jež by však člověka změnilo v louži. Ale i takových sto gé stačilo, aby ve zlomku vteřiny celá záda kandidáta mokvala krví, která

prosákla kůží.

Závěrečnou zkoušku, Korunovaci, jsem absolvoval celkem dobře. Bylo to poslední síto, poslední třídicí stanice. Al Martin, který tehdy na Zemi vypadal jako po návratu já, obr, jediná masa ocelových svalů, vtělený klid, jak se navenek zdálo, vrátil se z Korunovace v tak zbědovaném stavu, že ho ihned odvezli ze Střediska. Ta Korunovace byla věc poměrně prostá. Vzali člověka, navlékli do skafandru, vyvezli na oběžnou dráhu kolem Země a ve výšce asi sto tisíc kilometrů, kde Země zářila jako pětinásobný Měsíc, prostě ho katapultovali z rakety do prostoru a pak odletěli. A člověk musel, vznášeje se a pohybuje rukama a nohama, čekat na jejich návrat, na záchranu. Skafandr byl bezpečný, pohodlný, měl kyslíkovou soupravu, aklimatizační zařízení, hřál a dokonce krmil člověka výživnou pastou, vymačkávanou každé dvě hodiny ze zvláštního náústku. Nemohlo se tedy nic stát, leda že by se byl pokazil rádiový přístroj, upevněný ke skafandru zvenčí, který dával automatickým signálem zprávu, kde pluje jeho majitel. V tom skafandru chyběla pouze jediná nezbytná věc: rádiové spojení, ovšem úmyslně, takže člověk nemohl slyšet žádné hlasy kromě svého. S tou nehmotnou černí a s hvězdami kolem sebe muselo se čekat v beztížném stavu. Sice dost dlouho, ale nijak zvlášť dlouho. Více nic.

Ano, ale lidé z toho upadli v šílenství: do rakety je vnášeli v jakýchsi epileptických záškubech. To bylo v největším rozporu se vším, co bylo v člověku. Naprostá anihilace, zatracení, smrt při plném vědomí. Poznali jsme tam, co je to věčnost. Vstupovala do nás a dávala nám okusit svou příšernou chuť. Poznatek považovaný vždycky za nezískatelný na vlastní oči, poznatek o všesměrné bezednosti existence mimo Zemi, stal se naším údělem. Nekonečný pád, hvězdy mezi tak nepotřebnýma, komíhajícíma nohama, zbytečnost, neužitečnost rukou, úst, gest, jakéhokoli pohybu i nehybností. Ve skafandrech se ozýval křik, nešťastníci ječeli…

Dost. Dost vzpomínek na to, co bylo, to přece byla pouze zkouška, úvod, pokus prozíravě připravený, a navíc dokonale zabezpečený. Ani jedinému z „korunovaných“ se ve smyslu fyzickém nic nestalo. Raketa Báze je všecky našla. Pochopitelně ani to nám neříkali, aby autentičnost situace byla co největší.

Mně dopadla Korunovace dobře. Měl jsem totiž svůj vlastní systém. Bylo to velmi prosté a zcela nepoctivé: nemělo se to dělat. Když mě vymrštili z katapultu, zavřel jsem oči. Pak jsem přemýšlel o všech možných věcech. Jediné, čeho člověk musel mít habaděj, to byla vůle. Museli jste si říci, že ty nešťastné oči neotevřete ani nevím za co. Janssen, tuším, věděl o tom mém kousku. Nemělo to pro mne žádné následky. Třeba mi to připočetli k dobru?

Ale to vše se odehrálo na Zemi, nebo v její blízkosti. Pak následoval již nevymyšlený a laboratorně nevytvořený kosmický prostor, který zabíjel opravdu, ne naoko. A který nás výjimečně ušetřil: Olafa, Gimmu, Thurbera, mne, těch sedm z Ulixa – a dokonce nám dovolil se vrátit. A pak my, kteří po ničem tolik netoužili jako právě po klidu, jakmile jsme se dožili tak dokonalého splnění svého snu, okamžitě jsme jím opovrhli. To řekl, tuším, Plato: „Nešťastníku – budeš mít, co sis přál.“

VIII

Jednou v noci, hodně pozdě, leželi jsme unaveni milováním, Eri odpočívala na boku a měla tvář položenu v ohbí mého lokte, a já, když jsem zvedl oči, mohl jsem spatřit za otevřeným oknem hvězdy v propastech mezi mračny. Vítr nevanul, záclona před okny visela bez hnutí jako bělavý přízrak, ale z širého moře přicházely mrtvé vlny a já jsem slyšel táhlý šum, který je oznamoval. Následovalo roztříštěné šplouchnutí, s jakým se rozbíjely na pláži, potom na několik úderů srdce nastalo ticho a neviditelné vody znovu útočily ve tmě na plochý břeh. Ale já téměř neslyšel to opakované, rytmické memento pozemské přítomnosti. Díval jsem se očima široce otevřenýma na Jižní kříž. Jeho Beta byla naší vůdkyní a každý den začínal jejím zaměřením, takže na konci jsem je konal již docela automaticky, zaujat jinými myšlenkami. Vedl nás neklamně, ten nikdy nehasnoucí maják v pustině. Cítil jsem téměř v rukou stisk pák, jimiž jsem pohyboval, abych světelný bod, hrot tmy, dostal do středu zorného pole, zatímco měkká gumová obruba okuláru doléhala na obočí a tváře. Tato hvězda, jedna z nejvzdálenějších, se nezměnila bezmála až k cíli a svítila stejně lhostejně, zatím co celý Jižní kříž se dávno rozpadl a přestal pro nás existovat, protože jsme pronikli mezi jeho ramena. A pak ten bílý bod, ten hvězdný obr, přestal být tím, čím se nám zdál na počátku – výzvou. Jeho neměnnost nám ukázala svou pravou tvář, byla svědectvím bezvýznamnosti našeho počínání, lhostejnosti prostoru, vesmíru, s níž se nikdy nikdo nedovedl smířit.

Ale nyní, když jsem se pokoušel mezi dvěma útoky Pacifiku zaslechnout dech Eri, málem jsem tomu nevěřil, mohl jsem si mlčky opakovat „opravdu, opravdu jsem tam byl“ a potvrzení nijak neoslabilo můj bezmezný údiv. Eri se pohnula. Chtěl jsem se odtáhnout, udělat jí víc místa, ale vtom jsem ucítil její pohled.

„Nespíš,“ zašeptal jsem. Naklonil jsem se, chtěl se rty dotknout jejích, ale položila mi na ústa špičky prstů. Chvíli je tam držela, pak jimi sklouzla podél klíční kosti k hrudníku a objela tvrdou jamku mezi žebry. Přitiskla na ni ruku.

„Co je to?“ zašeptala.

„Jizva.“

„Co to bylo?“

„Úraz.“

Zmlkla. Cítil jsem, že se na mne dívá. Pozvedla hlavu. Její oči byly pouhou tmou, bez lesku, viděl jsem sotva obrys ramene, oddechující, bílý.

„Proč mi to neřekneš?“ zašeptala.

„Eri…“

„Proč nechceš nic říci?“

„O hvězdách?“ pochopil jsem najednou. Mlčela. Nevěděl jsem, jak odpovědět.

„Myslíš, že nepochopím?“

Díval jsem se na ni zblízka, skrze tmu, skrze hukot oceánu, který naplňoval a opouštěl pokoj, a nevěděl jsem, jak jí to

vysvětlím.

„Eri.“

Chtěl jsem ji obejmout. Uvolnila se a usedla na posteli.

„Nemusíš vyprávět, když nechceš. Ale řekni, proč?“

„Nevíš? Opravdu nevíš?“

„Ted již vím. Chtěl jsi mne… šetřit?“

„Ne. Bojím se prostě.“

„Čeho?“

„Sám dobře nevím. Nechci se toho dotýkat. Ničeho se nezříkám. Je to ostatně nemožné. Ale mluvit, to by znamenalo – jak se mi zdá – uzavřít se do toho. Přede všemi, před vším, před tím, co je… teď.“

„Rozumím,“ řekla tiše. Bledá skvrna jejího obličeje zmizela, sklonila hlavu.

„Myslíš si, že to nepovažuji za nic…“

„Ne, ne,“ pokoušel jsem se ji přerušit.

„Počkej, teď já. To, co si myslím o astronautice, a že jsem sama nikdy Zemi neopustila, to je jedna věc. Ale to nemá nic společného s tebou a se mnou. Nebo vlastně má, protože jsme spolu. Jinak bychom nebyli – nikdy. Astronautika – to jsi pro mne ty. Proto jsem si to přála… ale nemusíš. Je-li tomu tak, jak říkáš. Cítíš-li to tak.“

„Řeknu.“

„Ale ne dnes.“

„Dnes.“

„Polož se.“

Klesl jsem do polštářů… Šla po špičkách a bíle zazářila ve tmě. Zatáhla záclonu. Hvězdy zmizely. Zůstal pouze táhlý, s mrtvou neodbytností se vracející hukot Pacifiku. Neviděl jsem již téměř nic. Závan prozradil její kroky, lůžko se prohnulo.

„Vidělas někdy raketu typu Prométheus?“

„Ne.“

„Je mimořádně velká. Na Zemi by vážila přes tři sta tisíc tun.“

„A vás bylo tak málo.“

„Dvanáct. Tom Arder, Olaf, Arne, Thomas – piloti. No a já. A sedm vědců. Ale jestli se domníváš, že tam bylo místo, mýlíš se. Devět desetin hmoty je pohon. Fotoagregáty. Skladiště, zásoby, náhradní soustrojí – obytná část je nevelká. Každý z nás měl svou kabinu, kromě společných. V centrální části trupu – ležely ústředny a malé raketky pro přistání a rakety-sondy – ještě menší, které braly vzorky korony…“

„Nad Arkturem jsi byl v takové sondě?“

„Ano, s Arderem.“

„Proč jste neletěli spolu?“

„V jedné raketě? Protože to je menší pravděpodobnost.“

„Proč?“

„Sonda, to je chlazení, víš. Taková – létající chladnička. Místo jen na sezení. Sedíš v ledové skořápce. Ten led taje na straně pancíře a znovu mrzne na trubicích. Kompresory se mohou pokazit. Stačí okamžik, zaseknutí, venku je totiž osm, deset nebo dvanáct tisíc stupňů. Když se zastaví ve dvoumístné raketě, musí zahynout dva lidé. Jinak – jeden, rozumíš?“

„Rozumím.“

Nechala ruku ležet na tom necitlivém místě mého hrudníku.

„To se stalo… tam?“

„Ne. Eri – budu ti třeba vyprávět o něčem jiném.“

„Dobrá.“

„Jen si nemysli… to nikdo neví.“

„To?“

Jizva vystoupila pod teplem jejích prstů – jako by začínala opět žít.

„Ano.“

„Jak je to možné? A Olaf?“

„Ani Olaf ne. Nikdo. Obelhal jsem je, Eri. Nyní ti o tom už musím vyprávět, zašel jsem příliš daleko. Eri… stalo se to v šestém roce. Již jsme se vraceli, ale v oblasti mraku se nedá letět příliš rychle. Je to nádherný pohled, čím rychleji letadlo letí, tím prudší je luminiscence mračna – za námi se táhl mrak, ne jako ocas komety, spíše jako polární záře, rozvlátý na strany do hlubin nebe, k Alfě Eridanu, na tisíce a tisíce mil… Arder a Ennesson již s námi nebyli. Venturi již byl také mrtev. Probouzel jsem se vždycky v šest hodin ráno, tehdy se totiž světlo měnilo z tmavomodrého na bílé. Uslyšel jsem Olafa, mluvil z kormidelní kabiny. Zpozoroval něco zajímavého. Sestoupil jsem dolů. Radar ukazoval skvrnku ležící stranou kursu. Přišel Thomas a my přemýšleli, co to může být. Na meteor to bylo příliš velké, meteory se, mimochodem, nikdy nepohybují samy. Pro všechny případy jsme ještě zmenšili rychlost. To probudilo ostatní. Když přišli, vzpomínám si, že Thomas žertoval, že je to jistě letadlo. Nejednou se to říkalo. V prostoru musí být letadla z jiných soustav, ale spíše by se setkali dva komáři, kteří vzlétli na dvou protilehlých stranách zeměkoule. Byli jsme již blízko rozvětvení toho studeného mlhovinného mračna, prach tak zřídl, že bylo pouhým okem vidět hvězdy šesté velikosti. Ukázalo se, že ta skvrnka je planetoida. Něco jako Vesta. Asi tak čtvrt bilionu tun, možná více. Výjimečně pravidelná, skoro kulovitá. To je vzácnost. Měli jsme ji před špičkou na dva miliparseky. Letěla kosmickou a my za ní. Thurber se mne zeptal, zda můžeme přilétnout blíž. Řekl jsem, že můžeme, na čtvrt miliparseku.

Přiblížili jsme se. V teleskopu vypadala jako ježura – koule naježená ostny. Zvláštnost. Div ne muzeální. Thurber se začal dohadovat s Bielem, zda je tektonického původu. Thomas prohodil, že se to dá zjistit. Energeticky by to neznamenalo žádnou ztrátu, stejně jsme ještě nezačali zvyšovat rychlost. Vzlétne, nasbírá pár vzorků a vrátí se. Gimma váhal. S časem jsme na tom byli dobře – měli jsme ještě pořád rezervu. Konečně dal souhlas. Jistě proto, že jsem tam byl. I když jsem nic neříkal. Snad právě proto. Vyvinul se totiž mezi námi takový vztah – ale o tom někdy jindy. Zabrzdili jsme. To chvíli trvá – planetka se mezitím vzdálila, měli jsme ji na radarech. Byl jsem neklidný, protože od nástupu zpáteční cesty – jedna nepříjemnost za druhou. Havárie, hloupé, které se však daly těžko odstranit – a celkem bez rozumného důvodu. Nejsem pověrčivý, i když věřím na zákon série. Ale koneckonců neměl jsem žádné argumenty. Vypadalo to jako dětinskost – přesto jsem sám přezkoušel Thomasův motor a řekl jsem mu, aby si dával pozor. Na prach."

„Nač?"

„Na prach. V oblasti studeného mračna působí planetoidy jako vysavače prachu, víš. Stahují ho z prostoru, v němž obíhají – mají na to čas. Usazuje se ve vrstvách, takže se její objem může zdvojnásobit. Ale stačí maličkost, náraz tryskových plynů, silnější dupnutí, a oblak prachu se zvedne a visí. Řekla bys hloupost, ale není nic vidět. Tak jsem mu to řekl. Věděl to ostatně právě tak dobře jako já. Olaf ho odpálil z bočního katapultu, a já šel nahoru, ke goniu. Naváděl jsem ho na cíl. Viděl jsem, jak se blíží, jak manévruje, obrátil raketu a nechal ji klesnout na povrch, jako na provázku. Pak jsem ho samozřejmě ztratil z očí."

„Tys ho viděl v radaru?"

„Ne, opticky – dalekohledem. Infračerveným. Ale po celou dobu jsem s ním hovořil rádiem. Ve chvíli, kdy jsem si pomyslil, že už jsem dávno neviděl, aby Thomas tak opatrně přistával (my jsme všichni nějak začali dávat víc pozor, když jsme nastoupili zpáteční cestu), spatřil jsem slabý záblesk a po kotouči planetoidy se pomalu šířila černá skvrna. Gimma, který seděl vedle mne, myslil, že Thomas v poslední chvíli, aby přibrzdil pád, vyfoukl oheň. Tak se to říká. Pilot vyrazí jediný kratinký plamen z trysek. Pochopitelně za takových podmínek ne. Ale věděl jsem, že by to Thomas nikdy neudělal. To musel být blesk."

„Blesk? Tam?"

„Víš, každé těleso, které se pohybuje velkou rychlostí v mračnu, nabíjí se statickou elektřinou, třením. Mezi Prométheem a planetkou byl rozdíl potenciálů. To mohou být miliardy voltů, ba i víc. Když Thomas přistával, přeskočila jiskra. To byl ten záblesk. Prudkým žárem se zvířil prach a v minutě byl celý kotouč planetky zakryt mraky. Neslyšeli jsme ho. Jeho rádio jenom praskalo. Měl jsem vztek hlavně na sebe, že jsem to podceňoval. Raketa měla speciální bleskosvody, hrotové, a náboj by po ní měl stéci v podobě Elmových plaménků. Tiše. Ale neštěkl. K výbojům ostatně dochází, ale ne k takovým. Ten byl výjimečně silný, Gimma se mě zeptal, co myslím, kdy se mračno usadí. Thurber se neptal na nic. Bylo jasné, že to potrvá dny."

„Dny?"

„Ano. Přitažlivost je tam neobyčejně malá. Kámen vypuštěný z ruky padá někdy hodiny. Natož prach, vymrštěný do výšky několika set metrů. Řekl jsem Gimmovi, aby se věnoval své práci, že musíme počkat."

„A nedalo se nic dělat?"

„Ne. Totiž, kdybych měl jistotu, že je Thomas v raketě, mohl bych to riskovat. Obrátil bych Prométhea zádí k planetce, přiblížil bych se, a foukl do toho smetí zblízka na plný tah, aby se rozletělo po celé galaxii, ale takto jsem neměl jistotu. A hledat ho…? Povrch planety se rovnal – co já vím – Korsice. Kromě toho bych v té prachové cloně mohl kolem něho projít na dosah ruky a neuviděl bych ho. Existovalo jediné východisko. Bylo v jeho rukou. Mohl odstartovat a vrátit se."

„Neudělal to?"

„Ne."

„Nevíš proč?"

„Tuším. Musel by startovat naslepo. Já jsem viděl, že ten mrak sahá, no, půl míle nad povrch, ale on to neviděl. Bál se asi srážky s nějakým převisem, nějakou skálou. Třeba přistál na dně nějaké hluboké průrvy. No, tak jsme se vznášeli jeden den, druhý – kyslíku a zásob měl na šest dní. Železná zásoba. Pochopitelně nikdo nebyl s to něco dělat. Chodili jsme a vymýšleli, jak Thomase z té kaše vytáhnout. Emitory, různé délky vln. Vrhali jsme tam dokonce pochodně. Ale ani nevzplály, ten mrak byl černý jako hrob. Třetí den a třetí noc. Měření ukazovalo, že prach sedá, ale nebyl jsem si jist, zda opadne docela za těch sedmdesát hodin, které Thomasovi zbývaly. Bez zásob tam mohl vydržet i déle, ale ne bez vzduchu. Tu jsem dostal nápad. Uvažoval jsem takto: Thomasova raketa je z velké části z oceli. Nejsou-li na planetoidě rudy, snad se mi ho podaří objevit pomocí ferrodetektoru. To je přístroj na objevování železných předmětů, víš? Měli jsme velmi citlivý. Reagoval na hřebík ve vzdálenosti tří čtvrtin kilometru. Raketu by objevil na mnoho mil. Museli jsme s Olafem na přístroji ledaco zkontrolovat. Pak jsem řekl Gimmovi co a jak a – letěl jsem."

„Sám?"

„Ano."

„Proč sám?"

„Protože bez Thomase už jsme zbyli pouze dva a Prométheus musel mít pilota."

„A oni s tím souhlasili?"

Usmál jsem se ve tmě.

„Byl jsem první pilot. Gimma mi nemohl rozkazovat, jen navrhovat, a já jsem zvážil možnosti a řekl jsem ano, nebo ne. To znamená, řekl jsem pochopitelně ano. Ale v havarijní situaci jsem rozhodoval já sám."

„A Olaf?"

„No, znáš již trochu Olafa. Dovedeš si představit, že jsem neodletěl – hned. Ale koneckonců Thomase jsem vyslal já.

Nemohl to popřít. Hlavně, že jsem letěl. Pochopitelně bez rakety.“

„Bez rakety?“

„Ano. Ve skafandru s raketovou pistolí. To chvilku trvalo, ale ne tak moc dlouho, jak by se zdálo. Jedinou potíž jsem měl s ferrodetektorem. Byl velký jako bedna, a strašně nešikovný k tomu. Nevážil tam samozřejmě nic, ale když jsem se ponořil do mračna, musel jsem dávat pozor, abych na něco nenarazil. Mračno, když jsem se přiblížil, přestal jsem vidět, jen hvězdy se ztrácely jedna za druhou, napřed jednotlivě, od okraje, pak již bylo půl nebe černého. Pak jsem se ohlédl, Prométheus z dálky celý svítil, měl takové zařízení, pro zluminizování pancíře. Vypadal jako dlouhá bílá tužka s hříbkem na konci. To byl fotonový reflektor. Najednou všechno zmizelo. Přechod byl ostrý. Snad vteřina černé mlhy, pak již nic. Rádio jsem měl vypnuté, místo něho zpíval ve sluchátku ferrodetektor. K okraji oblaku jsem letěl sotva pár minut, ale na povrch jsem klesal přes dvě hodiny – musel jsem dávat pozor. Elektrická svítilna, jak jsem ostatně očekával, nebyla k ničemu. Začal jsem hledat. Víš, jak vypadají velké krápníky v jeskyních?…“

„Vím.“

„Tak nějak to vypadalo – jenže ještě podivněji. Mluvím o tom, co jsem uviděl později, až mrak klesl, protože při tom hledání jsem neviděl nic, jako kdyby mi někdo zalil smolou zorník skafandru. Bednu jsem měl na popruzích. Musel jsem pohybovat anténkou, naslouchat a jít s napřaženýma rukama – nikdy v životě jsem nespadl tolikrát jako tam. Díky nepatrné gravitaci to nebylo nebezpečné; přirozeně, kdyby bylo aspoň trošíčku vidět, stačil by člověk desetkrát chytit rovnováhu. Ale tak – těžko o tom vyprávět někomu, kdo to nezná. Ta planetka se skládala z nakupených jehlic, vratkých balvanů. Došlápl jsem a začal se někam řítit, samozřejmě s tou opilou pomalostí; odrazit jsem se nemohl, protože bych zase čtvrt hodiny poletoval vzhůru. Musel jsem prostě vyčkávat. Pokoušel jsem se jedině jít dál, pak se pode mnou dávala do pohybu suťová pole, ty trosky, sloupy, úlomky kamene, všecko se taktak drželo pohromadě, protože to vázala pranepatrná síla – což neznamená – že by při pádu nemohl velký kámen zabít člověka – protože pak působí hmota, ne váha. Štěstí, že je vždycky čas uskočit, přirozeně, je-li tu lavinu, ten sesuv vidět… nebo slyšet. Ale tam vzduch nebyl, a tak jsem se orientoval jedině podle záchvěvů skály pod podrážkami, kdy jsem zase vyšinul z rovnováhy celý skalní palác a mohl jsem jen čekat, zdali se z té smoly nevynoří balvan, který by mě mohl rozdrtit… Jedním slovem, potuloval jsem se tam celé hodiny a už dávno jsem přestal pokládat svůj nápad s ferrodetektorem za geniální… Také z toho důvodu jsem musel dávat pozor na každý krok, protože jsem se z neopatrnosti už několikrát octl ve vzduchu – to znamená, vznášel jsem se jako v bláznivém snu. Konečně jsem zachytil signál. Asi osmkrát jsem ho ztratil, nevzpomínám si přesně, stačí, že když jsem našel raketu, byla na Prométheu již noc.

Stála šikmo, napůl pohřbená v tom ďábelském prachu. To je ta nejsypčí, nejjemnější věc na světě, víš? Látka téměř nehmotná. Nejmenší prášek klade na Zemi ruce daleko větší odpor. Zrníčka jsou tak neuvěřitelně malá… Nahlédl jsem do rakety, nebyl tam. Říkal jsem, že stála šikmo, ale docela jistý jsem si tím nebyl. Člověk tam nemohl určit kolmici bez speciálních přístrojů. Bez nich by to trvalo hodiny, a obyčejná olovnice, protože by skoro nic nevážila, poletovala by jako moucha na konci provázku, místo aby jej pořádně natáhla… Nedivil jsem se, že se nepokoušel o start. Vstoupil jsem do rakety. Hned jsem uviděl, že se snažil najít přesnou kolmici pomocí toho, co měl po ruce, ale že se mu to nepovedlo. Zásob zbylo hodně, kyslík téměř žádný. Musel přepumpovat všechno, co měl do lahví skafandru, a odešel.“

„Proč?“

„Ano. Já se také ptal proč, byl tam čtyři dny. V takové raketě je pouze křeslo, obrazovka, páky a za zády vstupní otvor. Chvíli jsem tam seděl. Již mi bylo jasné, že ho nenajdu. Na okamžik mě napadlo, že třeba odešel zrovna v tom okamžiku, kdy já jsem přistál, že užil plynové pistole, aby se vrátil na Prométhea a už tam sedí, zatímco já tady šplhám po těch opilých troskách… Vyskočil jsem z rakety tak energicky, že mě to vyneslo vzhůru a letěl jsem.

Žádný pocit směru, nic. Víš, jaké je to, když zahlédneš v naprosté tmě jiskřičku? Jaké fantazie z ní oči spřádají? Jaké paprsky, vidiny z ní vyvozují… nuže, se smyslem pro rovnováhu je to tak nějak podobně. Tam, kde vůbec není tíže, to ještě ujde, jakmile si člověk zvykne, ale kde se vyskytuje neobyčejně slabá přitažlivost, jako na té skořápce… reaguje smysl pro rovnováhu při podráždění způsobem chybným, abych neřekl pochybným. Hned se ti zdá, že letíš vzhůru jako svíce, hned že padáš do propasti, a tak dokola. A ještě jsou další zmatky: kroužení a vzájemné přemísťování rukou, nohou, trupu, jako by si to všechno vyměnilo polohy, jako by hlava nevyrůstala mezi rameny…

Tak jsem si tam poletoval, až jsem narazil na jakousi stěnu, odrazil jsem se, další let… zachytil jsem se o něco, obrátilo mě to, ale stačil jsem se přidržet jakéhosi trčícího tělesa… někdo tam ležel. Thomas.“ Mlčela, do tmy šuměl Pacifik.

„Ne. Ne to, co si myslíš. Žil. Hned se posadil. Zapojil jsem rádio. Na tak krátkou vzdálenost jsme se mohli znamenitě domlouvat. ‚To jsi ty?‘ zeptal se.

‚Ano, to jsem já,‘ řekl jsem. Scéna jako ze špatné veselohry, tak nemožná, ale bylo to tak. Oba jsme vstali. ‚Jak se ti daří?‘ zeptal jsem se. ‚Ohromně. A tobě?‘ To mě trochu překvapilo, ale řekl jsem: ‚Děkuji ti, moc dobře. Rodina je taky zdravá.‘ Bylo to pitomé, ale myslil jsem si, že on to tak dělá schválně, aby ukázal, jak se drží, chápeš?“

„Chápu.“

„Protože stál docela blízko, viděl jsem ho trochu ve světle náramenní lampičky, jako takovou hustší tmu. Nahmatal jsem skafandr. Byl celý.

‚Máš kyslík?‘ zeptal jsem se. To bylo nejdůležitější. ‚Eh, to je hloupost,‘ řekl. Přemýšlel jsem, co dělat. Odstartovat s jeho raketou? Raději ne. To bylo příliš riskantní. Popravdě řečeno, ani jsem se moc nezaradoval. Bál jsem se – nebo vlastně jsem si nebyl jist – to se dá těžko vysvětlit. Situace byla nereálná. Tušil jsem, že je v ní něco záhadného, přestože jsem nevěděl, oč jde, a ani jsem si to plně neuvědomoval. Jen to, že jsem se z toho zázračného shledání nijak nezaradoval. Vymýšlel jsem, jak zachránit raketu. Nakonec jsem si řekl, že to není to hlavní. Napřed jsem se musel dovědět, jak je na tom on. Zatím jsme tak stáli v té černé noci bez hvězd.

‚Cos dělal po celou tu dobu?‘ zeptal jsem se. Chtěl jsem to vědět, bylo to důležité. Jestliže se pokoušel něco dělat,

cokoli, třeba získávat vzorky hornin, bylo by to dobré znamení.

‚Všelicos,' řekl, ‚a cos dělal ty, Tome?' ‚Jaký Tom?' zeptal jsem se a trochu mě to zamrazilo, protože Arder zemřel více než před rokem a on to dobře věděl.

‚Ty jsi přece Tom. Ne? Poznávám tvůj hlas.' Neřekl jsem nic, ale on se dotkl rukavicí mého skafandru, který zazvučel a řekl:

‚Zatracený svět, ne? Nic není vidět a nic není. Představoval jsem si to docela jinak. A ty?'

Řekl jsem si, že se mi to s tím Arderem asi zdálo, koneckonců… stalo se to už nejednomu.

‚Ano,' řekl jsem. ‚Moc zajímavé to tu není. Tak jdeme, co, Thomasi?'

‚Jdeme?' podivil se. ‚Jak to… Tome?' Přestal jsem si všímat toho ‚Toma'. ‚Chceš tady snad zůstat?' řekl jsem. ‚A ty ne?'

Dělá si ze mne legraci, myslil jsem si, ale dost těch hloupých vtipů.

‚Ne,' řekl jsem. ‚Musíme se vrátit. Kde máš svou pistoli?'

‚Ztratil jsem ji, když jsem umřel.' ‚Co?!'

‚Ale nic jsem si z toho nedělal.' řekl. ‚Mrtvý pistoli nepotřebuje.'

‚No, no,' řekl jsem. ‚Pojď sem, opásám tě a pojedeme…'

‚Zbláznil ses, Tome? Kam?'

‚Na Prométhea.'

‚Ten tu přece není…'

‚Je o kousek dál. No, pojď, ať tě přivážu.'

‚Počkej…'

Odstrčil mě.

‚Ty nějak divně mluvíš. Ty nejsi Tom!'

‚Jistě že ne. Jsem Hal.'

‚Tak tys umřel, kdy?'

Už jsem víceméně věděl, na čem jsem, a začal jsem se přizpůsobovat.

‚No…' řekl jsem, ‚už je to hezkých pár dní. Pojď, ať tě převážu…'

Ale nechtěl svolit. A začali jsme se šťouchat. Napřed jako žertem, potom vážněji. Pokoušel jsem se ho chytit, ale ve skafandru jsem nemohl. Co dělat? Nesměl jsem ho tady opustit ani na chvilku, protože podruhé už bych ho nenašel. Zázraky se dějí jen jednou a on tam chtěl zůstat, jako nebožtík. A tak – slovo dalo slovo, když už se mi zdálo, že jsem ho přesvědčil, když už se s tím zdánlivě smířil, dal jsem mu podržet svou plynovou pistoli – přiblížil tvář k mé tváři, že jsem bezmála uviděl přes dvojitá skla jeho oči, vykřikl:

‚Ničemo! Podvedls mě! Ty žiješ!' a střelil po mně." Už delší dobu jsem cítil, že Eri přitiskla svůj obličej k mému rameni. S posledním slovem se zachvěla, jako zasažena proudem, a zakryla jizvu rukou. Chvíli jsme mlčeli.

„Byl to velice dobrý skafandr," řekl jsem. „Nepovolil. Celý mi vnikl do těla, ulomil část žeber, vmáčkl je dovnitř, rozdrtil svaly, ale nepovolil. Ani jsem neztratil vědomí, jen jsem nějakou dobu nemohl pohnout pravou rukou a podle horka uvnitř jsem poznal, jak se mi hrne krev. Na okamžik mě to přece jen muselo omráčit, protože když jsem vstal, Thomas tam nebyl a nevím, ani kdy zmizel, ani jak.

Hledal jsem ho, tápaje po čtyřech, ale místo něho jsem nahmatal pistoli. Musel ji odhodit hned po výstřelu. No a s její pomocí jsem se dostal ven. Zpozorovali mě, jakmile jsem se vznesl nad mračno, Olaf se přiblížil s raketou ještě víc a vtáhli mě dovnitř. Tvrdil jsem, že jsem ho nenašel, že jsem našel jedině opuštěnou raketu, a pistole že mi vypadla z ruky a spustila, když jsem upadl. Skafandr je dvojitý. Kousek vnitřního plechu se utrhl. Mám ho tady, pod žebrem."

Opět jsem mlčel a zvuk vlnobití, mohutnějící, táhlý, jako kdyby se vlna chystala ke skoku přes všechny pláže, neodrazena porážkami nespočetných šiků svých předchůdkyň. Ztenčovala se, kypěla, lámala, bylo slyšet její měkký dusot, stále bližší a slabší, až do naprostého utišení. „Odletěli jste?"

„Ne. Čekali jsme. Za další dva dny oblak opadl a já letěl podruhé. Sám. Chápeš proč – kromě všech jiných příčin?"

„Chápu."

„Našel jsem ho brzy, protože skafandr ve tmě svítil. Ležel pod skalní jehlou. Tvář nebylo vidět, zorník se zevnitř pokryl ledem, takže když jsem ho zvedl, myslil jsem si v první chvíli, že držím v rukou pouze prázdnou skořápku… Téměř nic nevážil. Byl to on. Nechal jsem ho tam, vrátil jsem se jeho raketou. Prozkoumal jsem ji potom důkladně a pochopil, proč k tomu došlo. Zastavily se mu hodinky, obyčejné hodinky. Ztratil pojem času. Ty hodinky odpočítávaly hodiny a dny. Opravil jsem je a nařídil, aby nikdo nikdy neuhodl."

Objal jsem ji. Cítil jsem, že jí můj dech nepatrně rozčechrává vlasy. Dotýkala se jizvy a najednou se to, co bylo laskáním, změnilo v otázku.

„Ona má takový tvar…"

„Zvláštní, pravda? Sešívali mi to dvakrát, napoprvé stehy povolily. Sešíval mě Thurber, Venturi, náš lékař už byl mrtev."

„Ten, co ti dal tu červenou knížku?"

„Ano. Jak to víš, Eri, říkal jsem ti to? Ne, to je nemožné…"

„Říkal jsi to Olafovi, tenkrát… vzpomínáš…?"

„Pravda. Ale že sis to zapamatovala? Takovou maličkost. Jsem vlastně neřád. Zůstala na Prométheu se vším…"

„Máš tam věci? Na Luně?"

„Ano. Ale nemá cenu je vlastně vyzvednout…"

„Má to cenu, Hale."

„Víš, děvče, brzy by z toho bylo muzeum památek. Nesnesu to, vezmu-li si to, pak jen proto, abych to spálil a nechám

si jenom těch několik maličkostí, které mám po nich. Ten kamínek…“

„Jaký kamínek?“

„Eri, zasedla sis na mě! Mám tam víc kamínků. Jeden je z Kerenei, jeden z Thomasovy planetoidy – jen si nemysli, že jsem se zabýval zakládáním nějakých sbírek! Dostaly se prostě do profilu podrážky, Olaf je povytahoval, schoval a opatřil štítky. Nemohl jsem mu to vyhnat z hlavy. Hloupost, ale… Musím ti to říci. Ano, rozhodně musím, aby sis nemyslela, že tam všechno bylo strašné, a že se tam kromě umírání nic nedělo. Představ si… soužití světů. Napřed růžová, nejlehčí, nejjemnější, nekonečné moře růžové, a v ní druhá, která ji prostupuje, temnější, a dál červeň, téměř fialová, ale velice daleko, a kolem dokola luminiscence, lehounká, ne jako oblak, ne jako mlha – jiná. Na to se nedostává slov. Vystoupili jsme z rakety dva a dívali se. Eri, já to nechápu. Víš, mně se ještě teď trochu svírá hrdlo, tak to bylo krásné. Pomysli si: není tam život. Nejsou tam rostliny ani ptáci, nic, žádné oči, které by to mohly pozorovat. Jsem si jist, že se na to nikdo nedíval snad od stvoření světa. Že my s Arderem jsme byli první, a nebýt toho, že se nám pokazilo gravigonio a přistáli jsme, abychom je opravili, protože křemík se rozbil a rtuť vytekla – do konce světa by tam nikdo nestanul a neuviděl by to. Není to zvláštní? Člověk by měl chuť… no, nevím. Nemohli jsme odtamtud odejít. Zapomněli jsme, proč jsme přiletěli, pouze jsme stáli, stáli a dívali se.“

„Co to bylo, Hale?“

„Nevím. Když jsme se vrátili a vyprávěli o tom, chtěl tam Biel bezpodmínečně letět, ale nešlo to. Neměli jsme už náhradní energii. Udělali jsme tam spoustu snímků, ale nic z toho nebylo. Na snímcích to vypadalo jako růžové mléko s fialovými palisádami a Biel žvanil o fosforescenci křemičitovodíkových výparů. Předpokládám, že tomu sám nevěřil, a ze zoufalství, že to nebude moci prozkoumat, pokoušel se to vyložit sám sobě. Bylo to jako… jako nic. Nic takového neznáme. Nepodobné ničemu. Mělo to obrovskou hloubku, ale nebyla to krajina. Říkal jsem ti, ty odstíny čím dál vzdálenější a temnější, až se to měnilo v očích. Pohyb – vlastně ne – plynulo to i stálo. Měnilo se to, jako by to dýchalo, ale přesto to bylo stále totéž, snad nejdůležitější v tom byla ta obrovitost. Jako by za tou ukrutnou černou existovala druhá věčnost, druhé nekonečno, tak soustředěné a mocné, tak jasné, že člověk v ně přestal věřit, jakmile zavřel oči. Když jsme se na sebe podívali… To bys musela znát Ardera. Ukáži ti jeho fotografii. Byl to chlap větší než já, vypadal, jako by mohl projít každou zdí, a ani by to nezpozoroval. Mluvil vždycky pomalu. Slyšelas o té… díře na Kerenei?“

„Ano.“

„Uvízl tam ve skále. Pod ním se to vařilo, takové rozžhavené bláto. Každou chvíli to mohlo vybuchnout do sifonu, v kterém uvázl, a on říkal: ‚Hale – počkej. Já se ještě rozhlédnu. Co kdybych odepjal láhve – ne. Nesundám je. Zkřižily se mi popruhy. Ale počkej ještě…‘ a tak dále. Mohla by sis myslit, že mluví telefonem z hotelového pokoje. To nebyla póza, takový byl. Nejstřízlivější z nás všech: vždycky počítal. Proto letěl pak se mnou, ne s Olafem, přestože to byl jeho přítel. Ale o tom jsi slyšela…“

„Ano.“

„Nuže… Arder. Když jsem tam na něho pohlédl – měl slzy v očích. Tom Arder! Ostatně vůbec se nestyděl, tehdy ani potom. Když jsme o tom hovořili později, a hovořili jsme nejednou, vraceli jsme se k tomu… ostatní se začínali zlobit. Mysleli si, že to děláme schválně, že to hrajeme, nebo co, protože jsme se stávali nějak dokonalými. Směšné, ne? K věci. Pohlédli jsme na sebe a napadlo nás oba totéž. Přestože Ennesson byl již mrtev. A nevěděli jsme, jestli to gravigonio opravíme, jak bylo třeba. Jinak bychom nebyli nalezli Prométhea. Řekli jsme si, že to stálo za to. Jen proto, abychom tam stáli a dívali se na ten radostný majestát.“

„Stáli jste nahoře?“

„Nevím. Eri – tam byla nějaká jiná perspektiva. Dívali jsme se jako shora, ale žádný svah to nebyl. Počkej. Viděla jsi velký kaňon Colorada?“

„Viděla.“

„Představ si, že se ten kaňon zvětší tisíckrát nebo miliónkrát. Že je celý z červeného a růžového zlata, skoro úplně průzračný, že vidíš skrz naskrz, přes všechny sloje, prohlubně, geologické vrstvy jeho útvarů. Že to všechno je beztížné, plyne to a jako by se to na tebe bez tváře usmívalo. Ne. To není ono. Děvče, my jsme se s Arderem velice snažili nějak to těm ostatním vylíčit, ale nic z toho nebylo, ten kamínek je odtamtud. Naštěstí ho Arder vzal. Vždycky ho nosil. Na Kerenei ho měl také. Měl jej v tubě od vitamínových pastilek. Když začal větrat, balil jej do vaty. Potom, když jsem se vrátil sám, našel jsem ho, ležel pod kójí v jeho kabině. Jistě mu vypadl. Mám dojem, že si Olaf myslil, že to bylo kvůli tomu, ale neodvažoval se mi to říci, protože to bylo příliš hloupé. Co mohl mít takový kamínek společného s nějakým drátkem, pro který Arderovi přestalo fungovat rádio.“

IX

Zatím Olaf nedával o sobě vědět. Můj neklid se změnil ve výčitky svědomí. Obával jsem se, aby neprovedl nějaké bláznovství. Byl přece i nadále sám. A k tomu všemu ještě více než zpočátku já. Nepřál jsem si, aby byla Eri zapletena do nějakých nepředvídaných událostí, v důsledku mého pátrání podnikaného na vlastní vrub; proto jsem se rozhodl, že si prvně zajedu za Thurberem. Nevěděl jsem jistě, jestli ho požádám o radu – chtěl jsem ho pouze navštívit. Adresu jsem měl od Olafa. Thurber bydlil v universitním středisku Malleolanu. Zpravil jsem ho telegramem o svém příjezdu a rozloučil jsem se s Eri. Poprvé. V posledních dnech byla zamlklá a neklidná. Připisoval jsem to starostem o Olafa. Slíbil jsem jí, že se vrátím co možná nejdřív, snad již za dva dny, a po rozmluvě s Thurberem že nepodniknu žádné další kroky, aniž se s ni dohodnu.

Eri mě vyprovodila do Houlu, kde jsem nastoupil do přímého ulderu. Pláže na pobřeží Pacifiku již osiřely před nastávajícími podzimními bouřemi. Z okolních letovisk zmizely zástupy pestře oděných mladých lidí, a tak mě nepřekvapilo, že jsem byl téměř jediným pasažérem stříbrné střely. Let v oblacích, jenž dělal krajinu neskutečnou, trval

slabou hodinku a skončil za soumraku. Město se vynořilo z houstnoucího šera jako mnohobarevný oheň. Nejvyšší stavby – kalichové paláce – planuly v mlze jako křehké, nehybné plameny. Jejich obrysy spojené navzájem vzdušnými mosty nejvyššího dopravního podlaží zářily v bílých oparech jako křídla gigantických motýlů; další, nižší podlaží ulic se podobala hadovitě se vinoucím a navzájem se podplouvajícím barevným řekám. Snad to působily mlžné závoje, snad to byl efekt průhledného staviva, pravda je, že z výšky vypadalo vnitřní město jako sedlina drahocenné skloviny o soustředných vrstvách, jako skleněný ostrov, obsypaný klenoty a zbudovaný v oceánu, jehož zrcadlová hladina odrážela spodní podlaží města, stále slaběji a slaběji prosvítající až k tomu poslednímu, sotva již viditelnému patru, jako kdyby z podzemního města vystupovala jeho rubínově zářící kostra. Nechtělo se prostě věřit, že ta féerie vzájemně se prostupujících ohňů a barev je jen sídlištěm několika miliónů lidí.

Universitní čtvrť ležela za městem. Až tam, v rozlehlém parku na betonové ploše přistál můj ulder. O blízkosti velkoměsta svědčila pouze bledě stříbrná záře zastírající oblohu nad černou stěnou stromů. Dlouhou alejí jsem došel k hlavní budově, tmavé, jako vymřelé.

Sotva jsem otevřel vysoké skleněné dveře, rozsvítila se světla. Octl jsem se v klenuté hale se stěnami zdobenými bledě modrou intarzií. Soustava zvukotěsně izolovaných koridorů mě přivedla do dlouhé chodby, prosté a přísné. Otevřel jsem jedny, druhé dveře, ale všechny místnosti byly prázdné a snad odedávna opuštěné. Nahoru jsem šel po obyčejných schodech. Jistě byl někde výtah, ale nechtěl jsem jej hledat; ostatně takové schody, to byla tak trochu vzácnost, a ze všech, které jsem zatím viděl, tyto – první – nebyly pohyblivé. Nahoře se oběma směry táhly stejné chodby, stejně liduprázdné pokoje. Na dveřích jednoho jsem objevil velký kus papíru s výrazně napsanými slovy:

TADY JE TO, BREGGU

Zaklepal jsem a vzápětí se ozval Thurberův hlas.

Vstoupil jsem. Ve světle nízko stažené lampy seděl shrbený na pozadí noci, jež se rozkládala za oknem přes celou stěnu. Psací stůl, u něhož pracoval, byl pokryt knihami a papíry, opravdovými knihami, a vedle, na druhém, menším stolku, ležely celé hrsti krystalického „zrní“ a různé přístroje. Před sebou měl hromadu archů papíru a dělal si na okrajích poznámky perem – namáčeným do inkoustu!

„Posaď se,“ řekl, aniž zvedl hlavu, „už končím.“

Sedl jsem si do nízkého křesílka vedle stolu, ale okamžitě jsem je odsunul stranou. Světlo měnilo Thurberovu tvář v jednolitou skvrnu a já chtěl na něho dobře vidět.

Pracoval podle svého zvyku pomalu. Sklonem hlavy a svraštěním obočí se chránil před světlem lampy. Byl to jeden z nejskromnějších pokojů, jaké jsem doposud viděl. S matovými zdmi, šedými dveřmi, bez jediné ozdoby, bez stopy toho odpudivého zlata. Po obou stranách dveří vystupovaly obdélníkové, nyní slepé obrazovky, zeď vedle okna zabíraly kovové skříňky. O jednu stál opřen vysoký svitek map nebo technických nákresů – to bylo vlastně vše. Přenesl jsem pohled na Thurbera. Holohlavý, robustní, těžký muž. Psal. Čas od času otřel hřbetem ruky slzu z očí. Vždycky mu slzely a Gimma (rád vyzrazoval tajemství ostatních, hlavně taková, která se někdo zvlášť snažil ukrýt) mi kdysi řekl, že se Thurber bojí o svůj zrak. Tehdy jsem pochopil, proč vždycky první uléhá, když jsme měnili zrychlení, a proč v pozdějších letech dovolil, aby ho zastupovali jiní v práci, kterou dříve vykonával vždycky sám.

Shrnul oběma rukama papíry, sklepal je o stůl, aby srovnal okraje, vložil je do desek, desky zavřel. Teprve pak, když spustil do klína ruce s tlustými prsty, které jako by se jen s námahou ohýbaly, řekl: „Vítám tě, Hale. Jak se ti daří?“

„Nemohu si stěžovat. Jsi …sám?“

„To znamená: je-li zde Gimma? Ne. Není, odjel včera do Evropy.“

„Pracuješ?“

„Ano.“

Nastalo krátké ticho. Nevěděl jsem, jak přijme to, co mu chci říci – předně bych se byl rád dověděl, jak se dívá na problémy světa, který jsme zastali. Nečekal jsem samozřejmě žádné výlevy, znal jsem ho. Vždycky si většinu soudů nechával pro sebe. „Jsi zde již dlouho?“

„Breggu,“ řekl, stále stejně nehybný, „pochybuji, že by tě tohle zajímalo. Kličkuješ.“

„Dost možná,“ řekl jsem. „Znamená to, že mám mluvit?“

Octl jsem se zase v tom duševním rozpoložení – bylo to něco mezi podrážděností a ostychem – jaké se mne v jeho přítomnosti často zmocňovalo, a ostatních patrně také. Nikdy jsem nevěděl, kdy žertuje nebo se posmívá, a kdy mluví vážně. Při celém svém klidu, při plné pozornosti, jakou věnoval svému partnerovi, on sám vždycky zůstával nepostižitelný.

„Ne,“ řekl, „později snad. Odkud jsi přijel?“

„Z Houlu.“

„Přímo odtamtud?“

„Ano… a proč se ptáš?“

„To je dobře.“ Jako by neslyšel má poslední slova. Snad pět minut mě upřeně pozoroval, jako by se chtěl ujistit o mé přítomnosti, neboť jeho pohled nevyjadřoval nic, ale již jsem věděl, že se něco stalo. Jen jsem neměl jistotu, zdali mi to řekne. Nedovedl jsem odhadnout, jak se zachová. Přemýšlel jsem, jak začít, zatímco on mě pozoroval o to zkoumavěji, docela jako bych se před ním objevil v neznámé podobě.

„Co dělá Wabach?“ zeptal jsem se. Ta němá prohlídka již překračovala míru únosnosti.

„Odcestoval s Gimmou.“

Na to jsem se neptal a on to věděl, ale koneckonců nepřijel jsem kvůli Wabachovi. Znovu bylo ticho. Pomalu jsem začínal litovat svého rozhodnutí.

„Slyšel jsem, že ses oženil,“ řekl najednou, jako mimochodem.

„Ano,“ odbyl jsem ho možná až příliš suše.

„Jde ti to k duhu.“

Pokoušel jsem se najít stůj co stůj jiné téma rozhovoru. Avšak nedovedl jsem si vyzpomenout nic lepšího, než byl Olaf, a na toho jsem se ještě ptát nechtěl. Bál jsem se Thurberova úsměvu. Nezapomněl jsem, jak jím dovedl Gimmu – a nejen Gimmu – dohnat k zoufalství. Schovával si jej však zřejmě pro daleko kritičtější situace, zvedl totiž nepatrně obočí a zeptal se:

„Jaké máš plány?“

„Žádné,“ odpověděl jsem podle pravdy.

„A chtěl bys něco dělat?“

„Ano, ale ne všechno.“

„Zatím jsi nic nedělal?“

V tomto okamžiku už jsem se jistě začervenal. Zlobil jsem se.

„Celkem nic. Thurbere – já – nepřišel jsem kvůli svým záležitostem…“

„Vím,“ řekl klidně. „Staave, že?“

„Ano.“

„Bylo v tom jisté riziko,“ řekl a odstrčil se lehce od psacího stolu. Křeslo se poslušně obrátilo ke mně.

„Oswamm se obává toho nejhoršího, zvláště potom, co Staave vyhodil svůj hypnagog… tys ho také vyhodil, že?“

„Oswamm?“ zeptal jsem se, „jaký Oswamm, počkej… ten z Adaptu?“

„Ano. Nejvíc se bál o Staaveho. Vyvedl jsem ho z omylu.“

„Jak to… vyvedl?“

„Ale Gimma se zaručil za vás oba…“ dokončil Thurber, jako by mě po celou dobu neposlouchal.

„Cože?!“ zvolal jsem, „Gimma?!“ a vstal jsem.

„Samozřejmě. Sám nevěděl nic,“ vedl si Thurber svou, „ale řekl mi to.“

„Tak proč se u všech čertů zaručoval,“ vybuchl jsem ohromen jeho slovy.

„Domníval se, že je to jeho povinnost,“ vysvětlil Thurber lakonicky. „Že velitel výpravy musí znát své lidi…“

„Pitomost.“

„Opakuji jen to, co řekl Oswammovi.“

„Tááák?“ řekl jsem. „A čeho se Oswamm vlastně bál? Že se vzbouříme nebo co?“

„A neměls chuť?“ zeptal se klidně Thurber.

Uvažoval jsem objektivně.

„Ne,“ řekl jsem konečně, „doopravdy – nikdy.“

„A dáš betrizovat své děti?“

„A ty?“ zeptal jsem se pomalu.

Usmál se, poprvé, cuknutím bezkrevných rtů. Neřekl nic.

„Poslyš, Thurbere… vzpomínáš si na ten večer po posledním průzkumném letu nad Betou… když jsem ti řekl…“

Přikývl lhostejně hlavou. Tu můj klid zmizel. „Neřekl jsem ti tenkrát všechno, víš. Byli jsme v tom společně, ale neměli jsme stejná práva. Poslouchal jsem vás, tebe, Gimmu, protože jsem sám chtěl. Všichni jsme chtěli, Venturi, Thomas, Ennesson i Arder, kterému Gimma nedal rezervu, protože ji schovával pro lepší příležitost. V pořádku. Jenže jakým právem se mnou teď mluvíš tak, jako bys po celou tu dobu seděl tady na té židli. Tys přece poslal Ardera dolů, na Kereneiu, ve jménu Vědy, Thurbere, ale já jsem ho vytáhl ve jménu toho jeho nešťastného pajšlu. Pak jsme se vrátili a ono se ukazuje, že důležité je teď jedině to druhé: jednat ve jménu toho pajšlu. To první důležité není! Takže bych se vlastně měl vyptávat já tebe, jak se ti daří, a zaručit se za tebe a ne naopak. Co myslíš? Já vím, co si myslíš. Přivezl sis hromadu materiálu a máš se kam schovat do konce života a víš, že ti nikdo z těch hrozně slušných lidí neřekne: kolik stála ta spektrální analýza? Jednoho? Dva lidi? Nezdá se vám, pane profesore Thurbere, že je to trochu moc? Nikdo ti to neřekne, protože oni s námi žádné nevyrovnané účty nemají, a zato je má Venturi. Pak Arder a Ennesson. A Thomas. Čím teď budeš platit Thurbere? Tím, že vyvedeš z omylu Oswamma – pokud jde o mne? A Gimma tím, že se zaručí za nás, za Olafa a mne? Když jsem tě uviděl poprvé, dělals totéž, co teď. Bylo to v Apprenous. Seděl jsi nad papíry a díval ses jako v této chvíli: v pauze mezi důležitějšími věcmi… ve jménu vědy…“

Vstal jsem.

„Poděkuj Gimmovi, že se nás tak zastal…“

Také Thurber vstal. Snad vteřinu jsme se měřili očima. Byl menší, ale člověk si to neuvědomoval. Jeho vzrůst nic neznamenal. Nevýslovný byl klid jeho pohledu.

„Udělíš mi slovo – nebo už jsi vynesl ortel?“ zeptal se.

Zamumlal jsem něco nesrozumitelného.

„Tak se posaď,“ řekl a sám bez čekání klesl do křesla.

Usedl jsem.

„Něco jsi přece jen dělal,“ řekl takovým tónem, jako bychom se zatím bavili o počasí. „Přečetl sis Starcka, uvěřil jsi mu, máš pocit, žes byl podveden, a teď hledáš viníky. Kdyby ti na tom opravdu záleželo, mohu to vzít na sebe, tu vinu. Ale o to nejde. Starek tě přesvědčil – po těch desíti letech? Breggu – věděl jsem, že jsi střelený, ale nepředpokládal jsem, že jsi – hloupý.“

Na vteřinku se odmlčel a já, zvláštní věc, jsem okamžitě pocítil ulehčení a něco jako předtuchu vysvobození. Neměl jsem čas zamyslit se nad sebou, protože již zase promluvil:

„Styky mezi galaktickými civilizacemi? Kdo ti o nich říkal? Nikdo z nás a nikdo z klasiků, ani Merquier, ani Antoniadi, ani Rag Ngamieli – nikdo, žádná výprava nepočítala se styky, a proto celé to žvanění o vykopávkách putujících vesmírem, o té věčně zpožděné galaktické poště je polemikou s tezemi, které nikdo nehlásal. Co lze získat z hvězd? A

jaké byly zisky z Amundsenovy výpravy, z expedice Andreého? Žádné. Jediný opravdový zisk byl v tom, aby byla dokázána možnost, že se to dá udělat, a přesněji řečeno, že je to pro danou dobu nejobtížnější, ještě dosažitelná mez. Nevím, jestli jsme my dokázali aspoň to, Breggu, opravdu to nevím. Ale byli jsme tam.“

Mlčel jsem. Thurber se již na mne nedíval. Opřel pěsti o okraj psacího stolu.

„Co ti dokázal Starek – zbytečnost kosmodromie? Jako bychom to sami nevěděli! A póly? Co bylo na pólech? Ti, kdo je dobývali, věděli, že tam nic není. A Měsíc? Co hledala Rossova skupina v kráteru Eratosthénés? Diamanty? A proč Bant a Jegorin pronikli středem Merkurova kotouče – aby se opálili? A Kellen a Offshagg – jediná věc, kterou určitě věděli, když letěli do chladného oblaku Kerbera, bylo, že tam mohou zahynout. Uvědomuješ si opravdu, co ve skutečnosti říká Starck? Člověk musí jíst, pít a oblékat se: všechno ostatní je šílenství. Každý má svého Starcka, Breggu. Měla ho každá epocha. Proč Gimma poslal tebe a Ardera? Abyste posbírali vzorky koronovou vývěvou? Kdo vyslal Gimmu? Věda. Jak je to věcné, pravda? Zkoumání hvězd. Breggu, ty si myslíš, že bychom neletěli, kdyby neexistovaly? Myslím, že ano. Chtěli bychom poznat i to prázdno, a abychom to nějak ospravedlnili, prohlásil by Geonidés, nebo někdo jiný, jak cenná měření a bádání lze cestou vykonat. Pochop mě dobře, já neříkám, že hvězdy jsou pouhou záminkou. Ani póly jí nebyly. Nansen a Andreé je potřebovali. Everest byl pro Malloryho a Irvinga potřebnější než vzduch. Ty tvrdíš, že jsem vám rozkazoval ve jménu Vědy. Víš dobře, že to není pravda. Vyzkoušel jsi mou paměť. Já zase vyzkouším tvou. Vzpomínáš si na Thomasovu planetoidu?“

Trhl jsem sebou.

„Tys nás tehdy oklamal. Letěls tam podruhé, i když jsi věděl, že už je mrtev. Přiznej se.“

Mlčel jsem.

„Tušil jsem to hned tenkrát. Nemluvil jsem o tom s Gimmou, ale předpokládám, že on rovněž uhodl. Proč jsi tam letěl, Breggu? To už nebyl Arkturus ani Kereneia a neměls koho zachraňovat. Proč jsi tam letěl – člověče?“

Mlčel jsem. Thurber se maličko pousmál.

„Víš, v čem jsme měli smůlu, Breggu? V tom, že jsme měli úspěch a že sedíme tady. Člověk se vždycky vrací s prázdnou…“

Umlkl. Jeho úsměv se změnil v úšklebek, div ne bezmyšlenkovitý. Chvíli těžce dýchal a svíral oběma rukama okraj stolu. Díval jsem se na něho, jako bych ho spatřil poprvé. Napadlo mě totiž, že už je starý – a tento objev mnou otřásl. Nikdy mi to nepřišlo na mysl v souvislosti s ním; jako by měl žít věčně…

„Thurbere,“ řekl jsem tiše, „poslyš… Ale to je přece… to je jenom pohřební řeč nad rakví těch… nedočkavých. Takoví už nejsou a nebudou. Takže Starek odchází jako vítěz…“

Ukázal konce plochých žlutých zubů, ale úsměv to nebyl.

„Breggu, dej mi své slovo, že neřekneš nikomu, co ti povím.“

Váhal jsem.

„Nikomu,“ opakoval důrazně.

„Dobrá.“

Vstal, zašel do rohu, vzal roli svinutých papírů a vrátil se s ní k psacímu stolu.

Papír šustil, jak se mu rozmotával pod rukama. Uviděl jsem rudou, jako krví narýsovanou rozpůlenou rybu.

„Thurbere!“

„Ano,“ odpověděl klidně, smotávaje rolku oběma rukama.

„Nová výprava?!“

„Ano,“ opakoval. Odešel do kouta, postavil tam roli a opřel ji o stěnu jako zbraň.

„Kdy? Kam?“

„Nijak zvlášť brzo. Do Středu?“

„Mrak Střelce,“ zašeptal jsem.

„Ano. Přípravy si vyžádají čas. Ale díky anabióze…“

Hovořil dále, ale já jsem vnímal pouze jednotlivá slova: „let v osmičce“ „zrychlení bez gravitace“ a vzrušení, jakému jsem podlehl při pohledu na obrysy velkoletadla, jak je narýsovali konstruktéři, se změnilo v nenadálou malátnost, v níž jsem – jako v snášejícím se soumraku – pozoroval své vlastní ruce položené na kolenou. Thurber domluvil, pohlédl na mne úkosem, přistoupil k psacímu stolu a začal skládat desky s papíry, jako by mi chtěl poskytnout čas, abych se vypořádal s tou netušenou novinou. Byl bych ho měl zahrnout otázkami, kdo z nás starších poletí, kolik let si vyžádá výprava, jaké jsou její cíle – ale já jsem se nevyptával na nic. Ba ani na to, proč se věc udržuje v tajnosti. Pohlédl jsem na jeho nateklé, těžké ruce, na které se vysoký věk zapsal výrazněji než na tvář, a do mé otupělosti se vmísila kapka uspokojení, stejně neočekávaného jako podlého – že on jistě také nepoletí. Nedožiji se jejich návratu, i kdybych měl překonat Metuzalémův rekord – napadlo mě. To je jedno… Ztratilo to již význam.

Vstal jsem. Thurber šustil papíry.

„Breggu,“ řekl, aniž zvedl oči, „mám ještě něco na práci. Chceš-li, můžeme spolu povečeřet. Přenocovat budeš moci v dormitoriu, je teď prázdné.“

Zamručel jsem „dobrá“ a zamířil ke dveřím. Pracoval jako bych tam již nebyl. Postál jsem chvíli u dveří a odešel. Nějakou dobu jsem dobře nevěděl, kde jsem, až jsem zaslechl rytmické, zvučné cvakání. Ozvěnu svých vlastních kroků. Zastavil jsem se. Stál jsem v dlouhé chodbě mezi dvěma řadami stejných dveří. Ozvěna kroků se rozléhala dál. Klam? Šel někdo za mnou? Obrátil jsem se. Vtom jsem zahlédl vysokou postavu, která zmizela ve vzdálených dveřích. Trvalo to tak krátko, že jsem toho člověka vlastně ani neuviděl, pouze ten pohyb, kousek mizejících zad a dovírající se křídlo dveří. Neměl jsem tu co dělat. Jít dál nemělo význam, chodba byla slepá. Vrátil jsem se, minul jsem vysoké okno, za nímž se nad černým masívem parku stříbřila záře města, znovu jsem se zastavil přede dveřmi s lístkem:

TADY JE TO, BREGGU

za nimiž pracoval Thurber. Nechtěl jsem se s ním již setkat. Já jsem neměl co říci jemu a on mně také ne. Proč jsem sem vůbec jezdil? Tu jsem si s úžasem připomněl, proč jsem přijel. Měl bych tam vejít a zeptat se na Olafa – ale teď ne. Ne v tomto okamžiku. Měl jsem dost sil, cítil jsem se docela dobře, přesto se se mnou dělo něco, čemu jsem nerozuměl. Zamířil jsem ke schodišti. Proti němu byly ty poslední dveře, ve kterých před chvílí zmizel neznámý muž. Do toho pokoje jsem přece nahlédl hned na začátku, když jsem vstoupil do budovy a hledal Thurbera. Poznal jsem šikmou rýhu na odřeném laku. Co tam hledal muž, který tam vešel?

V neochvějné jistotě, že nic nehledal, že se chtěl jenom přede mnou – ukrýt, stál jsem dlouhou dobu nerozhodně nad prázdným schodištěm, osvětleným klidným, bílým světlem. Pomaličku, coul za coulem jsem se obrátil. Padl na mne podivný nepokoj, nebyl to vlastně nepokoj, ničeho jsem se nebál – ale byl jsem jako po injekci anestetika. Napjatý, třebas klidný, udělal jsem dva kroky, zbystřil sluch, přimhouřil oči, a tu se mi zdálo, že slyším z druhé strany dveří – dech. Vyloučená věc. Tak, a teď půjdu, rozhodl jsem se, ale nedalo se to uskutečnit, věnoval jsem příliš mnoho pozornosti těm nesmyslným dveřím, než abych odešel jen tak, beze všeho. Otevřel jsem je a nahlédl do pokoje.

V místnosti, pod malou nástropní lampou, stál Olaf. Byl ve svém starém obleku, rukávy vykasané, jako by zrovna odložil nářadí.

Dívali jsme se na sebe. Když viděl, že nehodlám promluvit, učinil to konečně sám.

„Jak se máš, Hale?“

Jeho hlas nezněl docela pevně.

Nechtěl jsem nic předstírat, byl jsem zkrátka a dobře překvapen okolnostmi, za jakých jsme se spolu setkali tak nečekaně, ale snad na mne ještě i působila Thurberova ohromující slova. Nevím. Pravdou zůstane, že jsem neodpověděl.

Přistoupil jsem k oknu, z něhož se otvíral stejný pohled na černý park a záři velkoměsta, obrátil jsem se a usedl na parapet. Olaf se nepohnul. Pořád ještě stál uprostřed pokoje; z knihy, kterou držel, vyklouzl lístek papíru a slétl na podlahu. Shýbli jsme se oba současně, zvedl jsem ten papír a uviděl ideový náčrt téže kosmické lodi, kterou mi před chvíli ukazoval Thurber. Dole byly poznámky načmárané Olafovou rukou. Aha, to je ten důvod, řekl jsem si. Nehlásil se proto, že on sám poletí a mne chtěl té zprávy ušetřit. Musím mu říci, že to byl omyl, že mi na výpravě pranic nezáleží. Hvězd mám dost, a kromě toho vím o všem od Thurbera, může tedy se mnou rozmlouvat s čistým svědomím.

Pozorně jsem studoval čáry náčrtu, který jsem držel v ruce, jako bych schvaloval štíhlý tvar rakety. Pak jsem mu beze slova podal ten papír, který přijal poněkud váhavě, přeložil jej napůl a schoval zpět do knihy. To všechno se odehrálo beze slova, pevně věřím, že neúmyslně, ale tato scéna, snad právě proto, že se odehrávala beze slov, nabyla symbolického významu: Jako bych bral na vědomí jeho plánovanou účast ve výpravě, a tím, že jsem mu vrátil náčrtek, schvaloval jsem také jeho krok, bez nadšení, ale také bez lítosti. Když jsem vyhledal jeho oči, uhnul pohledem, ale okamžitě na mne ze strany pohlédl; ztělesněná nejistota nebo zmatek. I teď, když už jsem o všem věděl? Ticho v malém pokoji se stávalo nesnesitelným. Slyšel jsem Olafův trochu zrychlený dech. Tvář měl unavenou a oči ne tak jasné, jako když jsem ho viděl naposled. Jako by hodně pracoval a málo spal, ale byl v nich ještě nějaký cizí výraz, který jsem neznal.

„Mám se dobře…“ řekl jsem pomalu, „a ty?“

Když byla tato slova vyřčena, pochopil jsem, že na ně bylo již příliš pozdě. Namístě by byla hned když jsem přišel, ale nyní vypadala jako výčitka, ba dokonce jako výsměch.

„Byl jsi u Thurbera?“ zeptal se.

„Byl.“

„Studenti odjeli… nikdo zde není, dali nám celou budovu…“ začal trochu nuceně.

„Abyste mohli rozpracovat plán výpravy?“ napověděl jsem a on honem odpověděl:

„Ano, Hale. Sám asi víš, co je to za práci. Zatím je nás hrstka, ale máme skvělé stroje, ty automaty, víš…“

„To je dobře.“

Avšak po těchto slovech se zase rozhostilo ticho. A zvláštní věc – čím déle trvalo, tím nápadnějším se stával Olafův neklid, jeho nepřirozená strnulost, stál ještě pořád uprostřed místnosti, přímo pod lampou, jako by byl připraven na nejhorší.

Rozhodl jsem se, že to skoncuji.

„Poslyš,“ řekl jsem docela tiše, „tak jak sis to vlastně představoval… Pštrosí politika se nevyplácí, víš…

Nepředpokládals, doufám, že se to bez tebe nikdy nedovím…“

Domluvil jsem, ale on mlčel, hlavu na stranu. Zřejmě jsem to přehnal, vždyť on za nic nemohl, a já sám bych byl patrně na jeho místě nejednal jinak. Neranilo mě přece jeho měsíc trvající mlčení, ale ten pokus o zmizení, i to, jak se přede mnou schovával v prázdném pokoji, když uviděl, že odcházím od Thurbera. Ale to jsem si mu netroufal říci do očí, tak to bylo hloupé a směšné. Zvýšil jsem hlas, vynadal jsem mu, že je blázen, ale ani pak se nepokusil o obranu.

„Myslíš si asi, že spolu nemáme o čem mluvit!“ zvolal jsem podrážděně.

„To záleží na tobě…“

„Proč zrovna na mně?“

„Na tobě,“ opakoval tvrdošíjně. „Nejdůležitější bylo, od koho se to dovíš…“

„Vážně si to myslíš?“

„To byl můj dojem.“

„To máš jedno…“ zamručel jsem.

„Co chceš dělat?“ zeptal se tiše.

„Nic.“

Olaf na mne nedůvěřivě pohlédl.

„Hale, ty přece…“

Nedokončil. Cítil jsem, že ho týrám svou přítomností, ale stále jsem mu nemohl zapomenout ten neočekávaný útěk. A odejít jen tak, beze slova, to by bylo v této situaci ještě horší než nejistota, která mne sem přivedla… Nevěděl jsem, co říci. Všechno, co nás spojovalo, bylo – tabu. Podíval jsem se na něho právě v tom okamžiku, kdy on zrovna pohlédl na mne, každý z nás – dokonce i teď – spoléhal na pomoc druhého…

Vstal jsem z parapetu.

„Olafe… je už pozdě. Odcházím… nemysli si… že se na tebe zlobím, ani nápad… uvidíme se ostatně, třeba přijedeš k nám…“ říkal jsem namáhavě. Každé mé slovo znělo nepřirozeně, a on to cítil.

„A nechceš zůstat aspoň přes noc?“

„Nemohu, víš… slíbil jsem…“

Její jméno jsem nevyslovil. Olaf zamručel:

„Jak chceš. Vyprovodím tě.“

Vyšli jsme společně z pokoje, pak po schodech dolů. Venku vládla naprostá tma. Olaf šel mlčky vedle mne. Vtom se zastavil. Také já jsem zůstal stát.

„Zůstaň,“ zašeptal, jako by se styděl. Viděl jsem pouze neurčitou skvrnu jeho tváře.

„Dobrá,“ přijal jsem nečekaně a vrátil se. Nenadál se toho. Ještě chvíli stál, pak mě uchopil za paži a zavedl do druhé, nižší budovy. V prázdném sále, osvětleném několika lampami, jsme snědli u bufetu večeři. Ani jsme si nesedli. Za celou tu dobu jsme nevyměnili snad ani deset slov. Pak jsme šli nahoru.

Pokoj, do něhož mě zavedl, bezmála přesně čtvercový, matově bíle vymalovaný, měl široké okno do parku, na protilehlou stranu, nad stromy totiž nebylo vidět ani stopu po městských světlech. V místnosti stála pouze čistě povlečená postel, dvě křesílka menší, třetí větší, s opěradlem opřeným o parapet okna. Za úzkou štěrbinkou dveří zářily kachlíky koupelny. Olaf stál u dveří, s rukama skleslýma, jako by čekal, až promluvím, ale protože jsem mlčel – přecházel jsem po pokoji a dotýkal se kusů nábytku, jako bych je přijímal do přechodného vlastnictví – zeptal se tiše:

„Mohu… pro tebe něco udělat?“

„Ano,“ řekl jsem, „můžeš mě nechat o samotě.“

Stál dále a nehýbal se z místa. Jeho tvář spálil ruměnec, po němž následovala bledost, pak se na ní objevil úsměv; pokoušel se jím zakrýt urážku, protože to vyznělo jako urážka. Po tom bezmocném žalostném úsměvu jako by ve mně něco prasklo. V křečovité snaze, abych strhl masku lhostejnosti, kterou jsem si nasadil, neboť na nic jiného jsem se nezmohl, přiskočil jsem k němu, právě když se otáčel, aby odešel, popadl jsem ho za ruku a rozdrtil ji, jako bych tím pevným stiskem prosil za odpuštění. A on, nedívaje se na mne, odpověděl stejným sevřením a odešel. V dlani mi ještě tál jeho tvrdý stisk, když za sebou zavíral dveře, tak pozorně a tiše, jako by v pokoji zanechal nemocného. Zůstal jsem sám, jak jsem si přál.

Budova byla plna absolutního ticha. Neslyšel jsem ani kroky vzdalujícího se Olafa. V okně se slabě odrážela má vlastní těžkopádná postava, z neznámého zdroje proudil ohřátý vzduch, skrze obrysy svého odrazu jsem mohl spatřit temnou hranici stromů pohrouženou již do naprosté tmy – ještě jednou jsem objal pohledem celý pokoj a usedl do toho většího křesla pod oknem.

Podzimní noc se teprve snášela. Na spaní jsem neměl ani pomyšlení. Stoupl jsem si k oknu. Tma rozkládající se za ním byla jistě plna chladu a šelestu bezlistých větviček troucích se o sebe – náhle se mi zachtělo octnout se tam, bloudit ve tmě, v jejím chaosu nikým neplánovaném. Bez rozmyšlení jsem opustil pokoj. Chodba byla prázdná. Ke schodům jsem šel po špičkách, opatrnost nepochybně zbytečná, Olaf si dávno šel lehnout a Thurber, pracoval-li, pak v jiném poschodí, ve vzdáleném křídle budovy. Seběhl jsem dolů, již nikoli tiše, po špičkách, vyklouzl ven a rázně vykročil. Směr jsem si neurčoval, šel jsem pouze tak, abych pokud možno nechal stranou světla velkoměsta. Stromořadí mě rychle přivedla za hranici parku, vroubenou živým plotem, octl jsem se na silnici a nějakou dobu jsem po ní šel. Pak jsem se najednou zastavil. Nechtělo se mi jít po silnici. Vedla k nějaké osadě, mezi lidi a já chtěl zůstat sám. Vzpomněl jsem si, co mi ještě v Klavestře Olaf říkal o Malleolanu, o tom novém městě, které vzniklo v horách po našem odletu. Několik kilometrů, které jsem ušel, to skutečně byla samá serpentina a zatáčka sledující vrstevnice svahů, ale ve tmě jsem se nemohl spoléhat na zrak. Silnice, jako teď všechny, byla neosvětlená, neboť sama vozovka slabě fosforeskovala, ale příliš matně, než aby osvětlila vegetaci vyrůstající třeba jen několik kroků od jejího okraje. Sešel jsem tedy z ní a tápaje, dostal jsem se do křovin nevelkého lesíka, který mě příkrým výstupem zavedl na větší nezalesněné návrší – poznal jsem to podle větru, který se tu volně prohánět. Několikráte se mi daleko dole, jako bledý hádek, mihl kousek silnice, kterou jsem opustil, pak zmizelo i to poslední světlo. Zastavil jsem se podruhé, snažil jsem se orientovat, nejen bezmocnýma očima, ale celým tělem, tváří vystavenou větru, v krajině neznámé jako na cizí planetě. Měl jsem v úmyslu dorazit nejkratší cestou na jeden z vrcholků vroubících kotlinu, kde leželo město, ale jak jsem měl najít správný směr? Znenadání, když už mi celý podnik připadal beznadějný, zaslechl jsem shora, z pravé strany daleký, táhlý šumot podobný trochu hukotu vln, ale přesto jiný – zvuk větru, jenž dul do lesa položeného značně výše, než místo, kde jsem stál. Bez váhání jsem se pustil tím směrem. Svah porostlý starou uschlou trávou mě přivedl k prvním stromům. Vyhýbal jsem se jejich přízrakům, tápaje nataženýma rukama, abych si chránil tvář před bodavými větvemi. Zakrátko již úbočí nestoupalo tak srázně, stromy se rozestoupily; opět jsem musel hledat směr cesty. Zaposloucháván do tmy čekal jsem trpělivě na další mocnější náraz větru. Najednou prostor promluvil. Z dalekých výšek plynula dolů táhlá svištivá píseň. Ano, tuto noc byl vítr mým spojencem. Vykročil jsem cestou necestou, bez ohledu, že nyní ztrácím výšku, poněvadž jsem dosti prudce sestupoval do černé rozsedliny Její dno se však příkře zvedalo. Neúnavně jsem šplhal vzhůru, přitom mi cestu označovala bystřina, která kdesi bublala. Nezahlédl jsem ji ani jednou, prýštila možná

pod vrstvami balvanů. Zvuk padající vody postupně slábl, jak jsem získával výšku, až utichl docela a mne ještě jednou obklopil les, vysokokmenný, jistě borový, skoro bez podrostu. Půdu pokrývala jako poduška měkká vrstva starého jehličí, místy kluzká mechem.

Putoval jsem nazdařbůh snad tři hodiny. Kořeny, o něž jsem klopýtal, se ovíjely stále častěji kolem bludných balvanů, které vyčnívaly z měkké prsti. Trochu jsem se bál, zdali nebude vrchol porostlý lesem, v jehož bludišti skončí má sotva započatá túra v horách, ale měl jsem štěstí – přes holé sedélko jsem se dostal na kamenné pole, stoupající vzhůru stále ostřeji. Konečně jsem se mohl zastavit, ale jen na okamžik, protože se mi kamení začalo s rachotem valit zpod nohou. Přeskakoval jsem z nohy na nohu, padal a znovu vstával, až jsem se dostal na postranní římsu té zavírající se úžlabiny a šplhal, nyní už rychleji, nahoru. Zastavoval jsem se a občas jsem se pokoušel rozhlédnout se po okolí, ale panující šero mi to zcela znemožňovalo. Neviděl jsem ani město, ani jeho záři, také po světélkující cestě, z níž jsem odbočil, nezůstalo ani stopy. Žleb mě dovedl na polanu, zarostlou suchou trávou. Že jsem vysoko, prozradilo mi hvězdné nebe, čím dál mohutnější. Zřejmě vzdálenější horské hřebeny, které je zacláněly, začaly se srovnávat s tím, po němž jsem já vystupoval. Po několika stech krocích jsem vešel mezi první trsy kosodřeviny.

Kdyby mě v těch tmách byl někdo nečekaně zastavil s otázkou, proč a kam jdu, nedovedl bych odpovědět; naštěstí tam nikdo nebyl a opuštěnost této noční vycházky jsem podvědomě pociťoval jako částečné ulehčení. Spád úbočí byl příkrý, chůze čím dál obtížnější, ale já jsem pokračoval ve výstupu. Snažil jsem se jedině, abych neodbočil, docela jako bych měl vytčený cíl. Srdce mi tlouklo mohutněji, dech svištěl v plicích a já se dral vzhůru jako beze smyslů, s instinktivním pocitem, že právě tu vyčerpávající námahu nezbytné potřebuji. Rozhrnoval jsem před sebou pokřivené větve kleče, občas jsem uvázl v jejím houští, silou jsem se vyprošťoval a šel dále, jehličnaté štětky mi ometaly tvář, hruď, zachytávaly se za oblek, prsty se mi již lepily od pryskyřice. Na volné prostranství přilétl znenadání vítr, zaútočil na mne ze tmy, nezadržitelně svištěl někde ve výšce, kde jsem tušil průsmyk. Zatím mě pohltily další houštiny kleče. Ležely v ní jakési ostrůvky neviditelně ohřátého vzduchu, nehybného, prosyceného její silnou vůní. Na cestě mi vyrůstaly nepatrné překážky, bludné balvany, políčka kamení sesouvajícího se pod nohou. Musel jsem jít již několik dobrých hodin a pořád jsem ještě v sobě cítil dostatečnou zásobu sil, aby mě přivedla k zoufalství. Úžlabina vedoucí k neznámému průsmyku, nebo snad na vrcholek, se tak zúžila, že se mi proti nebi ukazovaly najednou oba její břehy, vysoko zvednuté a zhasínající tmavými okraji hvězdy.

Již dávno jsem nechal dole pásmo mlh, ale tato chladná noc byla bez měsíce, a hvězdy poskytovaly málo světla. Tím více jsem užasl, když se kolem mne a nade mnou objevily bělavé podlouhlé útvary. Ležely ve tmě, ale nerozjasňovaly ji, jako by přes den nasákly světlem – teprve první sypké zachřestění pod nohama mi prozradilo, že jsem vkročil na sníh.

Pokrýval vrstvou nepříliš silnou téměř celý zbytek úbočí až pod vrchol. Jistě bych promrzl do kosti, protože jsem byl lehce oblečen, ale vítr nečekaně utichl, a tím zřetelněji se ve vzduchu nesl zvuk, s nímž jsem při každém kroku prorážel kůru starého sněhu, boře se až pod kolena.

V průsmyku samém sníh téměř nebyl. Do hola ometeny trčely z suti černými obrysy velké balvany. Zastavil jsem se a s bušícím srdcem se ohlédl za sebe, kde zůstalo město. Zakrýval je vysoký hřeben, a jedině ryšavá tma, rozředěná září světel, prozrazovala jeho polohu v údolí. Nade mnou se třepetaly jasné hvězdy. Udělal jsem ještě několik kroků a klesl jsem na sedlovitý balvan. Nakupilo se pod ním trochu navátého sněhu. Odtud jsem již neviděl ani zbytky záře města. Hory s vrcholky obílenými sněhem vstupovaly do tmy jako přízraky. Když jsem se pozorně zahleděl na východní okraj obzoru, zpozoroval jsem pruh první šedi, smývající hvězdy – počátek nového úsvitu. Rýsoval se proti němu srázný, v polovině prasklý hřeben. A naráz se v mé nehybnosti začalo něco dít – beztvaré temnoty okolo mne – nebo v mém nitru? – přemísťovaly se, opadávaly a přetvářely, a já pohlcen tímto proudem proměn, jako bych na okamžik ztratil zrak. A když jsem ho znovu nabyl, všechno jsem již viděl jinak. Nebe na východě se sotva šeřilo nad dolinou plnou stínů a ještě prohloubilo černě skalního ramene. Avšak já bych byl dovedl poslepu ukázat na každý jeho výšvih, na každou strž. Věděl jsem, jaký obraz přede mnou odhalí dnešní den. Byl totiž vepsán ve mně, navždycky a ne nadarmo. To by bylo místo, jehož se nedotkly změny, po němž jsem toužil, které přetrvalo neporušeno, zatímco celý můj svět se rozpadl a zmizel v stopadesátileté propasti času…

V tomto údolí jsem přece prožil svá jinošská léta – ve starém srubu na protějším, travnatém úbočí Lovce Mračen. Z chalupy jistě nezůstal ani kámen z podezdívky, poslední břevna se dávno proměnila v práchnivinu, skalní hřeben stál však nezměněn, jako kdyby čekal na toto shledání. Snad to byla nejasná, neuvědomělá vzpomínka, která mne v noci přivedla právě do těchto míst?

Otřes poznání uvolnil jedinou ranou celou mou slabost, tak zoufale maskovanou, napřed zdánlivým klidem, pak úmyslnou tvrdošíjností výstupu. Sáhl jsem naslepo dolů a nestyděl jsem se, že se mi prsty chvějí. Kladl jsem si do úst hrudky sněhu a jejich chlad, jak tály na jazyku, nezaháněl mou žízeň, zato znásoboval mou střízlivost. Seděl jsem a polykal sníh. Ještě pořád jsem se neodvažoval věřit, ale nyní jsem už pouze čekal, až první paprsky slunce potvrdí mé tušení.

Dlouho předtím než vyšlo, z výše, od hvězd zvolna hasnoucích, slétl pták, složil křídla, zmenšil se, přistál a usedl na šikmém skalisku. Pomalu se blížil ke mně. Ani jsem se nehýbal strachem, že ho vyplaším. Obešel mě a vzdálil se, a když jsem si pomyslil, že mě nezpozoroval, vrátil se z druhé strany, vyhýbaje se obloukem balvanu, na němž jsem seděl. Nějakou dobu jsme se tak na sebe dívali, až jsem konečně tichounce promluvil:

„Kde ses tu vzal?“

Když jsem viděl, že se mě nebojí, jedl jsem sníh dál. Nakláněl hlavičku, upřeně mě pozoroval černými perličkami očí; najednou, jako by se na mne dosyta vynadíval, rozepjal křídla a ulétl. A já, opřen o drsnou stěnu balvanu, schoulený, s rukama ozáblýma od sněhu, očekával jsem úsvit. A celá noc se vracela v prudkých, nedokončených zkratkách: Thurber, jeho slova, mlčení mezi mnou a Olafem, podívaná na město, kalichové paláce, jejich plamenná křídla, barvy převládající v některých podlažích, má trochu snová rozmluva s ptákem v průsmyku, i to, jak lačně jsem jedl sníh – ale

všechny tyto obrazy, jak to často bývá ve snu, byly a zároveň nebyly skutečné. Byly připomínkou i útěkem před tím, čeho jsem se neodvážil dotknout, neboť po celou tu dobu jsem se pokoušel najít v sobě souhlas s tím, s čím jsem se nemohl smířit. To však bylo předtím, právě jako sen. Nyní, již střízlivý a bdělý, očekával jsem příchod dne. Ve vzduchu téměř stříbřitém od šera, tváří v tvář zvolna se vynořujícím přísným skalním stěnám, úžlabinám, suťoviskům, které vystupovaly z noci, jako mlčelivý důkaz pravdivosti návratu, poprvé sám, avšak nikoli cizí na Zemi, již poddán jí a jejím zákonům, mohl jsem – aniž jsem se bouřil nebo litoval – myslit na ty, kdo poletí pro zlaté rouno hvězd.

Ledovce na vrcholku zaplály zlatem a bělostí. Štít, mohutný a odvěký, tyčil se nad údolím zaplaveným fialovými stíny. A já, aniž jsem zavřel oči plné slz, jež lámaly jeho světlo, pozvolna jsem vstal a začal sestupovat po kamenitém svahu k jihu, kde byl můj domov.

Zakopané – Krakov 1960

Doslov

Pojem science fiction není dnes už třeba nijak zvlášť vysvětlovat. Je snad možno podotknout, že se vyslovuje sájens fikšn, že první slovo znamená v angličtině vědu a druhé označuje jakékoli literární dílo, které nemá ráz věcně dokumentární, nýbrž je spisovatelovým výmyslem. Jinak je každému zřejmé, že obě slova dohromady označují vědeckofantastické vyprávění, román či povídku, nejčastěji takové, které přejímá budoucnost.

Angličtina tak obohatila češtinu o výraz, jenž se zanedlouho objeví ve slovnících. My ovšem můžeme zalistovat v současném slovníku anglickém a přesvědčit se, že obohacování je vzájemné. Pod heslem robot – což je zajisté jeden z klíčových výrazů moderní vědy i fantastiky – se tu dočteme, že je odvozeno z českých slov robotník a robota, a na prvním místě z několika definic jeho významu stojí: mechanická, člověku podobná bytost ze hry Karla Čapka R.U.R…

Už z téhle narážky na jméno slavného českého spisovatele je patrno, že literární žánr současné science fiction není tak docela anglosaskou záležitostí, jak by se mohlo zdát z toho, že právě anglické označení se mezinárodně ujalo. Je však pravda, že zejména ve Spojených státech došla science fiction za několik posledních desetiletí nejmasovějšího rozšíření. Na hrstku vynikajících autorů v tomhle oboru tu ovšem připadají stovky pisálků i tuny podprůměrných výplodů, včetně těch nejrozšířenějších obrázkových seriálů, ve kterých američtí supermani drtí v kosmickém prostoru rasově méněcenné Asiaty, komunisty a jiné povstalce proti dolarovému pánbíčkovi. Tahleta pramálo vědecká fikce americké nadřazenosti dostala jaksepatří studenou sprchu, když se v reálném životě ujali prvenství sovětské sputniky, luniky i sovětští živí kosmonauti.

Ponechme však stranou podliterární brak, který v americké produkci převládá a diskredituje dobré jméno science fiction. Přejděme i tu okolnost, že dokonce serióznější američtí autoři – až na vzácné výjimky – mají při všem bohatství fantazie velice málo představivosti, pokud jde o uspořádání společenských vztahů v příštím světě. Promítají do hvězdných prostorů a vzdálených tisíciletí obraz své současnosti, určované soukromým vlastnictvím výrobních prostředků, dolarovou koupí a prodejem, konkurenčním bojem nevybíravých byznysmenů i válečnými přípravami. Jen v nejlepších případech to činí s přízvukem kritickým, ironickým nebo varovným jako třeba náš známý Ray Bradbury.

Všimněme si vedle záporných a často už u nás komentovaných rysů i jednoho kladného důsledku velikého zpopularizování tohoto literárního žánru na Západě. Science fiction nabyla mnoha nových odstínů. Nejde v ní už zdaleka jenom o líčení budoucího vědeckého a technického pokroku, o rozvíjení toho proudu, který v minulém století uvedl v život Jules Verne. A dokonce nejde ani jenom o vize budoucích společenských poměrů. Byly objeveny nové oblasti pro básnickou imaginaci, pro odvěkou lidskou rozkoš z fabulování, pro to, čemu Stanisław Lem říká pohádka dvacátého století. Nové představy relativity času i prostoru, závrať z vesmírného nekonečna, divy kybernetiky – všechny tyhle rozmanité myšlenkové koncepce, jimiž se vážně zabývá moderní věda, vyvolávají v myslích nadaných autorů nejrůznější fabulační ozvěny. Klasické vědeckofantastické motivy vypadají ve srovnání s těmito hrami imaginace až zastarale primitivně. Původní myšlenka H. G. Wellse o cestování v čase (kterou mimochodem předešel už náš Jakub Arbes v Newtonově mozku), nabývá například v Bradburyho povídce Burácení hromu další podoby: nepatrná událost, zašlápnutí motýla při výpravě do pravěké minulosti způsobí po tisíciletích nesmírným řetězem příčin a následků odlišný vývoj civilizace. A Isaac Asimov, biochemik z bostonské university, jeden z nejzajímavějších současných autorů americké science fiction, rozvádí obdobnou představu v románu Konec věčnosti. Zvláštní elita Věčňanů tu může libovolně procházet jakousi šachtou v čase ze století do století, aby zásahy do reálné skutečnosti, které se později projeví dalekosáhlými důsledky, připravovala příštím pokolením co nejpříznivější životní podmínky. Mimovolně tím však lidstvo zbavuje i výzkumnického ducha, touhy po dobytí vesmíru – působí tedy velmi podobně jako Lemová „betrizace“ – a je nakonec smetena využitím principu „časové smyčky“, duchaplného výmyslu autorovy fantazie, který se vymyká stručnému popisu.

V science fiction pěstované donedávna v socialistických zemích, zvlášť v Sovětském svazu, převládala zatím literatura typu vernovského, s přízvukem na technický pokrok a dobrodružný děj, a prolínala se s typem wellsovským, který klade důraz na problémy společenské organizace budoucího světa. Byla chápána především jako literatura pro mládež, a proto také se dostávaly do popředí prvky didaktické. U nadaných autorů, jako je třeba Ivan Jefremov, jiskřila původním myšlením, vycházejícím z vědeckých dat, u autorů menšího kalibru však vyznívala nezřídka dost nudně. Považujeme-li za zvláštní případy díla vynikajících umělců, kteří využívali fantastických prvků spíše jako umělecké záminky k vyslovení určitých pravd o současném světě, jako je třeba Čapkova Válka s mloky nebo v jiné poloze dodnes obdivuhodný Dům o tisíci patrech Jana Weisse, zůstávala fantastika pokusů o socialistickou science fiction připoutána značně pevně k okruhu několika klasických témat, která hrozila stát se brzy schématy. Rozváděly se tu určité myšlenky, ale nevytvářely se tu rozletem básnické imaginace nově působící hodnoty estetické.

Stanisław Lem tenhle stav prolomil s rozhodujícím úspěchem. Zopakujme si o něm některá data. Narodil se roku 1921

ve Lvově, za války pracoval jako automechanik a elektrikář, po osvobození vystudoval v Krakově medicínu a jednu dobu byl asistentem psychologie. Psát začal verše, sám říká nedobré, a tak záhy povídkami přesedlal na prózu. Sám si ze své tvorby nejvíc cení románu Nepromarněný čas z válečného a poválečného Polska. Ale už další jeho nefantastická práce, filosofické Dialogy o kybernetice, ukazuje směrem k moderní science fiction, ke které s výjimkou filosofické detektivky Pátrání patří celé jeho ostatní dosavadní dílo. Po románu Astronauti z roku 1951, který vyšel v Polsku i v cizině v celkovém nákladu přes šest set tisíc výtisků a byl v NDR zfilmován pod názvem Mlčící hvězda, vydal Lem román K mrakům Magellanovým, dva svazky povídek, Sezam a Deníky Iona Tichého, jakési „kosmické grotesky“ , které sám označuje za svůj největší literární vynález v tomto žánru, román Planeta Eden, povídky Invaze z Aldebaranu a román Solaris, Deník nalezený ve vaně, Kniha robotů, Vstup na oběžnou dráhu a román Návrat z hvězd.

Protože mnoho fantastických prací Lemových vyšlo česky, můžeme si udělat obraz o autorově vývoji a zařadit si do něho i knihu, kterou právě držíme v ruce.

Z Lemových knih především vyplývá, že jsou dílem socialistického humanisty, člověka zaujatého výhledy komunistického lidstva. Zrušení třídních protikladů se všemi hrůzami, které z nich dosud pramení, od vykořisťování až po zničující války, uvolní ohromné síly tvořivé lidské energie. Lem si přitom od své prvotiny uvědomuje, jakou roli v tom sehraje rozvoj nejnovějších vědeckých oborů, které už dnes přispěly k tomu, že současná vědeckotechnická revoluce změnila za desetiletí tvář světa převratněji než dřívější vědecký a technický pokrok mnoha staletí. Teď nám to připadá sotva uvěřitelné, ale není tomu tak dávno, co někteří dogmatikové v našem táboře označovali například kybernetiku za buržoazní pavědu. A jako jsme šťastni, že vědci, kteří připravovali triumfy sovětské kosmonautiky, smýšleli jinak, můžeme být rádi, že jinak smýšlel i autor, který třeba už v názvu svých Astronautů pomáhal popularizovat pojem, jenž v době vzniku knihy nebyl zdaleka tak běžný jako dnes.

Za druhé je z Lemový tvorby zřejmé, že ačkoli podstatou svého myšlení a vidění stojí na jiném stanovisku než většina současných autorů science fiction západní, hlavně americké, Lem jejich práci dobře zná. Napsal o ní dokonce studii, ke které přečetl sedmnáct tisíc stránek textů, a ostře v ní kritizuje nechuť, strach i neschopnost mnohých západních autorů domyslit společenské problémy budoucnosti, nemluvě ani o vychloubačně nadřazeném tónu nebo o nenávistném protipokrokovém běsnění leckterých dalších. Zároveň si však Lem některých rysů západní science fiction váží a v nejedné práci se jí zjevně přibližuje právě tím volným rozletem imaginace, o němž byla výše řeč.

Ve vývoji od Astronautů k Návratu z hvězd je patrný určitý přesun těžiště. První román o výpravě na Venuši, jejíž civilizace byla kdysi zničena atomovou válkou, při vší vynalézavosti zdůrazňoval spíš fantazii technickou a v podání myšlenky nebyl prost didaktického tónu, kterým se obracel spíš k dorůstající mládeži než k dospělým lidem. V následujícím románu K mrakům Magellanovým se prolíná motiv dálné kosmické výpravy s daleko ucelenějším už obrazem budoucí komunistické společnosti, roste důraz na lidská dramata průzkumníků vesmíru. V Návratu z hvězd ten přízvuk ještě zesiluje. A nejde tu už jenom o srážku člověka s neznámými silami a nebezpečím, ve kterém je třeba osvědčit zvláštní hodnoty morální, statečnost, odhodlanost a vytrvalost. To všechno má sice v nejnovějším Lemově románu svou důležitost, hlavní dramatické napětí však vzniká mezi navrátilci z kosmické výpravy a světem podstatně jiným, než jaký opustili. A pod tím tkví základní protiklad toho budoucího světa, protiklad, který autor nejstručněji charakterizuje větou, že v lidském počínání není nikdy dobro bez zla.

Nejde tedy už o představu víceméně přímočarého vývoje ke společnosti čím dál lepší, čím dál dokonalejší, vývoje, jenž překonává pouze pozůstatky starých lidských slabostí a řeší pouze problémy vyplývající z dobývání nových oblastí přírody. Jde o hlubší představu vývoje, který směřuje vpřed toliko řešením nových a nových rozporů, jež v jeho průběhu vyvstávají – jako je zde základní rozpor „betrizované“ společnosti, která zároveň s mnoha špatnými stránkami ztrácí i žíznivou objevitelskou touhu.

Tenhle problém vývoje, jenž si sám vytváří vlastní nové rozpory a konflikty, zaujal Lema víc než rozvádění některých vědeckotechnických nebo i sociologických detailů. Nevykládá nám, jak mohla Breggova výprava za 10 let biologického času v raketě a za 127 let času pozemského urazit dráhu dvaceti světelných let kosmem. Nebo klidně ponechává společnosti, která dokázala tento div a Bregga do kosmu vyslala, některé rysy naší současnosti včetně maličkostí tak banálních, jako je placení zpropitného.

Připomněli jsme už Asimovův román Konec věčnosti, jehož základní problém je problému Lemova románu příbuzný. Kdybychom šli po stopách ústředního konfliktu ještě dál zpět, narazili bychom až na science fiction, která vidí v civilizačním pokroku hlavní příčinu degenerace lidství a mění se tak – v paradoxním kontrastu k science fiction zrozené na oslavu schopností lidského ducha – až v satirický pamflet proti všem snahám o zlepšení lidského osudu využitím vědy a techniky. Příkladem tu je anglický román Aldouse Huxleye z roku 1932, vydaný kdysi česky pod názvem Konec civilizace. (Doslovný překlad anglického titulu Brave New World – ten skvělý nový svět – vystihuje lépe ironický význam). Proti „zfordizování“ světa v nestvůrný běžící pás nedovede Huxley postavit nic jiného než individuální vzpouru přírodního „divocha“, odsouzenou k tragickému ztroskotání. Je trochu překvapující, ale zároveň logické, že od Huxleyovy neschopnosti uvidět cestu z odlidštění civilizace kapitalistické, uctívající svatého Forda, se Huxleyovi následovníci, jako je třeba Angličan Orwell v románu 1984, dostávají k pamfletu protikomunistickému. Bezduché odlidštění, pramenící z kapitalistických vztahů a dosahující nejhrůznějších podob ve fašistické variantě třídní společnosti, je v době studené války zcela bezostyšně připsáno jediné síle, která je s to protilidskou absurditu kapitalistické civilizace překonat. A velice zchytrale je tu využito těch rysů období kultu osobnosti, které zastíraly a překrucovaly skutečnou podstatu komunismu, k níž přece patří využití vědeckého a technického pokroku k všestrannému osvobození a zlidštění člověka.

Stanisław Lem, který sám na tento vývoj huxleyovské linie upozornil, vidí ovšem problém právě z komunistického hlediska. Na první pohled jsou tu jisté podobnosti mezi „skvělým novým světem“ Huxleyovým a „betrizovaným“ světem Lemovým: fyziologické i psychické zásahy do lidského organismu přizpůsobují jedince tu i tam žádoucí normě

společenského chování, a individuum nedotčené těmito zásahy se dostává s takto přizpůsobenou společností do konfliktu. U Huxleye však jde o zásahy směřující od začátku – od umělých líhní lidských zárodků – ke zničení individuality a k jejímu podřízení kastovnickému systému. Kdežto Lemova „betrizace“ má vedle svých záporných stránek i nesporné přednosti, a ne nadarmo je její zastánkyní právě Breggova láska Eri. Huxley nechává svého „divocha“ , ztělesnění přírodních pralidských instinktů, beznadějné zahynout. Lemův Bregg však není žádný divoch, nýbrž produkt vyspělé civilizace, vysoce kvalifikovaný astronaut, který překonává konflikt na vyšší úrovni: podrobuje se zákonům Země, nepřestávaje myslet na ty, kdo znovu poletí ke hvězdám. Rozdíl Huxleyova a Lemova stanoviska tak vyvstává markantně: proti hořké katastrofické skepsi inteligentního buržoazního spisovatele, jenž nenalézá východisko, stojí koncepce socialistického autora, který předvídá ve vývoji složité problémy a konflikty, neztrácí však kvůli tomu hlavu ani perspektivu.

Sám spor o smysl vesmírných výprav, v němž se Lemův konflikt vyostřuje, je v Návratu z hvězd vytčen velmi působivě. Ozývají se v něm naše dnešní pocity: hrdost na výboje spjaté se jmény Gagarina a Titova se v nás prostupuje s vědomím, jak nekonečné prostory se to vlastně otevírají za těmi nepatrnými prvními krůčky přes práh kosmu. První vítězství nám tak zároveň dávají mnohem konkrétněji a naléhavěji než kdykoli předtím pocítit nesmírnost překážek. A autor, který tenhle už dnešní pocit umocňuje nadsázkou světelných let, vytváří vlastně výraznou básnickou metaforu o cestě lidského pokroku, jenž nemíří k mrtvé strnulosti nějaké pomyslné dokonalosti, nýbrž plodí a překonává stále nové rozpory, a tím odpovídá svrchovanému zákonu pohybu.

Básnivost patrná v tomhle ústředním obraze proniká tkáň celého vyprávění. Od podrobností ve vylíčení fantastické městské scenérie až po tu vřelost, s jakou je vyjádřeno Breggovo milostné vzplanutí. Science fiction, poznamenaná svým určením pro nedospělou mládež, ponechávala většinou tak základní lidský vztah, jako je láska, mimo okruh své pozornosti. Science fiction satirická a pamfletistická často převáděla sexuální vztahy na řetězce chemických reakcí, dokonce přestěhovaných do laboratorních zkumavek. A jen zřídka kdy se autoři zamýšlejí vážně a zevrubně nad budoucími podobami milostného citu. Lemovi patří zásluha, že to dělá. A navíc, že o tom píše s lyrickou citlivostí a emotivní silou. Jestliže jsme zaznamenali, že Stanisław Lem vnesl jako první do moderní socialistické science fiction nově působící hodnoty estetické, novou básnickou imaginaci, je to také proto, že neztrácí ze zřetele člověka v jeho nejlidštějších projevech. A milostná láska k těm projevům jistě patří na jedno z prvních míst.

František Vrba

Stanisław Lem se narodil r. 1921 ve Lvově jako syn lékaře. Střední školu absolvoval těsně před výbuchem druhé světové války. Za okupace pracoval jako automechanik. Po osvobození vystudoval medicínu, krátkou dobu pracoval v nemocnici, ale praxi neprovozuje. V této době napsal odbornou práci o rakovině. Nějaký čas byl asistentem v psychologickém semináři Jagellonské university v Krakově. Kromě medicíny a psychologie studoval sociologii, teorii informace, atomistiku, kybernetiku, astronomii a astronautiku. Od ustavení Polské astronautické společnosti je jejím členem a na astronautickém kongresu v Polsku přednesl referát o kosmické medicíně.

Stanisław Lem debutoval verši otiskovanými po válce v krakovských a katovických týdenících. V roce 1945 otiskoval na pokračování v časopise Dobrodružný svět svůj první román Člověk z Marsu. Lemovou knižní prvotinou byli Astronauti (1951), zatím nejúspěšnější kniha, která se dočkala mnoha vydání v Polsku i několika evropských zemích. Česky vyšla v r. 1956 a 1959 (Státní nakladatelství dětské knihy). Aktuální myšlenka, výstraha před hrůzami nukleární války, dala podnět k tomu, že byl podle Astronautů natočen v polsko-německé koprodukci film Mlčící hvězda.

V roce 1954 vydal Stanisław Lem knihu útočných protiimperialistických povídek Sezam. Mezi nimi i Deníky Iona Tichého, příhody a dobrodružství kosmického Barona Prášila. (Česky vyšly v Našem vojsku 1956). Nepromarněný čas (1956), trojdílná epopea zobrazující život v Polsku od začátku hitlerovské okupace až po nástup socialismu, je zatím jediným jeho románem ze současnosti. Český překlad vydala Mladá fronta roku 1958.

Mezitím vycházel na pokračování v týdeníku Przekrój jeden z nejpopulárnějších vědecko-fantastických románů St. Lema K Mrakům Magellanovým (1956). Také ten se dočkal mnoha vydání v Polsku i v zahraničí. Česky vyšel již potřetí (Mladá fronta 1956, 1959, 1962).

Mezníkem v Lemově tvorbě je rok 1957. Tehdy dokončuje a vydává své Dialogy. Jsou to rozpravy o kybernetice, jejíž netušené a vpravdě revolucionizující možnosti si autor uvědomuje. Závěry, k nimž dospěl, uplatnil ve svých následujících knihách, ať již to byly přepracované Hvězdné deníky Iona Tichého (1957), filosofická detektivka Pátrání (1959) nebo soubor vědeckofantastických povídek Invaze z Aldebaranu (1959), která vyšla také česky (Edice Kapka, Mladá fronta 1961). Námětem i časem vzniku souvisí s Invazí z Aldebaranu i román Planeta Eden (1959). Česky jej otiskoval na pokračování Technický magazín T59 a knižně vydalo nakladatelství Lidová demokracie (1960).

Poslední rok přinesl najednou pět Lemových knih, žeň posledních tří let. Setkání pozemské civilizace s neznámou, hrozivou formou života ve vesmíru je námětem románu Solaris. Deník nalezený ve vaně napadá a zesměšňuje praxi i praktiky Pentagonu. Kniha robotů je třetím přepracovaným vydáním Hvězdných deníků Iona Tichého doplněnými o Vzpomínky Iona Tichého.

Výběr časopiseckých statí, studií a fejetonů přináší Vstup na oběžnou dráhu, kniha, která je svědectvím šíře i hloubky spisovatelových zájmů.

Posledním románem Stanisława Lema je Návrat z hvězd (1961).

knihovna československé mládeže
svazek 12

Stanisław Lem
Návrat z hvězd